

EPIST. I.

FRANCISCUS PETRARCHA

Thomæ Messanensi S.

Dictu difficile est, quantum aures meas, vulgari festas strepitu, epistola tua bis terq; relecta permulserit: quæ quanquam tibi verbosa videretur, ut ex fine cognovi, ego tamen in ea nihil præter brevisloquium accusavi. Itaque comminationem illam ultimam, quod deinceps compendiosior sis futurus, invitus aspexi: malle prolixior esses. Ut libet tamen, Pater: non te mihi, sed me tibi morem gerere dignum est. Sed itane totum in tua manu positum erit? An ignoras, quòd sæpe consilio dissimilis est eventus? Audies forte, quod vel silentii avidum loqui cogitat. Vis, quod minitari videor, jam nunc rebus impleam? Testor in primis eandem me de te opinionem gerere, quæ de Aristotele Macrobius, seu illam amor seu veritas genuerit, vix te aliquid ignorare posse arbitrator. Siquid autem vero adversum tibi accidit, aut minus prævidisse, aut, quod de eodem ait idem, luisse te suspicor. Nempe

Ex MS.
correcta
& supple-
ta.

B

quod

Hieronymus
inter Patres
an
summus.

Augustinus
inter Patres
primus.

Valerius
Maximus
quanti
faciend.

Plato ac
Cicero
an Poeta.

quod de Hieronymo scribis, te illum sacrorum Doctorum ex numero prætulisse, haud novum est mihi: vetus est jam & late cognitum hoc iudicium tuum. Equidem frustra de comparativis litiges, ubi ad superlativa perventum est, falli non potes. Optimum ac maximum erit, quicquid elegeris: licet de hac re inter amicum tuum claræ memoriæ Lomberiensis Episcopum Jacobum & me crebro disceptatum esse meminero, illo per vestigia tua semper uno ore Hieronymum, me vero Augustinum inter scriptores Catholicos præferente. Et sane si neque veritatem, neque te verear offendere, dicam, Pater, quod sentio. Cum multa, varia, & luminosa sint sidera, ut sit hic Jupiter, hic Arcturus, hic Lucifer, Sol Ecclesiæ Augustinus est. Sed hæc, ut dixi, haud magni momenti fecerim, quoniam & electio tuta est, libera debent esse iudicia. At quod sequitur, te inter mortales Valerium præferre, quis non stupeat, si tamen serio perseveranterque dictum est, & non jocandi tentandique animo? Si enim Valerius primus est, quotus, quæso, Plato est? quotus Aristoteles? quotus Cicero? quotus Anneus Seneca, quem in hac re magni quidam extimatores omnibus prætulerunt? Nisi illud forte Platonem ac Tullium excludit, quod in epistolæ tuæ parte perlestrum novi stuporis mihi causa fuit, ubi nescio quid cogitans illos Poetas esse, & Poetarum

choris

choris annumerari oportere dixisti. Quod si loquendo consequi potes, plus fortasse, quam putas, secundo Apolline & plaudentibus Musis magnos duos incolas umbrosis Parnassi collibus addideris. At quid, oro, te movit, ut id opinareris aut diceres, cum Tullius in prioribus libris summus Orator, in ultimis Philosophus illustri appareat? Sicut autem ubiq; Virgilius Poeta, sic Tullius nusquam; quoniam, ut in declamationibus legimus, Virgilium illa felicitas ingenii oratione soluta reliquit, Ciceronem eloquentia sua in carminibus destituit. De Platone quid dicam, qui maximorum hominum consensu Philosophia meruit principatum? Cui Cicero & Augustinus, & alii quam plures in omni sermone, ubi Aristotelem ceteris Philosophis præferunt, Platonem semper excipiant, non intelligo quid Platonem faciat Poetam, nisi unum fortasse Panetii verbum à Tullio relatum, qui *Homerum Philosophorum* illum vocat, quod nihil est aliud, quam Philosophorum principem ac talē inter eos, qualis inter Poetas est Homerus. Alioquin quid ipsi Tullio dicemus, qui in epistolis ad Atticum quodā loco Platonē suū *Deum* vocat? Omnibus quidē modis id agūt, ut Platoni divinitatem ingenii attribuant, hinc & *Homeri*, & quod est expressio, *Dei* nomē. Proinde supra hinc occasione, mira dulcedine loquendi de rebus incognitis, in tractatū Poetarū tuus sermo immergitur, quis qua ætate sit genitus

Cicero
primus
inter O-
ratores.
Virgilius
Poetarū
primus.

Plato
Philoso-
phorum
maxim⁹;

Homerus
Philoso-
phorū
i. prin-
ceps.

Deus eus
Plato à
Cic. voc-
catus.

Nævius
& Plau-
tus Poe-
ta.

tus, quem quisq; styli modum, quod poetandi genus, quem famæ gradum teneat. Longum est singula persequi, tam multa nunquam alijs audita nos omnes discendi avidos facundis tuis literis docuisti. Quod si interfari aliquid non mihi, sed professioni meæ permittitur, miror, quid ita tibi Nævii Plautique nomen ignotum est, ut quasi barbaricum nescio quid locutum putes, quod eos literis ad te meis inferui, & ausum (ut ait Flaccus) *personam formare novam* tacita licet admiratione castigas. Ad eo scrupulose enim in hac inquisitione versaris, ut nihil restet, nisi temeritatem meam condemnare in scenam nova & peregrina nomina producentem. Frenasti tamen impetum, & tandem ignorantiam tuam culpares maluisti: urbane quidem ac modeste. Ceterum aliud verba sonant, aliud clamat (nisi fallor) intentio. Prorsus mirabile, cum tam familiarem habere Terentium videaris. Ille enim jam statim à principio in ipsius Andriæ proœmio & Nævii & Plauti unà cum Ennio, eodem meminit versiculo: in Eunuchis, & Nævii itidem & Plauti: in Adelphis, Plauti solius mentionem fecit. Eorundem quoq; simul meminit Cicero in senectute, & A. Gellius in Noct. Atticis, ubi amborum epigrammata describit sermone vetustissimo. Sed quid ago? Quis enim, quæso, unquam pocetræ nomen absq; illorum nominibus audivit? Itaq; stuporem tuum stupeo

peo, & cum bona venia, Pater, obsecro ne in manus alienas ista perveniant. Quo enim clarior est fama tua, eo tibi studiosius consulendum est. Mecum quidem non aliter quam tecum omnia loqui potes, & quod secum docti faciunt, mutare ac retractare, quæ dixeris: at postquam in vulgus dicta pervenerint, ea demum facultas eripitur, & multorum judicia subeunda sunt. Ego epistolam tuam ad te sub fida custodia remitto, & hanc illi alligatam mitto, cujus exemplum apud me manebit nõ ob aliam causam, nisi ut si quid adhuc respondendum duxeris, dum verba verbis confero, memoriam non fatigem. Unum præterea novi & exotici dogmatis inducis (utar enim plena libertate, quando semel non cœpisse non possum.) Afferis, Ennium & Statium Papinium coætaneos fuisse. Quis te, (oro) Pater, in hanc Chronographiam impulit? Quis à te nunc ista poscebat? Atqui exactiõ hoc inquire, invenies Ennium sub Africano majore, Statium aliquot seculis interjectis sub Domitiano Principe floruisse. Habes quibus, nisi fallor, & respondere velis, & tam breviter, ut putabas, non possis. Unum adderem, si bona fide veniã dares, quod olim dum in Vasconia partibus adolescens agerẽ, verecunde quidẽ, ut illam aetate decuit, tibi scripisse recolo, cū vulgaribõ scriptis tuis offenderer, quæ ad eum, cujus supra memini, Jacobum de Columna interdum ea tempestate

Ennius
qua aetate
vixit.

Statius
Papinius
qua aetate
vixit.

mittebas, cujus me amor sicut in eas terras traxerat, sic in Æthiopiam traxisset; sed tunc pene pueriliter, ut qui vix dum ferulæ manū subduxeram: tempus est, ut jam virilis oratio mea sit, ita tamē, ut dixi, si tu veniā dederis. Quid ais? Rides, puto: bene habet, veniā tribuisti. Audi ergo, Pater, & vide, & inclina aurē tuam, ne quæ externa auris interveniat. Tibi enim loquor, & te rerum tuarum judicem statuo, quæ accusare videor aliis accusantibus defensusurus, nec tamen ignarus nimis acrimoniosam & insolentem filii ad patrem epistolam reprehensivā videri; sed amor audaciam excuset. Ita enim mihi clarum nomen non popularis auræ suffragio, sed virtute contingat, ubi ab ineunte ætate singularis quædam mihi tui nominis cura fuit. Hæc me loqui cogit, ne, si ego tacuerim, idem ab aliis audias, vel, quod metuendum magis est, tacito iudicio lacereris, & quidam iniqui rerum arbitri amplissimum ingenium tuum ex his, quibus ludens te includis, peregrinæ facultatis angustiis metiantur. Animadverti enim te in scriptis tuis omni studio, ut appareas, niti. Hinc ille discursus per ignota volumina, ut ex singulis aliquid decerpens rebus tuis interferas. Plaudunt tibi discipuli, & omniscium vocant innumerabilem, auctorum nominibus attoniti, quasi omnium, quorum titulos tenes, etiam notitiam sis adeptus. Docti autem facile discernunt, quid cujusque pro-

Multorum
auctorum
allegatio
& memo-
ria offe-
ratio, in-
dicium i-
gnorantia
& servilis
ingenii,

CENT
propiū, quid alie
quid precariū, qui
sū, quid à praz
ostentare puer
capare salsu
decat quide
atatis pater
clarissimū, in
incedam angu
temporis extru
princeps nescio
dicitur tuis in
excitata jam die
pateris. Placeat
non inveniēti
horum sequi vel
mercimonium
cum interim vac
ad id potius niti
deris. Operosa
est. Adde quod
innumerabilia
veram ad meo
ritam contrah
sua gloriā m
sua imperio
impudentes
auctorum
se nesciat
gloriā niti

propriū, quid alienū sit: & rursus quid mutuū,
 quid precariū, quid furtivū, quid è medio hau-
 stū, quid à prætereunte delibatum. Memoriam
 ostentare puerilis est gloria *viro*, ut ait Seneca,
captare flosculos turpe est: quippe quem fructu
 deceat gaudere non floribus. Tu vero in hac
 ætatis parte venerabilis, & in tua professione
 clarissimus, imo, ut non semper pungam, sed
 interdum ungam, solus sine exemplo nostrī
 temporis earum, quibus es debitus, literarum
 princeps nescio quo juvenili animo, dimissis
 finibus tuis, in alienis pratis ociosus & vagans,
 inclinata jam die, interlegendis flosculis tem-
 pus teris. Placet ignota tentare, ubi sæpe viam
 non inveniens aut vageris aut corruas: placet
 illorum sequi vestigia, qui scientiam quasi
 mercimonium aliquod ante fores explicant,
 cum interim vacua domus sit. Certe tuum est,
 ad id potius niti, ut sis aliquid plus, quàm vi-
 deris. Operosa semper & periculosa jactantia
 est. Adde quod, cum magnus videri voles,
 innumerabilia incident, quæ te non modo
 veram ad mensuram redigent, sed infra-
 etiam contrahent. Uni ingenio satis est unius
 studii gloriam mereri. Qui multarum ar-
 tium superbiant, aut divini homines sunt,
 aut impudentes, aut insani. Quis usquam
 aut Græcorum aut nostrorum id præsump-
 se memoratur? Novus mos, nova temeritas,
 gloriosas inscriptiones præ se ferunt, propter

quas (ut ait Plinius) vadimonium deferi possit: at cum intraveris, Dii Deæque, quàm nihil in medio invenias! tu igitur, si quid mihi credis, esto tuis finibus contentus: noli illos imitari, qui omnia pollicentur, nihil præstant, faciuntque, ut omnia contrectando, itaque (ut ait Comicus) *intelligendo nihil intelligant.* Græcum vetus & salutare proverbium est; *Quam quisque novit artem, in hac se exerceat.* Vale.

EPIST. II.

Franciscus Petrarca Thoma Messanensi S.

Sic est, ut putabam. Libertas iram peperit, Veritas odium, admonitio fastidium. Sed quid agam? verba non redeant. Blandior fuisssem, si te blanditiis delectari crederem; imo vero severior, & hunc ipsum affectum in viro forti scemineû liberis arguisssem. Nunc quoniã (ut video) amicitia inimica libertas est, forte consultius agerem, si facerẽ. Sed id quoque per metuo, est ubi silentium bilem movet. Loquar ergo, ne rursus offendam, sed tam breviter, ut coactum noveris. Primum ego te judicem feci omnium, quæ dixi, aut dicam: tu sententiã brevem fers, errasse me in quibusdam, in multis, in omnibus. Gaudeo equidem me potius errasse, quàm te, eo quod apparatus est omnis in luce deformitas, & error in sene desperati-or: sed tamen est aliquid quod amplius requirã. Ades ergo, ad tribunal tuum provoco, nullis assessoribus opus est, solus solius. Sed tu Hieronymum

Hieron.
an Augu-
stino
præferẽ-
dus.

CENT
num præter
eam, quam affe-
re non intelli-
vult, quod sit
ille, quod sit
deleat. Sed in
te dicitur
dem sicut in
poperit vel epul
pocra probatio
illi, hoc scilicet
cedit. Sed in
ne per sua
quis, si Augu-
Hieronymum
quid ad hæc
est, in quo
nio non stare
riole, de se autem
tat. Ego quidem
in Ecclesia Augu-
cler tamen, vel ut
fer, nec homin
dicit non possim
pud M. Tullium
quum dicitur
vult in dicitur
citur: tum
Hieronymus
puer rursus

nimum præfers Augustino? Hoc sciebam: sed eam, quam affers, iudicii rationem profiteor me non intelligere. Quid enim, quæso, sibi vult, quod ait, non te illum propterea prætulisse, quasi sit major, sed quia fructuosior Ecclesiæ, quod in quodam opere tuo probasse te dicis disputatione longissima, quam vellem literis inferuisses: sed profecto vel nuntio pepercisti vel epistolæ. Quod tamen ad hujusce rei probationem præcipuum erat, addidisti, hoc scilicet Augustini ipsius auctoritate concludi. Sed an ignoras, quod *in generali sermone persona loquentis excipitur*? Quid vero, inquis, si Augustini aperta confessio est sibi Hieronymum præferentis? Quis non videt, quid ad hæc dicidebeat? hoc, inquam, unum est, in quo illius sacratissimæ animæ testimonio non starem, cui insitum scio, ut de aliis gloriose, de se autem humiliter & loquatur & sentiat. Ego quidem fructuosi laboris palmam in Ecclesia Augustino dabam, haud pertinaciter tamen, vel ut is qui nec opinioni, nec sectæ, nec homini usque adeo sum addictus, ut abire non possim veritate comperta. Hoc apud M. Tullium, hoc apud ipsum patrem Augustinum didici, quod ipse apud eundem Tullium se didicisse non negat. Nam apud Horatium Flaccum;

Nullius jurare in verba Magistri.
 puer valde didiceram, Quanti autem ista sint,

ipse non dissimulas, qui hac defensionis parte deserta mox, ad aliam evadis, dicens; *omnibus excusis omnino nihil esse, quod te in hanc opinionem traxerit, nisi indignam quandam & singularem erga Hieronymum ingratitudinem Italorum.* Hoc est illud unicum patrocinium causæ tuæ, hoc est (inquam) illud mihi nulla ex parte intellectum intelligibile argumentum. Quænam enim hæc ingratitudo est? Summus, fateor, non erga Sanctos tantum, sed erga Sanctorum Dominum ingrati. Quænam Hieronymo singularior quàm cæteris querimonix causa est? aut quænam potius Italorum culpa quàm hominum, cum nec ipse Italus origine, & sæpius in Oriente versatus sit? versa te, Pater, hac illac, ratio (ut arbitror) non erit sufficiens probare, quod intendis, nisi forte qui rationis vice fungitur, instinctus animi tacitus, & pia magis quàm examusum trutinata devotio. Verùm ista prætervehor: tam sacra enim nomina disputatiunculis peccatoris obsolescere ac quodammodo prophanari sacrilegio simillimum reor. Itaque, jam tacere de his consultius fuerit: nam preciosarum rerum confricatio atque collisio periculosa est.

Plato &
Cicero
an Poetæ.

Ad Platonem ac Ciceronem transeo, quos tu ob duas fabulas morum doctrina & (ut de altera Macrobius testatur) tripartitæ Philosophiæ integritate perfectas, ac procul ab omni metro-

rorum lege in
publicarum libris
eris. Frustra Mac
sit adversus in
& Philosopho con
& hos Aristoteli
fieri possit, in
quod forte non in
quam de Platone & T
& Aristoteles Poetam
horarum libros edid
pectas, quæ apud P
et primo proximum
ratio, non & hilitio
quid forsitan in via
erunt? Præter
quæ ritum mor
bus, ut Tyro l
librum scripserit
niges, aut tale a
pochu aut remi tra
rum relaxarunt
norem scholis in
tum Torquatos
sua actio Poetam
quibus: unus
cit. hæc hæc
tio in ultima epist
credo tantum n
lissi.

metrorum lege in mediis Politicæ ac rerum
 publicarum libris insertas, Poetas facere ni-
 teris. Frustra Macrobius idem ambos excu-
 sat adversus insultantes non debere fabulam
 à Philosopho confingi. Ego quidem gratulor
 & hos, Aristotelem, & Senecam, & Varronem,
 si fieri possit, in agmine Poetarum cernere:
 quod forte non ineptius de horum quolibet
 quàm de Platone & Tullio dici possit. Nam
 & Aristoteles Poetriam de Poetis, & Varro
 Satyrarum libros edidit. Seneca autem Tra-
 gœdias, quæ apud Poetas profecto vel primû
 vel primo proximum locum tenent. Sed cur,
 quæso, non & histriones fecisti, quoniam ali-
 quid forsan in vita ludicrum dixerunt aut fe-
 cerunt? Præsertim Tullius, cujus tam multa,
 quæ risum moveant, scripta sunt in Saturnali-
 bus, ut Tyro libertus ejus de patroni jocos
 librum scripserit. Cur non piscatores aut re-
 miges, aut tale aliquid, quia forsan aut hami
 jactu aut remi tractu in solitudine positi ani-
 mum relaxarunt? Visne tu mihi castrensem
 morem scholis inferre, ut sicut unum duel-
 lum Torquatos atque Corvinos fecit, sic
 una actio Poetam faciat? Perseverantia re-
 quiritur: unus actus habitum non indu-
 cit. Hæc hætenus. Nam de Ennio ac Sta-
 tio in ultima epistola nulla mentio erat:
 credo annorum numerum in digitos redu-
 xisti.

Postre-

Postremo ad illum longum atq; continu-
um orationis tuæ textum, ubi omnibus modis
efficere studes, ut injuste monuisse videar,
quod ingenio tuo nihil impervium sit, nihil a-
liud dixerim, nisi quod bene tibi est, si hanc
de rebus opinionem habes. O te tuo qualicun-
que judicio felicem. O utinam hanc me ar-
tem & docere possis & doceas, qua talia ipse
mihi de me noverim conflare judicia. Nescio
enim an melius sit interdum de errore gaudere,
quàm semper de veritate dolere. Ad id ve-
ro, quod me velut juratæ militiæ desertorem
arguis, quoniam cum maxime florere inciperem,
studium Juris Bononiamq; dimiserim,
expedita responsio est, quæ tibi & civitatem
illam & studium singulariter illustranti mini-
me (ut arbitror) placitura. Quoniam itaque
fatis exagitavi, id totum fitebo, quo factum
meum tueri soleo. Fuit enim hæc mihi qua-
estio sæpe cum multis, præcipue cum Oldrado
Laudensi Jurisconsulto nostra ætate clarissi-
mo. Hoc unum est quod salva concordia dici
potest: *Nihil enim contra naturam bene fit.* Soli-
tudinis amatorem illa me genuit non fori. De-
nique sic habeto, me aut nihil unquam proin-
de fecisse, quod magis puto, aut si quic-
quam, hoc in primis non audeo dicere sa-
pienter, sed feliciter factum est, & quod
Bononiam vidi, & quod non in-
hæsi. Vale.

EPIST.

EPIST. III.

Franciscus Philephus Kyriaco Anconitano. S.

PLacuisse tibi literas meas, & ea, quæ de Virgilio Maronis sententia scripsimus in Ænida, gaudeo. Quod autem petis, qua ratione Neptunus ab Ovidio Nasone cognominatus sit *Amphirites*, & *Fortuna Rhamnusia*, paucis accipe. *Rhamnusia* quidem non est *Fortuna*, ut vulgo exponunt magistri ludi, sed indignationis Dea, quam Græci tui *Νέμεσις* vocant. Nam cum *Narcyssus* formæ bonitate abuteretur superbius, eadē fingitur ejusmodi Dea adversus illum indignata justis precibus assensisse. Est enim indignatio animi ægritudo adversus eum, qui bonis præsentibus sit indignus. *Nemesis*, inquam, indignationem significat. *Rhamnusia* vero dicta est à *Rhamnus*, qui est Atticæ vicus, ubi colebatur. Cujus quidem Deæ simulacrum eo in loco pulcherrimum fuisse tradunt, factum à *Phidia* ulnarum in altitudine decem illud marmoreum. Neptunus autem nequaquam est *Amphirites* cognominatus. Dictio illa depravata est apud Ovidium librariorum inscitia. Est enim semini generis, declinaturque more Græco, nominativo *Amphirite*, genitivo *Amphirites*. Fingitur autē à Poetis esse Neptuni uxor. Unde *Claudianus* de raptu *Proserpinæ* ita cecinit:

Etiam

Feist. l. 5.
eleg. 9.
Rham-
nusia,

Nemesis.

Amphi-
trite.

Etiam Nereia glauco

Neptunum gremio complectitur Amphitrite.

Nam *Amphitrite* mare significat, dicta illa quidem ab $\alpha\mu\phi\iota$ circum & $\tau\epsilon\tau\epsilon\upsilon$ terrere. Mare enim circum se navigantes pereundi terrore insequitur. Ex *Amphitrite* autem & *Neptuno* *Triton* natus fingitur à Poetis. Si quid est, quod aliud à me velis, nunquam frustra requires officium meum. Vale, ex Venetiis quinto Kalendas Februarias, M. CCCC. XXVIII.

EPIST. IV.

Franciscus Philelfus Petro Perleoni. S.

De aspiratione
vocum
Latinarū.

Quas unas dedisti ad me literas, eo jucundius lætitavi, quò diutius eas desiderabam. Et ut, quæ tibi secus ac volueras acciderunt, mœrore me affecerunt: ita quæ ex sententia contigerunt, mirificam mihi voluptatem attulere. Deus tibi cœpta indies magis magisque secundet. Tu interim facito, ne tibi ipse defuisse videare. Diçteria Plutarchi ad Trajanum Cæsarē, quæ in Latinam vertimus, prope diem dabo ad Joannem Cornelium hominem clarissimum. Et cum his orationem quoque & acrem & longiusculam mittam ad te, & quidem talem, qualem non *Oppegius* modo, sed *Cosmus* etiam ipse medices multo magis doliturus sit. Nunc vero ad id, quod petis. *Cupis* tu quidem à nobis scire, an *lacrima* aspirationem admittat, revocans nos ad Grammaticos.

Lacrima.

Mos

Most tibi tamen gerendus est. Si vim naturæ rationemq; attendimus, nulla consonans in latinis dictionibus aspiratur. Fecit tamen doctissimorum hominum consuetudo, idq; jam pridem, ut quorundam verborum consonantes aspirationem reciperent, ut *inchoare, pulchrum, sepulchrum, lachryma*. Et id sane ob eam rem factum existimo, quo ejusmodi consonans vehementius sonet. Tametsi *inchoare*, si à chaos descendit, quod non ab re dictum à quibusdam puto, ab sua ipsius origine aspirationem servat. Quod autē mones, dictare istuc quosdā non *lachryma* esse apud A. Gellium, sed *lacrima*: & ita quodam in codice legisse te. Profecto codex iste Latinarius quispiam est. Nam hi omnes, quotquot in Tuscia sunt, Gellii codices habent *lachryma*, non *lacrima*, qui & emendatissimi sunt & istorum omnium (ut ita dixerim) parentes. Præterea duo me ad hanc rem plurimum movent, quod & Romæ in quodam vetustissimo monumento, & in illo meo, quem nosti, de natura Deorum antiquissimo Ciceronis Codice *lachryma* & cum aspiratione & per *y* tenui scriptum adverti. Quo fit ut etiam Græcum esse nomen, hoc est à Græco ductum, quod illi *δάκρυον* vocant, nequaquam dubitem. Quod autem *d* in *l* mutata sit, nihil est quod miremur, nam & *l* in *d* rursum *d* in *l* plerūq; mutari invicē cōsueverunt, quippe & *μελετᾶν* *meditari* dicimus, & *alido* pro *adido*, &

medido

Inchoare

A. Gellii
lectio.Lachry-
ma.D. in L.
L. in D.Meditari,
Alido.

Medido.
Medius
fidius.
Lachry-
ma.
v. in u.
Fuga.
Tu.
Mus.
Sus.
Thus.

Anchora.
Trocheii.
Phytius.
Horchus.
Lurcho.

Mihi.
Halluci-
nari.
Honus.
Honusus.
Vehem-
ens.

medido, & *medius fidius* pro eo quod est Jovis filium. Videmusq; apud vetustissimos Latini e-
loquii auctores nonnusquam *lachryma* pro
lachryma usurpari. Nec id ea ratione, qua *o-
ptimus* & *maximus* pro optimus & maximus
dicitur: sed potius, ut *fuga* pro *Φυγίτη* pro *σὺ-
mus* pro *μῦς*, *sus* pro *σὺς*, *thus* pro *θὺς*: & id quidē
Dorienſium more, qui pro *υ* proterre *υ* con-
ſeſeuerunt. Quamvis placuerit & Varroni &
Prisciano nomen hoc non à Græco sed à La-
tino verbo, quod *tundo* est, derivari, cupien-
tibus iis quidem, ut existimo, blandius hac
via Latinis uti, quibus admodum gratificari
voluerunt, quasi nostris etiam armis jus no-
strum tueri possimus. Si quis autem miretur
cur *lachryma* aspiretur, cum *δάκρυον* sit ina-
spiratum: repetat memoria ipse secum etiam
ἄγκυρα, καὶ τροχαιον, καὶ πύδι apud Græcos
nō aspirari: at *anchors* & *trocheum*, & *Phytius* a-
pud nos vulgo aspirantur. Idemq; & in *horchus*
& in *lurcho* intueri licet. *ὄρχη* enim nunquam
aspirant Græci; nec itidem *λαρχος*, quod est
cophini genus, unde *lurcho* deductum est. Fit
id, inquam, sæpè ut valentiùs sonet dictio: nec
in consonantibus solum, sed in vocalibus
quoque invenias idem observatum. Sic *mihi*
dictum est, sic *hallucinari*, sic *honus*, sic *honusus*,
quod tamen permulti volunt non ab *honus*,
sed ab *honus* descendere. Sic *helluo* & *helluari*,
quod ab eo manat: sic *vehemens*, quod ex *ve* &
mens

mens compo
quidam die
tius. Per
quibus erud
nem facti: a
diderit. Inq
sederit. Inq
tia carit. ut qu
mags ut augm
ratur: sicut et
ratur. Inq. & in
cohortando dic
lum compolitu
Quod de statu
accipe. Nos
lane & hor
quod virtute
tidie Puccini
ficos ac ficcar
Ego autem no
terque defensio
fina mollior red
timento permi
conferantur et
nitate futur
et. quod me ut
fama sanctiffi
juxta. Inq. In
qua heret. In
ritate & hunc

mens componi arbitror, tametsi *vehemens* eo quidam dictum velint, quo vehatur eminentius. Permultaque hujusmodi inveniri licet, quibus eruditissimorum usus, qui ipse rationem facit, aspirationem suo quodam jure addiderit. Itaque non est mirandum *trahere* & *vehere* aspirari. Fit enim non solum differentie causa, ut quibusdam videtur, sed etiam magis ut augmento spiritus sonantius proferrantur: sicuti etiam in *prehendo*, *vehemens*, *aha*, *vaha*, *ohe*, & in similibus patet. Nam *cohors* à cohortando dicitur. *Nihilum* vero ex *ni* & *hi* lum compositum est. Sed de his hactenus. Quod de statu nostro certior fieri cupis, en accipe. Nos hic valemus rectè & commodè, sane & honestissime agimus. Id unum est, quod virtutem ociosam esse non sinat. Quotidie Puccini homines impurissimi per veneficos ac sicarios vitæ nostræ insidias tendunt. Ego autem non modo intrepide me constanterque defenso, sed omni etiam cura & industria molior reficioque, ut permagno ipsi detrimento pernicioque premantur, ac extremo conficiantur exitio. Id quod brevi divina benignitate futurum suspicor. Qua in re illud est, quod me unice perturbet, Venetos justissimos sanctissimosque viros, quibus omnia jure debeo, Puccinorum socios appellari. Si qua fortasse virtuti & constantie cum temeritate & furore, si fidei cum perfidia, si pietati cum

Trahere.
Vehere.

Prehen-
do.
Aha.
Vaha.
Ohe.
Cohors.
Nihilum.

cum scelere esse societas ulla possit. Vale. Ex Sena, idibus sextilibus. MCCCCXXXVII.

EPIST. V. Florentiam.
Franciscus Philefusus Lapo Florentino. S.

Homeri
locus.

Petis à nobis, quomodo apud Homerum versus ille intelligatur, quo Agamemnon veluti convitio à Calchante acerbius laceffitus respondet:

Βούλομαι ἐγὼ λαὸν σὸν ἔμμεναι ἢ δ' ἀπολέσθαι.

Dicis enim Ambrosium Monachum ita interpretatum: *Volo ego populum saluum esse, aut populum perire.* Et inepta hæc sane interpretatio est & falsa. Subdis Carolum Codrum interpretatum aliter, quippe qui ab Ambrosio dissentiens ita exposuerit: *Volo ego populum saluum esse, aut meipsum perire.* Et inepte rursus & prave. Errat autem uterque: ac ne quidem mirum. Non enim ii sunt, qui Græcæ orationis significationem, proprietatem, differentiam, elegantiam teneant. Et ut reliqua omittam, is omnis error est inde, quod illius dictionis ἢ significata non norunt. Significat enim vel *aut* vel *an*, & hæc quidem vulgo. Significat item *quàm* pro eo, ut in comparativis adverbio utimur, & quemadmodum apud nos *quàm* significat interdum *et non*, sic etiam hoc loco ἢ cum tenui spiritu & accentu gravi significat *et non*. Respondet enim Agamemnon, velle se populi salutem & non perniciem atque interi-

Quàm

ritum. Q
horitati haro
thum, & aoi
rum Com
diligentissim
cere plane q
aliud, quom
Ambrosium d
dicere aq
gnitare. Au
Tusididem cam
que quimodi fig
coposist. Rechi
icat enim non
tandem Homeru
iopyocies:
Et ex quo hoc
turam vitam
ispe. Unde I
de in nos des
altem significat
aboe. Vale. Ex
tes. M. CCCC.

Franciscus Phi
Q
Qua. quom
ignotare. h
tes, qui leg

teritum. Quod quidem si minus Phileli auctoritati stare decreveris, & apud Aristarchum, & apud Aristotelem, & apud Porphyrium Commentatores in Iliada, eisdemque diligentissimos doctissimosque viros, perdiscere plane queas. Quæris secundo loco an *αἰεὶ* aliud, quam *semper* significet. Nam eisdem Ambrosium & Carolum affirmare, eam dictionem aliquod prorsus nihil quam *semper* significare. At invenisse te plerunque apud Thucydidem eandem ipsam dictionem *αἰεὶ*, quæ ejusmodi significatum recipere nullo modo possit. Rectè tu quidem dubitas. Significat enim non solum *semper*, sed quandoque *diu*, ut Homerus: ἔχων κότον ἐμμηρὲς αἰεὶ. Et Sophocles: ὡς λελοὶ πῶτα κείνον τὸν αἰεὶ βίον ἐξεπίσσω: hoc est diurnam senectutem, diurnam vitam. Quandoque autem significat *usque*. Unde Thucydides in prohemio: ἕως μὲρ' οὐν μοι δευ τευ νεὶ λόγοις. Quas equidem easdem significaciones invenias usque apud nos habere. Vale. Ex Sena, pridie Nonas Septembres, M. CCCC. XXXVII.

Citat
Harpo-
cratio,
unde re-
stitues.

EPIST. VI.

Franciscus Phileliſus Catoni Sacro I. C. S.

Q Vis te non amet atque magnificat.,
Cato, quem videam nihil omnino velle
ignorare. Sunt nonnulli ordinis tui homi-
nes, qui Bartolum modo Baldumque lege-

rint, quos certè minime contemno (sunt enim ad emungendas pecunias vel extorquendas potius licitatores minime vulgares,) ii aliud nihil curent neque pluris faciant diem quam noctem. Sed tu, ut es vir & acutus & gravis, nullis tenebris delectaris, sed verlaris semper in apertissima luce ingenii atque veritatis: nihil tibi obscurum, nihil reconditum, nihil anceps, nihil ambiguum pateris. Quæris à me duo ex prima quæstione M. Tul. Ciceronis. Primum, quid sibi vir eloquentissimus voluerit, apud quem ubi esset propositum *mortem videri malum*, continuo subdiderit perinde atque necessario consequens: *si malum, ergo miserum*. Ais enim id videri tibi non satis docte neque acute dictum. Sunt enim pleraque mala in homine, neque tamen ejus ponderis sunt, ut miserum efficiant. Num illum virum dicemus miserum, inquis, qui summa virtute præditus & primariis corporis atque fortunæ bonis pollens, si aut interdum ex pedibus laboret aut in maximis divitiis vel equum vel bovem amiserit? Nam hæc etiam mala sunt, sed non talia, quæ tali atque tanto viro miseriam importent. Petis secundo loco, quid *Clepsydra* significet. Nam ejus quoque verbi mentionem fieri eodem in libro. Paucis ad ista tibi respondeo & de *Clepsydra* primum. Hoc enim verbum est Græcum quod à κλέψω compositum est & ὕδωρ, κλέψω autem furari significat

Cicero-
nis locus.

Clepsy-
dra,
κλέψω.

at ac velare. E
d quod signi
hoc est re
Apostolum A
significatur.
est, qui
quæ cum per
vero cum signi
um. Est enim
terra quondam
conferata. Isp
conterque fluen
tem rivum ad
era vas quodd
insecuritatis
cujus etiam
quam sapient
que diminutio
rat. Itaque
iustitiam de hono
vitur, quod
Cæcum in prim
ignominiam opo
vixit et a
ignitur. An
to per se qu
tam etiam
quater a
nimille. Ita
d est urina

cat ac velare. Descēdit enim κλέπτω à καλύπτω ^{Καλύπτω}
 id quod significat velo, & inde ἀποκαλύπτω
 hoc est revelo. Unde habetur apud Joannem
 Apostolum ^{Αποκάλυψις} ^{Αποκάλυψις.} quo verbo revelatio
 significatur. Nam proprium furacis hominis
 est, qui κλέπτῃς dicitur, velare & abscondere,
 quæ clam & per insidias surripuerit. *Clepsydra*
 vero duo significat & fontem & horologi-
 um. Est enim fons Athenis in arce illa Mi-
 nervæ quondam, nunc beatæ Mariæ Virgini
 consecrata. Is per alveum subterraneum la-
 tentemque fluens stadia viginti surgit tan-
 dem in rivos ad vicum Phalereum. Erat præ-
 terea vas quoddam vitreum, quod æqualibus
 dimensionibus signatas horas ostenderet: ad
 cujus etiam fundum erat foramen, quod a-
 quam sapertum emitteret, & ita horæ per a-
 quæ diminutionem quot essent videri pote-
 rant. Itaque non absurde sive de fonte acci-
 pias sive de horologio, rectè *Clepsydra* no-
 minatur, quod aquam aut velet aut furetur.
 Cæterum in prima Tusculana eam pro horo-
 logio intelligi oportere, haud est ambiguum.
 Vocata est autem *hora* ὥρα, quo verbo ^{Hora.} ^{ὥρα.} *urina*
 significatur. Animadversum enim in Ægy-
 pto perhibent, quo tempore sacrificium quod-
 dam esset faciendum, hostiam immolandam
 quater ac vigesies æqualibus inter se spatiis
 minxisse. Et ita *hora* nomen accepit ab ὥρα
 id est *urina*, quod idem etiam ὄρα dicitur. Et ^{ὄρα.}
 illud

Dies naturalis & artificialis.

Bona quotuplicia.

illud quoque ambigendum non est, dupliciter dici diem, & natura, qui noctem unam cum die dimetiens quatuor atque viginti horas completitur: & arte, qui integrum hunc diem in duas dividens partes ex duodenis constat horis. Quam dimensione & Romani usi sunt & Hebraei. Ad alteram vero tuam quaestionem, qua Cicero-nem videris & obtusitatis & inscitiae accusare, illud censeo respondendum non tibi, quem nihil ab re quaerere solitum animadverti, sed tuis istis Sophistis, qui cum omnia nosse volunt existimari, nihil sciunt omnino in omni & facultate & arte & scientia. Principia quaedam veluti fundamenta constitui solent, quibus concessis, quae inde manant facile confirmantur. Academicum, quorum auctor fuit Plato, & Peripateticum item quibus & nomen & initium dedit Aristoteles Platonis discipulus, triplicia bona in hominis vita esse voluerunt. Prima animi, & ea sane caeteris omnibus potiora: secunda corporis, quae tanto sunt quam animi deteriora, quanto corpus animo est inferius: Tertia fortunae, quae quo minus in nostra potestate, eo caeteris bonis minoris sunt faciunda. Praeterea in singulis huiusmodi bonis eas differentias esse volunt, ut alia aliis praestare arbitretur. At Stoici, quorum Princeps fuit Antisthenes Socratis auditor condiscipulusque Platonis, id solum ac summum censuit bonum, quod honestum esset. Quae vero vel ad corpus vel ad fortunam pertine-

tinerent, neq; bona appellanda existimavit, nec mala, sed indifferentia, quod & bene ac secundum virtutem iis uti possemus, & male atq; vitiose, ob eamq; rem tum commoda tum incommoda nominantur. Nec parum & nimis, nec plus & minus, nec excessum & defectum ullum inter animi bona Stoici esse volunt; ut, cum quid dicatur bonum, id constet omni bonitate & ratione & numero. Et idem malum, quod ex parte & absolutissime malum sit, cum solo igitur bono Stoici humanam felicitatem definiant, quam rectissime Cicero Stoicos fecutus, cum propositum esset mortem videri malum, respondit: *Si malum, ergo miserum*, id quod & ad propositionem & fortassis ad veritatem aptissime subtilissimeque consequitur. Quanquam iccirco fortassis ipse non probas, quod podagra tibi non malum modo, sed summum etiam malum esse videatur. Quod si te ipsum collegeris, aliter sentias. Vale. ex Mediolano IV. Nonas Junias. M. CCCC. XLI.

EPIST. VII.

Franciscus Philefusus Saxo Pratenfi. S.

Quoniam hoc tempore mihi ocii nihil erat, ne tamen mea taciturnitas tibi molesta esset, respondi ad ea paucis, quæ petieras, *Cercopes* duo fuere, quorum nomina *Æschines Sardinianus* in jambis scripsisse traditur. Nā alter *Andul* dictus est, alter *Atlandus*. Hos autē deceptores mendacesq; existisse apud *Æschinē*

Cercop-
pes.

Atheniensem in Legatione patet. Quos etiam Anaxagoras venandorum simiorum gratia in eas insulas trajecisse narrat, quæ à simiorum nomine, qui $\pi\theta\eta\kappa\omicron\iota$ appellantur, vocatæ sunt

Pitheci - Pithecina. $\text{Κέγρα}\psi$ præterea & jocosum significat, & est eorum simiorum species, quibus caudæ sunt longiores. Quod autem petis idem ne significet $\epsilon\iota$ & $\omicron\iota$ & $\epsilon\epsilon\iota$, certè nequaquam idem, nam quod scribitur sine ι . $\text{ἤλε}\epsilon\text{ } \epsilon\iota$, vis à volo significat: sed si scribatur $\text{τέλο}\iota$ & $\epsilon\iota$ significat *potes*, id quod ex usu legendi non obscure animadvertes. De anno autem *proscenio* apud Plautum, textus ille corruptus est. *Nannio* enim scribi oportet. Fuit enim *Nannium* illustris meretrix, quam & Hyperides contra Patrocleum & Apollodorus in iis, quæ scripsit de Meretricibus, $\alpha\lambda\gamma\omega$ hoc est capram, ut scis, nominatam scribunt: ea scilicet ratione, quòd tabernarium quendam Thallum nomine, id quod virgultum significat, exederet. Virgultis enim capræ plurimum delectantur. Antiphanes vero Junior in iis, quæ de Meretricibus reliquit scripta, *Nannium* dicit vocatam esse cognomine *proscanium*, quoniam extrinsecus formosissima videretur instar *proscanium* theatralium. Recte igitur Plautus vituperationibus occurrens ostendit, se primum non esse, qui tragoediam dimiscuerit comœdiæ, cum in *Nannio* *proscenio* idem antea fuerit factitatum ab alio Poeta, quisquis tandem ille fuerit,

Pitheci -
ne insu-
læ.
 $\text{Κέγρα}\psi$.

Plauti
locus.
Nannium
Proscanium.

rit, ut patet ex ipsis verbis, quæ tanguntur in textu. Qui vero ille fuisset, certi habeo nihil: vaticinari autem nolo. Vale. Ex Mediolano, pridie idus Junias, M, CCCC. LI.

EPIST. IIX.

Franciscus Philefius Gabrieli Mauro S.

LAudo te, mi Gabriel, quòd te à literis abdicare nolueris, ut solent nonnulli vulgo, ubi ad gerendam Rempub, se contulerint. Lege semper aliquid, aut scribe, cum tibi licet per publica munera. Magno tibi commodo, mihi crede, literæ sunt futuræ, si his uti pro ingenii tui magnitudine præstantiaq; volueris. Nunc ad id, quod petis. Vis enim scire, quid intersit inter *faciales* & *caduceatores*. *Faciales* eos fuisse constat apud priscos, qui certa juris solemnitate bellum hostibus indicebant. At *Caduceatores* esse pacis legatos à caduceo, quem manu gestabant: & Caduceum quidem ipsum Apollinem invenisse & eo donasse Mercurium, à quo ipse lyra donatus sit. De qua quidem re apud Horatium mentio est in eo carmine, quod incipit

Mercuri facunde nepos Atlantis.

Ubi etiam patet, Mercurium auctorem extitisse non lyræ solum, sed & eloquentiæ, & palestræ præstigiatarum. Vale. Ex Venetiis pridie Kalend, Januarias M, CCCC, XXVII.

Faciales.

Caduceatores.

EPIST. IX.

Franciscus Philefius Saxola Pratenfi S.

QVæ tibi ex Bononia ob subitam abitionem meam respondere non potui (nam cum inde solverem, redditæ sunt mihi literæ tuæ) nunc ex Ticino verbis paucis respondi tibi. Petis enim, qua ratione *scurræ* sint apud Græcos *βωμολόχοι* nominati: & item qui apud nos sint, quos Græci *ὄλεχίνους* vocant: & quæ loca essent, quæ Athenis *Κίκλοι*, hoc est circuli appellabantur. *βωμολόχος* proprie illos Græci dicebant, qui sub aras in sacrificiis sedere consueverunt, ita nominatos ab ara, quæ *βωμός* vocatur, & *λοχέω* quod insidiari significat, quoniam ad aras insidiarentur, utpote qui cum assentatione efflagitarent. Quamobrem & qui in sacrificiis suscipiuntur tibicines & vaticinium profitentes, Bomolochi vocabantur. Ex hujusce autem rei translatione Bomolochi etiam ii dicti sunt, qui apti ac faciles atq; iidem humiles omnia lucri gratia perferrent jocando cavillandoque, & hi quidem apud nos *Scurræ* appellantur, homines sane inepti atq; contemnendi, qualis est hoc tempore apud Florentinos Nicolaus Niculus & Poggius Bambalio, qui, ut sumptuosioribus cenis intersint, à nullo sese scurrilitatis genere continent. Qui vero à Græcis *ὄλεχίνος* est appellatus, crustis & spinis testis, petrisq; assuetus, hunc nostri *Remoram* vocant, aquatile animal ad-

βωμολόχοι.

Scurræ.

ὄλεχίνος.

Remora.

admodum breve, in quo tanta inest tamen natura vis, ut navim pernicio iter facientem ejus carinæ inhærens adnixiusq; retineat ac remoretur. Ob eamq; rem & à Græcis *Olechinum*, & à nostris *Remora* nominatū. Habetur istiusmodi animal amatoriis veneficiis infame, litesq; atq; judicia dicitur remorari, gravidarum fluxus sistit in utero & partus ad puerperium continet. Et id tamen in cibū addi prohibetur, ut Plinius refert. Huic spina est parva & ova amara ad quinque numero; at ora in medio corpore atque in terrā versa. Præterea Olechino pedes esse Aristoteles asseverat, utpote cui pennæ pedū instar locatæ sint. Quanquā alii sūt, qui dicāt, eos spinis uti pro pedib9, & ita ingredi, ut in orbem volvantur. Itaq; detritis sæpe aculeis inveniri. Nam quoniam futuros maris æstus sævitiamq; præfagiunt, hoc correptis se lapillis operire, ut eo pondere stabiliatur mobilitas & ita spinas volutatione atterere. At Mutianus muricē esse tradit purpura latiore, cui rostrū neq; asperū est, neq; rotundum, neq; in angulos prodit, sed simplicem concham esse autumat, quæ uno latere sese colligat. Tirebus vero Niger L. Lucilii familiaris scribit, hunc piscem haud esse pede longiorem, neq; digitis quinque; crassiorē: cujus ea sit vis, ut & naves ventorum flatib9 plenas sistat, & in sale si fuerit asservat9, aurū quoq; qui in altissimos deciderit puteos, ubi ad motus sit, extrahat. Hujus etiam Lucanus meminit libro sexto suæ pharsaliæ inquiens:

Mutiani
locus.

Non

*Non puppim retinens Euro tendente rudentes
In mediis Olechinus aquis* ———

Hujus meminit Theophrastus libro quarto de hujusmodi animalibus, ubi dicit: *Echinorum tres esse species, ex quibus Olechinos & magnitudine & crassitudine ceteros prestare.* Et est sane Olechinus, quem meminimus, dictio quadrisyllaba. At *Echinus* dictio trisyllaba, est suavis esu & paulo minor Olechino, cujus etiam Juvenalis meminit, inquitens:

*Ostrea callebat primo deprendere morsu
Et semel aspectu dicebat littus Echini.*

Echinus.

Hæretio.

κύκλος
Circuli,

Præterea *Echinus* apud Græcos significat terrestre id animal, cui est apud nostros *Hæretio* nomen, quod ipsum ab hærendo deductum est, & æque spinis hirsutus est atque maritimus *Echinus*. At *circuli* quod quæris ad postremum, loca erant Athenis, ut Dinardus contra Calleschrum ostendit, ubi aliqui veniebant. Id autem nomen tractum est à circulari circumfrentia vendendorum. Quare Menander in Ephesio ait: *Itaque ego mihi videor per Deos immortales in circulis videre me ipsum indutum currere circum ac venire.* Habes à me paucis, quæ petieras, Vale, & Leonardum nostrum Aretinum, eruditissimum & eloquentissimum virum, nomine meo salvere jube.

Ex Ticino, Kalend. Novembribus
M. CCCC, XXXIX.

EPIST.

EPIST. X.

Franciscus Philelfus Kyriaco Anconitano S.

QVod & gratularis mihi teq; propediem apud nos futurum denuncias, dici nō possit, quanta me tuis literis voluptate affeceris. Utrumq; enim summæ benevolentia argumentum est. Facito igitur, si me amas, sicut certè amas, ut te uti quàm primum fruique affatim possimus. Interim autem rem mihi pergratam facturus es, si, ad quod temporis naves onerariæ sint istinc Byzantium soluturæ, per te certior factus fuero, quo vel tibi vel nostro splendidissimo Scalomonti dem aliquid litterarum ad Marium filium. Quod autem placere tibi ostēdis *περὶ Σμίνθεως καὶ Σμόρνως*, ea per Z & non per Σ scribi, & idem Ptolomæum sensisse in suo de Orthographia libro. Ego quidem neq; tibi, neq; Ptolomæo ipsi assentior, quicumque is tandem, aut alteruter Alexandrinus, aut Alcalonites, aut Ephites cognominatus, aut alius quispiam fuerit, qui se Grammaticum profiteri voluerit. Idem ratio prohibet, quæ istiusmodi consonantium numerum similem esse non patitur: id quod etiam apud Priscianum in primo de orationis partibus intueri licet. Quare quæ tu epigrammata istiusmodi characteribus scripta invenisti, literis Atticis (ut ajunt) scripta esse fatendum est vel ante Archadas potius, quos *καὶ*

Ζωβίδος
Ζωβην.
Z pro Σ
Ptolomæi locq;
Ptole-
mæi A-
lexadrini
Ptole-
mæus A-
scalonites,
Ptole-
mæus E-
phites.
Ptole-
mæus
Grammaticus.

περὶ

πρὸν τῆς ἡλίου καὶ τῆς σελήνης extitisse fabulantur. Mihi tamen & epigrammata tua, & tua quæ scripta abs te sunt, jucundissima fuere. Vale. Ex Mediolano V. idus quintiles. M. CCCC. XL.

EPIST. XI.

Franciscus Philefius Scalomonti Equiti auro
rato S.

Horologii inventio.

Ægyptiorum Hieroglyphica. Anguilla hieroglyphicon.

Leporis hieroglyphicon.

Acham horologii inventor. Ægyptii horologii inventores.

ET de horologii inventore, & unde nomen acciperit, respondebo tibi, quod didici lectitando. Habetur in sacris literis non Ægyptiorum, inquam, sed Hebræorum. Nam Ægyptii sacras literas vocabant, quibus per quædam animalia ac signa verba ipsa significabant, utpote verbi gratia *Anguillam* pingentes invidiam intelligebant, & invidiam ea ratione quod anguilla cum aliis piscibus nullam habet communionem, sed ab eis semper seorsum se continet: & sub *leporis* figura auditum, quoniam lepores sint acerrimi auditus. Habetur, inquam, apud Hebræos lib. Regum IV. Acham omnium primum horologium invenisse. At his Ægyptii nequaquam assentiuntur, qui ut hominum genus ob cœli temperiem ab se ortum cœpisse volunt, ita etiam cum alias pulchras artes & disciplinas, tum horarum rationem repertam esse, quippe qui asserant hostiam, quæ immolanda foret, quater ac vicies paribus inter se se distantis minxisse animadversam, & inde

de unius integri diei tempus in horas quatuor ac viginti fuisse distributum, quod & diem scilicet complecteretur & noctem. Cæterum approbatissimis traditur auctoribus, Hermen Trimegistum, cum esset olim apud ^{Hermes} Ægyptios, sacrum animal quoddam Serapidi dicandum coniecisse id in diem totum duodecies fecisse urinam, pari semper interposito tempore, & inde hunc horarum ordinem constituisse dimensum, scilicet in diem horas duodecim, ac noctem eodem modo. Id autem eo videtur probabilius, quod *hora* ab ^{Hora} *ἡρᾶ*, quod urinam significat, nomen habet. ^{ἡρᾶ.} Sunt præterea, qui acutius rem velint inventam. Dicunt enim cæli quadraturam in duodecim partes pro ratione Musicae dividi, & inde horarum manasse rationem. Aquam enim, quæ tenuissima caverna deflueret, cum per totum diem excepissent, hanc majores nostri in duodecim partes dividerunt, ex quibus quidem partibus numerum horis imposuerunt. De *Halcyone* ^{Halcyon.} autem quod requiris, ea nata est patre ^{con.} Mæno & matre Canabe, nupsitque Cyeci. Quæ quidem avis vitam agit circa litus, ejusque pulli auferuntur à fluctibus & (ut ferunt) dies quatuordecim circa hyemales versiones quiescit. Dicta autem est Halcyon quoniam in mari concipiat. Nam *ἄλς*, *αἰλός*, salum, hoc est

Pana.

est mare, significat : & $\kappa\acute{\iota}\nu\alpha\upsilon$ concipere, & ob hanc rationem aspiratur in prima syllaba, & scribitur per y tenue. Vocatur etiam *Halcyone*. De *Pane* verò pastorum Deo, duplex apud Græcos habetur fabula. Nam alii dicunt eum esse natum matre Penelope Ulyssis uxore & patribus procis omnibus, ob idque *Pana* esse nominatum, $\Pi\acute{\alpha}\nu$ enim omne significat. Alii vero contendunt, eum natum esse ex Penelope & Mercurio converso in hircum. Et hæc hæcenus. Tu velim me facias certiore de omni tuo statu, id quod proximis tuis litteris te prætermisisse miror. Scis enim tua mihi omnia curæ esse. Quod si de me quæras, mihi perbelle est. Nam Principi huic meo universæque & aulæ & civitati sum charissimus. Vale. Ex Mediolano IV. Kalend. Octobres M,CCCC.XLIV.

EPIST. XII.

Franciscus Philefius Jacobo Puteo J.C.S.

Timotheum Citharædum virum Musicæ disciplinæ doctissimum sane eruditissimumque fuisse reperio. Ad quem ubi quotidie Atheniensium more permagna auditorum turba discendi gratia conflueret, eum, quicumque se audituri essent, rogare solitum accipio, habuissentne ullos ante id temporis ejus peritiæ præceptores? Quod qui negassent, cum his certam doctrinæ suæ pacisci mercedem: si

si qui autem respondissent, quibuspiam ante-
 tea usos se magistris, cum iis nisi duplicata
 mercede convenire nullo pacto consuevisse.
 Aiebat enim vir callidissimus, ad duplum la-
 borem dupla etiam mercede opus esse. Qui
 enim istiusmodi discipulis recta ulla præcep-
 tio tradi queat, nisi omnium primum eorum
 mentes inhærenti fuerint depravataque disci-
 plina omnino liberata. Longe profecto dif-
 ficilius est ac multo laboriosius dedocere,
 quam docere. Nam quis ignorat, natura fieri,
 ut qui habitum jam firmatum ac penitus in-
 fidentem eruere dissolvereque studeat, id si-
 ne multo & tempore & labore consequi non
 posse? Quæ quidem nostra tam longe repe-
 tita oratio quorsum tandem evadat, etsi mi-
 nime vereor, Jacobe Putee, te pro tuo singu-
 lari ingenio summaque prudentia non ob-
 scure intelligere, tamen ut vel tui auditores
 plerique omnes & studiosi & clari adolescen-
 tes, vel si qui alii tecum sentiunt, quibus de
 rebus inter nos controversia sit dilucidius te-
 neant, apertius eam alloquar, quanquam
 non una controversia est, sed duæ. Verum
 de qua magis veluti triumphare visus es, pri-
 mus nobis sit sermo: deinde breviter de al-
 tera differemus. Prima nobis disceptatio est
 de *Licitatore*, quem tu eum esse omnino vis, *Licita-*
 qui in auctione superpositus rei vendendæ *tor.*
 in deceptionem alterius precium auget: id-
 que

D

que

que declaras exemplo. Titius aut Fisci aut suo alteriusve cuiuspiam nomine proscribit vestigalia aut prædia. Calphurnius emptor offert mille sestertium. Crassus à Titio emptor suppositus ad mille sestertium centum addit. Calphurnius, qui habendæ rei desiderio tenetur, addit ad centum alia sestertia decem. At Crassus ad ea rursus viginti. Tum Calphurnius refrigescit ab emendo, manetque subdubius, & vix tandem addit sestertia quinque, quod animadvertens Titius veritusque, ne si rursus per suppositum Crassum rei proscriptæ precium auxerit, seipsum potius falliat quam Calphurnium, quod proscripserat, dat Calphurnio, & ita est Crassus tua sententia licitator.

Licitari.

Quam tu cum diceres *licitari* aliud nihil significare, quam precium augere, & ita quod proscriptum esset dare plus offerenti, non magis Crassum quam Calphurnium in eo, quod plus offerret, licitari velle videbaris, eoque interdum tua tendebat oratio, ut inter *licitationem & auctionem* nihil prorsus interesset. Adduxisti que pro tua causa, ut tibi videbaris, ex ipsis Jureconsultis exempla firmissima. Gajum enim super legem, quæ incipit: *Licitatio vestigalium, que calore licitantis ultra modum solis conductionis inflavit, ita demum admittenda est, si fidejussores idoneos*

tit. de
pub. &
vestigal.
L. 9.

Et cautionem
ratus sit.
super ea
ad iteranda
condictionem
ducisque in
superiorem
tus sit: Valer-
terii flavii
Dunde facta lic-
licitatione prædi-
cium in aucto-
ritate percipere
se volebat. Per
licitationem
fuisse, an
ri cum in aucto-
conditio aliam
fuisse, cui
cum utraque
facta fuisse, re-
placere fructu
empla ex Ga-
tullii. Nam
recognatum a
lorio, effi-
net, non est
rium. Sed
lique respon-

Et cautionem is, qui licitatione vicerit, offerre pa-
 ratus sit. Et eundem Gajum non multo post
 super eandem legem: *Licitatores vectigalium* S. 24
ad iterandam conductionem, antequam superiori
conductioni satisfaciant, admittendi non sunt Ad-
ducisque in eandem sententiam Paulum, qui
super legem Valerius, ff. de jure Fisci, ita locu-
tus est: Valerius Patronus procurator Impera- L. 561
toris Flavio Statilio pradia certo precio addixerat.
Deinde facta licitatione idem Statilius recepta ca-
licitatione pradia obtinuerat, & in vacuum possessionem
ita inductus erat. De fructibus medio
tempore perceptis querebatur. Patronus Fisci esse
volebat. Plane si medio tempore inter primam
licitationem & sequentem adjectionem percepti
fuisse, ad venditorem pertinere, sicut solet vide-
ri cum in diem adjectio facta est. Deinde melior
conditio allata est, nec moveri debemus, quod idem
fuisse, cui primo adjecta fuerant pradia. Sed
cum utraque adjectio intra tempus vindemiarum
facta fuisse, recessum est ab hoc tractatu. Itaque
placebat fructus emptoris esse. Hæc tu duo ex-
empla ex Gajo & Paulo pro tua causa in-
tulisti. Nam teum illud tertium est abs te,
excogitatum argutius, ubi ageretur de do-
lo malo, etsi, quantum ad licitatore[m] atti-
net, non est à mea sententia admodum alie-
num. Sed antequam ad Gaji dicta Pau-
lique respondero, afferam etiam ipse, quo fir-

mior tua videatur tibi opinio, exemplum ex Vulpiano, modo intelligas. Quod tu nudius tertius, cum apud nos esses, interpretabaris, in Gaji sententiam, ubi ait: *Licitatio veſtigalium, quæ Callore licitantis ultra modum ſolite conductionis inflavit*: tu, inquam, calore per unum I. efferebas, dicebasque calore ſcilicet iracundiæ. Quis hoc tibi concedat, quem tibi locum iracundiæ dederis? *Callore* enim per geminum II. & ſcribendum & intelligendum eſt, pro calliditate & aſtutia. Eſt enim *calliditas*, ſecundum Ariſtotelem, quædam prudentiæ pars, quæ ita verſatur in parvis ut prudentia magnis in rebus. Recte igitur Cicero, cum vellet oſtendere in libris de Natura Deorum, quid inter verſutum & callidum intereſſet, *verſutum* eſſe deſcribit eum, cujus mens celeriter verſetur: At *callidum*, cujus animus uſu, ut manus opera, concalluit. Sed redeatur ad Vulpianum. Sic enim ait: *Si res ejus venierit, & exiſtat, qui pius liceatur, an integrum propter lucrum reſtituendum ſit, quotidie prætores reſtituunt, & rursus admittatur licitatio.* Audi item M. Tullium Cicero nem in epiſtola ad M. Marium. CICERO

M. MARIO S. *Mandatum tuum curabo diligenter. Sed homo acutus, ei mandaviſti poſiſimum, cui expediret illud venire quàm plurimo. Sed eo vididi multum, quod præſiſti, quo ne pluris emerem. Quod ſi mihi permiſiſſes, qui meus*

amor

Callor.

Calliditas.

Verſut9.
Callid9.

Lib. 7. epiſt. 2.

amor in reſſe
quoniam tu
potius quæ
Habes
mnia, quæ
ſam tuam
ſum, & ego
Omnium
ſecundum a
res auctore
ſicet. Licet
congrua & p
apud Cæſar
macha licet
Pompejus &
dicit. Extr
cando p
cerone
eſt igitur,
daciun, n
licetur, en
generit, non
ſicatis huj
quæ à du
ratore pri
Norio p
dum eſſe
ni Græc
vime r
214. C

amor in te est, confeciſſem cum heredibus. Nunc quoniam tuum precium novi, licitatore[m] apponam potius, quàm illud minoris vaneat. Sed joco satis. Habes, mi Jacobe vir Juris consultissime, omnia, quæ afferri adjumenta possunt in causam tuam. Cæterum quæ paucis dicturus sum, æquo animo accipe.

Omnium primum videamus *licitari* licerive secundum antiquos eisdemque probatissimos authores artis Grammaticæ quid significet. *Licitari* (ut ait Nonius Marcellus) est *congrredi & pugnare*. Id autem esse ita, patet apud Cæcilium Poetam in Hymnide : *Qui machera licitari adversa eum cepisti sciens*. Festus Pompejus docet eum *licitari*, qui decipiendo inducit. Et rursus ait: *eos esse licitatores, qui in mercando pugnando ve contendunt*. Audi nunc Ciceronem libro tertio de officiis : *Tollendum est igitur, inquit, in rebus contrahendis omne mendacium, non licitatore[m] venditor, nec qui contra liceatur, emptor apponet. Uterque si ad loquendum venerit, non plus quam semel eloquatur*. Ex significatis hujusmodi verbi vel *liceri* vel *licitari*, quæ à duobus eximiis & Latinitatis & litteraturæ professoribus, Festo Pompejo ac Nonio Marcello, cognoscimus, possumusne alium esse licitatore[m] opinari, quàm eum, qui Græce *ωελεντης* dicitur : quo etiam nomine nonnullos Jureconsultos usos videmus. Quid autem aliud est proxenetarum,

Licitari;
Liceri.

Cicero-
nis locus.

hoc est licitatorum officium, ut ita loquar, quam tum emptorem tum venditorem & contendendo & decipiendo inducere, ut & vendat ille & hic emat, idque non minus minuendi ratione, quam augendi precii, & quavis alia vel arte vel fallacia modo objecit, quod inierit? An sumus usque adeo rerum imperiti, ut ignoremus, quantum emolumentum hujusmodi nebulones percipiant ex hujusmodi dolis ac fraudibus? sive igitur in rebus privatis seu in publicis vendendo, emendo, locando, conducendo, contrahendoque licitator interfuit, aut suo dolose aut alterius nomine, hunc esse eundem, qui nomine à Græcis accepto *Proxenetæ* dicitur, manifestum est. Recte igitur præcepit Cicero, nec à venditore licitatorem, nec item ab emptore apponi debere, sed ipsos potius, si ad loquendum venerint, non plus quam semel eloqui oportere.

Auctio-
nari &
Licitari
quid dif-
ferant,

Hoc enim observandum inter viros graves & bonos, iccirco præcipit Cicero, ut nulli licitatoris mendacio, nulli dolo relinquatur locus. Hæc tu si in Gaji, si in Pauli, si in Ulpiani responsis diligentius considerare institueris, longe aliter senties, quam in hanc diem consueveris. Quod autem contenderis, idem esse & *auctionari* & *licitari*, eodemque modo *licitatorem* & *auctionatorem*, nihil est quod tibi minus assentiar. Video apud Cice-
ronem

ronem in O
verba: N
pecuniam de
sus: Quo
nam si
curiam
bus factis
idem esse
multis. Non
dine ingenii tu
in sententiam
torem concessi
nunc vulgo
Dicebas lectu
atque arbitri
ille exercita
nunquam si
Tusculana
set propo
lem mihi cu
lum est, in
multiplicia
fortuna. Ne
in pluribus
que fortun
quemquam a
nec miser
nove amilli
Pimpatio

ronem in Oratione pro Rege Deiotaro hæc
 verba : *Ille iterum, ille tertio auctionibus factis
 pecuniam dedit, qua ad bellum uteremini. Etrur-
 sus: Quotum Rex erga te animo fuit, qui auctio-
 natus sit seseq; expoliare maluerit, quam tibi pe-
 cuniam non subministrare.* Num licitationi-
 bus factis, num si licitatus sit, dixisset Cicero
 idem esse significatum ? Sed hæc hætenus
 multa. Non enim dubito, te pro magnitu-
 dine ingenii tui egregiaque doctrina iturum
 in sententiam meam, & eundem esse licita-
 torem concessurum, quem etiam *pro xenetam*
 nunc vulgo vestri Jureconsulti nominant.
 Dicebas secundo loco, mirari te Ciceronem,
 atque arbitrari illum in Dialecticis parum fu-
 isse exercitatum. Nam si secus esset, eum
 nunquam fuisse dicturum in prima quæstione
 Tusculana : *si malum, ergo miserum* : cum es-
 set propositum vel assumptum potius, *ma-
 lum mihi videtur esse mors.* Non enim quod ma-
 lum est, id continuo miseriam asserre, cum
 multiplicia mala sint & animi & corporis &
 fortunæ. Nec esse tamen contentaneum, qui
 in pluribus maximisque totius hominis at-
 que fortunæ bonis cum eculeum amiserit,
 quempiam aut catulum, iccirco eum affir-
 mare miserum, quoniam ea equitii can-
 isve amissio in malis habenda sit secundum
 Peripateticos. Indocte igitur Ciceronem

Cicero
 defendi-
 tur.
 Mors an
 malum.

eam completionem ad id adiecisse, quod erat assumptum. Concederem tibi profecto, quod Ciceroni objicis, si Peripateticum se eo in loco is, quàm Stoicum maluisset. At Stoici nihil in malis ducunt, nisi quod turpe sit : nec item in bonis quicquam, quod honestum non sit. Honestate bonum Stoici, & turpitudine malum definiunt. Præterea neque in bonis nec item in malis aut plus esse judicant aut minus, quàm quod honestum sit : id esse putant omni ex parte bonum ; quemadmodum id esse volunt omnino malum, quod à turpitudine proficiscitur. Quare si mors habenda foret in malis, quod certe non est, recte à Cicerone responsum esset, id esse miserum. Nec enim præterire te existimo, quæ aut corporis sunt, aut fortunæ tributa, ea à Stoicis neque bona neque mala censeari, sed indifferentia, & à plerisque *commoda*, quæ etiam alii *prælatæ rejectæq;* nominant, perinde atque talia sint, in quibus selectio locum habeat. Utrum tibi gravissimo & eruditissimo viro satisfecerim, nescio. Mihi certe feci satis.

Ex Mediolano, Kalend. Septemb.

M. CCCC. LX.

EPIST. XIII. Mediolanum.

*Franciscus Philefius Francisco Piccolpas-
so Mediolanensium Archiepi-
scopo, S. D.*

DE Phœnice quid sentiam, avem loquor, Phœnix,
superioribus diebus coram commenta-
tus sum tecum. Deinde inveni novissime a-
pud Græcos, huiusmodi autem temporibus
Claudii Cæsaris venisse in Ægyptum post sex-
centimum quinquagesimum quartum æ-
tatis annum, ut ubi ipsa sibi pyram vel Am-
brosiano loquendi more, techam (hoc est lo-
culum) ex Cassia & Myrrha constituisset, diem
obivisse, ac demum ex eo verme, quem vulgo
prædicant, revixisse, & continuo revolasse,
unde modo ad Ægyptios devolarat. Ad hæc
cum sanctissimi & eloquentissimi viri Hiero-
nymi nudius tertius epistolas passim lectito,
in eam incido, quæ ad præsidium inscripta
est. Hanc autem centesimam decimam no-
nam inter epistolas numerari puto. Ubi cum
alia pleraque Hieronymus perpulchre com-
plexus est, tum de ipso Phœnice longe plura
commemoratur, quàm Ambrosius. Ego tamen
sententiam nondum muto: verum quæ vo-
luptati fore tibi existimavi, volui tibi mecum
esse communia. Nam neque in Ægypto, ne-
que in Arabia illiusmodi avem usque visam
arbitror, quippe quæ mea sententia nulla sit.

Cuperem jam ruris tædium ut saltem satietas te cepisset, quo ad te salutatum & commode & frequenter accederem. Nam quo magis te ruri contines, eo majore tui desiderio crucior. Idq; cum multis vel potius cum bonis omnibus. Vale. Ex Mediolano, Kalend. Novembribus, M. CCCC. XL.

EPIST. XIV.

Franciscus Philefius Cyriaco Anconitano. S. D. P.

Homeri
patria &
sepul-
chrum.

Quod me donas sæpenumero perpulchris quibusdam epigrammatis, habeo tibi gratias, idque ut etiam quam sapissime facias, rogo te. Quod autem eulogium in Homeri sepulchro insculptum ad me misisti, subdisque id satis esse argumento, Homerum non Smyrneum extitisse, sed Chium: neque probo sententiam tuam, nec omnino reprobo, præsertim cum & Acusilaus libro tertio & Hellanicus in Aglantide *Homeridas*, quæ familia apud Chios erat illustis, ab Homero Poeta nomen duxisse tradiderint. Quorum opinioni adversatur libro secundo Seleucus inquiring, erravisse Cratera, qui putarit *Homeridas*, Homeri fuisse posteros, Nam illos hoc nomen accepisse ab *Ophegis* hoc est obsidibus, quoniam Chiliæ quondam mulieres, cum desipissent in Bacchanalibus, manum cum viris obseruere. Cumq; postea recõciliatis animis

Ophegis.

Homeri
da.

mis sumpes
sponfasq; de
eos Homeri
quæ tum
aliis non
vita literis
nec item de
aut mortuis
certinantes,
sive ac præclar
te etiam nobili
dum content
florant. Ita
cici, quod
rus. Uti qui
set, respond
se. divinum
Vale. Ex M
M. CCCC.

Agapi

Tuis literis
ad Octavi
igne annum
pius quatuor
des tium: a
lia apud Lavin
CCCLXIV.

mis *ὄνηξες* id est obfides invicem sponfos
 sponfasq; dedissent, qui ex iis posteri nati sunt,
 eos *Homeridas* vocavere. Quod si ea legeris,
 quæ tum ab Herodoto & Plutarcho, tum ab
 aliis nonnullis de illius Poetæ præstantissimi
 vita literis sunt mandata, neq; de ejus patria,
 nec item de ætate, hoc est quo aut ipse natus,
 aut mortuus, aut ubi sepultus fuerit, quicquam
 certi invenies. Tantum autem fuit & tam illu-
 stre ac præclarum Homeri nomen, ut permul-
 tæ etiam nobilissimæq; urbes eum suum fuisse
 civem contenderint, ac sepulchrum ejus o-
 stendant. Itaq; non absurde id possit de illo
 dici, quod Socrates de se respondere sit soli-
 tus. Ut si quis quærat, cujus Homerus extitis-
 set, respondeatur, eum extitisse mundanum,
 sc. divinum potius virum, quàm humanum.
 Vale. Ex Mediolano XI, Kalendas Decembres.
 M. CCCC. XLVIII.

EPIST. XV.

*Agapitus Portius Nicolao Barzello-
 nio, S.*

Tuis literis breviter respondeo. Usque
 ad Octavium Augustum profunda ca-
 ligine annum habitum fuisse. Apud Ægy-
 ptios quatuor mensium erat: apud Archades
 trium: apud Archananos sex; & in Ita-
 lia apud Lavinios tredecim, qui ferebantur
 CCCLXXIV, diebus, Sed Romani ab initio
 decem

Vixit æ-
 tate Phi-
 lelphi,
 circa An.
 Dom.M.
 CCCC.
 XL.
 De Año,

decem mensibus annum computaverunt, inchoantes à Martio & terminantes in Decembre : & sex menses tricenorum dierum erant ; reliqui vero tricenis & singulis explicabantur. Sed cum à cursu Lunæ ratio ista deviaret, & ante Numam Pompilium lunari computatione peræquatus est, adjectis LI. diebus. Sed ut XII. menses perficerentur, de sex prioribus detracti sunt singuli dies, & eos quinquaginta istis & uni diebus annexerunt factique LVII. Divisi sunt in duos menses, quorum alter XXIX. alter XXVIII. diebus agebatur : & cœpit ita annus habere CCCLV. dies. Sed deinde cum temere videretur annus clausus in dies, quos dixerint, & cum Sol cursum suum per Zodiacum non ante CCCLV. diem perficeret, quadrantem & decem dies addiderunt, ut annus perficeretur CCCLXV. diebus & quadrante. Unde propter impares dies Januarius diis dicatus est, & propter pares Februarius ut Diis inferis abominosus. Quapropter ob quadrantem varie intercalabatur, & temporum peræquatio fiebat. Nam Græci singulis annis XI. dies & quadrantem detrahebant, quos octies multiplicatos in nonum annum reservabant, ut contractus nonagenarius numerus in tres menses per tricenos dies scinderetur, qui anno nono restituti CCCCXLIV. dies efficiebant, quos embolismos vel hyperballontas nominabant.

Quod

Quod cum
neglectum
tercalandi
do gratifi
augebant
so ducerent
vel autum
propter C. C.
præteritam c
dramé interc
dicit, habuit
dies. Alii autē
trantem, Te
anno diu
id oblectat
quintus a
intercalat
nos sex &
sufficere d
quod cogn
pitque anno
tere, ut tres
rios temere
confarentur
temporum fu
tis ut potui
sem tibi libro
sua his incur
citi perilla
ignora tū

Quod cum initio Romani probassent, brevi neglectum perdidissent, & in sacerdotes intercalandi potestas translata fuit, qui aliquando gratificantes pro libidine detrahebant vel augebant tempora. Et cum hæc ita in confuso ducerentur, hyemales menses in æstivum vel autumnale tempus incidabant. Quapropter C. Cæsar, ut turbationem temporum præteritam componeret, XXI. dies & quadrantem intercalavit, & hoc pacto menses regradavit, habuitque annus ille solus CCCXLIV. dies. Alii autem deinceps CCCLXV. dies & quadrantem. Tandem cum perciperent, ut quarto anno diem unum intercalari necesse esset, & id observari quarto anno confecto, antequam quintus auspicaretur, illi quarto incipiente intercalarunt non desinente. Itaque per annos sex & XXX. cum novem tantum dies sufficere debuissent, XII. intercalati sunt, quod cognitum Augustus reformavit, præcepitque annos XII. sine intercalatione decurrere, ut tres illi dies, qui ultra novem necessarios temere fuerant intercalati, hoc modo repensarentur. Ex qua postea disciplina omnium temporum fundata ratio fuit. Hæc demum tibi, ut potui, succincte scripsi, cum cognoscam tibi librorum copiam non esse, ut facilius his incumbere valeas. Et ne me fortasse tibi puerilia scribere autumes, velim non ignores ad unguem tibi me recensuisse nostrorum

strorum auctorum verba & sententiam.
Vale.

EPIST. XVI.

Agapitus Portius Alinio suo. S.

Ardea. **Q**vod sentio, scribo. Dane *Ardea* auctrix
Pise. fuit, *Pelopides Pisas* condidere. *Tyrreni* à
Tyrreno *Lydiae Rege* nuncupati sunt. *Coram*
ni. *Dardani* condidere. *Tibur* teste *Catone*, à
Cora. *Catillo* *Arcade* classis *Evandri* praefecto, qui
Tibur. *Amphiarei* filius fuit & in Italia tres filios
procreavit, *Tiburtum*, *Coram* & *Catillum*,
qui depulsis ex opido *Siciliae* veteribus *Sicariis*
nomine *Tiburti* fratris natu maximi
urbem vocaverunt. *Parthenope* dicta est à
Parthenope *Sirenis* sepulchro, & cam *Augustus*
Neapolim praecipit nuncupari.

Præneste secundum *Zenodotum* à *Penesto*
Arpos. *Ulixis* nepote, *Latini* filio, aut secundum ali-
Benevêt. quos à *Caculo*: & hoc idem *Maro* affirmat,
Pataviû. *Arpos* à *Dionede*; *Beneventum* in *Samio* à *Roma-*
Metapôt. *nis*: *Patavium* ab *Antenore*; *Metapontum* à
Sollatiû. *Pylis*: *Sollatium* ab *Atheniensibus*: *Salentinos*
Salétini. à *Liciis*: *Ancon* à *Siculis*, qui *Dorientes* fuere;
Gabi. *Gabi* à *Galatio* & *Bio* fratribus: ab *Heradi-*
Tarentû. *bis* *Tarentum* à *Bionibus*, *Pestum* à *Doren-*
Pestum. *sibus*: à *Miscello* & *Archia* *Croton*: à *Calci-*
Tarentû. *densibus* *Regium*, *Caubona* & *Threma* à *Croton-*
Caubona. *niensibus*: à *Naritiis* *Locri*: *Heretum* à *Græcis*
Threma. in honorem *Herae*: sic enim vocant *Junonem*.
Locri. *Paritia*
Heretû.
Herae.

Paritia

Paritia ab A
Melappo G
postmodum
ordio Cen
minaverat.
Palinuro: A
à *conobrim*
ab *ure* *Lavin*
Cassium qu
curatum est.
no: à *Tyris* N
homulo *Roma*
insat collige

Rodel

Qvaris
& *Perf*
nem idem cre
buls in *Scena*
mensura id est
nū *Thulcum* v
Fuit enim & q
no vocarent,
gram & hum
ners. Unde ege
millisquam H
quam tam
nim vocet.

Paritia ab Archiloco Siculo : Liciano placet à
 Mesappo Græco *Mesappia* datam originem, Melappia
 postmodum in nomen *Calabria*, quam in ex- Calabria.
 ordio Oenoter frater Peucetii *Peucetiam* no- Peucetia,
 minaverat. *Palinurum* à governatore Æneæ Palinurâ
Palinuro : *Misenum* à Miseno Æneæ tubicine : Misenum
 à consobrina *Leucasia* : à Cajeta nutrice *Cajeta* : Cajeta.
 ab uxore Lavinia *Lavinium*, quod secundum Lavinium.
Cussonium quarto anno post excidium Trojæ Alba.
 extructum est, ab Ascanio *Alba*, *Fidena*, *Anti-* Fidena.
um : à Tyriis *Nola* : ab Eubocensibus *Cunie* : à Antium.
 Romulo *Roma*. Hæc tibi impræsentiarum sat Nola.
 sint, ut colligere potui. Vale. Cunie.
 Roma.

EPIST. XVII.

Rodolphus Agricola suo Alexandro

Hegio. S. D.

Quæris, quid inter Mimum & Histrionem
 & Personam intersit. *Mimum* & *Histrio-*
nem idem crediderim esse, eum dico qui fa- Minus.
 bulas in scena agit, nisi quod *Mimus* à Græco Histrio.
μῦσος id est imitor, originem ducit, Histrio-
 nis Thuscum verbum esse, auctores affirmant.
 Fuit tamen & poëma apud veteres, quod *Mi-*
mos vocarent, salibus tantum & dicacitate
 gratum & humillimi inter omnia scenica ge-
 neris. Unde ego etiam *Mimi* nomen fere hu-
 milius quam *Histronis* apud auctores invenio,
 quanquam tamen Paridem Juvenatis *Histrio-*
nis vocet:

Quod

Quod non dant proceres, dabit Histrio.
 Pantomimus. Idemque Pantomimus fuerit. Persona à personando dicta est, ideo quod Histriones faciem suam in scena tegebant alienamque præferabant, id est apud Juvenal.

Personam Thyrsusq; tenent & sublegat alti.
 Ut sit quod Græci *προσωπιον* vocant vel *προσωπιον* *μορμολυκίαν*, quanquam *μορμολυκία*, nomen ad terrorem incutiendum magis pertineat. Dicitur etiam Persona is, qui Personam sustinet, *προσωπιον*, secundum synecdochen, ut est mulier, nempe ipsa videtur non persona loqui. Scurra Latinum nomen esse ejus, quod *parasitum* Græci vocant, puto, nulloque distare, nisi quod parasitus *πᾶσι τὸ προσίπειται* ab accubando velut honestiore parte nomen habet. Scurra à libertate licentiaque linguæ dici videtur. Uterque vero is, qui victus querendi causa omnium se ludibriorum patientiæ addixit. De parasito Juvenal. *Viridem thoraca jubebit*

Afferri minimasq; nuccas assensq; rogatum
Ad mensam quotiens Parasitus venerit infans.
 De Scurra: *Populi frons durior hujus,*
Qui sedet & spectat triscurria patriciorum.
 Subjicit deinde, quæ sint ea: *planipedes audit Fabios, & quæ sequuntur. Nebulo quid sit, idem auctor docet. Et eodem jure natantes.*
Mergere ficedulas didicit nebulone parente.
 Quanquam *nebulonis* nomine, quod ex verbis

verbis Gellii significari videtur, proprie accipiebantur hi, qui hodie retia circumferunt, & dicacitatis certamine victum quærent. *Nepos* dicitur, ut arbitror, quasi non potens gulæ: idem fere qui apud Græcos ἀσπρὸς. *Leccatoris* nomen Germanicum est, ut pleraque alia apud nos corrupta, quale est *reisa*, *Burgimagister*, *Scultetus*, sicut & Gallica *Passagium* pro expeditione bellica, *Guerram* pro bello, *Treugam* pro induciis accipimus. *Ἀσπρῶς* nomen unde ducatur apud Græcos, æque ineptum puto quærere, quàm apud nos, unde *hominis*, quasi ullius rei nominandæ debeat hominibus antiquior fuisse cura, quam sui ipsorum, sive ab ἀνὰ & ῥέτω, sive (ut alii) quasi ἄνω ῥέτων secundum methathesin, sive ab ἀνὰ & ῥέτω dici quis velit, ingenii magis quàm veritatis opus crediderim, quocunq; modo dicatur. *Vesper* extremum diei est. Sallust. in Jugurt. *Jam diei vesper* aderat. Et alio loco: *postquam castra locata*, diei *vesper* erat. Catull.

Vesper adest, juvenes consurgite, *vesper* Olimpo
Expectata diu vix tandem lumina tollit.

Nam quod tu *vespere* apud Ovidium pro plaga occidentali legis, ἐσπέρῳ dictum est ut apud eundem:

Eurus ad *Auroram* *Nabatheaq;* regna recesit.

Auroram enim proprie cæli faciem dicimus rubore propinquantis Solis suffulam: deinde tempus diluculi: tamen etiam ἑω, id est orientis

E tis

Nepos.

Leccator.

Reisa.

Burgimagister.

Scultet9.

Passagiū.

Guerra.

Treuga.

Ἀσπρῶς.

Homo.

Vesper.

Aurora.

Vespera. tis partem. *Vespera* quoque apud Plin. est in octavo libro epist. *Varis*, inquit, *sermonibus vespera extenditur*. Et *sub vesperum* dicit Cæsar in Commentar. Belli civilis. Nam quod nos *vesperas* pro vesperino officio, quemadmodum pro matutino, quomodo veteres locuti sunt, *matutinas* dicimus, non satis Latine puto. *Bonum sero* sitne Latine, quemadmodum *Bonum mane*, addubito, nam *mane* adverbium quum sit, invenimus tamen apud Persium:

Matuti-
nae.
Bonum
sero.
Bonum
mane.

*Jam clarum mane fenestras
Intrat & angustas &c.*

Sic etiam, fueritne *sero* apud veteres aliquando in locum nominis? non quod sciam apud ullum auctorem, qui extet, hujus locutionis esse exemplum. Illud certum est, quemadmodum ad veram loquendi legem corruptum est, ita *bonum serum* non male dici. Sic enim est apud Suetonium in Augusto:

Et jam dici serum erat

Rubeus.
Plinii lo-
cus,

Analogia
nominū
fingen-
dorum.

Rubeus audio qui putent barbare dici. Ego apud Plinium invenio, nisi tamen sit erratum in litera, & *u* pro *n* positum, & debeat *rubens* esse. Ego quum *rubri* nomen habeam, tutius malin quàm licentius loqui. De Analogia derivandorum componendorumque nominum, vix mihi permiserim quicquam fingere, quod non apud auctores invenerim. Varia multiplexque res est, de qua nihil præcipi

cipi perpetuum possit, & in qua nihil audeam,
nisi sit fortasse, ut inquit Horatius: *Necessè*,

Indiciis monstrare recentibus abdita rerum.

Tamen ego & *Socratitas* & *Platonitas* & *En-*
titas fortasse dixerim, quamvis repugnet Val-
lensis noster. Quidni tam libere quum ne-
cesse sit, quàm Cicero nulla necessitate *Appie-*
tatem & *Lentulitatem*, & *Pollio Patavinatatem*
quandam dixit sonare T. Livium. *Tignum* Tignum
est lignum minus trabe, cui tecta domorum
incumbunt, forte à tegendo dictum, quam-
quam dicat Cæsar: *Tigna bina sesquipedalia*
paulum ab imo præcuta, & reliqua quæ se-
quuntur. Deinde subdit: *hæc utraque insuper*
bipedalibus trabibus immisissis. Ut mihi videan-
tur ista non mensura, sed usu in ædificiis dis-
tare, ut *tignum* sit, cui incumbat aliquid: *Trabs*, Trabs,
cui tabulata insternuntur: *asser* ab asserendo, Asser.
id quo gestamen aliquod aut libitinam ma-
nu asserimus, hoc estprehendimus, nomen
habet. Nam quod vulgo *asserem* vocamus,
tabula dicitur propriè. *Contignatio*, conclava-
tio tignorum est. In Pandectis est titulus de
tigno injuncto: eum legas censeo. *Diocesis* Tabula,
vel diocisus, *diolunonis* id est administratio vel Conti-
procuratio dicitur: quo nomine & Cicero gnatio,
usus est ad Atticum: *Mihi Campanie Diocesis* Diocesis
attributa est, debetque Latino sono
E 2
pro-

Paracle-
 tu.
 Dialecti-
 ce, &
 Dialecti-
 ca.

pronunciari, circumflexo in penultima accen-
 tu, quemadmodum & *paracletus* dicere, quod
 Græce *παράκλητος* est, debemus. Scribis, cu-
 p-
 re te, ut *Dialectica mea* edatur. *Dialectice* fœ-
 mineo genere ars ipsa est *Διαλεκτική*; sicut *ἀ-
 ριθμητική*, arithmetice: sed *ἡ Διαλεκτική*, hæc
 Dialectica; & *τὰ ἀριθμητικά*, hæc Arithmetica,
 quemadmodum *Georgica*, *Bucolica*, libri sunt.
 Uade M. Manlii liber *Astronomicus* non *Astro-
 nomice*, & Aristotelis *Ethicon* non *Ethice* inscri-
 bitur. Scribis etiam, *quanto tempore eum ad te re-
 dire iubebis*, ne dubitas, quin si in illis literis, & reli-
 qua. Latinum est illud *quanto tempore*, sed in ea
 significatione, qua tu vis, *improprium*, non e-
 nim quæris *quanto tempore*, hoc est quàm ce-
 leriter, aut quàm tardè professionem ad me
 redeundi explicaturus sit, sed intra quantum
 aut post quantum temporis ad me rediturus
 fit: ut si dicas eandem figuram orationis aliis
 verbis: *duobus ad te mensibus redibit*, intelliges
 duobus eum mensibus in itinere futurum.
 Sin dicas, *intra duos menses* (nam *infra duos* in
 temporis significatione barbarum est) aut
 post duos menses redibit, jam planum est di-
 cere te post duos eum menses ad me datu-
 rum. Deinde est, *ut plura brevibus complectar*
 rectius erat, *ut plura paucis complectar*. *Brevia*
 verba sunt, quæ paucis syllabis constant, sicut
 longæ, multis ex multis paucisque verbis lon-
 ga, proinde brevisque fit oratio. Est etiam,
 juve-

Quanto
 tempore.

Brevib9.

Juvenum institutores. *Juvenes* scis vulgo vocari, quicumque sunt minores natu, & ego scio. Mallet *adoleſcentium* aut *puerorum* dixiſſes. *Juvenes* enim ſunt, qui viro proximi ſunt, qui jam non admodum in ludum literarium eunt. Præterea ſcribis, *quid tignum quidve contignatio*, & reliqua. Subjicis deinde in fine, *ubi ex te rogavero querendi finem faciam.* Hoc ſi præceſſiſſet interrogationem, ſcite per verbum futuri de futuro pronunciaſſes, ut eſſet, reliqua ſunt, quæ ubi ex te rogavero, quærendi finem faciam. Deinde ſequeretur, *quid tignum quidve contignatio.* Nunc quum res præteriſſet, de qua interrogaturus eras, mallet dixiſſes, *quod quum rogaverim, dicendi finem faciam.* Nec me latet id ſecundum hyperbaton dictum eſſe, & nullam aliam eſſe frequentiorum figuram in omni genere concordandæ orationis. Sed multa eveniunt, quæ repugnent, aut verborum genere aut ſtruendæ orationis ratione, quo minus omnis ornatus omni locò conveniat. Habes quod facere te velim, & ad interrogata reſponſum, & de epiſtola tua cenſuram. Quæ ſi tibi parum grata ſunt futura, defines poſt hac exhibere mihi negotium: aut ſi perges moleſtus eſſe, nimirum paria pro paribus expectabis. Apud Græcos in proverbio eſt, *ci-cadam alisprehendendam non eſſe*, quæ ut cœperit ſtrepere, definire neſciat: ita ubi

quod velis ex me audire quæsieris, sæva etiam mercede, quod nolis, audiendum est, faciliusq; loquacitatem meam evoces, quam cõpescas. Quin tu calamum arripis, hocq; invidium me ferre non finis: & quum fines tuos defenderis, tamen meis infers bellum, meoq; me confodis exemplo. Cujus rei diligentes vigilantq; labores mei, ne dum negligentius profusa epistola, plenam tibi atq; uberem præbuerit materiam. Nec est quod offensum me iri vereare: agam etiam gratias ultro, idq; in præcipuam benevolentia tua partem numerabo. Nec tam nihil tibi displicuisse in ea, si totam probaris, quam totam contempisse, si nihil improbaveris, putabo. Vale. Arnoldo nostro Presbytero & Philosopho meo nomine salutem dicas. Joannes frater honestissimis verbis salvere te jubet. Iterum vale. Datum, Groningi XX. Sept. Anno M. CCCC. LXXX.

EPIST. XIIX.

Heidelbergam.

*Petrus Schottus Rodolpho Agricola Oratori
priscarum elegantiarum.
S. P. D.*

Si epistolarum genus illud est præcipuum, ut Ciceroni videtur, quo certiores facimus absentes, si quid sit, quod eos scire aut
nostra

nostra aut ipsorum interfit, veniam mihi dabis, vir doctissime, qui te mihi nondum plane cognitum his meis ineptiis adoriri non erubescam. Nam tamen si faciem tuam nunquam viderim, nec dextera dextram (ut ajunt) contigerim, tamen posteaquam honestissimarum artium tuarum quamplures & eos gravissimos testes audivi: quin & Italos ipsos alioquin gloriam propriam exaggerare, alienam attenuare solitos, te tamen & eruditionem tuam incredibili quodam peritissimorum assensu mirari & extollere, dum Ferrariae tertium ante annum, aegerem praesens intellexi: continuo coepi & amare te quamvis ignotum, (id quod virtus efficere consuevit) & in commune gratulari Germaniae nostrae, quam sperarem tanto politiorum literarum principe a squalida illa & penitus radicata barbarie aliquando auferendam liberandamque fore. Itaque & tunc libellos, qui in manus meas venire poterant, quos tu è Graecis Latinos fecisti, exscribere curavi, & ubi ubi occasio praeretur, familiaritatem tuam, quod eruditior evaderem, inquirendam mihi constitui. Tandem Argentinae reversus cum à Domino Thoma Vuolsio Jure consulto, & Adelpho Rusco, viris mihi singulari amicitia junctis, intellexissem te Heidelbergae jam co-

pisse purgare & linguas juvenum & aures, ut
 ille nil scelerosum balbutiant, hæ vero tuis tam
 peritis & dulcibus elegantis delibatae omnes
 illas sciolorum insulas & verbosas ineptias
 quasi magicas incantationes declinent : tum
 ego vehementer sum gavifus, & illico medita-
 tus familiaritatem litteris inchoare, si forte
 (quod Deus, ex re tua tamen, faxit) & præ-
 sens convicius accederet. Idque eo auden-
 tior egi, quo plurimum ad me ore uno perfere-
 batur, te non tam humanitatis artes profiteri,
 quam ipsum omnium esse humanissimum.
 Quia igitur argumentum quærebam, quo te
 ad scribendum provocarem, visum fuit super
 his tuum requirere iudicium, quæ & tu
 promptissime doces, & ego studio singulari de-
 sidero. Ea licet minutissima sint, nec digna
 quibus doctrina tua sollicitetur, tamen quo
 videntur abjectiora, eo me vehementius pu-
 det ipsa negligere, qui sim memor ejus, quod
 Horatius monet :

*Vilibus in scopis, in mappis, in scope quantus
 Consistit sumptus, neglectis flagitium ingens?*

Primum igitur te obsecro, vir literatissi-
 me, ne te pigeat certio rem me facere, &
 quum in hymno quopiam Ambrosii ca-
 nimus;

Os, lingua, mens, sensus, vigor

Confessionem personent.

Flammascet igne charitas.

Et quæ sequuntur: *Flammascet an flamme-* Flamma-
scet legendum sit. Invenio siquidem *labasco* & *scet* &
ingravesco. Deinde si eam dictionem, quam li- Flamme-
teræ sacræ totiens frequentant, *charitatem* di- scat.

co, Græcam arbitraris an Latinam. Et si Græ-
cam, qua deductione $\delta\alpha\delta\ \tau\eta\varsigma\ \chi\alpha\rho\epsilon\tau\ \&$ derive-
tur. Sin Latinam duntaxat, cur ab his, qui eru-
ditiores haberi volunt, aspiretur. *Auctor* per c. Auctor.
scribendum sit semper. *Lachrimæ* & *pulcher*, in Lachri-
quo Apulejus & Servius dissentiunt, aspiramæ.
tationem patiantur. *Euxenia* vel, ut quidam con- Pulcher.
tendunt, *Enxenia* idonea sint vocabula pro Euxenia
strenis & xeniis. Et si quid de *morticina* habes, vel Enxe-
quo accentu proferantur, & quam apud pri- nicia.
fcos significationem obtinuerint. Plura sunt Mortici-
alia, sed vereor obtundere. Tuum igitur erit, na.

vir doctissime, ignoscere impudentiæ meæ.
Equidem cum te propter doctrinam maximî
faciam, atq; ideo mirifice desiderem à te do-
ceri, inductus sum ex meo animum tuum ex-
pectare, & proinde persuadere mihi ipsi, non
passurum te pro liberali ingenio tuo, hanc me
spem frustrari. Sic enim habeto, si meum in
hac re studium non aspernatus fueris, fore ut
tibi tanta sim debiturus, quanta ei, qui me be-
neficio suprâ quàm dici possit grato affecerit.
Vale. Datæ Argentina ad duodecimum Kal-

Iend. Martii. Anno à nativitate Salvatoris
M. CCCC, LXXXV.

EPIST. XIX. Spiram.

*Petrus Schottus Jacobo Vimpfelingio Schler-
statens. S. D.*

Positio-
nem ex
muta &
liquida
corripi in
prosa.

Tenebræ,
latebræ,
quo ac-
cētū pro-
ferantur.

Quoniam priori epistola tua me oraveras, quæ in ligato campo ostenderem medias syllabas dictionum ejus generis, qualis sunt *tenebræ, latebræ*, breves incedere posse. Ego tibi carmina probatissimorum non pauca congesti, quibus id luce meridiana clarius apparet, nihil tum de soluto stylo, super quo non inquisieras: nihil de accentu dubitari posse suspicatus. Quippe cum perfectum esset tempus penultimæ syllabæ, quam penes Latini plerique omnes accentum in trisyllabis metiuntur. Sane perspectum esse duxi, quamvis in posterioribus literis tuis significes illius probationes alias desiderari. Nam quid, obsecro, apud studiosum præclarissimorum ingeniorum sectatorem indubitatus atque fidelius erit pro dignoscendis syllabarum quantitatibus, quam si exempla & celebres observationes receptorum Poetarum intueatur? Ex eorum siquidem auctoritate quæ omnes Latinæ vocales dichronæ sint, omnes ferme quantitatibus illarum regulæ prodierunt. Nec est quod dicunt aliqui, Poetica quædam licentia committi, ut vel positio corripiatur: id vero in solu-

soluta ca-
jam illi
quam e-
quenti
suos, qui
dent, alle-
hinc rursus
sed si com-
cerillimos
bitur justiti-
hissimi eo-
mendate, se-
sunt? Nur-
pauca alio-
correpta
quoque m-
si syllaba
dissent, n-
opera ex-
Pon-
Et hinc quæ
poetica licen-
quam quoc-
in dimittit
qui rarissim-
accusate re-
Junonias
positone a
corripere
tis, qui

soluto campo nequaquam licere. Nam non jam licentiæ, sed vitio merito dabitur, (quamquam etiam licentia vitium sonat) si tam frequenti & crebra exorbitantia Poetæ numeros suos, quibus vel soli vel cæteris peculiarius student, asserantur neglexisse. Quod profecto de hisce viris quisquis senserit, is non modo ipsos, sed & omnem priscorum ætatem, quæ eos ut certissimos & exactissimos venerata est, videbitur justitiæ nota contaminare. An non calidissimi eorum Critici, qui non solum in emendate, sed etiam figurate dicta calumniati sunt? Nunquid Grammatici plurimi, qui vix pauca aliqua in Poetis, quæ producenda erant correpta per systolem deprehenderunt, hunc quoque manifestarunt, & celeberrimum usum si syllabarum tempori præjudicasset, non vidissent, notassent, castigassent? Num faciliori opera excusasset Priscianus illud Virgillii:

Ponite spes sibi quisque —

Et hinc quam plura similia, si asseverasset ille poetica licentia positionem correptam esse, quam quod ad id recurrit S. literam vim suam dimittere. Mirum sane est Poetas, qui alioqui rarissime longarum syllabarum naturam accurtasse reperiuntur, in hoc genere non solum longas natura (ut illi ajunt) sed etiam positione arctatas tam crebro & passim corripere. Mirandum vero magis si Poetis, qui ligatissimi sunt, dissolutio tanta,

con-

concedatur , eos, qui solutam orationem effundunt, ligatos magis esse debere , præcipue cum licentia illa Poetarum non ad numeros, in quibus astrictiores sunt oratoribus , ut M. Cicero dixit , sed ad verborum libertatem spectet. Quid ergo ? inquirunt. Num in his, de quibus est quæstio , positionem esse negas ? Equidem fateor positionem esse. Nam duæ consonantes contiguæ vocalem in uno etiam sequuntur vocabulo. Verum in hoc distare dico positionem , quæ ex muta & liquida resultat , ab ea, quam mutæ duæ constituunt, quod quum hæc vocalem præeuntem utcumque brevem longam perpetuo reddat, duriori nimirum enunciatione fluxum coercente, illa quod salebrositate quadam moretur præcipationem , non adeo usque tamen , ut lapsus prorsus exasperet. Hoc efficit ut in carmine , si ex usu Poetæ sit , longa constituere, possit præeuntem vocalem brevem. In oratione vero soluta si nonnunquam longe prolata excuset , frequentius tamen brevem efferre & usus & doctrina tradit. Ecce sententiam nostram, quam si qui minus recipiant, nihil mirum profecto in Grammatica, quæ inter artes cæteras professoribus est opulentior, lectas inveniri, quum etiam Astronomi quamvis paucissimi, non sint semper unanimes. Verum ut responsum nostrum, quantum ad id, quod de Oratione soluta diximus, astruamus.

(Nam

(Nam quod ad carmen attinet, cum adversariis convenit.) Allegare primo possem celeberrimorum omnium, quos equidem in Italia & extra novi plurimos, consuetudinem & usum, *Quem penes (ut Horatius ait) arbitrium est & vis & norma loquendi.* Sed ne calumniae locus aliquis detur, audiantur tres testes meo iudicio omni exceptione majores, quibus si non credatur, nescio quid in Grammatica solidum praecipere possit. Loquatur igitur Diomedes ille antiquus inter Grammaticos nominis, qui in traditione de accentibus: *In trissyllabis, inquit, & tetrasyllabis & deinceps secunda ab ultima semper observanda sit. Haec si positione longa fuerit, acuetur: ut, Catullus, Metellus, Marcellus. Ita tamen si positione longa non ex muta & liquida fuerit, nam mutabit accentum: ut Latebra, Tenebra.* Haec ibi: Et paulo post: *Si penultima positione longa ita fuerit, ut excipiat tam ex muta quam ex liquida, accentus transfertur ad tertiam ab ultima: ut, Tenebra, latebra.* Et postea apertius: *Et tenebras, inquit, & latebras acuto accentu prima syllaba effertur.* Tantum à Diomede. Accedat & Priscianus diligentissimus in re Grammatica, qui in tractatu, quem de accentibus reliquit, his verbis testimonium nobis perhibet: *Trissyllaba vero, & tetrasyllaba, & deinceps si penultimam correptam habuerint, antepenultima acuto accentu profertur, ut, Tullius, Hostilius. Nam si pura positione longa fuerit acuetur, antepenultima*

ma vero gravabitur: ut, *Catullus, Metellus*. Si vero ex muta & liquida longa in versu constat, in oratione mutat accentum: ut, *Latebra, Tenebra*. Sic Priscianus. Num hæc clara satis: Numquid aperte & sine ulla circuitione, quod asseveravimus, illi sunt testati? Forstian adhuc videri poterunt alicui justum auctoritatis pondus in Grammatica Grammaticorum Principes non habere, qui in re tanta sublimiorem quempiam tractatorem desiderabit. Sed ut hujus quoque insolentiæ morem geramus, adducatur Rhetor longe amplioris nominis, quam ut in tam frivolis ei fides non habeatur. Audiatur itaq; Quintilianus, qui in primo Institutionum Oratoriarum libro sic ait: *Evenit ut metri quoq; conditio mutet accentum: ut pecudes pilleæq; volucres. Nam volucres media acuta legam, quia etsi natura brevis, tamen positione longa est, ne faciat jambum, quem non recipit versus Heroicus*. Ecce quam dilucide declarat positionem, quæ ex muta & liquida constat, syllabam brevem prolongare posse, si id versus conditio requirit. Verùm extra carmen accentu proprio debere proferri, qui nimirum alius est ab eo, quem versus exigit. Aliter enim non diceret Quintilianus *metri conditione accentum mutari*. Hæc sunt, vir amicissime, quæ super his ad te scribenda putavi. Quibus si quid pro veritatis tuitione esse effectum putabis, nihil mihi fuerit gratius: sin minus, solabor ego
me

me saltem testificatione grati erga te animi,
qui videas me ineptias effundere malle, quam
impositam per te mihi scribendi provinciam
omnino declinare. Vale. Datæ Argentina ad
Nonum Kalend. Octobres: Anno à nativitate
Domini M.CCCC.LXXXVI.

Entibi exempla, quibus præscripta in prio-
re epistola approbavimus.

Virgilius Georgicor. tertio:

*Nocte premunt, quod jam tenebris & Sole ca-
dente.*

Idem Æneid. tertio:

*Noctem hyememque ferens & inhorruit unda te-
nebris.*

Idem in eodem:

Rursum ex diverso cœli cœciq; latebris.

In eodem idem:

——— *Et regna recludat*

*Pallida Diisq; invisa superq; immane bara-
Cernatur* ——— (*trana*

Horatius:

Pernicies & tempestas baratrumq; macelli.

Juvenalis:

——— *Mevius ut rebus*

Quæq; reportandis posita est Orchestra cathedris

Idem in eadem.

——— *Et spes & oratio*

Pœnituit multos vana steriliq; cathedra.

Idem in eadem:

Respexit cum jam celebres notiâq; Poeta.

Ovi-

Ovidius Metamorphos. primo.

Menala transferam latebris horrenda ferarum.

Idem in eodem:

Interea repetit cæcis obscura latebris.

Idem in eodem:

Quod si sola times latebras intrare ferarum.

Idem in XIII,

Funeribus ferri celebriq; in parte cremari.

Idem in quindecimo:

*Quid Styga? quid tenebras & nomina vana ti-
metis?*

Idem secundo de Arte:

Ut ne te capiat latebris sibi formina notis.

Idem tertio de Arte:

Etsi non tenebras & quiddam lucis opacæ

Querimus, est aliquid luce patente minus.

Lucanus in primo Pharsaliæ:

Involvitur orbem tenebris gentesq; coegit

Disperare diem —

Idem in tertio:

Attonitus mortisq; illas putat esse tenebras:

Nox subit atq; oculos vasta obduxere tenebræ.

Idem in quarto:

Venturi discrimen habent perire latebræ.

Idem in septimo:

licet latebras produxerit quod iuste potuit,
sicut & tenebræ sæpe loquuntur:

Inq; vicem vultus tenebris mirantur opertos.

*Hanc fuge mens partem belli tenebrisque relin-
que*

Mar-

Martialis in Xenii :

*Pascitur & dulci facilis gallina farina;**Pascitur & tenebris ingeniosa gula est.*

Claudianus in Stillicone:

*Interius fuscata genas & amicta dolosis**Illecebris tetos auro circumlinuit hyaros.*

EPIST. XX.

Aldi Manutii Prefacio in Columellam.

Illud significandum censui, Amice & studiose Lector, ordinem librorum Columellæ alium esse in hoc volumine, quàm in aliis, idque Jucundi nostri diligentia, qui primus eum librum, qui tertius erat, cuius principium est: *Cum de cultu agrorum abunde primo libro præcepisse videamur, non intempestiva erit arborum virgultorumque, curas, que vel maxima pars habetur rei rustica &c.* non adnumerandum libris Columellæ ad Sylvinum deprehendit tribus præcipue rationibus: quarum prima est, quia hic idem est cum eo, qui statim sequitur, quiq; incipit: *Hactenus arborum cultus, ut ait præstantissimus Poeta. Nihil enim prohibet nos, Publi Sylvini, de iisdem rebus dicturos celeberrimi carminis auspiciari principia. Sequitur arborum cura, que pars rei rustica vel maxima est.* Ecce uterque est de arboribus, sed is cuius principium *Hactenus arborum cultus,* & maior multo est & magis cultus. Secunda, quia in eo ipso libro, quem non adnumerandum diximus,

Columellæ
librorum
ordo
restituitur.

Columellæ hîc de re rustica libris nusquam nominatur P. Sylvinus, ut sit in aliis omnibus. Tertia, quia si ille liber iis, qui sunt ad Sylvinum, inseratur, accusandus foret Author indigentia, qui de arboribus pomiferis, de Cythiso, de clivis, & aliis quibusdam & in hoc & in eo, qui nunc quintus est, tanquam oblitus tractaverit. Præterea quia in principio eius libri qui incipit: *Quæ fere consumabant, P. Sylvine, ruris exercendi colendiq; scientiam, quæque pecuaria negotiationis exigebat ratio, septem memoravimus libris*, non septem sed octo foret dicendû, tum aliis in locis numerus librorum, qui apud Authorem legitur, esset falsus quia si illum, ubi non est nomen Sylvini, addideris, in eolibro qui *Villicus* inscribitur, quemq; undecimû esse librum ipse dicit his verbis: *Et hoc undecimum præceptum rusticationis, foret scribendum duodecimum*, sed perperam. Nam cum alium librum semper citet, ut facile est quærenti cognoscere, necesse est eum esse ordinem librorum, quem instituit iucundus, & ubi author *septimum* dicit, septimum: ubi *nonum*, novum: ubi *undecimum*, undecimum esse oportere. Ipsum autem librum in fine totius operis reiecit, ut & illum quis, cum libuerit, possit legere. An autem Columellæ sit an alterius, tum quare potius Columellæ esse videatur, videant alii. Nobis enim non erat otium, Vale.

EPIST.

Aldi
 Tam pr
 Tem, p
 quam ut
 bus, & qu
 duodecim
 sunt apud
 eo magis q
 itre homin
 sunt genera
 les, quibus n
 tuor & vigin
 fois ad alter
 tur, & Græc
 cuntur, (re
 conitat d
 que Græc
 idem est, o
 decim par
 sunt, & ter
 Giales, asti
 tertia maiore
 vincunt hybe
 idem est, o
 Virgilius co
 An me non
 id est Junio
 ma. ten. At
 bram inge

EPIST. XXI.

Aldi Manutii Prefatio in Palladium.

Am pridem decrevi, quacumq; in re possem, prodesse studiosis. Quam ob rem per quam utile visum est futurum, si hic de diebus, & qui in viginti quatuor partes, & qui in duodecim dividuntur: tum de horis, quæ sunt apud Palladium, non nihil dicamus. Atq; eo magis, quod à perquam paucis ætatis nostræ hominibus intelligantur. *Dierum* duo sunt genera, alii naturales, alii civiles. *Naturales*, quibus nunc passim utimur, constat quatuor & viginti partibus æqualibus ab occasu solis ad alterum occasum, quæ *horæ* appellantur, & Græce *ἰσημεριῶν*, latine *æquinoctiales* dicuntur. *Civiles* autem ab ortu solis ad occasum constat duodecim partibus inæqualibus, quæ Græce *καιρῶν*, latine *temporales* seu, quod idem est, *vulgares* nominantur. Atq; hæ duodecim partes hybernis solstitiis brevissimæ sunt, & tertia parte minores quam æquinoctiales: æstivis autem longissimæ eademque tertia maiores quam illæ: & quod sequens est, vincunt hybernas duabus quartis sive, quod idem est, dimidio. Id quod significare voluit Virgilius eo versu:

Palladius explicatur.

Dies naturales, civiles.

Virgilius lux.

An ne novum tardis sydus te mensibus addas.
id est Junio & Julio, quibus horæ longissimæ sunt. At vere Sole Arietem, autumnno Libram ingrediente, pares sunt æquinoctialibus.

Horæ naturales, civiles.

eademque ab hyberno solstitio ad æstivum cum die crescente crescunt: ab æstivo autem ad hybernum cum eodem decrecente decrescunt. Et quoniam singuli dies civiles, ac noctes totius anni horis duodecim continentur, sexta diei hora semper est Meridies, & prima incipit oriente sole: duodecima eodem occidente finitur. Verbi gratia, mense Martio cum hæ ipsæ horæ temporales fere pares sunt æquinoctialibus, prima hora diei civilis est eadem cum tertia decima diei naturalis: secunda eadem cum quarta decima: tertia cum quinta decima: quarta cum sexta decima: quinta cum decima septima: sexta cum decima octava: septima cum decimanona: octava cum vigesima: nona cum vigesima prima: decima cum vigesima secunda: undecima cum vigesima tertia: duodecima cum vigesima quarta. Illud igitur in sacris literis: *A sexta autem hora usque ad novam tenebræ factæ sunt super universam terram*, intelligendum est à decima octava hora usque ad vigesimam primam diei naturalis, ut nunc horæ aguntur. Nam apud veteres *Solaria* in horas tam noctis quam diei temporales non æquinoctiales dividebantur. Mense autem Iunio cum horæ quam longissimæ sunt, prima hora temporalis est eadem, quæ nona cum tertia parte decimæ æquinoctialis: secunda quod reliquum decimæ cum duabus tertiis undecimæ: tertia, quæ duodecima cum ter-

Mat-
thæo
Euang.
lux.

Solaria.

tertia par
horæ ter
ctiales.
tia deci
quinta q
duabus
liquum qu
cima & est
ptima, octa
er æquino
decima octa
dem quæ v
vigesima
visum est
Euphem
horæ
Prima
Ecc
In quæ
Secunda
Officio
Imper
Hora libe
Tempe
Et bonu
Ingen
Tunc ad
Alia
Tunc
quæ d

tertia parte undecimæ. Atque ita singulæ tres horæ temporales continent quatuor æquinoctiales. Pari modo, quarta est eadem, quæ tertia decima cum tertia parte quartæ decimæ: quinta quod reliquum quartæ decimæ cum duabus tertiis quintæ decimæ: sexta quod reliquum quintæ decimæ cum integra sexta decima & est meridies. Item tres temporales, septima, octava, nona, sunt eadem quæ quatuor æquinoctiales, videlicet decimaseptima, decima octava, decima nona, duodecima, eadem quæ vigesima prima, vigesima secunda, vigesima tertia, vigesima quarta, Non ab re hic visum est subiungere epigramma Martialis ad Euphemum fructorem Domitiani, ubi harum horarum temporalium meminit. Est autè hoc: Martiali lux.

*Prima salutantes atq; altera detinet hora,
 Exercet raucos tertia caussidicos,
 In quintam varios exercet Roma labores,
 Sexta quies lassis, septima finis erit.
 Sufficit in nonam nitidis octava Palæstris,
 Imperat extructos frangere nona toros.
 Hora libellorum decima est, Eupheme, meorum
 Temperat ambrosias cum tua cura dapes,
 Et bonus ætherio laxatur nectare Cesar
 Ingentiq; tenet pocula parca manu.
 Tunc admite iocos, gressu timet ire licenti
 Ad matutinum nostra Thalia Jovem.
 Horæ autem, de quibus agit Palladius, sunt
 quæ diem ab ortu solis ad occasum dividunt*

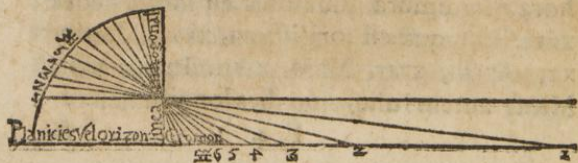
in partes duodecim quæ umbris sic deprehenduntur. Fiat planities quadrata ad regulam & libellam in loco aperto, qui toto die illustretur à sole, spectetq; uno latere Septentrionem, alio Meridiem, Solem alio orientem, occidentem alio. Deinde in medio quadrati collocetur indagator umbræ, qui Græce γνῶμων five σκιαβήτης dicitur, observeturq; prima dies cuiusvis mensis. Verbi gratia, Ianuarii, idq; cælo sereno. tunc tacto gnomone à solis radiis, umbra gnomonis prima hora diei erit longa pedes 29. secunda 19. tertia 15. quarta 12. quinta 10. sexta 9. atq; hac hora semper (ut dixi) est Meridies. Tunc enim sol altissimus facit umbras brevissimas, Deinde incipit delinare & descendere ad occasum, atq; umbræ eadem, qua decreverant, mensura augentur. Quo fit ut septima hora, quæ est prima post meridiem, umbra gnomonis sit longa pedes 10. & respondeat quintæ antemeridianæ (nam horæ ante sextam antemeridianæ, post sextam pomeridianæ appellantur) octava sit longa pedes 12. & respondeat quartæ: Nona 15. quanta fuerat tertia: decima 19. quot pedum erat secunda: Undecima 29. quot prima. Et quoniam in horarum spatio Ianuarius cum Decembri mense convenit, eadem erunt umbræ singulis horis hoc mense, quæ & Ianuario. Idem quoque faciendum est in cæteris mensibus, ut bini scilicet computentur, & Februarius in horarum

rum me
det: Ma
Marius
admodu
dium lic
postremi
riem de
de az
de umbris
post pores
bus sint, id
constat lex
Nam eti
Ianuario
Februari
paribus
tamen
alter, tan
enim Sol
pra dixim
sunt cont
pricornu
bus dieb
tis: cont
regere.
cum dies
hora diei
xxv. Feb
xxv. Apr
Mense

rum mensura cum Novembri mense concordet: Martius cum Octobri: Aprilis cum Sept. Maius cum Augusto: Iunius cum Iulio, quemadmodum in fine cuiusque mensis apud Palladium licet videre, Illud apud eundem in fine postremi mensis his verbis: *Decembrem Ianuario in horis causa dispar adjunxit, cum linea simili ille augetur. hic decreseat,* intelligendum est & de umbris, quod tam ante meridiem quam post pares atque eadem in singulis binis mensibus sint, idque dispari causa: & de diebus, quos constat sex mensibus augeri, & sex decrescere. Nam etiam eadem quantitate sunt horae mensis Ianuario, qua & Decembri, eademque mensis Februario qua & Novembri, & sic in reliquis paribus, quemadmodum Author ostendit, tamen ex singulis paribus quantum augetur alter, tantum alter diminuitur. Ascendente enim Sole à Capricorno ad Cancrum (ut supra diximus) dies temper augetur. Decrescunt contra descendente illo à Cancro ad Capricornum. Notandum præterea, crescentibus diebus decrescere semper umbras gnomonis: contra decrescantibus illis has semper aulescere. Et hinc est, quod mense Ianuario, cum dies brevissimi sunt & augetur, prima hora diei umbra gnomonis est longa pedes xxix. Febr. qua est longissima, xxvii. Martio, xxv. Aprili, xxiv. Maio, xxiii. Iunio, xxii. Mense autem Iulio, cum dies longissimi sunt,

& decreſcunt, prima hora diei umbra gnomonis eſt longa pedes xxii. quæ eſt breviffima Auguſt. xxii. Sept. xxiv. Octob. xxv. Nov. xxvii. Decem. xxix. Id quod ut melius cognoſcatur, ſubiunxi mus & eos meſes, quib. dies augentur umbris decreſcentib. & eos quibus dies decreſcunt umbris creſcentib. Incepimus autem ab Ianuario & Iulio, quorum altero dies ſunt breviffimi & ſemper augentur uſq; ad Solſtitiũ æſtivum, & umbræ longiffimæ, ſed decreſcunt quandiu dies augentur. Altero dies ſunt longiffimi, & ſemper decreſcunt uſq; ad ſolſtitiũ hybernũ, & umbræ breviffimæ ſed augentur quandiu dies decreſcunt. Et licet à ſolſtitiis incipiendum fuiſſet, quæ Decembri & Iunio ſiũt, tuncq; dies vel augeri vel decreſcere incipiunt, tamen incrementa, vel diminutiones dierũ cũ diminutionibus incrementiſq; umbrarum ſic facilius dignoſcuntur. Qua quidem re cognita & diſpar illa cauſa cognoſcetur, qua in horarum ſpatio Ianuarius, Decembri, Februar. Novembri, Mart. Octobri, Apr. Septembri, Mai. Auguſto, Iun. Iulio adiuncti linea ſimili, ut aiſ Palladius, augentur vel decreſcunt.

*Forma horologii ad Manutii præſcriptum adumbrata;
quam ad rei intelligentiam interjecimus.*

Ianuario augentur dies
& umbræ decre-
scunt.

hora	1 ped.	29
hora	2 ped.	19
hora	3 ped.	15
hora	4 ped.	12
hora	5 ped.	10
hora	6 ped.	9
hora	7 ped.	10
hora	8 ped.	12
hora	9 ped.	15
hora	10 ped.	19
hora	11 ped.	29

Februario augētur dies
& umbræ decre-
scunt.

hora	1 ped.	27
hora	2 ped.	17
hora	3 ped.	13
hora	4 ped.	10
hora	5 ped.	8
hora	6 ped.	7
hora	7 ped.	8
hora	8 ped.	10
hora	9 ped.	13
hora	10 ped.	17
hora	11 ped.	27

Iulio decreſcunt dies &
umbræ augen-
tur.

hora	1 ped.	22
hora	2 ped.	12
hora	3 ped.	8
hora	4 ped.	5
hora	5 ped.	3
hora	6 ped.	2
hora	7 ped.	3
hora	8 ped.	5
hora	9 ped.	8
hora	10 ped.	12
hora	11 ped.	22

Auguſto decreſcunt di-
es & umbræ au-
gentur.

hora	1 ped.	23
hora	2 ped.	13
hora	3 ped.	9
hora	4 ped.	6
hora	5 ped.	4
hora	6 ped.	3
hora	7 ped.	4
hora	8 ped.	6
hora	9 ped.	9
hora	10 ped.	13
hora	11 ped.	23

F 5

Martio

Martio augentur dies &
umbrae decre-
scunt.

hora	1	ped.	25
hora	2	ped.	15
hora	3	ped.	11
hora	4	ped.	8
hora	5	ped.	6
hora	6	ped.	6
hora	7	ped.	6
hora	8	ped.	8
hora	9	ped.	11
hora	10	ped.	15
hora	11	ped.	25

Aprili dies augentur &
umbrae decre-
scunt.

hora	1	ped.	24
hora	2	ped.	14
hora	3	ped.	10
hora	4	ped.	7
hora	5	ped.	5
hora	6	ped.	4
hora	7	ped.	5
hora	8	ped.	7
hora	9	ped.	10
hora	10	ped.	14
hora	11	ped.	24

Septembri decrescunt
dies & umbrae au-
gentur.

hora	1	ped.	24
hora	2	ped.	14
hora	3	ped.	10
hora	4	ped.	7
hora	5	ped.	5
hora	6	ped.	4
hora	7	ped.	5
hora	8	ped.	7
hora	9	ped.	10
hora	10	ped.	14
hora	11	ped.	24

Octobri dies decre-
scunt & umbrae au-
gentur.

hora	1	ped.	25
hora	2	ped.	15
hora	3	ped.	11
hora	4	ped.	8
hora	5	ped.	6
hora	6	ped.	5
hora	7	ped.	6
hora	8	ped.	8
hora	9	ped.	11
hora	10	ped.	15
hora	11	ped.	25

Maio

Maio augentur dies
& umbræ decre-
scunt.

hora	1	ped.	23
hora	2	ped.	13
hora	3	ped.	9
hora	4	ped.	6
hora	5	ped.	4
hora	6	ped.	3
hora	7	ped.	4
hora	8	ped.	6
hora	9	ped.	9
hora	10	ped.	13
hora	11	ped.	23

Iunio dies augentur &
umbræ decre-
scunt.

hora	1	ped.	22
hora	2	ped.	12
hora	3	ped.	8
hora	4	ped.	5
hora	5	ped.	3
hora	6	ped.	2
hora	7	ped.	3
hora	8	ped.	5
hora	9	ped.	8
hora	10	ped.	12
hora	11	ped.	22

Novembri dies decre-
scunt & umbræ au-
gentur.

hora	1	ped.	27
hora	2	ped.	17
hora	3	ped.	13
hora	4	ped.	10
hora	5	ped.	8
hora	6	ped.	7
hora	7	ped.	8
hora	8	ped.	10
hora	9	ped.	13
hora	10	ped.	17
hora	11	ped.	27

Decembri dies decre-
scunt & umbræ au-
gentur.

hora	1	ped.	29
hora	2	ped.	19
hora	3	ped.	15
hora	4	ped.	12
hora	5	ped.	10
hora	6	ped.	9
hora	7	ped.	10
hora	8	ped.	12
hora	9	ped.	15
hora	10	ped.	19
hora	11	ped.	29

Sed

Sed sciendum, primos quosque dies mensis descriptos tantum à Palladio, nec tantas fore umbras cæteris diebus cuiusque mensis, quantæ fuere primis, si quis eas describeret; sed semper vel minores, cum dies crescunt, vel maiores illis decrecentibus. Quæ si describerentur omnes, magnum efficerent volumen: esset præterea opus multis annis, si id fieret in Europa. Nam cum oporteat singulos quosque dies totius anni ab ortu Solis ad occasum tunc esse serenos, nec id contingat unquam in Europa, observandi forent dies sereni multorum annorum, donec omnes describerentur. Quod quia laboriosum est & longitædii plenum, nec Palladius fecit, nec alius quisquam; nec forte erit unquam qui faciat. Sed de his hæc satis. Tu vero, Lector carissime, Vale & me ama. Venetiis.

EPIST. XXII. Viennam,

Aldus Manutius R. Corrado Celta, & Vincentio Longino suis S. P. D.

Agitur iam annus, ex quo accepi à vobis literas humanitatis, & amoris plenas. Erant meæ partes statim rescribere, nisi summa occupationes nostræ, summiq; labores pro Rep. literaria, eousque procrastinare me coëgissent, ut iam annum distulerim ad vos rescribere, & nisi ex epistolis vestris vos humaniss, esse facile cognovissem, non potuissem

sem sine summo pudore tam sero responde-
 re, & præsertim quod, cum me de facie non
 cognoscatis, numquamq; à me beneficio af-
 fecti sitis, ametis me vehementer. Quapro-
 pter nisi ego vos plurimum redamem, sim pla-
 ne ingratus. Sed & redamo, & colo, atque ita
 vestrum me esse volo, ut possitis de me vobis
 omnia constantissime polliceri. Tua vero car-
 mina, Corrade suavissime, legi libenter, quod
 & culta sint & docta, nec in media barbarie
 (ut ais) nata præferant, sed in media Roma.
 Quod pollicitus fueris, te huc venturum, li-
 brosq; & Græcos, & Latinos à te nuper in-
 ventos allaturum, duplici afficio gaudio,
 quod & te doctum virum, & mihi amicissi-
 mum spero videre, amplectiq; & libris tam
 longo carcere à te tanquam ab Hercule libe-
 ratis, coram gratulari. Te igitur, quantum pos-
 sum rogare, rogo, ut venias. Venies enim ex-
 pectatus librosque ipsos feras. Hoc enim mi-
 hi gratius esse nihil potest. Tuam item episto-
 lam & epigramma, ubi me amice laudas, Vin-
 centi carissime, legi summa cum delectatio-
 ne, non quod talem me esse cognoscam, qua-
 lem tu facis, sed quia placet me laudari à lau-
 datis viris. Accepi præterea nuper literas &
 distichon quod Leonhardo bibliopolæ ad
 me dedisti, ubi quod me etiam plurimum,
 laudes, est humanitatis tuæ. Ioannem Bapti-
 stam Mantuanum aiunt excessisse è vita, sed
 ita

Celtis
 Proba-
 tii laus.

Græci
 Latini-
 que li-
 bri à
 Celte
 inventi

Ioan.
 Bapti-
 sta Mā-
 tuanus.

ita esse nec ne, incertus sum. Vetus & novum instrumentum Græce, Latine & Hebraice, nondum impressi, sed parturio. Et ut cum utroque loquor, istos libros, quos mitto vobis muneri εἰς μνημόσυνον & pignus amoris, accipite sic libenter ut mittimus. Hi vero sunt duo Virgillii & duo Horatii, duo item volumina, rudimentorum grammatices latinæ linguæ à nobis composita; quos libros si putaveritis istic venditum iri, non sit grave scribere. Mittam enim quotquot iusseritis. Valet, meque amate ut facitis, commendateque studiosis, & doctis omnibus, quibus cum vobis istic familiaritas intercedit. Venetiis, Nonis Iulii M. DI.

An.
1500.
nullæ
dum
taber-
næ li-
brariæ
Fran-
cofurti.

EPIST. XXIII.

*Ioan. Iovianus Pontanus Aelio Syncero animi
firmitatem D.*

De li-
bris à
Sanaza-
rio in-
venti.
Ovidii
Halicu-
ticon.
Neme-
siani Cy-
negeti-
con.
Rutili
Hodæ-
poricō.

QUæ ad Pudericum scripsisti, ea me mirificum in modum delectarunt. Sunt enim plena pietatis tuæ erga vetustatem ac diligentiam. Quo circa vel attentissime expecto videre ovidianos illos Pisciculos in Euxino lusitantes Mæotideq; in palude. Quod vero ad Venationem attinet, visus est mihi vates ille lepidus, numerosus & cultus; deque eo, si recte memini, sit ab Apollinare mentio in Hendecasyllabis. Rutiliani illi versiculi enodes sunt & nitidi; cultus vero ipse peregrin-

grinus potius quam urbanus, ne dicam arces-
 situs. Sed de his omnibus cuius erit iudicium
 rectius aut probatius, quam tuum. Ego, ut di-
 xi, mirifice exspecto Ovidianos illos *ελωπας*,
 nobis in cognitos, praesertim sub Quadrage-
 simale ieiunium. Tu vale, & in isto volunta-
 rio exilio, seu potius peregrinatione dignam
 nobilitate tua fortitudinem retine. Neapoli,
 Idibus Februariis, M. CCCCC. III.

EPIST. XXIV.

L. Christophorus Scoobar Bethicus Praetore
 viro eidemque erudito D. Mat-
 theo Barresio.

S. P. D.

CUR nondum satis fecerim, Erudite Mat-
 thæe, multiplex causa extat: tum quia bar-
 barus difficile latinum erudiet, ut vernam
 novitius, ut tyro veteranum: tum praeterea
 quod varia negotia in ipsis Christi nascentis
 Saturnalibus me Syracusas usque detraxerunt,
 in quibus eadem de re scribere institueram.
 Digna illa quidem de res atque longe eminent-
 ior, quam cuius Bethicus aut possit aut de-
 beat esse scriptor: quod fieri tam potest quam
 caelum ruere. Tu igitur neutri me accusabis,
 nec de elatione, nec de negligentia, quarum
 hanc semper fugi, illi vero inimicus sum.
 infestissimus, si tardius quam aut tu vo-
 luisse, ut ego debuissim, scribere coepi.

Sed

Quo
 anno &
 mortu-
 us est.

De di-
 gitorū
 gestu
 ad pri-
 scorum
 computa-
 tionē
 super
 D. Hie-
 ronymi
 Satyrā
 in Iovin-
 ianū.

Sed agendum interim quod tibi vis cum istis ad me literis mearum laudum plenissimis, quibus casu casum mutares, ne dum Bethicum cieres. Late diffunderis, late accrescis, ubique spatiaris, ubiq; consistis, explicaris & perfringeris toti singula, atque singulis totus heres. Accrescit mearum laudum ingēs varietas, per singulos oratoriae prope articulos, perq; gradus singulos incedis. Iam vagaris ad Ægyptum, iam assurgis ad Platonem, iam artaris ad Catoneos, totus exultas, totus hilarefcis, succo plenus & nitore, & quod pulcherrimum est, tollutim non quidem subsultim pervagaris. Quo magis anceps sum, tu sine literis an tibi potius debitor factus sim. Sed homo ineptus pedentim in mea errata delabor, qui cum tibi placere festinatione debuissim, proposita re displiceo prorsus atq; actum ago. Literis tuis panes exigis à me. Atqui nimium superque nimium est hoc. Sed dices, duos saltem. & hoc quidem pernium est habenti duntaxat unum, & hunc quidem rancidulum. Sed dum illi pisantur, hoc vescaris volo, licet non artocopo, ne affabre elaborato. id est quæ sit ista per Bethicum apud D. Hieronymum digitorum similitudo. D. Hieronymus in Iovinianum scribens Christi redemptoris nostri parabolam illam, quæ apud Matthæum XIII. capite legitur de fructu agri tricesimo, sexagesimo, centesimo, exponitur lib. 1. Iuven. sat.

D. Hieronymi
locus
exponitur.

X.A.

X. Apul. Apo
est, veteres
ginta; in de
numeraffim
quens;

Falsi mem

Dylabo; ag

Trigesimas

monstratus; a

3. XXX. Amos: pro

potentia gestu er

buras; non quide

numerus denota

gestui supponer

do, cuius autem

ponetur. S

per in arte h

his dignis pol

liciat numerum

ut venerabilis

tor est; demo

quod medio p

circumditi h

quasi corolla tel

mus est; sem

vetorem. Quo

piangrefeci.

Sed ad rem

nitatis in h

magis, & mead

X. Apul. Apologia secunda, ubi aduertendum est, veteres in sinistra manu ab uno ad nonaginta; in dextera vero à centum in reliqua dinumerasse. Unde Iuvenal. de Nestore loquens;

Felix nimirum qui per tot secula mortem

Distulit, atq; suos iam dextra computat annos.

Trigesimus molli digitorum flexione demonstrabatur, cuius Apule. autor est, qui ait; Apulejus.
Si XXX. annos pro X. dixisses, posses videri pro computationis gestu errasse, quis circulare molliter debueras, non quidem aperire. Sexagesimus vero numerus denotabatur, si superiori digitorum gestui supponeretur pollex, velut deprimendo, cuius autor Mart. est, quod in sinistra Martian. disponeretur. Sed quod ita disponeretur, Prosper in arte his demonstrat verbis; Prosper.
Circumductis digitis pollex instat superne, ut sexagesimum eliciat numerum. Centesimus tandem numerus, ut venerabilis Beda apud Mancinellum Beda. auctor est, demonstrabatur in dextera. Itaque quod medio pollicis articulo unguis indicis circumducti hæreret, ex qua compositione quasi corolla resultabat. Unde D. Hieronymus ait: *Centesimus numerus exprimit virginitatis coronam.* Quos digitorum gestus hic sic depingere feci.

Sed ad rem. Conjugium, Viduitas, Virginitas ita se habent, quod alio aliud increfcit magis, & quadam veluti laboris amaritudine

G

magis

magis excedit, & inde eminentiore præmio, quod & amarius, donandum est; atque ei, cum quo acrius agitur & perstrictius, maior palma paratur. Modo quando sit laboriosus voluptatis illecebras continere, quàm ejusdem potiri, nemo est, qui non videat: & quanto sit manus dextrâ quàm sinistra onustior sarcina, atque compressio rigidior, facile cognoscas. Unde Virginitas in dextera est, & eam quidem per pollicis & indicis corollam designant. Sed quanto sit depressio digitorum strues dicta, si ei pollex supponatur in sinistra, quàm si molliusculo tantum digiti sese complectantur, omnes sentiunt. Itaque D. Hieronymus præmiorum numeros, id est XXX. LX. C. per ærumnarum afflictiones, quæ eisdem numeros apud veteres indicabant, exposuit. Habes igitur quod intra tantum ænigma sentiamus. Tu vero melius, qui hæc duriora nostratia & declines & cicurabis, atque, si quid erratum erit, nemo est teipso paratior ad emendandum. Unde ostendes te non tam laudes Bethici quærere, ut ais, quàm ab eo cauilla refellere posse. Accipias hæc velim quo sunt scripta animo, non quidem qua eruditione. Malui enim imprudentiam requisisses meam, quàm quod voluntatem recusasses. Nam nihil potest nec amplius expetere, nec maius expetere quàm hominis benevolam voluntatem. Cæterum ut rideas, nescio quo

quo vobiscum
seperit mix, h
lud durissim
non posse line
quam si quis
mur. Proinde
le & refertur. C
mundi optice m

EP

L. Christophorus Sc

P. D. Raim

scit

Formidat
Præful, prof
mirumque in
etiam, quod si
neq; quantum
mo completere
quit, Christoph
detecus atq; disc
inepam, immo ru
omniq; erudition
ria: Vide quidam
oppobio abijciat
mum, apertus retin
gremio sedenti
o mea videtur. h
luisse, itane & me

quo vobiscum agatur modo, ut quos undiq; seperit nix, hyems & ventus, non etiam & illud durissimum apud nos deterrimumq; erit, non posse sine lachrimis debere. Nam aquam quam si quis biberit nostrum, tormen patiemur. Proinde alter alterius misereamur. Vale & rescribe. Catinæ, Kalend. Ianuar. anno à mundi opifice nato, M, CCCC, VIII.

EPIST. XXV.

L. Christophorus Scobar Bethicus Reuerendissimo

P. D. Rainaldo à Moncoro, Præsuli Cephaleitano
S. P. D.

Formidabat mea Capella, Humanissime Præsul, profecto formidabat ad te mitti, mirumque in modum reluctabatur, mecum etiam, quod sic imprudenter se extruderem, neq; quantum virum petitura esset, satis animo complecterer, quærebatur: Quid agis, inquit, Christophore, quum me per omne tuum dedecus atq; discrimen, tum incultam, tum ineptam, immo rudem profus, ad virum tantum omniscq; eruditionis fastigiū deturbate emiseris? Vide quidnam egeris: ne me convitio & opprobrio abiciat, & te literarum expertissimum penitus retineat. Cui ita ægre è nostro gremio discedenti Persuasi: O mea deliciosa, ô mea visculata, itane mihi nequissime cõsuluisse, itane de me ipso esse pessime meritis, ut

Capella
la Ho-
meri à
Varro-
ne dicta

committerem apud tantum virum vel te male audire, vel de me non bene sentiri? Abi bono fidere. Nam susq; deque seram, quod alii fenserint; dum tamen, cui mitteris, sive ad thus sive ad scambros inserviveris. Perficitur igitur frontem. Nam ecce ad te incessit nostra Capella. Eam ista clementia tua singulari suscipias oro. Quæ, nisi cilicia hispida suffecerit, clitellarum tormento cudatur, castigareq; ne pigeat. Id enim erit libertatis tuæ agere, qui & potes & soles. Sitamen operculum arcæ capiti. Iam non erit immodestum pastori capellam pascere, si non fuit immodestius ejus posse vellus detondere. Vale, clementissime Pater, & vive diutissime. Ex regia Panhormitana, idibus Januarii.

Varro
apud
Gellium
expli-
catur.

*Capella Homeri candida hoc tumulum indicat
Quod ariete mortuo faciunt sacra.*

Hi duo versiculi apud Gellium ex Varrone quæ leguntur, pleriq; hallucinantur sive structura sive continuatione. Astronomica tamen eruditio pensi inopissimum quemque sedabit facile. Duo sunt duntaxat verba, quibus mens linquitur ad percipiendum, *capella atq; ariete*: quæ cum perstrinxerimus, & structuram & continuationem consequemur. Ut Cleomedes & Firmicus autores sunt; hic in Matheseis, ille autè in signorû momētis, aries inter signa cæcus est, tæcti signorû omnium sit directissim⁹, de quo Manilius lib. II, Astronomico ita scribit.

Aries

— *Aries*
Cicero in A
Quis c
cui assentitur
ariete loquetur

— *Semp*
Germanicus in
Cæsarum in
Officij s. Luna
Cæsarum in
antiquitas narra
gis Martium,

— *Semp*
Plutarchus in
100 Meomum,

— *Cæsar*
scribunt. Ho
cum significa
lesigenes nomen
locata est; sive
cum nunc refer
pulsio candor
unaque Iovis nu
si æternitate de
lib. Astronomico

— *Mundus*
Cui de obedi
Luceo cre
Hucio, Ma
mictus in signis

— *Aries caput est ante omnia Princeps.*

Cicero in Arato, arietē cæcum ostendit, ait n. Cicero.

Quis comes est aries obscuro lumine labens.

cui assentitur Auienus in Phænomenis, qui de Auienus.
ariete loquens intulit;

— *Semper propriis caret ignibus* —

Germanicus in Fragmentis tantundē scripsit; Ger-

Clarave non illi est facies, nec sidera possunt,

Officiat si Luna, sua virtute nitere.

Cui arieti Homerum simillimum fuisse omnis Homerus cæcus.
antiquitas narrat. Legas licet Plutarchum, legas Martianum, legas Petrarcham,

— *Semper se offendet cæcus Homerus.*

Plutarchus *oculus captum*, Martianus *cæcutientem Meonium*, Petrarca.

— *Cæcumque senem, sed cuncta videntem*

scribunt. *Homerus* autem apud Cumeos cæcum significat. Nam Poetæ illi clarissimo *Meliesigenes* nomen fuit. *Capella* rursus inter alstra locata est; sive *Aega* sive *Amalthea* fuerit, parum nunc refert, nisi quod *Aega* Solis filia pulchro candore legitur conspicua, quarum utraque Iovis nutrix fuit. *Capellam* vero cælesti æternitate donatam sic meminit Manilius lib. 1. Astronomicum;

— *Mundi nutritio Rege capella*

Cujus ab uberibus magnū ille ascendit Olympū

Late sero crescens ad fulmina vimq; tonandi.

Hucusq; Manilius. Hanc Cleomedes & Firmicus in trigésimo arietis gradu locarunt,

mortalibus influentem mentis concussionem animiq; vertiginem. Quocirca quos horoscopa invadit, rerum facile fatagunt, & machinando sollicitantur. Quis modo nesciat Homerum ænigmatè à piscatorib; opposito adeo fuisse percitum, ut quasi vi capellæ vitam finiret: Itaq; ut aries cæcus Homero cæco congruit, ita Capella concutiens Homerum concussum abstulit. Metasthene præterea auctore atq; Pædiano, suum quemque sacrificium oblectat vel consentaneum vel infestum. Hinc Dianæ canem ut congruam; hinc Baccho caprum ut infestum, antiqui mactarunt, quod apud Poetas frequens legas. Virgil.

Meta-
sthene.
Pædia-
nus.

Virgili-
us.

Servius.

Ense ferit sterilemq; tibi Proserpina vaccam.

Ubi Servius *sterilem vaccam Proserpine similem* exponit. Mactatur baccho caper tanquam vitibus infestus atq; nocuus unde Virgilius:

— *Baccho dicimus honorem*

Et ductus cornu stabit sacer hircus ad aram.

& reliqua. Faciunt igitur Homero apud tumulum sacra, sive re congrua, id est ariete; (nā uterq; ut diximus, cæcus fuit) sive re infesta, id est capella, cujus vertigine periit Homerus. In eo vero & *mortuo* adjecit Varro, ad sacrificii mactationem respexit. Sic ergo structura; *Hoc indicat tumulum Homeri, quod faciunt sacra capella candida, ariete mortuo.* Est autem dialytō figura & oratio coniunctione privata. Sed dicēs tu, Pater amplissime eruditissimeq; quorū

sum

sum ista, m
commenti
rum con
& brevi qu
tigitatum
faciat an
mors, sicut
dicitur an
sacrifici
quæ probat
hinc sacra
est Homeri
quod id est
pate, scilicet
Antilles dig
homini igne
impossibili
Poeta, una h

L. Christophor
tissimo D.

Privilliman
dicit quicquid
vel labor excull
pasquam circui
quæ expoliri
Nam quod ad
in promptu est
tura ad corona

sum ista, mi Christophore? Iam, etsi pene omnia commentitia, ad Homeri stirpem atq; verborum continuationem rerumq; seriem dicam, & brevi quidem. Scribit Berosus lib. viii. Antiquitatum; *Et uni cadaveri uno holocausto sacrificabat antiquitas, modo autē rei dubia, id est, Homero, cuius stirpem esse dubiā plurimorū testimonia declarant. Re dubia, id est ariete & capella, quod sacrificia fiant scribit Varro. Nam particula illa quod probativa est, cū dicit quod ariete mortuo faciunt sacra, sit sensus, hoc indicat tumultum esse Homeri, cuius stirpem dubitant plurimi, quod, id est non faciunt ei sacra sacrificio ancipite, scilicet capella & ariete. Tu vero melius. Antistes dignissime, qui cum tantā provinciam homini ignavissimo & bonæ frugis experti imposuisti, quæ aberraverint, ut lepidissimus Poeta, una litura poteris emendare. Iterū vale.*

EPIST. XXVI.

L. Christophorus Scobar Bethicus suo Magnificentissimo D. Nico. Canarella Iuris Antistiti integerrimo. S. D.

FRivolissimam rem & nauci pretii signum, dicit quisqiam, mittis, Christophore, & quā nec labor excussit, nec cura limavit, ad virum plusquam circumspēctissimum. At qui & ipsū quæro expoliri exemplum & dolabrari ab eo. Nam quod ad Siculi minutiem attinet, illud in promptu est, quod laboris non minus natura ad coronas quàm ad bifaras gignendas, &

non minus sive ad pyropa & culicem, quàm ad
Caucasum sive elephantam gignendum prestat.
Ineptum est enim, chirurgum officula quæq;
prætermittere, quæ sæpenumero non minus
toto scœnore doloris afferunt læsa. Tu vero
melius, mi Nicolae, qui Stoici more vitia om-
nia æqualia ducis, æqualesque virtutes, Sed
hoc agas velim, quo modo nihil agas, & ni-
hil agas qui cum leges. Nam eos, qui in meam
Ficum post tuum alteriscon, si id tamen me-
ruerim, acutis naribus caperata fronte excan-
descant, iam proscripsi.

Laure-
rentius
Valla
notatur
Ficus
cuius sit
generis
& decli-
natio-
nis.
Martia-
lis ex-
plicatur

Scribit Valla differentiam inter *ficum* & *fi-
culneam*: quorum alterum sius pro arbore &
fructu sive pro morbo est substantivum: alteru
vero pro quocumque, ex illa arbore materiato ad-
iectivum. Et quod potius *ficulneus, a, um*, quàm *fi-
culneus, a, um*, reperiri constet. Ubi Valla bifari-
am procedit. Nam prius de *fico*, continenter
de *ficulnea* agit. Quorum autem in parte priore
Priscianum, in posteriore vero Ecclesiasticos
quosdam sigillare visus est. Priscianus duplici er-
rore convincitur lapsus: tum quia *ficus* in genere
masculino declinationis quartæ posuit. tum quia
perperam collegit, Martialem inter fructum
& morbum generis differentiam posuisse, cum
hoc Martial. unquam ne suspicatus quidem sit.
Prius illud per locum auctorum optimorum con-
suetudine monstrat, apud quos inauditum est *ficus*
in genere masculino quartæ reperiri declina-
tionis:

tionis: secun-
Elenchorum
num non
tentionem
meo iure
interpretis
cip ad illam
la Priscianum
pta Elenchorum
sunt hoc: Sicut
sunt est prius
antem videtur
molam Carilian
tionis, nam quæ
dem facit sicut
ribus. Quæ
Eodem modo
dam quædam
facit secundum
gantur. Ex
de fico pro
neque de ge-
de declinatio-
magis peripic-
tatis de Interp-
plura quum
quædam velu-
atentur quæ
munde ta-
sibi videntur

tionis: secundum rursus monstrat interpretis Elenchorum Aristotelis testimonio Cælicianum non de morbo, sed de fico fructu contentionem habuisse iudicantis. Sed videor meo iure facturus, si ipsius & Aristotelis & interpretis verba huc induxero ex capitis initio ad illam usque partem, qua monstrat Valla Priscianum defecisse. Quæ verba sunt scripta Elenchorum Aristotelis libro I. cap. XI. & sunt hæc: *Solæcismus autem quale quid est, dictum est prius. Est autem & hoc facere, & non facientem videri, & facientem non videri: quemadmodum Cecilianus dicit, si ficus sit secunde declinationis. nam qui dicit ficus maturas, solæcismum quidem facit secundum illum: non videtur autem pluribus. Qui vero ficus, videtur quidem, sed non facit. Eodem modo sit ficus solum masculini generis secundum quosdam. Nam qui dicit certam, solæcismum facit secundum eos.* Hæc apud Aristotelem leguntur. Ex quibus eruit ne Valla Cæcilianum de fico pro morbo nullum verbum fecisse, neque de genere eius esse contentionem, sed de declinatione? Nos tamen, ut Vallæ caput magis perspicue liquecat, mentem & Aristotelis & Interpretis excutiemus. Et id quidem ipsum quum voluerimus brevissime & per quædam veluti nos manu ducentia exempla, alterutrumque solæcismi possem relervabimus: unde facile possimus introspicere, quid sibi voluerit apud Laurentium Interpretis

Interpres
Elenchorum
Aristotelis
vetus.

Martialis
Cæcilianiano in-
sentus.

textus ille : *Nam qui dicit ficus maturas, solæcis-
mum quidem facit, & reliqua.* Supponendum
est, quod Cæcilianus alibi Martialem repre-
henderit hac dictione *ficus* in declinatione
quarta usum, quale potuit esse illud:

Res mira est, ficus non habet unus ager.

Cæcili-
ani a-
pud
Martia-
lem vi-
tia.

Nam Martialis Cæcilianiano vel infestus erat, ut-
pote quem sæpissime Martialis suis epigram-
matis inceserat: tanquam edacem: quale est
illud.

Ullus si pudor est, repone cœnam :

Cras te, Cæciliane, non vocabo.

Et tanquam plagiarium, quale est illud:

Malo tamen recites, Cæciliane, tua.

Et tanquam stultum, quale est illud:

Mille tibi nummos hesternæ nocte roganti.

In sex aut septem, Cæciliane, dies :

Non habeo, dixi, sed tu causatus amici

Adventum, lancem paucâq; vasa rogas,

Stultus es ———

Et tanquam avarum, quale est illud:

Dii reddant sellam, Cæciliane, tibi

Et tanquam ineptum caufidicum, quale est
illud:

Iam de clepsidra, Cæciliane, bibas.

Et tanquam impudicum, quale est illud:

Bellum convivam Cæcilianus habet.

Et in aliis sexcentis epigrammatis, quæ pro-
pter brevitatem prætermitto. Atque in no-
stro epigrammate tanquam ineruditum,
qui

qui sic in
Cum dix
& reliqu
let Cæcili
eti cateri
fuisse su
dici posse
mun, quem
us dicitur
do, & quand
videtur, & c
que facere vi
runt, dicit, fac
sententiam
primi cop
plicuit di
Est enim
est totum
facere: qu
pla subne
obicitas &
id ipsum ja
ipiam seci
si sic, iam su
biq; est man
gi sophista
& Aristotele
vini signifi
quæ tacito
dicitur vide

qui *ficus* in quarta dici declinatione ignorabat:

Cum dixi ficus, rides quasi barbara verba.

& reliqua. Unde si quis, *ficus maturas* fac, dixisset Cæciliano, barbarissimus videbatur, tamen etsi cæteris, qui eruditiores erant, exploratum fuisset *ficus maturas* per quartam declinationē dici posse. Aristoteles vero monstrat solæcismum, quem & neoterici Dialectici frequentius *diætionis figuram* appellant, duplici fieri modo, & quando aliquid faciemus atq; facere nō videmur, & quando aliquid non facimus id-que facere videmur. Hoc autem est, quod Arist. dixit, *facere & non facientem videri*. Quam sententiam ipse idem Aristoteles in ejus libri primi capite secundo eisdem pene verbis explicuit dicens, dum de solæcismo præcipit. *Est enim aliquid (subaudi solæcismus) quod nō est eorum, quæ sunt facere, vel eorum, quæ non sunt facere, quod est.* Sed facilius exposuero, si exempla subnectam. Solæcistes fac has tendiculas, obiicias & argumenteris: Si video quicquam, id ipsum jam vidi. Igitur si facio domum, eam ipsam feci. Vel aliter: si video, iam vidi. Igitur si fio, iam sum factus. Solæcismus autem utrobique est manifestarius. Nam non facientē colligit sophista facere. Loquor *facere* & *faciens* more Aristotelis, pro quacunq; cuiusvis, quæ sit, verbi significatione. Videor autē domū fecisse, quū eā facio, propter illius pronūciati similitudinē: si video jã vidi. Nam utrūq; ab instanti ad

Aristoteles explicatus

præ-

præteritum enunciatur. Sed quantum Solæcistes oberret adverte igitur exemplum visus circa ullum temporis momentum, unde quod quispiam videt, ipsum quodammodo iam vidit. Atqui facere & fecisse longe aliter se habent. Nam ei esse simul idem, quale fuit invidere & invidisse non contingit. Actus enim illi in momentulo uno esse videntur, isti vero actus aliquando etiam in diutina mora. Est igitur hic solæcismus: quoniam est *non facere & facientem videri*. Afferamus præterea alterius solæcismi partis exemplum, quæ fuit *facere & non videri facientem*. Sed ab exemplo iam percepto non recedamus. Argumentabitur Solæcistes captiunculis atque præstigiis semper usus: ego facio domum, sed eam adhuc non feci: igitur cum ego video cælum, sed adhuc illud non vidi, Sophismatis enim similitudo mentem disturbat humanam, atq; multiplex phantasticum, ut sit mihi persuasum me cælum videre, & illud ipsum cum video non vidisse: quod est videre & videri non videntem, siue ut Aristotel. dicit *facere & non videri facientem*, quæ altera solæcismi fuit pars. Colligo, ut in Ipso statim solæcismo exponendi initio protulit, solæcismi partes duas esse, hoc est facere & non facientem videri, siue non facere & facientem videri. Atq; hoc secundum Aristotelis sententiam. Sed dicit quispiam, quorsum hæc ad ficum? In *fico* verò tale

tale aliqui
bis accidit
tasticum
Nescio
Iocum
præterea
dinationes
Diomedes
cilms: sed
Grammatico
serpit. Mo
num & per
se fieri. Se
dit. Quo
induxit
sind add
pretis ter
ut etiam
cis, & u
degustati
inquit Int
dem facit (e
rum) sed n
& non vid
facio, ut
Vani iusticia
tentia de
Vulgoque
quæ Car
pres iustia

tale aliquid esse, quale jam facio & audio, verbis accidisse cognovi & hunc multiplex phantasticum declinationum solœcismum faciens. Nescio tamen an Latini auctores omnino solœcismum dixerint declinationum vitium, præterquam si casuum immutationem ad declinationes abduxerint. In casibus autem, ut Diomedes auctor est, sæpenumero fit solœcismus: sed Dialecticorum ratio in his citra Grammaticorum institutiones profundius serpit. Monstrat igitur Aristoteles, solœcismum & per declinationes & per genera posse fieri. Sed prius id per declinationes ostendit. Quo fit ut eius Interpres Cæciliani ficos induxerit, vel quia eo exemplo euidentius aliud adduci non potuit, vel quod illa Interpretis tempestate *ficos* adeo Latini ignorabant, ut etiam nostra ætate ignorant, exceptis paucis, & ut hoc exemplo quam ficos dura esset degustassent. Sed ad solœcismum. *Qui dicit*, inquit Interpres, *ficos maturas, solœcismum quidem facit secundum illum* (subaudi te Cæcilianum) *sed non videtur pluribus*. Et hoc est facere & non videri, quod iam in verbis video & facio, ut ostensum est supra. Ex quibus Cæciliani inscitia facile apparet. Nam Aristotelis sententia de *pluribus* in eodem capite hæc est, ut lex loquendi sit plurium opinio non unius, qualis Cæcilianus erat. Hoc est quod Interpres sensit, cum dixit: *Quemadmodum Cæcilia-*

nus dicit, *si ficus sit secunda declinationis*. quasi id unum dixerit nemo præter Cæcilianum. Unde subiicit, *secundum illum, qui dicit, Ficus maturus, solæcismum facit*: veluti Interpres cognovisset quod præter Cæcilianum vel duo vel nemo esset, qui hoc affirmaret. Et hanc suspicor esse causam, cur Interpres per conditionem id exposuerit, cum dixit: *Si ficus sit secunde declinationis*, subaudi, tantum, id est non quartæ, quod manifestatur quum dicit, *ficus maturas* fuisse solæcismum. Quibus adiecit illud verbum: *Quemadmodum Cæcilianus dicit*, id est homo nihili, qui à plurimorum consensu discessit contra Aristotelis loquendi legem. Nollem quenquam decipi in eo quod dicit is, *ficus maturas*, ut intelligat hanc contentionem generis esse, quod adjectivum illud *maturas* indicare videatur, potius quàm declinationem. Nam illam dictionem *maturas* eò adiecit Interpres, ne dictione illa *ficus* in singulari numero atque materialiter in nominativo accipi posset; quod apud Aristotelem frequentissimum est. Experiamur præterea alterum solæcismi membrum in *fico*, quod est non facere videri. Id quoque eliciendum est ex sequentibus verbis, quum dicit: *Qui vero ficos, videtur quidem sed non facit*: Id est qui dicit *ficos*, *videtur quidem* *supple*, tu solæcismum facere. Dixit autem, *videtur*

videtur. &
videtur ali
clinatione
Cæcilianu
id ergo u
tu five p
tores app
ducit Vail
ri, putabit
mum secun
facere & vid
videri, sed
quemadmo
rat, id est
secundum
igitur fac
& ficos
quorum
te dicit,
tilian. l
interim ex
florare. I
vici sine m
nostram qu
Virgil. an
dum accip
alterum est
additionis.
re sua scem

videtur, & non addit, five plures, quasi dicat, videtur alicui uni, qui per incitiam *ficos* in declinatione dici negaret, quemadmodum Cæcilianus *ficos maturas* negabat in quarta. id ergo uni ei videatur. *Non facit*, subaudi tu five plures non Poetas modo, sed Oratores approbatissimos, quorum exempla adducit Valla in textu. Si quis ergo *ficos* dixerit, putabit (inquit Interpres) esse solæcismum secundum partem illam, quæ est non facere & videri, & hoc secundum aliquem videri, sed secundum plures non facere: quemadmodum illud superius à diverso erat, id est secundum Cæcilianum facere, sed secundum plures non videri. Fasciculum igitur faciamus colligendo *ficos maturas* & *ficos* dici posse & hoc secundum plures, quorum opinio, ut Aristoteles in hoc capite dicit, loquendi lex est. Nam ut Quintilian. libr. Institutionum primo inquit, *interim excusatur vitia aut consuetudine aut auctoritate*. Idem paulo post: *Sive amara corticis sive medio cortice facit solæcismum, quorum neutrum quidem reprehendo cum sit utriusque Virgil. auctor*. Quintilianus. Duplex mendum arripuerunt omnes Vallæ codices, alterum est expunctionis, alterum vero additionis. Ubi enim legitur, *Qui vero ficos secundum plures quidem*, expungito hinc

Valla
emen-
datur.

hinc *secundum plures*, quæ verba apud Aristotelem non sunt, & etiam Vallæ sententiæ ad-
 verlantur. Nam si quis dicit *ficos*, non vide-
 tur solœcismus secundum plures. Quod si vi-
 detur secundum plures, non modo Vallæ, sed
 ipsi etiam Aristoteli sensus repugnaret, qui di-
 xit plurium opinionem loquendi esse legem.
 Est præterea addendum verbum substanti-
 vum *fit*, ubi legitur, *quemadmodum Cecilianus*
dicit, si ficus sit secunde declinationis, quod ver-
 bum apud Aristotelem legitur. Post declina-
 tionem solœcismum inducit Aristoteles ge-
 neris solœcismum per hanc dictionem *finis* :
 quem consulto prætermisi, quia mediocriter
 intuitu facilis est : tum quia ad ficum nihil
 atinet *finis*. Sed dicit quispiam, quis ne hic,
 num Aristotelis Interpres, ane potius ipse i-
 dem est Aristoteles? Ego vero teste consci-
 entia mea diu multumque cogitavi, uter esset e-
 orum, sed nulla ratione adduci potui, ut hæc
 duntaxat exempla *ficus* & *finis* Aristotelis esse
 possent. Nam apud Græcos, ad quos Aristo-
 teles opera sua scripsit, hæc controversia in
fico non est, quemadmodum apud Latinos.

σῆκον

Græci enim σῆκον arborem, σῆκον fructum, σῆ-
 κον morbum vocant, unde Græco sermone
 Latinus pauperior est. Suspiciandum igitur est,

Boetius
 Severi-
 ni Ari-
 stotelis
 Inter-

Boetium Severinum qui, ut ipse testatur in o-
 pere de scholarium disciplina, opera hæc A-
 ristotelis Latinitate donavit, è Græco trans-
 ferens,

ferens, a
 cos simi
 tinos sic
 substituit
 tio veluti
 cant mihi
 mos, & ab
 Græcis Aristo
 exempla Lat
 Nil agit ex
 ut ait Lepid
 renium Vall
 timum,
 bant, utpo
 cydide m
 in detenti
 ipsum acc
 modo nec
 Sed de hoc
 xit autem
 ristotelem &
 ante Natal
 & quadragint
 tem vero pol
 te centum ;
 natam Chri
 qui tunc il
 ristotelem
 flere pro
 hunc Ca

ferens, aliquam diſionem, quæ apud Græcos ſimilem veritatem faciebat, ut apud Latinos *ſicus* facit, expunxiſſe, atque ejus in loco ſubſtituiſſe *ſicum*, cujus cum Cæciliano contentio veluti apud Latinos notior eſſet. Aut dicant mihi Ariſtotelis commentatores iſti omnes, & Albertus & reliquæ ſinguli: tradebatne Græcis Ariſtoteles præcepta Græca ſubſubſtituendo exempla Latina?

Nil agit exemplum, litem quod lite reſolvit,
 ut ait lepidiſſimus Poeta. Adde etiam Laurentium Vallensem virum perquam eruditiffimum, & quem literæ Græcæ non latebant, utpote qui Homerum, Erødotum, Thucydidem loqui Latine fecit, non Interpretem in deſenſionem ſui accepiſſe, ſi Ariſtotelem iplum accitare potuiſſet, non in probationem modo nec in gloriam, ſed in ſummum decus. Sed de hoc eruditiores melius viderint. Vixit autem Martialis cum Cæciliano inter Ariſtotelem & Boetium: quippe Ariſtotelem ante Natalem Chriſtianum annis trecentis & quadraginta tribus fuiſſe conſtat: Martialem vero poſt natalem Chriſtianum annis unde centum: Boetium denique poſt eundem natalem Chriſtianum annis quingentis. Neque itaque illorum alius alium novit, ſi ab Ariſtotele incipias, nedum ejus ſcripta ſibi aſſiſtere potuerint. Non tamen ignoro præter hunc Cæcilianum alios etiam Cæcilianos

Ariſtoteles quo tempore vixerit, & Martialis, & Boetio:

Cæciliani plures.

fuisse, qualis est ille, quem Cicero in oratione pro Marco Caelio nominat, cum inquit: *Sed dubito quem patrem potissimum sumam, Caelianum ne aliquem vehementem atque durum?* Et quæ sequuntur. Sed ego verisimiliori assentior determinationi. Aut dicent mihi illi, quibus magis satisfacit totum illud caput esse Aristotelis solius, qua meliore, quam mea sit, ratione ducantur. Noluit fortasse Valla Boetium sed Interpretem nominare, vel quia non satis pro comperto haberet translationem Elenchorum Boetii, aut quia sibi parum favoris aucuparetur, si ab homine tamen etsi Romano, qui barbare nos docuit loqui, & qui Romanè loqui nesciret, sententiam mutuaretur. Sed de hoc satis multa.

Martialis
epigram-
ma expli-
catur.
Barbare
loqui.

Cum dixi ficus, rides quasi barbara verba.

Barbare enim loqui, tam qui solæcismum quàm qui barbarismum facit, dicimus, prima barbarismi ac solæcismi sœditi as absit, inquit Quintilianus lib. I.

Dicemus ficus, quas scimus in arbore nasci.

Et hoc secundum plurimorum consensum, quamvis tibi solæcismus videatur. Plaut. *Ficus nobis attulit duriores præcoces.* Suetonius in Augusto: *Casum bubulum manu pressam & biseras ficus petebat.* Plin. lib. XV. *Cum & absomi vicem habent recentes ficus.* Juvenalis — *aliam si vis decerpere ficum.* Pal-

ladius lib. I.
gela intra
mus in Hi
mis, ut selen
quod accita

Res om
In omnibus
tas, non quidem

Dicemus

id est, secundum

neris sit malce

Neque enim

Cæciliano, nisi

objicit aliq

rabat, si sic

nari asseret

bat autem

in quarta et

ramus nos

que Valla ad

neris & male

dere rusticis

lius apud Non

not præpalam

geste. Colum

Tunc præ

Idem lib.

fici præmissi

ficorum. Qu

ladius lib. IV. *Ficus virides servari possint singule intra viridem cucurbitam.* Divus Hieronymus in Hieremia : *Calatus latus ficus bonas nimis, ut solent ficus esse primi temporis.* Et illud, quod accitavimus, Martialis lib. 7.

Res mira est, ficus non habet unus ager.

In omnibus autem his *ficus* fructum significat, non quidem arborem.

Dicemus ficus Cæciliano tuos,

id est, secundum id, quod tu sentis, ut *ficus* generis sit masculini & declinationis secundæ. Neque enim erat Martialis contentio cum Cæciliano, nisi de nominis declinatione. Sed objiciet aliquis : in quo igitur Cæcilianus errabat, si ficum in secunda declinatione declinari asserebat, cui & Martial. assentitur? Errabat autem, ut diximus, in eo, quod ignorabat in quarta etiam declinari oportere. Sed afferamus nos aliqua etiam exempla præter illa, quæ Valla adducit, in secunda declinatione generis & masculini & feminini, Varro in lib. I. de re rustica : *Fici, inquit, quem edimus.* Lucilius apud Nonium Marcel. *Sicuti cum ficos primos propalam recentes protulit.* Et in feminino genere. Colum. lib. XI.

Tunc præcox bifera descendit ab arbore ficus.

Idem lib. XIII. *Tantam massam comminute fici præmiscuerunt.* Idem : *Pinguissimam quamq; ficosum.* Qui auctor pro fructu nunquam aliter

quam secundæ declinationis & generis masculini scribit. Cornel. Celsus lib. V. *Est etiam vulnus, quod à fici similitudine.* Et paulo post: *Intulit autem ficum in aqua decoctam.* Sed utrobique de fructu constat Cornelium loqui. Ideo hæc adjecimus exempla, quoniam ex illis exemplis, quæ Valla inducit in secunda declinatione, genus erui non potest. Ex quo ostendit (supple tu Prisci in operis majoris lib. VI.) *vitium & fructum*, quasi diceret quod minime ostenditur de genere Anton. Nebriffensis præceptor meus putat omnino hanc dictionem generis expungendam esse, id ipsum quod nos in textu fecimus, atque substituendam esse aliam id est *declinationis*: quando eorum contentio, ut ostendit Interpres, tantum de nominis declinatione, non quidem de genere erat. Possset tamen dictio illa generis, ut à Verulano acri ingenio viro Romæ percepti, defendi veluti permansura, & in ejus loco *declinationis* substitui non oportere. Quod ita deducebat: ego magis sentio (subaudi tu, quam Prisci, sentit) Martialem de generis differentia sentire. Nam Prisc. solum sentit vitium & fructum genere differre: ego vero &c. ut si dicat Valla, id ipsum jam sentio quod vitium & fructus possint obiter genere differre, sed magis adhuc sentio ego, hoc est *ficum* pro fructu, cum est generis masculini, esse declinationis secundæ, quod

Antonij
Nebriffensis.

Joã. Sulpitij Verulani.

Pri-

Priscianus in
sculini ficum
periri posse
ajebat V
nec differen
fractum cum
Non nocet
ter Vallam
autem inter
non de genere
Utique enim
via & puribus
maueris sequi
arboris sic
loco Vallam
dixerit arbor
secundæ rep
mnes pene
scripserunt
toritate,
quem de fic
cum ego mag
telligo. Plin
memorat. Pal
post arboris fici
vera distari d
in lib. de Re
que hoc ferre
seri magis qu
fructu & mor

Priscianus ignoravit existimans generis masculini ficum simul & declinationis quartæ reperiri posse, quod inauditum est. Nam illud agebat Verulanus, quod Valla infra adjecit, nec differentiam potuisset generis inter morbum & fructum, cum hoc ab illo dicatur, id est Martiali: Non nocet quantum illa dictio magis est inter Vallam & Priscianum intelligenda: non autem inter Martialem & Cæcilianum, qui non de genere, sed de declinatione certabant. Uterque enim placet. Sed securior Antonii via & pluribus comprobata. Tu vero, utrum malueris sequi, hinc habebis auctorem, pro arbore fit sapius quartæ. Non possum in hoc loco Vallam non nimium mirari, qui sapius dixerit arborem quartæ declinationis, quàm secundæ reperiri, cujus contrarium apud omnes pene video, qui de arbore fico unquam scripserunt, excepta unius illa Ciceronis auctoritate, atque alia Palladii in titulo illo, quem de ficibus inscripsit, quem adhuc locum ego magis de fructu quàm de arbore intelligo. Plin. lib. XV. Cato de ficis serendis ita memorat. Palladius libr. VIII. Caprificandæ sunt arbores fici. Colum, lib. III. Ficorum genera dispari differentia pari loco seruntur. Cato in lib. de Re rustica: Ficos plurium generum quo loco serere oporteat. Ego vero arborem, feri magis quàm fructum ubique video. Pro fructu & morbo. Mira res est nusquam apud au-

Palladii
locus.

ctiores *ficum istum* pro morbo legi neque quarta neque secunda declinationis, cujus inventi Priscian. fuit opifex nulla ductus autoritate præter hanc Martialis unam, quæ quàm sit nulla, jam licet omnibus cognoscere. Nam quod Celsus lib. V. scripsit, non declarat ficum apud Latinos accipi pro morbo, sed tantum quod est vel ulcus, quod & à fici similitudine *Sycosis* à Græcis nominatur. Neque Valla alicubi dicit ficum morbum esse, sed per conditionem affirmat. Si *ficus* pro morbo generis accipiatur aliquando masculini declinationis secunda est, non quarta, ut sit eadem ratio & fructus & morbi, ad cujus fructus similitudinem morbus appellatur. Et quemadmodum Latini ficum pro morbo non receperunt, ita ejus derivativum *ficosus, a, um*, admiserunt. Virgil. in Priapejis:

——— Inter eruditos *Ficosissimus* ambulet
 Poetas.

Idem in eodem opere:

Ficosissima me puella ludit.

Recitat Priscianus:

Dicemus ficus Ceciliane tuos.

Quem Priscianum & Sipontinus & Domitius imitantur. Nam ita verbum hunc scribi debere confirmant. Sipontini vero verba sunt: *Eadem esse hujus vocabuli ficus declinationem sive fructum seu morbum significet: genere autem differre; cum feminini generis sit, quando fru-*

Priscianus
reprehēditur.

εὐκρίσις.

Ficosus.

Nicolaus
Perottus
Episcop.
Sipontin.

fructum significat : quando vero morbum masculini. Hæc Sipontinus. Domitius vero comminiscens textum illum

Domitij
Calderi-
nus.

Dicemus ficos Ceciliane tuos :

Hoc, inquit, epigrammate vitur testimonio Priscilicet à nostris redarguatur. Veluti Domitius doleat Prisciani in hoc loco reprehensionem. Sed id magis joco. Unde Martialis imperitæ accusationem cum flagitii crimine conjunxit per jocum & dicacitatē, ut moris sui est, quod Cecilianus adeo esset ineruditus non solum, sed & flagitiosus, ut negaret ficos reperiri, quos semper secum & quidem cum dolore gestaret. Et hoc est, quod Valla dicit, illius & nequitiam & imperitiam reprehendere voluit. Et paulo post : Cecilianum nescio quem ut flagitiosum hominem sic ineruditum. Georgius vero Merula non putat, Martialem in hoc epigrammate de morbo sensisse, sed de ipso tantum arboris pomo, ut jam secundum Interpretis sententiam exposuimus. Nec putat idem Georgius Merula Martiale adeo fuisse impudentē, ut tā illo atq; illiberali joco uteretur. Ego vero nō intelligo, cur tā bene de Martiali sciat, cū sinthuis Poetæ alii aliq; joci multo turpiores. Galeotus autē Martij, vir alioquin nō indoctus, in illo opere quem Hospitiū appellat, exposuit ficos tuos in seruos & familiares ficosos. Quod quā ridiculū sit, nemo nō videt : ubi etiā scripuit ficū nusquā in lingua Latin, generis masculini inveniri, quocirca Priscia-

Georgij
Merula,

Galeotus
Martij
refutatur

cianum & Vallam acerbissime carpit, cum illo in loco ipse sit maxime reprehendus. *Ficum* vero masculini generis sæpe legi, jam ostendimus. Non deerit, qui negabit ita verum illum primum legi:

Cum dixi ficus, rides quasi barbara verba,
per declinationem quartam, sed per secundam, ut esset versus:

Cum dixi ficos, rides quasi barbara verba.
ut sit sensus, Cæcilianum risisse in eruditionem Martialis, qui *ficum* pro morbo in secunda declinatione scripsisset, cum *ficum* pro morbo Cæcilianus non putaret posse reperiri in declinatione secunda, sed tantum in quarta: quem Priscianus imitari videtur. Et hoc est, quod Valla dixit: *nec vero Prisciano faciendum fuit, ut unum sequeretur Cæcilianum nescio quem,* & reliqua: quæ expositio si vera est, frustra Interpretis verba adducit Valla dicentis: *Quemadmodum Cæcilianus dicit, si ficus sit secunde declinationis,* ubi prædicti adversarii contrarium apparet. Interpretes autem sentit Cæcilianum tenere *ficos* dici in secunda declinatione. Quare igitur riferit Martialem dicentem æque *ficos* in secunda declinatione Cæcilianus, difficile explicatu putabitur, atqui adversarii ratio, ut constat, plurimum est efficax. Sed facile utrumque enodabimus nodulum. Nam apud adversarium inducitur Cæcilianus *ficos* dici asserens pro fructu.

tu. equivo
bat. Sed dic
huc ratio
Cæcilianum
videtur, &
ficus dici pu
dixerit & no
sequitur, &
Martialem val
secundam decl
xi.
Cum dixi ficos
& reliqua. Su
hanc expositio
aliquando ind
terpretis verba
hac adversari
num refeller
Sed quia In
procedere p
Latinitate lo
secundam rat
locum a simili
vitus est, illam
reputandum du
mentum est inge
voleantur, epi
reliqua, ubi ve
hæc verba legur
Martiam, quod

Et. æquivocum igitur Sophisma litem faciebat. Sed dicet quispiam, adversarii præstat adhuc ratio. Cedo, quomodo? quia si Priscianus Cæcilianum sequitur, quod Valla annuere videtur, & Priscianus *ficus* pro morbo & non *ficus* dici putat, necesse est ut Cæcilianus *ficus* dixerit & non *ficus*, utpote quem Priscianus sequitur, & consequenter ejus invidia in Martialem valida fuit, quod Martialis, *ficus* per secundam declinationem scripsisset, cum dixit:

Cum dixi ficos, rides quasi barbara verba

& reliqua. Suspiciendum enim est, Vallam hanc expositionem, quam adversarius narrat, aliquando induxisse. Sed antequam cum Interpretis verbis esset Valla congressus. Nam hac adversarii expositione æquè Valla Priscianum refellere potuit, atque illa Interpretis. Sed quia Interpretis rationem Valla sentiret procedere per locum ab autoritate, quo in Latinitate locus nullus major est, atque hinc secundam rationem cognosceret Valla per locum à similitudine constare, cujus exigua virtus est, illam Valla complexus hanc alteram respuendam duxit. Et horum omnium argumentum est ingens, quod ubi Interpretis verba leguntur, epigramma est: *Cum dixi ficus*, & reliqua, ubi vero Interpretis verba non sunt, hæc verba leguntur: *Ante omnia, cur ille riserit Martialem, quod diceret ficos saltem pro arbore at-*

Vitioso
exem-
plari usus
est Scobar
Vallæ E-
legantia-
rum.

que etiam pro fructu? Non hoc ergo ille ridebat. Quid ergo? quod genere abuteretur? Ne hoc quidem, quippe cum dico ficos, quo genere utar nemo intelligit. Certe ridebat quod alia declinatione uteretur quàm ea qua debebat, ut ex secundo versu, in quo mutata est declinatio, apparet:

Et dici ficus Cæciliane jubes.

Quod igitur Cæciliannus de declinatione agebat non de genere, debuerat Martial. ad declinationem non ad genus respondere. Sed respondit ad genus, id est, ad ficos tuos, ut Cæcilianum morbum & flagitium ostenderet. Ergo conjunxit, ut diximus, accusationem imperitiae, & hoc per declinationem, cum accusatione flagitii, & hoc per genus. Ut sit animi alterum, linguæ item alterum. Collectio est totius in Priscianum accusationis duplici errore conjuncta, id est quod declinatione sit abusus & quod Poetam perperam intellexit, aliquam inter fructum & morbum generis differentiam facientem, cum nullam Poeta faciebat.

Ficulnea *Quidam Ecclesiastici.*) Hæc est altera pars hujus capitis, ubi quidam, qui de rebz divinis scripserunt, *ficulnea* pro fico môstrat esse usos, quod Latinis inauditum etiam est. *Respicite ficulneam & cæteras arbores.* In libris autem sacris alia extant, quæ tantundem valent. Verba sunt hæc Opt. Max. Dei apud Lucã capite vicefimo primo, Hieronymo interprete; *Videte ficulneam & omnes arbores, & quæ sequuntur. Quod nusquam alibi*

alibi reperit
oppositus
go enim
apud liter
neam gemi
feruntur
neis ficulne
autores pro
lib. 4. Colom
Ficulnea h
nus, ut Vall
Olim tronc
Ficulnea, s
ficulnea, s
in Lucam P
colonia p
etiam alite
natis ficu
quilibet
caprificus
ficuum. Va
na expedit ad
vius; ficulnea
linguit à por
quibus, ficu
eius colat Cat
ca. Attollet
et upepim
nam quida
Nay, uo m

alibi repertum est.) Prudenter temperamentum
 opposuit, quod est, si memoria nō excidit mihi. E-
 go enim pluribus in locis inuenio, sed semper
 apud literas sacras. Salomon in Canticis: *Ficul-*
neam geminavit. Ambrosius: *agrestem ficulneam*
feruntur inserere. Hieronymus in psalmis: *in vi-*
neis ficulneisq; verberatum. Apud reliquos vero
 autores pro ex illa arbore possessivo. Palladius
 lib. 4. *Culina ficulnea obruuntur.* Plin. lib. XVI.
Ficulnea ligna ex hedera traderentur, & ficul-
nus, ut Valla vult, Horatius

Ficulnūs.
 Ficulneq.

Olim truncus erat ficulus, inutile lignum.

Ficulus, a sum. Legimus etiam in libris sacris
ficulneus, a sum, pro possessivo ex ficu, August.
 in Lucam: *Primus homo, quando peccavit, foliis fi-*
culneis pudenda velavit. Exeunt derivata à fico
 etiam aliter, ut *ficariq; a sum.* Palladius lib. 4. *Fi-*
naliter ficariā caprifici arborem ferunt. Et pro eo
 qui libenter ficos edit, Plin. XV. *Ficarios culices*
caprificus genera. Et *ficetum,* id est pro eo loco
 ficuum. Varro lib. 1. de re rustica: *De ficeto gra-*
na expedit abruere. Ficitor, oris, & ficitas, atis. Næ-

Ficarius,

Ficetum,

Ficitor.

Ficitas.

vius: Ficitores omnes cupiunt ficitatem. Ficum di-
 stinguat à pomo Afranius: *Monstrat pomum, in-*
quit, olus, ficum unam. Sed ex Plinii verbis aliud
 elici cōstat Catonē loquētē introducētis l. xvii.
 c. xv. *Atinlit, inquit, quodam die in curia Prætor*
ex ea provincia factū ostendens patrib. interrogo vos,
inquit, quādo hoc pomū decerptū putatis ex arbore?
Navig vero mere Græcæ usq; Hodie, inquit, fico
mibi

Ficedula. *mibi recens fuit.* A fico *ficedula* componitur & edendo. Est enim quædam parva avis, quam *ευκαλις.* Aristotel. *Sycalidem* appellat, quæ uvis etiam pascitur, Martialis:

Cum me ficus alat, cum pascar dulcibus uvis,

Cur potius nomen non dedit uva mihi?

Sed hoc nomen non nisi in autumnno habet: postea formam simul coloremque mutat,

Melæco- & *melancoryphus* vocatur quod *κορυφω*
ryphus. *μέλαιναν*, hoc est verticem nigram habeat, La-
Atrica- *Atricapillam* nominarunt nonnulli. Fico-
pilla. rum plurima extant genera, ut *caprificus*, id est
Ficorum ficus sylvatica. *Grossus* id est *scatiola*, & ejus di-
vari ge- *grossulus*. Columel. lib. 3. *si voles fi-*
nera. *cum quamvis maturam facere, cum grossuli minu-*
Caprific. *ti erunt, fructum decutito.* *Præcox* ficus Latine,
Grossus. *πρόξυμ.* Græce. *Ficus dila* prima manu, hæc
Scatiola. eadem *ficus bifera*, *ficus manularia*, *ficus alba coca*,
Grossulæ *ficus Callistrutia*, *ficus bifera dila* ultima manu,
Præcox *ficus ona*, *ficus Fracassana*, *ficus torma*, *ficus blanca*.
ficus. *Dicitur intus ficus Livia*, *ficus scrapana*, *Aratia*
σπρόξυ- *ficus*, *ficus nungila*, nisi *ficus albicerata*, *ficus per sic-*
μ. *caria* generaliter, *ficus porphyritis*, *ficus fæalis*, *fi-*
Sunt hæc *cus popularia*, *ficus scachantis*, *Chelidonia*, *ficus di-*
corru- *tri manu*, *ficus Duria*, *ficus di coiru duru*, *ficus*
ptissima *palata*, *ficus compressa* in pani. *Carica*, *ficus sicca*.
in vet. *Cotonum*, id est *ficus multa pichula*, *ficus alfu-*
ita ut *lla*, *ficus bayrella*, *ficus pulla burthibello*, *ficus E-*
præsen- *gyptia*, *ficus Senexa* granudi intra, *ficus serotina*,
tavimus. *ficus bifera di ultima manu*, *ficus inferna* Latine,

ne,

ne, Græco
pentadactylus
ficus dilata
Plautus
ignorandum
Unde male
Ad fiam, fiam
bormi, labrum

E
L. Coriophorum
doleferens
Julius

M
Mito
quod
num, V
in te mei
morum G
tentiam tul
igitur, qua
habet: si au
quid, aut cu
non voluntate
Alexander
Ej comens
Sed ut faci
nominibus
in hac distor
atque propi

ne, Græce *Helioscopios* sive *Seckadalylos*, *latrofa*
pentadalylos, *Marisca* aut *ficus fatua* species di-
 ficus disapita. Et à ficus est *ficulus* derivativum Ficulus.
 Plaut. *Nucibus, fabulis, ficulis*. Ficum solam non
 ignorandum est ex arboribus non florere,
 Unde male precantis proverbium vetus fuit:
Ad flores ficus venias, id est nunquam. Vale, Pan-
 hormi, Idibus Saturnaliciis.

EPIST. XXVII.

L. Christophorus Scobar Bethicus Nobilissimo A-
 dolescenti atque Discipulo Dulcissimo D.

Johanni Philippo A. S. Suprano.

S. D. P.

Mitto ecce ad te adolescentem omnium,
 quos natura peperit unquam, urbanissim-
 um, Virginem meam vel potius tuam, voti
 in te mei specimen primum: ubi contra pluri-
 morum Grammaticorum sententiam, sen-
 tentiam tulimus ultro citroque digladiati. Si
 igitur, qualem paranympus ardebat, bene
 habet: si autem proceriorem, recidemus ali-
 quid; aut curtiorem, addemus. Tu genitoris
 non voluntatem, sed ingenium accusabis.

Alexander sic præcipit:

Est communis Homo, pariter cum Virgine Latro.

Sed ut facillime stipulor Alexandro in his
 nominibus *homo* & *latro*, ita maxime diffiteor
 in hac dictione *Virgo*. Ego quando de genere Virgo.
 atque propria hujus dictionis, *Virgo* significa-
 tione

Alexan-
 der Grá-
 maticus
 notatur.

tione sum diserturus, aliquanto sublimius quã quod Alexandri sectatores de hac re scribunt, validissimis quibusdam autoribus disputabo. Non itaq; quenquam morabor quãdam fragilia atq; minuta corradens, quibus illi cavillantur, sed quibus animus est sermonis Latini haud degener, optimi cujusq; auctoris rationibus sumptis me credo complaciturum. Majorem causam, quam cujus D. Hieronymus est scriptor & auctor, non suspicor Alexandrinos protegere atq; tutari, quod *Virgo* generis sit utriusque. Scripsit enim D. Hieronymus quum in prologo divi Joannis, tum etiam alibi *virginis* nomen applicitum nomini masculino. In prologo vero sub his verbis dixit: *Joanni suam matrem pendens in cruce commendavit Dominus, ut virginem virgo servaret.* In hoc autem loco *virgo* idem est & *Joannes*. Idem D. Hieronymus in vita Malchi: *Jam capite canescente virgo maritus fierem.* Canit etiam Ecclesia: *Virgo electus à Domino.* Huc accedit illud, quo Priscian. multa asserere audet, id est significationis causa. *Virgo* enim eo potissimum utriq; generi congruet, quoniam perliquide è viro & mulieri evenire solet. Hypolitus quidem fuit virgo pulcherimus, Sibylla virgo fuit & veneranda Sacerdos. Eo igitur erit evadendum, ut quemadmodum vir & mulier homo appellari solent, non secus intra infamiam præsertim teneriorem virginis appellationem non respuere videntur.

dentur. H
tur admira
drini isti fl
miserescens
dam tamen
nius namq;
ptum reliquit
etiam pueri
in quodam ep

Hinc ep
Frontinus
sunt aque p
minibus pla
ta est in ho
tio, tanta
ut mihi vic
rynthum
remus. Ser
pleraque ali
quem & conse
men quam
dinem nomin
de ejus signi
nomen & de
rima tici sol
Philippus co
ge est. Varro
cedo virgo
bus: Va
mandi.

dentur. His tandem causis Alexandri conantur admiratores. Sed quia tantopere Alexandrini illi flagrant in sua causa munienda, ultro miseresens non dedignabor eis opem ferre, dum tamen veritati denuo favere velit. Nonius namque Marcellus huiusmodi de re scriptum reliquit: *Virgines non solum femines, verum etiam pueri in vestes dicuntur.* Hæc ille: Aufonius in quodam epigrammate:

Unus epheborum virgo repente fuit.

Frontinus in libro illo de Aquis: *In urbem influunt aque pie, & fons virgo.* Ubi virgo cum nominibus plane masculinis adiungitur. Sed tanta est in hoc Alexandrinorum disciplina & ratio, tanta multiplicacitas, perplexio tanta, ut mihi videantur (quod ajunt) sine filo Labyrinthum ingressi. Sed valeant. Ad rem properemus. *Sermo omnis*, ut auctor est Quintil. *inter pleraque alia ratione potissimum constat & usu, quem & consuetudinem vocant plurimi.* Prius tamen quam sive ad rationem sive ad consuetudinem nominis *virgo* descendamus, pauca de ejus significatione excutiamus. *Virginis* nomen & de animalibus & de carentibus anima dici solet. De his Cicero in Oratore: *Philosophia casta, verecunda, incorrupta virgo est.* Varro in Aboriginibus: *Hæc mellis dulcedo virgo permanet.* Pomponi in Fullonibus: *Verrucam virginem sine dolore vulsam mandis.* Adjungitur frequenter animatis.

Sed

Sed ponamus prius exempla de beluis. Martialis in Xenii:

— *Si forte magis cupiat de virgine porca.*

Idem auctor lib. VI.

Exolvit votis hac se tibi virgine porca.

De mulieribus rursus, non de inviolatis modo sed etiam de corruptis dicitur. Virgil. in Bucol. de Pasiphaëtrium jam filiorum matre dixit:

Ab virgo infelix quæ te dementia cepit!

Horat. lib. 3. Carmin. de Hypermetra, quæ Linum conjugem observavit: — *Et in omne virgo Nobilis ævum.* Pro incorrupta vero passim scaturiunt auctoritates, & à muliere ob id ipsum distinguuntur. Ulpian: *Quod si me,* inquit, *emere virginem putarem quum esset mulier, emptio non valeret.* Sanguinem præterea, quem nuptæ nuptiis amittunt omnium significabant, quale est illud Lucilii:

Virginem amatrices perdunt prurigine rubram.

Quantumcunque tamen *virgo* multiplex reperitur, generis semper est fœminini. Unde est animadvertendum, nos non negare sive *virgo* sive quodvis aliud nomen fœmininum masculino misceri posse: negamus tamen id eo masculini generis esse, quantum alicui masculino adhæsit, & ipsum jam nomen non natura sit fœmininum, idèd duobus generibus esse commune. Quod si exemplis utar, citius patefecero. Dicimus autem *pater est persona*, ut

ma-

mater est persona. Sed utrobique persona
 femininum nomen. De huiusmodi rei plura
 sunt exempla: ut *Dominus est illuminatio: locus
 est sedes: filius est sapientia patris: calamus est far-
 rago: Polypus totus est cartilago: somnus est mor-
 tis imago: Locus est Carthago.* Ad hanc ratio-
 nem & amissim dici potest, *Joannes est virgo,*
 & quemadmodum persona, illuminatio, seces,
 sapientia, farrago, cartilago, imago, Carthago, no-
 mina prorsus feminina nunquam fiunt ma-
 sculina, licet masculinis illis pater, dominus, lo-
 cus, filius, calamus, polypus, somnus, adjungantur:
 pariter & virgo quamvis Joanni copuletur. Sic
 ut dici potest: *Joanni omnium Apostolorum vir-
 gini suam matrem Christus commendavit:* ita dici
 potest, *Hectori omnium Trojanorum fortitudini
 Priamus Trojam commisit:* sed sicut fortitudo,
 licet Hectori applicetur, semper est femi-
 ninum nomen, ita & virgo quamvis cum
 Joanne congregiatur. Scribamus igitur dif-
 ferentiam inter nomen duobus generibus
 commune & inter nomen quod duobus ge-
 neribus hæret, tametsi ei non commune.
 Commune autem nomen si cum neutro
 concurrant, evirescit atque degenerat, & ex
 substantivo convertitur in adjectivum. Ita-
 que fit trium generum commune. Quod quia
 quibusdam difficile svasu videtur, variis ex-
 emplis comprobemus, sed in his duntaxat
 nominibus duorum generum communibus,

auctor, custos, comes, degener, dives, hebes, locuples, pauper. Praesul, sospes, superstes, testis, teres, versicolor. Virgilius:

Italiam petiit fatis auctoribus —

Juvenalis:

— Saxis cinerum custodibus —

Lucanus:

— Sequitur imperiumq; comes

Aul. Gellius *de genere alimento* scripsit, Valerius Maximus, *dives & potens naturae regnum.* Juvenalis:

— Hebeti lautissima ferro

Divus Hieronymus, *Locuplex templum* scripsit. Virgilius:

— Pauper regno

Priscianus in prologo, *opus omnis eloquentiae praesul.* Juvenal. Sat. XIII.

Deposita tibi sospes erit —

Ovidius in Elegiis:

Post mea mansuram fata superstes opus

Lucanus:

Teste tulit caelo —

Sueton. in Julio, *colore candido & teretricibus membris.* Aulon. in Epigrammat:

Quondam & nomina praepetis eui

Gell. lib. VI. *Tunica muliebri & pallio versicolore.* Solinus: *In Britannia quibus fontibus praesul est Minervae numen.* Nomen vero, quod duobus generibus adjungitur, atque eis non est commune, nunquam transit in adjectivum, sed qua-

quadam cum pertinacia semper substantivum perseverat. Quale Virgilius in XI, Æneid.

O decus Italiae virgo ———

Ubi *virgo* adjungitur illi dictioni *decus*, quæ neutra omnino est, non tamen ideo *virginis* efficitur nomen neutrum adjectivum, sicut illa superiora fiebant *de genere alimento*, *dives regnum*, ut si velles dicere malo alimento, *felix regnum*. Medici etiam dicunt, *hoc mel est virgo*, ut si dixissent *verbum est caro*, *nomen est pars*, sed utrobique sive *virgo* sive *caro* aut *pars* substantive feminina efferuntur. Est aliud præterea evidentis differentie signum inter nomen commune duorum generum & inter nomen non commune licet duobus generibus adjungatur, quam sic collige. Nomen duorum generum commune cum nominibus adjectivis adjunctum substantivam gerit significationem. Ceterum vero cum nominibus substantivis adjunctum adjectivam videtur habere significationem. Cujus inventi in promptu sunt exempla. Dicimus autem *Custos prudens*, ut *custoditor prudens*: *custos vir*, ut *custodiens vir*. Horatius secundo serm. *Hospes tardus adveniens*. Ubi *hospes* substantivam habet significationem: *tardus* vero & *adveniens* adjectivam ex opposito. Martialis:

Si comes ista tibi fuerit membrana ———

id est membrana comitans. Nomen vero, quod duobus generibus adjungitur, atque eis non est commune, substantivum jugiter perseverat, nunc substantivo, nunc adjectivo applicetur. Quippe dicimus, *pulcherrima virgo*: etiam dicimus *virgo Camilla*: sed utrobique, *virgo* substantiva dictio est. Martialis:

Dio mihi virgo ferox —

Virgilius:

— *Nemorum Latonia virgo.*

At farrago magna & farrago est discursus nostri libelli. Est altera etiam causa per locum ab analogiae ratione subducta, quod *virginis* nomen duobus generibus non possit esse commune, quoniam, ut auctor est Quintil. ratione precipue analogiae praestat. Analogiae vero haec est vis, eodem auctore, ut id quod dubium est, ad aliquid simile, de quo non quaeritur, referat, ut incerta certis probet. Quod sit in comparatione similitum, in extremis maxime syllabis. Genus, ut si quaeratur *funis*, masculinum sit an *femininum*, simile sit illi *panis*. Haec Quintili. An nomen aliquod eorum omnium, quorum Latinitas capax est, sive à nomine sive à verbo derivetur, in *go* finitum generis erit nisi *fœminini*? non mehercule. Accipe exempla, à farre *farrago*, à planta *plantago*, à carta *cartago*, à carne *cartilago*, à viro *virago*, à verto *vertigo*, à compingo *compago*. Modo autem *virgo* à viridi profluxit, ut à viro *virago*, quae

quæ generis tamen pariter sunt fœminini. Est præterea alia causa, quam etiam eruit analogia, quod *virginis* nomen sit tantum generis fœminini. Docet enim Quintil. suarum Institutionum lib. i. Nominum genus à diminutione cognosci, cuius hæc verba leguntur: *Diminutio genus detegit, & funem masculinum esse funiculus ostendit.* Hucusq; Quintil. Quocirca Laurent. Valla in suarum Elegantiarum lib. i. illud Quintiliani in singulis generibus plane demonstrat, ut à piscis *pisciculus*, à soror *sororcula*, à munus *munusculum*, à pauper quod duobus generibus est commune & *pauperculus* & *paupercula* designatur. Eadem igitur analogia servata *virguncula* à virgo derivatur, cuius exemplo & ipse utitur Laurentius. Nunc vero quoad perscrutari licet, *virgunculus* nusquam legitur, *virguncula* vero passim offenditur. Juvener. Satyr. XIII.

Saturnus fugiens tunc cum virguncula Juno.

Frontinus in opere de Aquis: puella. inquit, *virguncula* quasdam venas monstravit. Unde satis jam constabit *virginis* nomen generis tantum esse fœminini. Sed quod immoramur in re, quæ non argumentis & rationibus eget, sed sola Latina consuetudine, quæ loquendi, auctore Quin. *Magistra certissima est*, ut auctor est Gellius, *consuetudo quum sit domina rerum tum maxime verborum est*, de qua placet pauca

subjicere. Est autem sani idiomatis hujusmodi observatio, quod hæc dictio *juvenis* puerum & puellam, *virgo* tamen puellam tantum repræsentet. Cic. pro Sylla : *quum puerorum & virginum veniebat in mentem*: Horat. in Odis :

*Virgines lætas puerosq; castos
Dicere carmen.*

Martialis lib. 8. Epigram.

Oderit è grandis virgo bonusq; puer.

Ovidius in Ibide :

— *Missus ab arce puer.*

— *Scapulis se virgo misit ab altis.*

Senec. in Hercule furenti : *Maclata est virgo, missus est puer.* Et aliquando *juvenis* tantum puerum, sed *virgo* puellam solum significat. Horat. in Odis :

Virginum scētis in juvenes unguibus.

Qui quod neq; Divus Hieronymus, quem solum sibi Alexandrini præsidio futurum sperabant, secus quam ceteri optimi Latini scriptitat. Quale est illud Psalmi CXLIV. *Juvenes eorum comedit ignis, & virgines eorum non sunt Lamentata.* Est adhuc altera causa ab idiomate exorta. Unde patebit nihil obstare *virginis* nomen, quo minus possit esse tantum generis fœminini. Loquuntur sic in idiomate Hispano, quod creditur plus ceteris Latinitatem sapere, est, *à muger es unde gran roñian*, tamen quamquam qualitas & significatio Lenoni.

Hispani-
ca lingua
proximè
ad latinâ
accedit,

nonica tam mulieres quam viros juvabat, quippe mulieres obiter ut viri Lenocinio funguntur, lingua tamen Hispana idiomatis proprietatem sequuta non patitur illud in genere fœminino dici, ut exemplum ostendebat, quod non dicunt *una gran rofian*, sed *un gran rofian* in genere tantum masculino. Pari igitur ratione *virgo* ex sua qualitatis & significationis ratione potuit generis esse communis. Nam virginitas & viris accidit & mulieribus: idioma tamen Latinum perinde hanc dictionem *virginis* sepsit, ac si sua solius ratione & usu semper reperitur fœminina. Nos autem Latinorum consuetudinem imitari tenemur, quæ loquendi, ut diximus, magistra est: non autem significationem naturalem, quæ omnibus una & eadem est, quamquam quomodo significatio illud postulat, alioquin Laurent. non scriberet differentiam inter mulierem & virginem, si virgo masculus esset, à quo mulieris nomen plurimum descivit. Relinquitur igitur ut vicissim argumentationibus Alexandrinorum respondeamus, libentissime fatentes Divum Hieronymum Latine ac plane scripsisse, quando dixit: *Joanni virgini suam matrem pendens in cruce commendavit Dominus.* Sed non protinus Alexander erat diffinitivam sententiam laturus, *virginis* nomen esse commune. Ad Priscianum atque ejus significationem diximus,

quod non significatio est certissima loquendi magistra, sed consuetudo *utendumq;* plane *sermone ut numo, cui publica forma est.* Sed neq; Priscianus fuit adeo indoctus, ut *virginis* nomen commune esse præceperit. Namq; inter tantum *fœminina* idiplum posuit, Nonius namq; Marcellus, quem ego accitavi cum duobus aliis, quos Alexandrini ignorant, & eo magis quo Latiao sermone sunt eruditiores, tantum probat Varronis auctoritate ductus, hoc est verbum *devirginare* ita pueris & puellis accidisse. Nam de hoc nomine *virgo* neq; unum quidem verbum facit, quo liquecat esse commune. Ad Aufonii & Frontini auctoritatem respondemus, scilicet *unus puer virgo & fons virgo* dici posse, ut *Deus est veritas*: sed *veritas* quamvis Deo adjungatur, non fit masculinum: pariter & *virgo*, licet Joanni annectatur. Semunctas habeas aures. Non recte ergo Alexander præcepit:

Devirginare.

Est communis Homo, pariter cum Virgine Latro.
Vale. Ex Regia Panhormitana, pridie Idus Novemb.

EPIST. XXIIII.

*Henricus Bebelius N. Pruc. Eremita
philo S. D.*

Quod tibi hætenus nihil respondi, feci quid consulto quidem, propterea quòd pueriliter nimium videaris mihi sentire de Hebræis

Hebræis nominibus ad nos translatis, quorum dubium apud me moves. Quis enim negat aut negavit unquam Hebræam linguam esse sanctissimam, propriisq; regulis atque accentibus ditatam? Concedo etiam nobilissimam, quid hoc ad propositum? Non enim propterea sequitur, quod translata in alienam linguam non mutet accentum atq; declinationem. Nunquam enim aut Divus Hieronymus aut LXX. Interpretes aut alius Hebræi eloquii doctor tradidit, alium esse accentum & declinationem Hebræorum nominum, nisi illius linguæ, ad quam transtulerunt. Nomina siquidem illa *Hebraica*, dicit Josephus libro primo antiquitat. *Græci propter scripturæ decorem ad declinationem legentium mutaverunt.* Idem dicit Hieronymus super Paulum ad Philemonem, quæ si legeris, invenies illam transmutationem esse bonam & tolerabilem, immo fatuum est, ut cum declinationem alicujus vocabuli in alienam linguam mutaverimus ulterius de nativo accentu quæramus, dum taliter Græca cognata Latinis mutata, mutant etiam accentum. Testis Diomedes, Martianus Capella, & cæteri illustres Grammatici, ut non bene dicas nullum literarum ceusorem hoc ferre: cum non ferant modo sed & præcipiant. Quæ insuper absurditas aut dementia, ut quis Græce loquens aut Latine non hæc & omnia alia vocabula sive Punicæ,

Hebræorum nominum accentus.

Peregrinorum vocabulorum accentus.

nica, sive Syra, sive Alemannica, aut quavis alia barbara propriis suæ linguæ, qua loquatur, declinatione & accentibus proferat? Aut quis Græcus vel Latinus nostrum vernaculum accentum & declinationem proferre sciat, etiam si à nobis instituat? Aut quis Germanus concionando plebi ineruditæ vocabula vel Græca Græce, vel Latina Latine, vel Hebraica Hebraice pronunciaret, si vellet intelligi, & non potius ad nostrum accentum atq; sonum formaret atq; retorqueret? Quælibet enim lingua suis utitur accentibus, & quæcunq; ad se transtulerit vocabula, iisdem accentibus moderabitur. Sed quid in his rebus tantum temporis consumo & atramenti. Plura videbis aliquando publicata per Chalcographos. Tu ut lubet sentias, jam Vale. Ex Tubinga Kalendis Novembris anno M. D. XII.

EPIST. XXIX.

Henr. Bebelius Jacobo Henrichmanno S.

Pædotri-
ba.

Q Vis sit vere *pædotriba*, de quo nomine sit nunc controversia apud nos, quæris. Ut rem paucis absolvam: *pædotriba* est, ut dicit Perrottus, *ludi litterarii præceptor*. Verum ejus prima & vera significatio est, teste Platone, cujus meminit sæpe in Georgia, ut sit exercitator & doctor puerorum in exercitio corporis in palæstra atque gymnasio. Et hos esse non reprobos

bos aut malos ita probat, *Nonnulli vero* (inquit) *hæc pervertentes robore arteq; abutuntur, sed non propterea qui docuerunt, scilicet pædotribæ, improbi sunt judicandi. Pædotribam* ibidem vocat Plauto *magistrum gymnasi* & *profireri artem gymnasticam & palestricam.* Non dissimilia tradit Aristoteles in VIII. Politicorum & Plutarchus. Propterea etsi *Pædotriba* fuerit exercitator corporum omnium, tamen consensu doctorum *gymnasium* & *palestra* refertur tam ad corpus quàm ad animam, ut *palestra literaria* & *gymnasium* dicatur ab omnibus doctis pro loco studiorum & etiam apud veteres. Testis est Vitruvius Pollio ad Augustum Cæsarem de Architectura scribens: *Aristippus*, inquit, *Philosophus Socraticus, naufragio cum eiectus ad Rhodiensium litus animadvertisset Geometrica schemata descripta, exclamasse ad comites ita dicitur: Bene speremus, hominum enim vestigia videmus, statimq; in oppidum Rhodum contendit, & recta gymnasium devenit, ibique de philosophia disputans muneribus est donatus &c.* Ibi Aristippus in gymnasio de philosophia disputavit, non de exercitio corporis. Jure igitur meritissimo *pædotriba* dicitur Iudi literarii magister, sicut dicit Perottus & alii. Sed quod in malum accipiatur pro puerorum tritatore, ego nondum legi, nec ipsi talia dicentes auctore probant. Dicitur autem *pædotriba* à *παις* *παιδός* puer & *παισίν* id est exercitium, & non

Palestra,
 Gymnasium, pro
 schola.

τριβῶ. non à τριβῶ tero vel frico, quod nihil habet
 meo iudicio commune cum pædotriba, nec
 tribas, tribadis: sed diatriba bene. Unde Aul.
 Gellius lib. XX. Noct. Atticarum: *Quidam Δια-*
τριβάς inscripserunt, id est exercitationes &
 Diatriba, studia. *Diatriba* autem unde est nisi à *tribe*? Et
 sicut pædotriba non invenitur, quod ego sci-
 Pædago- am, sic etiam *pedagogium*, quod quidam in
 gium. Suetonii pro stupro prostitutione-
 locus. que ingenuorum, quod reprobatur pulcherri-
 Proago- me Hermolaus Barbarus & *proagogium* dici &
 gium. legi docet.

EPIST. XXX. Tubingam.

Michael Humelbergius Ravenspurg. Henrico Be-
belio Populari suo S. D.

παιδο- Περὶ παιδοτριβῶν puerorum exercitatore
 τριβῶν. tecum sentio, vir charissime, tametsi pæ-
 dotribes in corporis maxime exercitio pue-
 rorum præceptor sit. Ars enim ipsa in corporis
 exercitiis pueros exercens παιδοτριβικὴ dici-
 tur, & gymnasticæ species est. Transfertur ta-
 παιδο- men ἢ παιδοτριβικὴ καὶ παιδοτριβῶν ad lite-
 τριβικῆ. rarium usum & exercitium. Unde Aristoteles
 adolescentes ipsos *gymnasticæ*, ad bonam scilicet
 corporis qualitatem & justam habitudinem:
 & *pædotribicæ*, id est literarum ludo ad animi
 eruditionem & perfectionem intellectus, bo-
 namque operum executionem tradendos
 docet. Etiam *gymnasia* ipsa exercitii loca, quæ
 Gymna- sion.

tria apud Athenienses fuerunt, Lyceon, Academia, Cynofarges, ab exercitio corporum ad animorum exercitium postea traducta nemo non novit. Et *Academia*, quæ ab Academo heroe, ut Stephanus *πῶλεων* meminit, nominata est, philosophorum schola dicta: quique Platonis instituto in Academia sermones habere soliti erant, ex loci vocabulo nomen habuerunt *Academici*. *Lyceon* autem Aristotelem Stagiritem cum Peripateticis suis in ambulando disputantibus literarium palæstricum habuit. Apud *Cynofarges* (Suda assertore) pueri nothi, qui nec à patre nec à matre jus civitatis habebant, exercebantur &c. Vale *παιδοποιός* puerorum pædagogus, ut Erasmus transtulit: Utitur dictione Lucianus in Misanthropo, ut idem testatur.

EPIST. XXXI. Viennem.

*Cuspinianus Joachimo & Mario
sociis S.*

SI salutem vestri quæritis Cuspiniani: sin simulatis, simulatam & amicitiam & integritatem. Longe aliter quam sperabam: labor meus decidit in aridam. Si dicerem, Non putabam hoc fieri, imprudentiæ arguerer. Spes autem & prudentes & agricolas fallit. Germanos, ut estis natione, operibus etiam sperabam, qui auderent & factis & verbis prodi-
te-

Joh. Ca-
meri. tebris vel non vultis vel non audeis aperire,
Germanicum ingenium. Estis Initalicati, ò mi-
lites strenui. Et tu Pyrgopolynices Joachime,
qui præ ceteris antesignanus videbare, times?
ne vel * Italo fias exosus, à quo certe regna
expectas amplissima, ut opinor: vel ne merca-
torem ladas chartarum, qui te libro nonnun-
quam donat, cum tui temporis jacturam tibi
facis ob triobolon gravem admodum, asteri-
fcis libris suos confodiendo. Sed neq; te absol-
vo criminis, Mari, Marium vide ne sequaris ci-
vilium bellorum auctorem: qui etsi morbo la-
bores, quem tu causatus posses videri excusa-
bilis, tuli tamen & medicam quoad licuit o-
pem, ut tu quoq; ferres opem, si valerem mi-
nus. Ambo *Florum* ex me quotidianis pene
conviciis efflagitatis. Dedi vobis, prodiit ves-
tro auspicio in publicum. En munus vestrum;
subfannatur, ridetur, carpitur.

Florus.

Quisquis (inquit Bibliopola) *exemplar hoc ad-*
alterinum dixeris, sacer esto. Sacer esto, quisquis ux-
orem à sacerdotibus sacris sacratam & subactam
habuerit & duxerit.

Sacer esto, qui uxorem usurariam aliis ut sibi
commodet, condonat & vigilanti stertit naso.

Patroni
librorum,
& quod
illorum
officium.
Et vos facti sitis, qui hæc negligenter audi-
tis, nullum à me deinceps expectaturi munus,
quo vos ornem. Et adhuc dormitis? Cur li-
minares epistolæ scribuntur? Ut patroni sint
ope-

operis emissi. Cur Principibus dicantur hæc monumenta. Ut vituperones abigant castigantq; Cur hæc subsidia à doctis à potentibus quærantur ? Ut vel doctrina vitiligatoribus obstrepant vel armis inverecundiam locutulejorum compescant, *Ego vos elegeri, non me elegeris*, Salvator suis dixit, mihi repetere id licet, ut vos Præceptoris gloriam, decus, honorem, etiam si absq; corporis incommodo fieri, aliter nequeat, tueri, augere, defendere alacres promptiq; essetis. Desidiam nunc cum vestram intueor, numquid simulata omnia jure optimo credam? Sed Germanitatem omnem exiistis, credo. Timetis Initalicati, ut paulo ante dixi. Agite Italos vel etiam opere, si libet: mares exuatis, agatis scæminas, & speciosa Italorum vocabula *pedicationem, masturbationem*, nobilium dicite esse opera. *Addite divisionem: dividere enim quid sit, rudis Germanus ignorat.* Arbitrabar apologiam esse ambo- bus, ut estis ingenio prompti, paratam, in manibus, qua innocentiam, integritatem prædicaretis Cuspiniani universo orbi. Et si natura negaret, faceret indignatio ver- sum. Sed in somnum resoluti estis. Dormite securi: molesti nil dicam amplius. Vel etiam somnum Epimenidis vobis concilietis: tu, ut valetudinem præscam recuperes: ille, ut hesternum concoquat, vinum.

Italorum
impudi-
citia.

Dividere
Diviso.

vinum. Ego securus pariter deinceps, cui subserviam, videbo cautior. Dormite, dormite jam & quiescite, donec vos è somno excitem. Valetè postea. Ex ædibus nostris citius celeri, usq; quàm asparagi coquantur.

EPIST. XXXII. Lutet. Paris.

*Johannes Pyrrhus JC. Johanni Baleo Antonii
Prati magni viri usq; Gallie Cancellarii
Secretario S.*

De Me-
diolani
laudibus.

Incredibilem mihi voluptatem attulit elegantissima tua epistola, mi svavissime Balee, qua Pratum Mecænatem meum incolumem, simul & erga me tantopere benevolam intellexi. Qui quantum pro sua autoritate possit, pro sua humanitate velit studiosis favere, non multis est incognitum, in cujus integritate quantum spei reposuerim, haud satis eloqui possim. Tu vero nequaquam tibi satisfactum putasti, nisi sponte beneficium literis adderes, & patrocinio diligenti provocares absentem. Quod adscribo partim candori animi tui, partim veræ amicitiae viribus, quam honesti studii foetura prius inter nos edidit, quàm eniteretur. Ea sane veterum in me amicorum stabilis benevolentia non parum me consolatur ab illa optatissima consuetudine remotum, ab illa (inquam) patriæ dulcedine depulsum, nihil æque desiderantem ut illorum præsentiam, in quibus animum à puero, bonam-
que

que vitæ spem collocavi, qui me quamvis absentem quotidie meritis cumulant solutaque (quod ajunt) versura, graviore me indies fœnore sibi devinciunt. Equidem non ambigo, quin te quoq; ac ipsos omneis mei desiderium vicissim teneat.

Cui sane dolori mutuo non video quid appositius mederi possit, quam epistolarum solatium, quæ quodammodo repræsentant amicos quantocunque distantes intervallo. Ea de re diligentius ad te minime negligentem, virum de valetudine, deque sorte nostra, de rebus quoque Italicis opportune scribendum duxi, ut qui reponendi beneficii causa judicium in præsens sortiri nequeam, in occasionis adventum mihi diem diffindi petens, in officio certe scribendi tibi respondeam, & abunde faciam de rebus nostris deq; novi successu magistratus certiozem. Mirum dictu, quantum me cœperit hujus provinciæ amor, etiam sub ipsa initia, quæ fere subacerbiora esse solent Impendio me delectat elegantissima regio, civitasque nobilissima, quæ à nostris avis non modo commodissime est condita, sed etiam, pulsa barbarorum injuria, pulcherrime instaurata, varie ornata, bonis legibus instituta est. Libet id, quod sentio de hac Insubri Gallia fususque dicere, quum longe absim ab illorum opinione, qui montium præcipitia vane metuentes non imitantur U-

Ulysses
peregrina-
tione
sapiens.
Metus
obest
præclaris
ingeniis.

Ulysses, idcirco sapientem ab Homero patre appellatum, quod multorum morès hominum cognoverit, urbesq; multas viderit. Superior enim non aliena fide, quam metus ille subrusticus ὑπὸ τῆς τῶν πραγμάτων ἀρρώσας optimis quibusq; & clarissimis obsit ingeniiis, qui maximos sæpe conatus optimosq; successus avertit. *Sua quisque faber est fortuna*, ut ille inquit; nec aliud in causa est, quod præclara ingenia in occulto sint, nisi quod parum cordati sumus. Cæterum tanta est, Amice, tamq; varia hujus regionis celebritas, ut uno verbo profitear id ipsum me hic reperisse, quod generosus ille Cardinalis Borbonius hæsitanti mihi prædicebat, ut pro suo in me affectu vir eximie virtutis oscitanti nimis aurem vellicaret. Nam Mediolani in amplissimo senatu, prudentissimorum virorum consensu plurimum honestatus sum, ubi nec humile, nec indecorum, nec improbum quicquam proponitur, omnia modeste, recte, concorditer aguntur, qua una re quid in Repub. ulla melius ac divinius?

Jo. à Selva
Præses
Mediolanensis

Joannis à Selva Præsidis integerrimi sapientia, temperantia, pietasque tanto est in cultu, ut pacate totam hanc Rempublicam veluti numen aliquod scèliciterque moderetur, & manifestum faciat, quam innocentie patrociniò magis, quam artificio ullo benevolentiam

gentia homin
malos poten
epulas qu
cum Petro
necessario;
undecunq;
doctrinæ gen
facit.

Hoc est egr
præcipuum est
de magna discip
um facere
cunque magis
judicium dicit
corum concili
neltate, recte
hæc in Me
tum sacrorum
niet in temp
dis, in am
inque nume
cenobis ex
tem, ritum, a
res ac Reipubl
tos, inaltimat
tia est, nobilit
ralius ingens
soleria laborq
totius Reipub

lencia hominum colligatur, quanta justitiæ in malos potentia, inter bonos gratia. Hic inter epulas quoq; de philosophia, de bonis literis, cum Petro Buxio Tholosano suo amico pernecessario; cum reliquis collegis nostris, viris undecunq; absolutis; cum plerisq; aliis omni doctrinæ genere eruditis assidue sermonem facit.

Hoc est egregium specimen virtutis, cui præcipuum est studium pietatem colere; inde magna disquisitione & aqua lance judicium facere: cujus exemplo fit, ut in quocunq; magistratum ordine, in multifaria judicum classe, inque ipsa præclara causidicorum concione, incredibili dexteritate, honestate, rectitudine, cuncta peragantur. Adhæc in Mediolano si quis divinum cultum sacrorumque ordinem requirat, inveniet in templis ex marmore sumptuose structis, in amplissimis variisque Xenodochiis, inque numerosis virorum aut foeminarum cœnobiis eximiam quandam majestatem, ritum, ac religionem. Inde si ad mores ac Reipublic. instituta animum advertas, inæstimabilis optimatum magnificentia est, nobilium familiarum decus, & liberalitas ingens; mercatorum industria, vulgî solertia laborque mirabilis: summa est deniq; totius Reipub. administrandæ ratio. Quanta

juventutis insoles ac institutio? quam politica virorum diligentia? quam veneranda senum graviter? quam Sabina matronarum honestas? quanta solitudo virginum pudorisque cura? His accedit tam æconomica frugaliter victusque ratio, ut Insubres non gravate tanta bellorum incommoda sustineant, ipsa, quæ diuturnæ potentiae mater est, parsimonia duce, quæ non minus ad rei familiaris augendæ conservandæque; artem facit, quam feracitas agri longe cultissimi; frugumque; copia ex aquarum ductibus unciatim distributis affluens. Insuper accommodata est hæc regio non modo iis, qui vel corporis valetudinem curant, vel patrimonium augere, ac rem (ut Flaccus inquit) *facere apprime student*: cujusmodi magna pars hominum, sed & literarum bonarumque artium studiosis temperie cœlique favere gratissima.

Sienim flumina, prata, colliculos, hortos, nemuscula, prætoria, ruscula, beatumque otium interdum quarant, si quando urbis distædeat; prope est qua foris animum laxent, Pulcher est in agris villarum cultus; in urbe ornatus ædium picturarum. Neque, est in monumentis marmoreis preciosisque, tanquam praxitelis aut Phidias, sculpturis, picturisque quas Apelles ipse ex officina sua produisse non inficias iret, in excellentissimis (inquam) operibus visendis modica animi

mi refectio:
& oblectatio

Verum
um disciplina
desunt Græca
bus ego, cum
benter accom
ut olim Erasmo
nunquam peni
quoque literis per
Jacobus Minuti
pato facile tæ
curis senatori
nus ampliore
ateæ felicitate
que studiis
lius, qui Gr
quitur, in
nimo tentat
dum Vercella
cisco Rubeo
quam Beraldo
pissime fruor
que animo can
vedus, magn
namentum,
jucundissime
tempora succi
fontes? qu

mi refectio : luculentissimus ubique splendor
& oblectatio.

Verum hæc omnia longe superat liberali-
um disciplinarum schola , in qua non etiam
desunt Græcæ linguæ professores benigni, qui-
bus ego , cum ad nostri otii modulum sese li-
benter accommodent, ita do operam svaviter,
ut olim Erasmo primum, dein Alexandro, mihi
nunquam pœnitendis præceptoribus. Græcis
quoq; literis per otium indulget non illibenter
Jacobus Minutius, homo plane divinus. Eo
pacto facile tædium devoramus, ubicunque à
curis senatoriis vacat. Fœlicior Pinus Tholosa-
nus ampliore otio ac bibliotheca locupletiore;
at ea fœlicitate longe dignissimus. In hoc quo-
que studiorum genere perquam fœlix Longo-
lius, qui Græcas literas toto pene orbe perfe-
quitur , inque nostri Budæi arcem ingenti a-
nimo tentat evadere. His adjungo Gerar-
dum Vercellanum absolutissimo viro Fran-
cisco Rubeo merito familiarem , quo tan-
quam Beraldo illo meo in otio literario fœ-
pissime fruor, uterque Gallus natione, uter-
que animo candidus, & in Græcis literis pro-
vectus, magnum nostræ Gallix allaturus or-
namentum. Sed heus , quam bellum, mi
jucundissime Balee, quamque est svave per
tempora succifiva divertere ad Græcorum
fontes ? qui divinam quoque philosophi-

Jacobus
Minutij.
Pinus
Tholosa-
nus.
Longolij

Gerardus
Vercellanus.
Franci-
scus Ru-
beus.

Græcarū
literarū
usus.

am ubere offundunt cornu ; unde possis animum pascere , ingenium colere , prodesse Reipublic. Adjuvant studia literarum habitationis commoditas , pacisq̄ beneficium , quæ nunc tota regnat Italia ; varium musices genus , qua , quod vivit , omne ducitur. De studio fessos exhilarant urbanæ festivitates , ludicra , digitorumq̄ micationes , nobilium in armis colluctationes , equestresq̄ ludi in hippodromo frequenter celebrati è regione arcis omnium superbissimæ : varia id genus spectacula , triumphalesq̄ nobilium matronarum pompæ , veluti Cybeles , aut earum , quæ Oppiam Romæ legem refixere , miro factu in deauratis quadrigis repræsentatæ , & quid non ? Hæc nempe omnia literario quoque labore fatigatis aliquod ingenio levamen , animoq̄ recreationem præbent. Apud omnes inconfesso est , nullam reperiri honestæ voluptatis specimen , quam homini ingenuo vel intra populissima Mediolani pomeria captare integrum non sit , tanta rerum omnium abundantia ; vini optimi & palato quamvis delicato varietate sua gratissimi , rei q̄ frumentariæ , omnium denique frugum ubertas , Mediolanum inter amnes situm , influit ; quaqua versum ditissimis urbibus oppidisq̄ ac pagis creberrimis ambitum ; magno quoque literarum emporio Ticino appositæ

stæ vicin
ris ingenu
me colleg
subrica re
opulentius
toties exci
struta sit, ut
tis ingemin
parte detra
maxima & be
mo Principe
tam fictionu
rit, omniu
juriarum bo

Cate
regio, u
bonorum
rei dignit
ut semel fi
salpinæ en
arbitror in
sini elegans

Et Med

Sebioq̄ cum
tebis illi c
gebant eum
vis optima

fitæ vicinum , ut in summa nihil in ea urbe vi-
ris ingenuis deesse videatur. Equidem ubi
me collegi , vehementer admiratus sum In-
subricæ rei magnitudinem , utpote in dies
opulentiùs luculentiusq̃ue succrescentem, quæ
toties excisa atque aratrum passa in tantum re-
stituta sit, ut eam, calamitate belli cladeq̃ue to-
ties ingeminata, crevisse potius, quàm ulla ex
parte detritam credas. Hæc omnium sane
maxima & beatissima futura est, cum sub opti-
mo Principe regatur , si pacatum numen di-
ram factionum luem ab Italia tandem averte-
rit , omnium facilè malorum parentem & in-
juriarum fomitem.

Cætera tam felix tamq̃ue absoluta hæc
regio , ut occupatus occupato viro tantum
bonorum numerum , quibus exuberat pro-
rei dignitate, nequeam perstringere. Itaque
ut semel finiam , pro omni hujus Galliæ Ci-
salpinæ encomio non inepte desinere posse
arbitror in hunc Aufonii Galli poetæ doctis-
simi elegans hemistichium :

Et Mediolani mira omnia _____

sentioq̃; cum Aegyptiis, qui hieroglyphicis li-
teris aelli capite hominem præditum depin-
gebant eum, qui sua contentus patria , quam-
vis optima , non alias etiam vidisset , non alibi

quoque rerum miracula esse putasse. In hunc modum perfunctorie de rebus nostris, deq; nostra sorte, de mea familiaq; prospera valetudine. scribendum putavi ad amicum, cui non frequenter vacat id genus commentariis animum intendere. Tuum erit, amice, mutuo de tua, deq; amicorum omnium valetudine; de rebus etiam Gallicis (qua parte licet) sæpe nos facere certiores. Adhæc onerabo te nova sollicitudine atq; provincia, meas videlicet literas apud Lutetiam reddendi Francisco Deloxno, incorruptissimo senatori, præceptoriq; meo eruditissimo; ac exigendi responsum meis literis, quas Joanni Burdeloto de republ. bene merito ad Guillelmum Luillierium, optimum doctissimumque Regis consiliarium, dederam multisque verbis commendaveram. Quod ut quam celerrime fiat, meâ multum interest.

Cómen-
tarius in
Regulas
juris.

Commentarios in titulos de Regulis juris apud Pandectas, à me, quo postremo anno jurisprudentiam in Aureliano meo gymnasio profitebar, ordinaria declamatione pro more tumultarie recitados, Alexander Minutianus elegantiores edidit, tum nostri tum Reipubl. literariæ studio: cum antehac à nescio quibus typographis cum civilibus aliis disputationibus nostris citra meum consilium nimis depravati essent. Atqui quod ego
ter-

teriore filio
minime cur
tioni (cum
tiam postu
meâ forent
tempus oim
qualecunq; op
quam satis lau
net, offerendu
Tholomæus Præ
mijânceritate
ficiam ne muru
tasse videatur
bus vobis opt
Mediolano,

Ricardus

Cum Casar
Oco August
excideret, ma
gatum fuit. D
minus perven
perissent. C
Casar intellexi
misti, ut librum
imprimenda

terfiore stilo lucubrationes meas emittendas minime curavi, hoc partim temporum conditioni (cum nec à Philosopho Tullius eloquentiam postulare se dicat) partim occupationi meæ forensi condonatum velim, qua fit ut me tempus otiumq; scribendi plane deficiat. Hoc quaecunq; opus Mecænati meo, viro nunquam satis laudato, qui me sibi dedititium tenet, offerendum suscepit Joannes Segvius Tholosanus Præses ob egregiam virtutem animiq; sinceritatem illi inter primos gratus. Efficiam ne munus hoc in me Præsus male collocasse videatur, quem ego merito valere omnibus vobis opto, salvereq; per te jubeo. Ex Mediolano, M. D. XV. Kalendas Majas.

EPIST. XXXIII.

Argentoratum.

*Riccardus Bartholinus M. Matthiæ Schiure-
rio Impressori S. D.*

CUM Cæsar poema meum de bello Norico Augusto Augustensi impressori, ut quamprimū excuderet, mandaverit, mihi non admodum gratum fuit. Desiderabam enim, ut ad eorum manus perveniret, qui diligenter negotium perficerent. Quare cum sententiam meam Cæsar intellexisset, Vadiano viro erudito commisit, ut librum reviseret & Leonhardus ut imprimendi provinciam susciperet, curaret.

Id Leonhardus se facturum pollicitus est : ceterum Vianæ omnino imprimi additis causis non posse : se autem, ut Argentorati fidelissime absolveretur, curaturum. Qui quidem cum summas de te laudes adjecisset, ac doctrinam, quam præstas, diligentiamque mirum in modum extulisset, me tui quanquam minime te norim amantissimum reddidit. Quamobrem cum de literis ac literatis semper bene meritis sis, tuas in manus tuamque fidem decennales labores meos conjeci, arbitratus, ut ea qua posses diligentia uterere. Et quoniam opus Cæsari semper Augusto dicavi suæque Majestati obtuli, tamen ut Reverendissimi Curcensis secundo quodammodo patrocinio exeat in publicum desidero. Vellem ut abs te vel à quovis alio viro erudito epistola in poematis frontispicio cum infra scriptis annotationibus præscriberetur. Inprimis.

Matth.
Curcens.
Cardin.

Reverendissimo in Christo patri Domino & Domino Mattheo miseratione divina S. Angeli sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Diacono, Cardinali Curcensi, Ecclesiæ Saltzburgergensis Coadjutori ac successori, Imperialique Locum tenenti generali, Domino colendisimo.

Apposui titulum ut non aliunde inquirendi tempus contereris. Inde cum orationem auspicaberis, si placet causas addes, quibus

epi-

epistolam
dirigend
catum opu
ter tractan
Curcensis
celebratur
copiose que
opera lore
reverendissima
in lucem pro
minationis A
lia ut videbu
benda.

Quan
sed tamen
etiam obi
& alibi, p
imperio
paludame
bitus fuerit
tiz extiterit
que Regum
dio, tute ipse

Quantum
est & al ex se
tione patet :
lo fuerunt, op
certaverunt

epistolam dominationi suæ Reverendissimæ dirigendam putaveris. Quod etsi Cæsari dicatum opus sit, quia in eo res à se gestæ feliciter tractantur, tamen quoniam in toto opere Gurcensis persona alter Virgilianus Achates celebratur, semper scilicet Cæsari adhærens, copioseque de eo multa scribuntur, pretium operæ fore visum est, ut etiam secundo suæ reverendissimæ dominationis patrocínio opus in lucem prodiret: & si placebit me suæ Dominationis Aulicum esse dicito, & cetera similia ut videbuntur in hac sententiam describenda.

Maximiliano I.

Quantumque fieri poterit laudes ipsius, sed tamen concise, prosequimur. Nam ego etiam obiter in opere, quæ egerit & in Italia & alibi, perstringo, utque non tam pro Romano imperio dimicator acerrimus fuerit, quam in paludamento Ecclesiastico prudentissimus habitus fuerit. Sed in primis quantæ prudentiæ extiterit in felicissimo Imperatoris triumque Regum conventu in præsentiarum peractio, tute ipse aliqua meditare.

Quantum attinet ad ipsum *opus, varium est & id ex sententia: quod etiam in præpositione patet: quoniam Principes, qui in eo bello fuerunt, partim suis partim Cæsaris auspiciis certaverunt.

Austriados.

Non

Nomina
propria
in Car-
mine nõ
immu-
tanda.

Non inculpandum Poetam esse, si Principum nomina, quamquam propter asperitatem heroici versus dignitatem refugiant, minime immutaverit, quoniam cavet ne quispiam Principum queri posset, suum nomen immutatum fuisse.

Fabulæ
poeticæ.

Si nimis fabulose aliquando scribere visus fuerit, admonere lectores vel suam Dominationem reverendissimam, ut, qualiter interpretandæ sint fabulæ, animadvertant. Omnes enim ab authore insertæ sunt, ut & delectationem afferrent legentibus, & simul latentes Cæsaris laudes complecterentur.

Nomina
locorum
vetusta.

Quoniam Poeta conatus est, quantum potuit, loca Germaniæ illustrare, non mirum sit indigenis, si aliquo in loco allucinari visus fuerit: quoniam difficilis hac ætate recognoscendi loca facultas est, quorum vocabula immutata penitus sunt: tamen non statim iudicent orabis, sed prius commonere eos velis ut sciant

Bojemi &
Boemi.
Amasia,
Amasius,
Amisig,
Amusig.
Vistula,
Iustulon,
Visula.
Itævon.
Batarnas.
Regino.

Poetam varios autores secutum. Ut, cum profert indifferenter *Bojemos* & *Boemos*: *Amasiam*, *Amasium*, *Amisium*, *Amusium* pro flumine. Item *Vistulam*, *Iustulon* & *Visulam*. Sic enim tum apud Latinos tum apud Græcos scripta reperiuntur. Cum in primo libro dixit *Itævon* pro *Istævon*, secutus Claudianum est, qui *Batarnas* dixit pro *Bastarnas*.

In descriptione Ratisponæ: quæ et si ex Tabula antiquissima *Regino* *Reginonis* legitur, tamen

men Poeta
la pro Inso
Ponte sen
Ponte sen
duobus ut
non insep
num, agrum
tasse, qui
& Heliodo
fitione lega
Quoniam
asperitatem
vel penitus
pro Tambou
Tabarenis
multis hu
Prima
ca sunt &
vel deme
biq; in ma
à me idcir
zite impre
borarent. Q
quenda puta
alicujus erud
te mittendum
considendi p
tu etiam, qu
rinum, nihil

men Poeta *Reginum* protulit. Ex eadem Tabula pro Inspruk, id est pro regione oppidoque, *Pontesenos* uno vocabulo appellavit, quoniam *Ponteseni* conjunctim scriptum invenit, deq; duobus unum non ineleganter nomen fecit, ut non inepte dicere possimus, *civem Pontesenum, agrum Pontesenum*, secutus Maronem tortasse, qui *Inarimem* dixit, cum apud Homerum & Hesiodum *ἀεμαί* & *ἐν ἀεμαίς* cum præpositione legatur.

Reginā.

Pontesēni.

Inarimē.

Quoniam in plerisq; externorum nominib; asperitatem fugiens vel addidit vel immutavit vel penitus invertit. Ut pro Amurates, *Amartes*, pro Tamburlanus dixit *Tabarenius*, quippe qui à Tabarenis Asiaticis oriundum censuit: & in multis hujusmodi indulgendum esse.

Amartes,
Tabaren.

Primum argumentum & pleraq; alia manca sunt & nimium mutilata. Tu tuo arbitratu vel demes vel immutabis. Idem de glossulis ubiq; in marginibus scriptis sentio. Nam omnia à me idcirco confecta sunt, ut ii, qui de opere ante impressionem judicaturi essent, minus laborarent. Quare si quæ argumenta ex iis relinquenda putaveris, non meo nomine, sed tuo vel alicujus eruditi reponantur. Vadianus, nisi ad te mittendum fuisset, versus in argumentis jam conficiendi provinciam assumpserat. Quicquid tu efficies, quoniam tuæ phamæ confido plurimum, mihi factum satis putavero.

Ordo sic erit. Epistola tua Reverendissimo Gurcensi perscripta prima erit. Inde epistola Illustris Joannis Francisci Fici Principis Mirandulæ. Tertia responsio mea ad eundem, Quarto loco Epistolum Pheretii versibus exaratum. Quinto versus Amalthei, viri eruditi, positi erunt.

Optarem ut insignia post Cæsariana cuderentur etiam Domini Reverendissimi Gurcensis.

Habes candidissime desiderium meum, Dabis ergo operam, ut tua diligentia opus meum emendatum prodeat: versus, qui sunt in margine plurimi, fideliter sincereque reponantur. Luxatum ad te missum est, tu autem integrum reficies.

Si quid offendis vel in sententia vel in syllabis cultuq; dicendi & tuo & eruditorum iudicio rogo atq; obsecro ut mihi, dum imprimitur significetis, ut statim post impressionem appendicem faciamus, in qua omnia errata resarciantur: idq; ut accurate videas iterum rogo. Ex Viana, die XXVII. Julii, M, D, XV.

EPIST. XXXIV. Viennam.

Joh. Eckium Joach. Vadiano Academie Viennensis Rectori S.

Congratulor tibi plurimum, Vadiane doctissime, quod eum demum consecutus es locum, quem tua virtus exoptulavit, eruditio promeruit. Joannes Cospis Bononiensis,

sis, si me non
ratorum vit
tentione
fore.) Si id
Historias a
partem virt
ingenus au
modo idone
quam levit
iani) de Sancti
primi curati
scisti bene: si
cium incidam
mate & ad
rum ipse su
& dilaniatu
arguendus
habere no
men id de
Alantsee M
XIX. Oratio
charta æqua
facum mitte
fuit regentes
enim minime
ia statim esse
esset contra
bilem consuet
Eckio dantib
nam ipsi inc

fis, si me non fallit memoria, Græcorum Imperatorum vitas Latinas facere occepit (scis me sententiosam etiam literarum quam literatorum fore.) Si id operis perfecerit, fac me certior, Historias admodum diligo, quæ in utramque partem virtutis aut vitiorum commendatione ingenue auxiliantur. His inter concionandum, modo idoneos habeam testes, libentius utor quam leviusculis Legendarum (ita enim appellant) de Sanctis historiis. Quod nugas meas imprimi curasti, si studiosis proficit & utilitati est, fecisti bene; sin minus (quod ego nocturnæ iudicium incidam) tu videris, quamvis non sit libere & ad libram (ut ajunt) excusa oratio. Verum ipse sum incusandus, qui tam discerptum & dilaniatum mihi exemplar: at etiam non redarguendus, qui per id tempus emendatius habere non potui quod mitterem. Arbitror tamen id doctis non displiciturum, Mitto Lucæ Alantsee X, Diaria, ut ipse invicem rependat XIX. Orationes contra Philosophos. Sic enim charta æquabitur chartæ. Diarium diu expectatum mitto. Diu dubitarunt Gymnasia nostri regentes, quod doni mihi darent. Pecuniam enim minime dandam concluderunt, quod jam illa statim esset devorata, adeo prodigus æris essem contra Theologorum placita & laudabilem consuetudinem: aliquibus nihil omnino Eckio dantibus, quod novam ingereret doctrinam ipsis incognitam.

Græcor.
 Imperat.
 vitæ.

Historiarum
 la 9.

Legendæ
 Sanctorū
 frivola.
 Eckii oratio
 contra Philosophos.

Eckii
 Diariū.

Tunc

Tunc demum conclusi Diarium, quamvis calcographo tunc occupato non potuerit excudi quamprimum volebam. Mitto Diaria ad bonos quosque de me meritos, etiam minus meritos, ut plus infanient. HECKMAN-
 NUM Sophicastrum, si pro integritate licuisset, etiam lascivienter admodum excantassent: sed habenda ratio fuit personæ meæ: nam de sua perparum, scrupulo etiam minus, curo. Adeo enim mihi absenti fuit commendatus, ut eum collegam habere in Theologia plurimum desiderarim: at hominem audiens, sophismata, sphinges, quisquillas artium, Theologiae nugæ ac inquinamenta accepi, etiam in reserata, pœnitentiæ videlicet & beatitudinis, ut tantum absit ut hunc hominem laudem, quod vituperare eum quasi necessarium sit. En is, quem clypeum studii vestri geritis, solidam Theologiam ubi gestavit, disputationes grandes & maturas pravis Logicalibus commaculans. Non de me loquor, quasi mihi possit obesse, cum adeo Sophismata ipsa deglutinarim, adeo fucatam illam Dialecticam fictitiam prorsus devoraverim, ut si cavillator egregius mihi in his obviaverit, egregie eum eludere norim. Sed hæc, ut canis è Nilo Obiter Diaria feci, quod pro cursu ætatis meæ quilibet faciliter judicare poterit. Consilium meum Quinque pro C. quod vestri Theologi noluerunt gustare, nisi ad Parrhisiorum

Heck-
 manus
 Theolo-
 giæ pro-
 fessor, re-
 prehен-
 ditur.

Schola-
 ricorum
 Theolo-
 rum nu-
 gæ & So-
 phisma-
 ta.

Consilii
 Eckii.

Leu-

Leucoci
 approba
 jam ve
 ravi nup
 benolli,
 enim eam
 ptim scrip
 rectatibus.
 ago tibi gra
 tam leges ep
 ita scribo, m
 bonum & me
 audi, bone
 tiam prædic
 tequam tu
 cam, No
 quidam ce
 putati. H
 milia, et
 mundus In
 ma accepit
 tatis Norin
 tentur. Vid
 qui paucula
 fumigam pa
 nimanus,
 turis aut literi
 cæ scripti,
 ac admonen
 tior, Nam

Leucoteciam, ibi boni quique & doctissimi
 approbarunt. Joannes Major. Theologorum
 jam vel primus vel alter post primum. Dispu-
 ravi nuper de Juramento. Ea materia, ut pro-
 be nosti, est potissime Jureconsultorum. Ita
 enim eam sibi arrogant. Eam his diebus ra-
 ptim scripsi, Jureconsultis etiam quietem in-
 certurbans. Dum videtur transmittam. Sed jam
 ago tibi gratias pro Ægloga tua. Incomposi-
 tam legas epistolam necesse est. Ut ut inciderit
 ita scribo, nullo accersito fuce, quod te virum
 bonum & mei amantissimum indicem. Sed
 audi, bone Vadiane: familiam tuam gentili-
 tiam prædicas von Watt appellatam: sed an-
 tequam tuam reciperem elegiam exegeti-
 cam, Norinbergæ fui, ubi sunt cives optimi
 quidam & celebres, summates apud eos re-
 putati. Hi tibi sunt cognomines: an ea sit fa-
 milia, explorabo per insignia. Nam Sigis-
 mundus Imperator, à quo tuam familiam ar-
 ma accepisse gloriaris, fuit alter parens civi-
 tatis Norinbergensis, ut ipsi plausibiliter fa-
 tentur. Vide, mi Vadiane, quorsum feror,
 qui paucula verba scribere tentans jam hanc
 femirigam papyri oplevi. At succedat alte-
 ra in manus, & quod coram loqui nequeo, li-
 turis aut literis pingam. Facultati Theologi-
 cæ scripsi, ut Heckmannum adhortentur,
 ac admoneant, ut sit verborum continen-
 sior. Nam si aliquando epistolæ ejus ad me
 L redi-

Jo. Major.
 Disp. de
 Juram.

Vadiano-
 rā familia

Sigism.
 Imp. No-
 rib, fact-
 tor

redirent aliubi missæ, Rhenum, Danubium & Nicerum in hominem armarem. Quid facturi sint, non habeo exploratum, uti sunt titillofi (sic loqui me patiare) aculeata forte reperient in Diario verba, quæ minus probabunt. Tu quid submurmerent advertito, & Eckium certiozem reddito. Elucebrata interpretatione in Hispanum & Aristotelem Stagiritam, Elementarium edidi parvulum pro pueris incipientibus, pro his qui gustare Dialecticam volunt non devorare, pro repetitione Bacculariorum, ne tricis sophismatum & inanibus reticulis pueritia à Dialectica arte profecto non pœnitenda destineatur. Eo autem mitte consilio, ut si Lucas Alanthee aut alius bibliopola vellet habere aliquos C. vel CC. uti ei placuerit tot ad eum pro competenti & vendibili pretio mitterem. Nam expensis computatis vix minori pretio dare possum apud vos quam X. num. Viennensium: Nam hic Ingoldstadii (crede vera dicenti) IV. ass. vendo. Sed quia hic non per partes sed in summa colle&im aliquos acciperet, ideo viliori pretio ei darem.

Impera quod vis, Mi Vadiane, præcipe obtestor, manda si quo prodesse possum, & Eckium tuum non segniter ea exequi videbis. Si quid novum in literis aut nascitur aut renascitur, sed purgatius, fac ut videam. Vale
Mi Vadiane vir doctissime & Rector Magnifice.

Interpretatio in summulâ Petri Hispani & Organû Aristot. Element. Dialect. Quia taberna librari in nulla dū Francofurti,

see. Ex Gratia

In vero
Ani esse B
vius vltum,
nihil huma
dignum h
illeque ad
ba, ut f
tum in m
le quicq
minis, i
vero hoc
stolz cale
humanissim
nec cum m
toro in jus
raquiere, Q
faciam? au
pe qui duos
certe de me
D E U M

fice. Ex Ingolstadio, XVIII. Martii, Anno
 Gratix D.D.D. XVII.

EPIST. XXXV.

Parisiis.

*Joannes Baptista Egnatius V.C. Joanni
 Grolierio S.P.D.*

AIn vero Grolierie optime, subiratam mihi esse Budæum, ferreque aliquanto gravius visum, cum Parisios fortè rediisses, quod nihil humanitate hominis eruditissimi tanta dignum hucusque rescripserim? supputasseque adeo te ipsum appellationis tam acerbæ, ut si tibi tantum copiarum esset, quantum in me esse docti homines prædicant, facile quicquid ego conflassem cum Budæo nominis, id tuo ære expuncturus esses? Nec vero hoc satis esse putasti, quin preces in Epistolæ calce addendas esse voluisti, uti tandem humanissimo omnium homini responderem, nec cum mei nominis infamia tu collo obtorto in jus ad severissimi judicis subsellia rapiare. Quid igitur ego, bone DEUS, faciam? aut quo me tandem vertam? quippe qui duos mihi amicissimos, alterum certe de me ita meritum, ut post ipsum DEUM cui magis debere velim sic

nemo, pene alienarim, atque ita ut nesciam ulter justiore causam in me accusando habeat. Nam Budæus præterquam quod habet, in quo me summæ negligentia accuset: habet, insuper & id, quo bene utatur, quod primus ipse tanta cum humanitatis significatione ad me literas dederit, ut nullus pene locus justæ excusationi relictus esse videatur. Jam cum nudius tertius in Tranquillum Cæsaresque meos Basileæ nuper excusos annotationes, & in his nescio quid ab Erasmo nostro de nummis scriptum legissem, ubi dissentire me à Budæo doctus aliqui vir & amicissimus assererat, dum Portium sequor: animadverti aliquanto altius vulnus descendisse, quam ego ab initio suspicatus essem, affectusque me vis minime expectata, uti solet, non admiratione solum, verum etiam molestia. Quæ enim mihi cum Budæo studiorum dissensio esse potest, ubi tanta sit animorum conjunctio? aut quæ testificatio mea honestior aut amplior esse potuit, tum benevolentia erga Budæum meæ, tum judicii, quàm ea, quæ à me in eis annotationibus adhibita est? Uti facile declararim me tantum in hoc studiorum genere Budæo tribuere, quantum mihi ipsi vix optarem: ut si aliter vel Budæus vel Erasmus sentit, næ ambo cum summo animi

Defendit
añotatio
nes suas
in histo-
rias Cæ-
sarū con-
tra calu-
miam
Erasmi.

Budæi
laus.

nimi mei
go te Gr
nem ;
per huma
beneficen
tem, qu
adjuo ;
teras etiam
concilios ;
esse in terris
doctrinam m
genio libenti
pluris facian
pe aliàs d
cutum ;
sermone v
palam id
Apollonium
cum Cice
mantem a
ut excusare
tis d' in ad
pura Jan val
spera ruc d
pura ruc d
fontale vitio
det : hoc di
homines ad
excitarem ;

nimi mei mœtore id sentiant. Quare ego te Grolerie per eam animi propensionem, quam in doctos præ te fers, oro; per humanitatem & divinam istam tuam beneficentiam obtestor; per eam pietatem, quam tibi reliquæque genti debeo, adjuro, uti hunc Budæo scrupulum per literas etiam tuas eximas, meque illi ita concilies, ut intelligat vir doctissimus, esse in terris hodie neminem, cujus ego doctrinam magis admirer, de cujus ingenio libentius prædicem, quemque ego pluris faciam. Et sane memini etiam sæpe alias de eo me honestissime esse locutum, tum vero in familiari quodam sermone viris doctis astantibus aliquot, palam id esse professum, quod ferunt Apollonium Molonis olim dixisse, quum cum Ciceronem Græce apud se declamantem audisset, in ea verba prorupit, ut ἑστῶν ἐνὶ κρητῶν καὶ θανυμάζων αὐτὸν diceret: τῆς δ' ἐκείνου οἰκείρεν τὴν τέχνην. δρῶντες μὲν τῶν καλῶν τοῖς ἐκείνου ἐλελοιπότεων, καὶ τὰ αὐτῶν τοῖς Ἰταλοῖς ἀπὸ Κικέρωνα προσγεόμενα παιδίαντες καὶ λόγον. Et Apollonius fortasse vitio gentis peculiari dum invidet, hoc dixit. Ego vero ut nostros homines ad æmulandam Budæi laudem excitarem, testimoniumque virtutis ejus

redderem , ingenue plane & candidè id retuli.

Nam ut alia quædam mihi defint, quæ ad rectam vivendi normam attingant, quæque bonum virum vel natura vel literis reddant; hoc certe mihi nunquam deesse passus sum, ut jejunum & malignum in me animum quispiam accusares. Nec ut liberius fortasse aliquem asperferis, sic hunc animi in me morbum non facile deprenderis.

Jam vero quod majus hominis excellenti virtuti testimonium tribui à me potuit, quam id quod Budæo in eisdem annotamentis ante nuncupatis à me tributum est? Cum ejus in Pandectas castigationes cum prælectiones ex Plutarcho ita celebros, cum libros ejus de Assè ita stylum fero, ut nihil ad meam laudem amplius aut honorificentius accedere optarem.

Atque ut ea fortasse mihi gravitas non adfit, quam præstem, & eximie Budæi eruditio merita est, sic certa fides & voluntas ea extitit ut nesciam quid uberius aut candidius exhibere licuerit.

Quare non possum non vehementer admirari, quid tandem Erasmo in mentem venerit, ut etiam aliud agens de studiorum diffensione nostrorum, præsertim falsa, publican-

candum
sequi pr
topere.
que de

Sed h
rationer
ta sele
dum mo
non satis
rum copie
si maturare
turis, pare
les essent,
cem prod

Sed d
Tuinter
nostro
Nonis j

Herman

Nuper
Nihilis
veritate

candum sibi censuerit, cum Budæi vestigia me
sequi profitear, cum doctrinam hominis tan-
topere laudem, & ejus præsertim libros quin-
que de Affe.

Sed homo alioqui dōctus cum **numerorum** Erasmi
vituperiū
rationem non probe calleat, & scriptione mul-
ta sese oblectet, & sibi plus æquo placeat,
dum modo aliquid edat, quid tandem dicat
non satis pensi habuit. Ita fit ut dum verbo-
rum copix studet, minus res observet. Quod
si maturare sibi pateretur diutius ea quæ par-
turit, pareret ille sæpe eos liberos, qui & vita-
les essent, nec vitiosi illi & morbosi sæpe in lu-
cem prodirent.

Sed de Erasmo & ad Erasmus plura alias,
Tu interim bene ac feliciter vale, meque Cælio
nostro commendes plurimum. Venetiis,
Nonis Januarii, M. D. XVIII.

EPIST. XXXVI.
Coloniam.

*Hermannus Buschius Johan. Gymnico Hissin-
diensi, Auditori dome-
stico S.*

Nuper Æssindix quum ageres, illuisse tibi
dicis nescio quem, quod *juventa* pro ju- Juventa.
venilitate sive ætate juvenili dixisses, respuente
illo,

illo, nec sine effuso cachinno, vocis hujusmodi insolentiam, quasi quiddam penitus barbarum & exoticum, quod se censore & Aristarcho, solum *Juventa*, quod tibi tum forte exciderat. Expectas, cui ego accedam. Ego, mi Johannes, tibi omni, ut ajunt, pede accedo, & toto vertice annuo. Quidni annuerem? cui video in hac lite suffragari omnes, quoscumque habet assertores Latina elegantia. Dicitur enim non *juventa* solum ut *juventus*, sed *senecta* quoque ut *senectus*, etsi nonnihil distent in significatione. Nam *Juventa* & *juventus*, ut Marcellus inquit, hoc differunt: *Juventus*, *juvenes ipsi sunt*. Virgil. in VIII.

At patiens operum parvoque, assueti juventus:
Juventa, etas ipsa, vel juvenilitas. Virgilium. V. *Aeneid.*

Et flavos crines & membra decora juventa.
quod exponens Servius commentator. *Juventa est etatis*, inquit, *quum juventus sit personarum, ut;* — *Rebus spectata juvenus.* Quod adeo frequens est, ut mihi um sit scholasticum, hoc est, scholae praefecturam gerentem, ignorare potuisse, Ovid. IV. *Metamorphos.*

— *Tibi enim inconsumpta juventa.*
Tibullus eleg IV.

Solis aeterna est Phœbo Bacchoque juventa.
Papinius l. silvar.

Ergo age, junge choros, atque otia deme juventa,

Idem;

Idem:

Perd
Claudia

Ad in Rufin

Consi
Lucretius

Tam a

Occipit

Flaccus l. A

Turba d

Tentant

Prudentius C

Armore

Sed ne il

huc tanque

teros sic lo

populum R

tamque, ejus

lecerit, ut

overit. Et m

inquit, CCL.

Hes: jam ipsa

hisa mater

Tui nemine re

permanet. Se

ma, pura test

eademque op

mus: & d

propinquus.

Idem : ——— *Longe viridis sic flore juventa
Perdurent vultis, tardeq, hæc forma senescat.*

Claudian. in Consulatum Manlii :

——— *primaq, senes cessere juventa, inquit.*

Id in Rufinum : ——— *Frustraq, juventa*

Consumis florem patriis inglorius arvis.

Lucretius libro V.

Tum demum pueris evo florente juventa

Occipit, & molli vestit lanugine malas.

Flaccus I. Argonauticon :

Turba ducum primæ seu quos in flore juven-

Tentamenta manent ——— (ta

Prudentius Clemens contra Symmachum :

Armorum dominos venerantes flore juventa.

Sed ne ista poeticam licentiam vocet, &

huc tanquam aram, confugiat, sciat etiam cæ-

teros sic locutos. Flores lib. I. si quis ergo, inquit,

populum Romanum quasi hominem consideret, to-

tamq, ejus etatem percenscat, ut cæperit atq, ado-

leverit, ut quasi ad quendam juventa florem per-

venerit. Et mox infra: Dehinc ad Cæs. Augustum,

inquit, CCL. anni, quibus totum orbem pacavit.

Hæc jam ipsa imperii juventa & quasi quadam ro-

busa maturitas. Val. Maxim9 I. VI. de pudicitia:

Tui numinis respectu, inquit, sincerus juventa flos

permanet. Sed quoniam res est per se notissi-

ma, plura testimonia non proferamus, ne una

eademque opera quietem hujus interpelle-

mus, & doctis nos ridendos ob hæc puerilia

propinemus. Te autem, mi Johannes, amo &

laudo, quia indies avidiorum ad honestas literas video. Proinde non *Gymnich*, ut vernaculi tui solent, sed *Gymnicum* te, hoc est, literarum & gymnasiolorum primum amicum, nisi id mihi non permittis, & appello ipse, & appellandum aliis commendo. Invitatus his tuis moribus commentarium in Firmiani Hymnum de Christi resurrectione, quæ intra Paschales has ferias post peractam ex more rem divinam, ne reliquum tempus omnino sine alba, quod ajunt, linea efflueret, absolvi, ut nosti, mei erga te animi iudicii; certissimum testimoniū mitto. Habet certe hoc Firmiani carmē versū aliquot haud quam cujusq; intelligentiæ expositos, & à nemine adhuc, quod equidem sciam, satis diligenter animadversos. Unus aut alter paucula quædam vocabula ejus Hymni vix attigit, præterea nihil: sensum vero quasi planum & nulli operis egentem, penitè intactum dimisit atq; præterit. Ego autem quantum effecerim, non meum, sed aliorum iudicium esto. Non dubito sane, quin excipiar, non cum risu modo, sed cum morsu etiam, à quibusdam nasurioribus Grammaticis, quod in isto imposito, (quis negat?) commentario meo haud secus ac futor ille Apellis ultra ansulas & crepidas ascendens quandoq; Theologica quædam etiam disserere ridicule ingressus sim, virium & ordinis mei oblitus. Sed hæc, ut alia multa, æquanimiter toleranda sunt. Quis est ille, qui omnium nasum effugere possit?

Ve-

Velim tam
deant, que
us sit, a
prima reli
dicentem

Fudis

Utrum
ut servius at
ria remotion
item quo se
ritat aut que
lum, Corin
& mille al
trago d
gioriosu
ducam in
si que ex
sacris au
rio & gr
fimerem
latur, ull
pavandi im
que videba
fugentiam
hequeq; aff
oribus facis
vulcorum a
gravissimo
obus ut et

Velim tamen Aristarchuli isti hoc mihi respondeant, quo tandem pertineat, vel cuius magni usus sit, anxie nimium observasse, quænam sit *prima tellus* apud Maronem I. Georgicorum dicentem :

——— *Tuq; ò cui prima frementem*

Fudit equum tellus magno percussa tridente.

Utrum simpliciter *prima tellus* ibi pro litore, ut Servius autumat, accipienda sit, an alia historia remotior, vel fabula potius obscurior lateat. Item quo sensu *passerem* Catulli accipere conveniat: aut quæ volucris fuerit concordia symbolum, Cornix an Ciconia apud Satyricum. Hæc & mille alia his adhuc frigidiora si invenire & magno deinde tumultu circumferre illi sibi gloriosum existimant: quæ mihi quoq; ego nõ ducam honestum, vel etiam multo honestius, si quæ ex Hieronymo & Augustino, cæterisque sicris authoribus observare potui in sanctissimo & gravissimo hoc carmine enarrando asfumerem? Neq; id, ut fortassis aliquibus videtur, ullius jaçantia vitio fecimus, sed studio prævidendi imperitiores, & exactius explanandi ea quæ videbantur paulo seduliozem interpretis diligentiã desiderare. Quod si non sumus unquam affecuti, ut omnibus etiam vitiligatoribus satisfacere, voluisse tamen abunde vulchrum atq; magnificum est, vel teste Plinio gravissimo scriptore. Nam omnibus bonis in rebus ut etiam inquit Apulejus, conatus in laudando,

de, effectus in casu; & sicut ad pœnam sufficit meditari puniendam, sic ad laudem satis est conari prædicanda, Vale.

EPIST. XXXVII. S. Galli.

*Petrus Mosellanus Joachimo Vadiano suo
S. P. D.*

SI tibi tua peregrinatio per omnia cessit feliciter, Vadiane clarissime, est quod magnopere gaudeam. Nam ita me tibi devincivit illa, quam tecum biduum habui, consuetudo, ut de tuarum rerum eventu non possim non esse sollicitus. Quapropter quum te jam pridem apud tuos constitutum suspicer, has ad te hujus meæ erga te benevolentiaë testes dare volui. Literas, quas ex itinere ad me scripsisti, libentissime legi, maxime quod in eis te conductitii comitis sumptibus levatum cernerem. Amicos, quos jusisti, tuo nomine reverenter salutavi omnes. Eite totidem verba resalutant, suumque officium in tempore pollicentur. *Quintiliani* mei codicem, de quo cum hic adesses loquebamur multa, non credis quanto desiderio expectem. Quod si al nos venerit, pollicemur cum optima & certissima fide ad suos dominos rediturum. Tu um erit in hoc extorquendo ad utilitatem publicam respicere. *Higinum* castigatissimum mea opera Vadianus haud dubie habebit. Henticum Clareanum, si quando scribes homini, meo nomine plurima salute impertia-

Quintil.
Higinus;
qui nunc
multo
plurimis
locis au-
ctor in
Civica S.
Galli,
que est in
D. Magn.
Bibl. af-
servatur,

ve

velim. Plu-
queo, bre-
rus, Com-
nobis bib-
ctis illi a-
das. Lipti-

*Marinus
Tudor*

CAve cre-
que nome-
credas / i-
rum tuor-
istisque e-
bes, ubiq-
sparsos, q-
re, quam e-
nus: deino-
me abs te ju-
(quod in pri-
amtuus, ut n-
nii, præcoq-
Proinde quic-
seridem: id-
tibi pervade-
Nam tua ato-

velim. Pluribus hoc tempore tecum agere non queo, brevi accuratius de multis ad te scripturus. Commentarios tuos in Melam vix tandem nobis bibliopolæ attulerunt. Bene vale, & doctis istic agentibus fac me commendatum redas. Lipsiæ, quarto Nonas April. An. M. D. XIX.

EPIST. XXXIIX.

*Martinus Dorpius Erasmo Roterodamo sacre
Theologiae professori undecunq; doctissi-
mo S. D. P.*

CAve credas, mi Erasme (nam hoc solum nomen ita nunc est doctrinæ, excellentiæ, & que nomen, ut nihil sit adjiciendum) cave credas (inquam) ullum esse omnium amicorum tuorum, quos tu sane pro ista eruditione, istisq; tam candidis moribus plurimos habes, ubique ferme, qua patet Christiana ditio, sparsos, qui te sinceriore complectatur amore, quàm ego, primum olim tibi familiarissimus: deinde nuper cum hic esses, humanissime abs te jussus accersi pene solus. Postremo (quod in prima parte puto) conterraneus etiam tuus, ut ne dicam tantus admirator ingenii, præcoq; gloriæ tuæ, quantus nemo alius. Proinde quicquid ad te, quamvis libere, scribam: id ex amicissimo proficisci pectore tibi persvadeas, ut tuo nomini consulatur. Nam tua arbitror, refert, resciscere, quid de
ab-

Moria E-
rasini.

absentia vulgo homines sentiant, Primum itaq;
scito Moriam tuam multum omnino turbaram
excitasse, idq; inter tui nominis pridem studio-
fissimos, Quis enim non candide faveat isti pe-
ctori, quod sibi musæ, quod sibi philosophia,
quod sibi Theologia gratissimū deligit hospiti-
um? Nec defuerunt tamen, uti & nunc mini-
me defunt, qui rem graviter excusaverint, sed
qui omnib9 numeris probarint ii sane fuerunt
per pauci. Quid enim inquirunt etiam si veris-
sima scripserunt, nonne dementiæ est, nihil ali-
ud se fatigando, quam odium quærere nonne
stultum sit, si vel optimam agas fabulã, quam
nemo sportet inoffensus, quaq; plurimi offen-
dantur? Jam vero Theologorū ordinē, quã tan-
topere expedit nõ contemni à plebe, quid pro-
fuit, imo vero quantum oberit, tam acriter sug-
gilasse, ut donem9 interim vera dixisse, de qui-
busdã. Præterea de Christo, vitaq; beata, an hoc
pre aures ferant, quod illi stultitiã tribuat, hanc
nihil aliud futurã dicat, quam demesum quid-
dam? Neq; enim quod falsum est, id solum esse
scandalo, sed quicquid infirmis fratribus possit
esse ruinæ occasio, pro quib9 æquæ, ac pro ma-
gnis sophis, animã suã Christus impendit, Mul-
taq; in plerisq; cõciliis damnata fuisse ejusmo-
di, alioqui verissima, id quod de concilio Con-
stantiens. Gerson. Doctor perclarus, quiq; ejus
pars magna fuerit, affirmet. Equidem mi cha-
rissime Erasme, quid ego iis argumentis respõ-
de-

derm, lon
obmutui
censuerim
de te loqu
verum eti
possit vel
literis repe
me pertine
ac barbari
conscientiam
buldam me
met, nume
parum Liter
ruditionem
sedulo pri
de quid in
si iidem i
hant, cal
sti nomin
tia, ubi n
menorian
omnes, tu
summi The
fultorum, &
Dav; inter
ventionem a
prebians lite
spuito erudit
solis placere
vel à rusticis

derim, longum foret narrare, certe nunquam obmutui nunquam cessavi quod ex te tua esse censuerim, animadvertere, non modo quid ii de te loquantur, ut amusi, ita neutiquam mali, verum etiam, quid pessimus quisque effutiat, quo possit vel coram ab amicis, vel abs te absente literis repelli. Neque eo confugas velim quid ad me pertinet, quidnam blaterones isti illiterati ac barbari moleste obstrepent? Mihi quidem ad conscientiam abunde satis est doctissimus quibusdam me meaque probare, & si ab iis, qui damnet, numero superatis. Quid enim vetuit & parum Literatos (ne dicam barbaros) tuam eruditionem admirari, predicarer atqui (quod sedulo prius factitabant, in caelum ferre? Deinde quid inde fructus, imo vero quantum mali, si iidem illi offensi palinodiam canant, detrahant, calumnientur, ac toto agmine, tuo infestis nomini, obscurare nitantur? Asperæ facetiæ, ubi multum est veri admixtum, acrem sui memoriam relinquunt. Pridem, mirabantur te omnes, tua legebant, præsentem expetebant summi Theologorum, summi etiam Jurisconsultorum, & ecce repente infausta Moria quasi Davo, interturbat omnia. Stilum quidem & inventionem acumenque probant, irrisiones non probant, ne literati quidem. Et profecto mihi Erasme multo eruditissime, quid istuc sit velle literatis solis placere, neutiquam intelligo. Nonne præstat vel à rusticis probari, quam reprehendi? nonne

volupe est, si vel catelli cauda velut amicitiae
 simbolo blandiantur? Sed ut bonus sis, re-
 cteque facias praestare potes, ut alii de te bene
 sentiant, ut nihil obloquantur, id praestare vi-
 delicet non in tua manu. Ideoque CHRIS-
 TII exemplo Pharisaeos contemnis: utpote
 malevolos, caecosque ac duces caecorum. Au-
 dio sane mi Erasme longe omnium charissi-
 me. Atqui humanum patiuntur, qui te tua-
 que damnant, vel oderunt, infirmitate faciunt,
 non malitia; nisi putes sola humanitatis studia,
 non etiam philosophiam, non item sacras
 literas bonos efficere. Occasione faciunt,
 non accepta solum ab eis, verum etiam abs te,
 ut videtur, data, quam ut ne dares, in te situm
 erat. Sed quid, inquires, faciendum tandem?
 Quod semel factum est, fieri non potest, ut
 non sit factum. Cupio mutare consilium, cu-
 pio ut quicumque amice unquam faverint,
 in nunc etiam faveant. O mi Erasme Mel-
 litissime, o si istuc dicas a me persuasus, o si
 istuc sentias. Tibi pro ista industria non deerit
 consilium, neque convenit, ut ego tibi
 Minervae sus. Sed spero pro meo captu om-
 nia consequeris: si contra Moriam compo-
 fueris sapientiae apologiam, eamque edide-
 ris. Argumentum est fecundum: dignum tuo
 ingenio tuisque studiis, amabile gratissimum,
 que futurum universis, & quod multo plus
 tibi est favoris, amicitiae, celebritatis, addo eti-
 am

am emol
 ciliatur
 inauspic
 sine prot
 erog; le
 verbosif
 divi Hie
 percateb
 se obolis
 dignam
 ritus, sis p
 tum elegar
 novum q
 intelligo
 sine tru
 quod at
 volui, &
 Jacobu
 rint: qu
 perabis
 literas ca
 cis; dispic
 tinam tra
 ve admix
 esse opera
 dare, nisi f
 canius q
 set: Sed
 disputo
 tionu all

am emolumentum, etsi hoc contempnas, conciliaturum, quam Moria ista tam, uti videtur, inauspicata. Habes meum consilium, quod siue probes, siue minus: ego certe tuus sum, eroq; semper. Quod reliquum est hujus tam verbosissimæ epistolæ argumentum: audio te divi Hieronymi epistolas à mendis, quibus perscatebant, repurgasse, adulterina ingulasse obolis, obscura elucidasse, rem profecto te dignam, ut qua de Theologis optime sis meritus, iis potissimum, qui sacris literis ornatum elegantiamque convertere volunt. Sed novum quoque testamentum te castigasse intelligo, & supra mille locos annotasse, non sine fructu Theologorum. Hic denuo est quod amicissimi amicum commonitum esse volui, & taceo in primis quod Laurentius, & Jacobus Faber eadem in harena desudaverint: quos tu quidem, nihil ambigo, longe superabis. Verum cujusmodi istuc sit sacras literas castigare, idq; latinis codices ex grecis, dispiciendum est. Nam si ostendam Latinam translationem nihil habere falsi, errorisve admixtum, nonne fateberis supervacuum esse operam omnem, qui eam student emendare, nisi subinde admoneant, sicubi significantius quippiam interpretes vertere potuisset? Sed ego nunc de veritate integritateque disputo, eamque nostræ pervulgatæ Editioni assero. Non enim est consentaneum

Testamē-
tū casti-
gandi ra-
tio.

Laurentius
Valla:
Jac. Fabi
interpp.
N. Test.
notatur.

universam ecclesiam tot jam seculis errasse, quæ & usa est semper, & mire quoque tum probat, tum utitur hac editione, neque simile est vero, falsos fuisse tot sanctos patres, tot consummatissimos viros, qui eidem innixi, arduissima quæque in conciliis generalibus defini-verunt, fidem defenderunt, elucidaruntque, ac canones ediderunt, quibus & reges suos fasces submiserunt. Et hujusmodi concilia rite congregata nunquam errare, quatenus fidem contingunt, apud plurimos tum Theologos, tum jureconsultos in confesso est. Quod si qua nova necessitas novum exposceret generale concilium, hanc dubio procul editionem sequeretur, quoties de fide nodus incideret. Aut ergo temere fatendum est fecisse patres, temereque facturos si hanc editionem, interpretationemque sequantur, aut eam veram, integramque esse. Quid autem, an libros græcos credas esse latinis emendatioribus? numquid illis major fuit, quam latinis cura integre servandi libros sacros, apud quos Christiana religio sæpe numero sit labefactata, quique præter unum Joannis Evangelium cætera omnia affirmant, non nihil erroris continere, ut alia interim taceam, cum apud latinos semper inviolata perseveraverit, sponsa Christi ecclesia? Jam vero quinam scias te incastigata (si modo plusculas sis nactus) in edisse exemplaria, ut vel maxime donem aliqua esse græcis, castigata? His ratio.

rationibus
Fabriq; op
contem
Neq; vide
lerint, ni
quid veri
cipios, si qu
si quando
gancius mu
si sententiam
græco codic
valedicis gr
mum indu
græcos esse
bet latino
rigari. I
rat ab e
na, nequ
esse veri
codice q
falsam esse
do, quid
rim, quod
aita me h
carum liter
bunt, multi
fals, non di
ranteo dunt
fiet, quod A

rationibus adducor, mi Erasme, ut Laurentii Fabriq; operas, non ita magnificiam, nam contemnere nihil volui non omnino malum. Neq; video quid illi tanto molimine contulerint, nisi quoties significantius (ut dixi) aliquid verti potuisse admonent, hoc libenter recipio, si quando etiam græcisasse interpretem, si quando barbare vertisse notent. Nam elegantius multo verti potuisse, quis nescit? Quod si sententiam à latino interprete redditam, à græco codice veritati contendunt, ibi vero valedictis græcis, latinis adhæreo quod animum induere non possim latinis codicibus græcos esse integriores. Atqui Augustinus iubet latinos rivulos ex græcanicis fontibus irrigari. Ita sane ipseculo, quo neque ita erat ab ecclesia recepta una aliqua editio latina, neque ita corrupti græci fontes, ut nunc esse verisimile est. At enim dices. Nolim in tuo codice quicquam immutes, neque credas falsam esse latinam editionem, solum ostendo, quid in græcis voluminibus deprehenderim, quod discrepet à latinis, & hoc quid officiat? Ita me hercle officiet, mi Erasme. Nam de sacrarum literarum integritate plurimi, disputabunt, multi ambigent si vel tantillum in iis esse falsi, non dico ex tua opera didicerint, sed narrantem duntaxat quempiam audiverint, & fiet, quod Augustinus scribit ad Hieronymum.

Si ad sacras scripturas admissa fuerint, vel officiosa mendacia, quid in eis remanebit autoritatis. Hæc omnia me induxerunt, charissime Erasme, ut te orem, obsecremque per amicitiam inter nos mutuam, quam tu absens tueris, perque nativam humanitatem, candoremque tuum, ut vel solos illos novi Testamenti libros emendes, ubi manente sententia significantius aliquid substituere potes, vel si omnino sententiam mutandam esse, annotabis, his rationibus in epistola liminari respondeas. Habes epistolam prolixam ac ineptam, sed quæ tibi ingrata esse non potest, utpote ab amantissimo tui profecta. Theodoricus Martinus Alostensis Chalcographus noster, qui Enchiridion, & Panegyricum impressit, oravit me, uti se commendem tuæ humanitati. Cupivit plurimum videre te, cupivit hospitio liberaliter excipere, & ea de causa Antverpiam profectus, ut rescivit te non illic, sed Lovanii esse, illico recurrit, ac totam noctem ambulans, venit postridie Lovanium, sesquihora ferme postquam abivisses. Si qua in re potest tibi gratificari, omnia pollicetur, & haud scio, an omnium hominum vivat homo tui amantior. Catonem abs te castigatum, mihi que creditum, castigare impressit, me erratorum vindicet. Eâ operam M. Joanni Nævio Lilianorum Gymnasiarchæ (uti jussisti) dicavi, qui te ob hoc be-

beneficium
 sis aliquam
 si aliquam
 meo dica
 & benefi
 Quod ut
 landus est
 nis, vir do
 quam doct
 diocriter am
 in rebus po
 Menardus
 charissim

Seh

V
 nan
 hic impr
 see tibi u
 is imprin
 cessit, et
 fundenda
 betavimus
 longinqua
 phiam C
 tanta fo
 sa, sed i

beneficium ita complectitur, ut cum redieris, sis aliquando sensurus. Editionum tuarum si aliquam D. Abbati Hæcmundensi patrono meo dicaveris, scio gratissimum illi futurum, & beneficium haud illiberaliter pensaturum. Quod ut facias, te etiam atq; etiam oro. Hollandus est, & Hollandiæ nostræ primas religionis, vir doctus quidem, sed religiosior tamen, quam doctior, tamen si omnes doctos non mediocriter amet, ut qui sibi, si usu veniat, multis in rebus possit esse auxilio. Nomen ejus est Menardus Vir. Vale doctissime, mihiq; multo charissime Erasme.

EPIST. XXXIX. S. Galli.

Sebastian. Myrsterus Joachim. Vadiano

S. D.

Volueram tibi mittere, clarissime vir, unam ex tabulis Helveticis, quas curavi hic imprimere, nisi Froschotterus me monuisset tibi unam ex Tiguro misisse. Cum itaque is imprimendi modus nobis mediocriter successisset, & artem aliquam apprehenderimus fundendarum integrarum dictionum, deliberavimus ego, Henricus Petri, & Michael Isengrinus hoc pacto excudere Cosmographiam Claudii Ptolomæi, non quidem in tanta forma ut hactenus à multis fuit impressa, sed in ea forma in qua annotationes tuæ in

Ptolomæi Cosmographia.

Melam sunt impressæ. In tabulis ponemus insigniores duntaxat civitates: reliquas vero ordine alphabetico ponemus in cujuslibet tabula ocioso aliquo spacio, puta in margine vel attingente aliqua regione, ab illa tabula extranea. Pro hoc autem opere utemur Ulmenfi editione & novissima Lugdunenfi exemplari, in quo non parum laboratum est, adhibito potissimum Græco exemplari, ut hic ante quadriennium à Frobenio est excusum. Nova, quæ hæcenus accesserunt, in fine addemus, & præterea doctorum virorum suppetias desideramus. Fui præterea apud Glareanum Friburgi, accessi & Ægydium Tschudum, quin & Beato Rhenano scripsi & consilium suum pariter & subsidium efflagitavi: sed ille ad te me mittit, quod alioquin eram facturus. Tu enim plurimum præstare poteris nobis in hac re, qui jam dudum Viennæ cum magna laude nominis tui & auditorum utilitate Ptolemæum prælegisti atque compendium in eundem dictasti, quod me contigit hæc videre, quamquam plurimum esset corruptum & pessime transcriptum. Non parum ornaret tale compendium à tanto viro editum Ptolemæum fini operis adjectum. Habemus & Wernherum Nurnbergensem, qui ante aliquot annos in præfationem Ptolemæi scripsit. Tu itaq; doctissime vir, noli nobis in hoc opere deesse, sed indica nobis consilium tuum, aut si opus fuerit

rit mutuo
te ascend
licet qua
formulor
Helvetio
scension

Joanne
L
Lrator
malos qu
storiam
scripsit
silez a
certe
ut no
ceat d
stitit
berer
cumq;
erit Ex
ut rece
cem em
Vale He

E
tic

rit mutuo colloquio, non dedignabor hinc ad te ascendere, Nulla tabula adhuc est impressa, licet quatuor sint sculptæ alias misissem tibi formulam nostræ editionis. Vale, vir optime Helvetiorum decus. Basileæ, Dominica post ascensionis.

EPIST. XL.

S. Galli.

Joannes Doringus Joach. Vadiano suo S. D.

Lucius Exuperantius, quem coram jam vides, L. Exuperantius. Lator & facilis & argutus plus satis apud malos quosdam custoditus Jugurthinam historiam stilo admodum conciso ac facili conscripsit. Equidem exemplar repperi, dum Basileæ agerem, in Cœnobio illo Prædicatorum certe summæ vetustatis, verum mutilum adeo ut nonnullis in locis vix literarum vestigia liceat deprehendere. Atqui id quidem non obstitit, quo id libri minus ad exemplar describerem, ita antiquitate delectatus etiam si utcumq; adhuc doctus ac diligens. Tuum jam erit Exuperantium ita antiquitati restituere, ut recens jam natus Vadiano parente in lucem emergat, alioqui nunquam emerurus. Vale Herofoii, XIII. Calendarum Junii.

EPIST. XLI.

Eòdem.

Doringus Vadiano suo S. D.

Et de *Sallustio* & de *Exuperantio* plane tecum scio, & uterq; dictione eleganti pariter ac plane

ne Laconica historicus Latinissimus. Porro vehementer abs te contendo Exuperantium, ne fitu pereat, studiosis omnibus impertias, quem adeo jam seculum desiderabamur. Aut si hoc arrogantius, tuo arbitrio utitor & Doringum ama. Bene vale Herofoi, XII. Calendis Junii.

EPIST. XLII. Eòdem.

Doringus Vadiano suo S. D.

Plutarchus.

Hippoc.
ap. Plut.
lectio in-
quiritur.

Cum jam Plutarchi Chceronenfis *de capiend*ada utilitate ab inimicis libellum legerem, commodum ejus autoris dictum illud grave ac in primis Philosophicum mihi veluti divinitus objicit sese: *Opinor quod & natura sim taciturnior, nimirum hoc Silentium cum ubiq; est innoxium ne dum ad ipson, velut ait Hippocrates.* Verum remoratus ibi nonnihil neq; mihi confidens in his maxime, quæ sunt *τὰ Φυσικά*, audeo tua facilitate fretus humaniter te, hoc est tuum Hippocratem, in consilium vocare, ita interim docebis, quid hoc sibi velit *ne dum ad ipson* illud Hippocratis. Vale, Herofoi, XVI. Calendis Julii, anno à Christo nato, M. D. XIX.

EPIST. XLIII. Eòdem.

Doringus Vadiano suo S. D.

Damasc.

Tardene ego reddo tuos libellos per Musas doctos certe & eruditos, Vadiane Doctissime. Porro Damascenus *de viventium bonis operibus* neq; plane neq; ubiq; animo satisfacit meo.

meo, ut interim minime displiceat id libri Doringo tuo. Deinde Nazianzenum lubens probarem, nisi arrogantius id esset. Deniq; Thalassium, ut mea est simplicitas, mira cum sanctitas tum doctrina commendat. Ex Græco exemplari Græca quædam, quæ passim sententiam explicant, adjecit Oecolampadius eruditior quàm Latinior. Sed quid ego hæc tibi, qui naris es emunctissimæ. Tu stultitiam meam boni consule. Vale meum delictum. Herofoiæ, tertio idus Novembris, Anno à Christo nato M. D. XXI.

Nazianz.
Thalass.

EPIST. XLIV.

S. Galli,

JOANNES Alexander Brassicanus rogavit ERASMUM, qua ratione doctus posset fieri, respondit ex tempore: Si doctis assidue conviveret: si doctos audiret non minus submisse quam honorifice: Si doctos strenue legeret: Si doctos diligenter edisceret: Denique si se doctum nunquam putaret. Antverpiæ in ædibus D. Petri Ægidii, Anno à nato Jesu M. D. XX, Mensis Septembris die XXVII.

*Quantum ornat nostram famam Vadianus
amicus,*

Tantum illi forsàn Brasica honoris erat.

Vadiano suo, amico humaniss. atq; doctissimo dono mittit Brassicanus
Eques Auratus.

M 5

EPIST.

EPIST. XLV.

Vratislaviam.

*Erasmus Roterodamus R. D. Domino Joanni
Tyrzoni Episcopo Vratis-
lao S. P.*

Literas tuas, Ornatissime Præsul, non minus bonæ mentis quàm doctrinæ, quàm eloquentiæ, quàm humanitatis præ se ferêtes. Plane dignas judicabam, quæ in tui nominis gloriam ederentur, in meam gloriam immodice prædicarent. Nec ita multum abfuit, quin me nitore suo à rescribendo deterruerint: sed malui famæ detrimentum accipere, quàm parum humanus videri. Essem autem inhumanissimus, si à tanto Præfule talibus literis provocatus prorsus obticuissem. Tantum autem abest, ut pudeat me vinci à junioribus, ut vehementer & gaudeam & glorier seculum nostrum, præcæ barbariei veterum exuere, & in optimis literis feliciter reflorescere.

Neque hic ullam laudis partem mihi vendico, nisi si quos nostræ lucubrationes expergefecerant ad meliora studia, ne me putes agnoscere laudes, quas mihi candide magis quàm vere tribuis. Porro novum non est apud Hungaros esse præclara ingenia, quando Janus ille Pannonius tantum laudis meruit in carmine, ut Italia ultro illi herbam porrigat. Pisonis, cujus memoriam mihi re-

Jan9 Pat.
Piso,

fricas, ta
Roma i
illo doc
ptorem
stro, qu
me fer
vellent.
na, docili
tus, ad ha
Sed erant,
tamen, ut i
cipu, nisi tu
carmen le
est; Luca
qui mag
Nunqu
scribis,
cionis sp
te penit
mationis
quid Eras
catus, es,
Gaditanus
inuper na
stia, qua m
simum est m
exhiberi pot
vata sit tua
propriis die
An. M. D. 15

fricas, tam jucunda est recordatio, quàm olim Romæ jucunda fuerat consuetudo. Quid enim illa doctio, aut quid festivius? Ego hunc præceptorem magis gratulor Serenissimo Regi vestro, quàm regnum ipsum. Fuerunt & hic, qui me Ferdinando Principi præceptorem dare vellent. Et est adolescens prorsus indole divina, docilitate incredibili, probitati virtutiq; natus, ad hæc amabili quadam morum gravitate. Sed erant, cur me nollem aulæ committere. Is tamen, ut ipse mihi rettulit, libellum *de Principis institutione* semper habet in manibus. Velii carmen legens, quod proxime mihi redditum est, Lucanitubam audire videor. Dignus ille, qui magnos Reges decantet non Erasmum. Nunquam autor tibi fuero ut, quemadmodû scribis, octo dierum itinere ad hujus hominacionis spectaculum accurras. Nam sat scio & te pœniteret itineris, & ego nonnullam exiltationis meæ jacturam apud te facerem, si quid Erasmi visendum in libellis nostris conspiciatus es. Ceterum nec ego sum Livius, nec tu Gaditanus quispiam barbarus. Quod autem insuper munus adornas, an non hæc tua epistola, qua mihi pectus istud tuum dicas, amplissimum est munus. Mihi certe nullum tui pigny exhiberi potuit charius, maxime quod nõ gravata sit tua celsitudo tam prolixam epistolam propriis digitis describere. Bene vale, Lovaniû
An. M. D. 19. 12. Kalend. Majas.

Ferdin,
Regis in-
doles.

EPIST.

*Joan. Faber Vicarius Constantiensis Joach.
Vadiano suo Amico incompara-
bili S.D.*

Basileam veni non ut meas lucubrationes illic velim excudi, sed ut Principi illi meo, quem nosti, obtemperarem: tamen credere noli, quod eo tempore, quo Basileæ mansi, rei literariæ ac studiosorum hominum fuerim oblitus, siquidem Beatum Renanum ac reliquos bonarum literarum amatores adivi, cum his non solum de hoc Lutherano tumultu, imo & aliis multa communicavi. Meas nugas ostendi Beato duntaxat & Pellicano, quamquam nec caput nec caudam haberent, imo (ut vera loquar) vix interim & ante triduum manum de tabella deposui. Sed qui fieri potuisset ut mei Vadiani obliviscerer, qui diebus ac noctibus inter omnes quos diligo (diligo vero multos) primus habetur apud omnes creberrimo celebratus præconio? En dispeream, si non eadem hora, qua Basileam veni, Cratandrum tui causa adierim. Dedi literas, quas pro locupletando certo quodam loco Thuregum miseris: legimus istas jam occiduas undas lambente Sole: contulimus nonnulla, modo ut omnia recte pro tuis votis agerentur. Postridie redii, ut tamen viderem, qua diligentia, quibus typis tua per-

Jo. Crat.
laus.

perficere
in tua fo
sudante
ipse Cra
bricula
sent exc
rabitur u
nius, res
jam in ma
spicare de
judicium p
te Auctore
perpetuo
liam red
nii agat
milit de
velit &
tem, Lu
incendi
nicam et
spectum
suspicion
in hanc ho
quicquam
tem, qui
grecus sum
prebare va
giltæ jam
luti, qui
lici suspica

perficerentur, & comperi bonum hunc virum
 in tua fœtura quotidie non parva diligentia
 sudantem, imo ne quid illi posses impingere,
 ipse Cratander quodam seruo laboranti fe-
 bricula numerabat alphabetum, quo tua pos-
 sent excudi propensius ac citius. Nec mo-
 rabitur ut scio: nam prope finem erat Pompo-
 nius, restabat ut quæ contra Camertem lusisti
 jam in manus sumeret. Tu ergo nihil mali sus-
 picare de Cratandro. Homo est, cui non est
 iudicium puerile aut tetricum, tua probat &
 te Auctorem vehementer amat observabitque
 perpetuo. De Erasmo, ubi degat, rationem a-
 liam reddere non possum, quàm quod Lova-
 nii agat. Testantur literæ, quas ille ad Beatum
 misit de mense Majo, quibus de Luthero quid
 velit & quid sentiat, totus erumpit. Sentit au-
 tem, Luthero non licuisse, ut jus Pontificium
 incendio perderet, aut captivitatem Babylo-
 nicam emitteret. Des reliquis taceo, ne me sus-
 pectum habere possis: quanquam & hanc
 suspicionem facile possem excutere, siquidem
 in hanc horam nihil contra Lutherum egi, nec
 quicquam emisi. Quod si intra parietes mussi-
 tem, quid hoc Luthero obesse poterit? Pi-
 gmeus sum, qui nihil, quod laudem mereatur,
 præstare valeo. Sed audi, sunt quidem Dialo-
 gistæ jam pridem à Diomede & Prisciano so-
 luti, qui forsitan me nescio quæ & quanta mo-
 liri suspicantur, ii, ut intelligo, minantur mihi

Dia-

Erasmi
 judic. de
 Luthero,

Dialogos nescio quos impudentes: ii se Fabrum absterruisse credunt. At totius instituti mei tibi rationem pandam. Et si Tragedia olim coepta in spongiam abierit, tacebo. Quod si nolit haec factio tranquillitati studere, forsan Faber monstrabit orbi & in veteres, quos hoc hominum genus dejecit ac spernit, pervenisse Spiritum Dei. Tamen hic nolim expectes vel fulmina vel quævis convitiatorum jacula: nec prodibit quicquam, nisi te censore usus fuero. Hodie tribus Monachis, hoc est Cajetano, Sylvestro, ac Catharino scripsi: respondi & Eccio ac Regio, & vix tantum temporis habeo, quo doctæ farinae hominibus respondeam. Quare si rarior forte scribendo sim futurus, pro tua nativa mansuetudine boni consulas rogo. Ceterum quod à Fabro tuo de Dionysio iudicium expectas plurimum miror. Quid ego an alphetus in re tam dubia iudicare possim ac debeat? tutius esset res silentio præterire, quam incaute quid sentiam proferre. Sed in eo Vadiano quid denegare possem? Vallam in Annotationibus vidi, quæ & sequitur noster Erasmus undique doctissimus. Huius argumentum primum est, Athenas non venisse hanc tenebrarum nubem, cuius meminit Mattheus. Et ego hic plus Suidæ credendum puto, qui refert eo tempore, quo passus est Christus, Dionysium studii causa in Ægypto fuisse una cum Apolloniano Sophista. Et hic, utpote in Ægypto, forte Dionysius apertius perspicere potuisset, quid cum

Dionysii
Areopagite an
sint scripta, quæ
circumferantur.
Valla &
Erasmus reprehē-
duntur.

cum hinc
rū, quā si
la dicit
Nos, qui
nitendo
ens hunc
lus, Dion
Pauli quæ
post pallio
quot annos
lorum Acta
expelle com
universam
tra Origen
gumentur
quidem a
lecticis dicit
potest. Et
quod ab h
taxat hares
Constantini
dit, quod ill
tropius. Et
est plus quam
priori epistola
nimit Evangelii
propter corrupt
tra Valam dicit
sub Alarico
bem condit

cum hisce tenebris factū fuerit in terra Judæorū, quā si fuisset Athenis. Hunc itaq; quādo Vallā dicit Athenis fuisse, sine Authore loquitur. Nos, quod hic adserim⁹, stipati autore nō pœnitendo adseveramus. Et fieri potuit ut transiens hunc locū sanctum & Athenas veniens Paulus, Dionysius memor fuerit non tam verborū Pauli, quā & facti miraculosi. Nec Paulus mox post passionem Athenas petiit, immo post aliquot annos illuc venit, quod nō modo Apostolorum Acta testantur sed & epistola ad Galatas expresse comprobatur. De tenebris autem super universam terram nolo hic plura disserere cōtra Origenem Adamātium. Sed non videtur argumentum esse quod perpetuo subsistat, siquidem ab auctoritate negative toto die Dialecticis clamantibus nihil stabiliri commode potest. Et miror in Vallā homine tam nasuto, quod ab hoc loco topico non in uno loco duntaxat hærere non formidet. En donationem Constantini ea propter minime factam credit, quod illius nec uno verbo meminerit Eutropius. Et hic illi respondeo: Christus visus est plus quam quingentis fratribus, ut est in priori epistola ad Corinth. c. 15. Hujus non meminit Evangelium: ergo Evangelium ea propter corruat necesse est, absit. Sed ut contra Vallam directo pugnemus, nunquid non sub Alarico Rege Gothorum anno post urbem conditam M C, LXIV. urbs tota deruta est

Paulus
quando
Athenas.

Tenebræ
patiente
Christo.
Origenes

Constantini
donatio.

est atque vastata. Sed causæ & ordinis non meminit Eutropius, quam rem non parum miratur Procopius. Sed quia totus es Pomponianus, ad Pomponium non tamen Melam sed Lætum venio. Nunquid non Pomponius Lætus scribit, Constantinum post conditam novam urbem, quam à se Constantinopolim Byzantii nomine mutato vocavit, Mariæ Virginis, quæ sola meretur dici Deipara, consecrasse templum scribit: & hunc noluisse de causis judicare Episcoporum, quod Zotomenus in Nicea Bythinæ urbe contigisse refert. Sed illarum rerum ubi meminit Eutropius. Taceo de baptismo, quem idem Valla non parum vellicat atq; suggillat. Nihil ergo eo loco probare potest. Sed unum audi. Josephus Historicus habetur non minus fidus quàm diligens. Sed quot locos habemus de CHRISTO à Josepho cantatos. Si non Apostoli ac Apostolorum discipuli nobis Evangelicam historiam depromississent, non essent nobis ulla vestigia de Christo. Si ullus Historicorum hujus rei memor esse debuerat, conveniebat hoc scribere Josephum: sed is ne Christo sua jura tribueret, hæc & longe majora obtulit, vix uno capite, ut nosti, Christi quamquam suppresso nomine canit encomium. Addo quod tanta fuit Historicorum eo tempore cæcitas, ut crediderint Hierosolymam captam atque vastatam propter Jacobum fratrem Domini, Tamen hoc scito

scito me
Homil. 2
historia
Tiberii
ut non
Quaque
non scrip
defectus
faculis de
Historici n
sua Antrop
reopagita v
pisse: crede
commonit
mnendus
inter cete
bis prod
Sic ait Ori
pagina esse
Hæc sunt
dentur hu
libro de Dre
fecerunt,
zo, aut Chr
libro, Nam
quod est in
nemo dubita
vicibus Valle
mque bis Di
est, cuius

scito me invenisse apud Origenem in Matth.
 Homil. 35. quod citet quendam Phlegontem Phlegon
historie
 historicum, qui Eclipsim lunæ sub principatu
 Tiberii Cæsaris narravit atq; conscripserit: ita
 ut non omnino siluerint omnes Historici.
 Quanquam is Phlegon, referente Origene,
 non scripserit qualuna: meminit tamen illius
 defectus tanquam rei mirandæ & perpetuis
 sæculis decantandæ. Hujus vero Phlegontis
 Historici meminit Volaterranus in 18. libro
 suæ Antropologiæ. Sed quod Dionysius A-
 reopagita veterum testimonio non nihil scri-
 pisse credendus sit; hoc Origenis verbis tibi Origeni
lux.
 commonstrare possim. Scripsit non contem-
 nendus hic author Homilias in diverlos, &
 inter ceteras una est *de mirifico verbo*, quod no-
 bis prodidit auricularius ille Christi Joannes.
 Sic ait Origenes: *Et ut ait magnus Dionysius Areo-
 pagita esse omnium est superessentia & divinitas.*
 Hæc sunt Origenis, Vadiane, quæ revera vi-
 dentur hunc stilum redolere, quem habet in
 libro *de Divinis nominibus*. Nolo hic, ut quidam
 fecerunt, citare Ambrosium in epistol. libro
 10. aut Chrysostomum in tertio Dialogorum
 libro. Nam utrobique duntaxat id invenitur,
 quod est in Actis Apostolorum cap. 17. de quo
 nemo dubitavit unquam. Sat fuerit hic con-
 vicisse Vallam, qui scribit in hæc verba: *De-
 nique hic Dionysius an aliquid scripserit incertum
 est, cujus neque Latini neque Greci meminereunt.*

D. Amb.
 D. Chry-
 sost. ex-
 plicatur.

N

Vides

Vides quam vere hæc Valla dixerit? quasi O-
rigenes non fuerit Græcus & author gravissi-
mus. Nec moror quod Hieronymus hunc non
inter viros illustres numeravit. Secutus est, ut
ipsemet Hieronymus ad Dextrum scribit, Eu-
febium Cæsariensem, qui pariter non meminit
librorum Dionysii. Tamen fieri potuit, ut nec
dum illi fuerint passim ab omnibus habiti &
cogniti. Sed quid putas? non habemus, nisi hi-
storicos, Romam venisse Petrum, nisi per Ro-
mam Babylonem ex epistola Petri intelligas.
Nec Paulus meminit, quid egerit & an fuerit
cum Joanne quando venit Ephesum. Nunquid
mentiti sunt reliqui scribentes Petrum marty-
rio coronatum fuisse cum Paulo in urbe Ro-
mana? aut Joannem non fuisse in Epheso, quan-
do illuc venit Paulus? ut cunq; tamen, ego fir-
missime credo, opera hæc non Apollinaris esse,
sed Dionysii Areopagitæ. Quod si stilus tibi vi-
deatur paulo durior, noli mirari, si quidem Jo-
annes Saracenus primus fuit interpres, cujus te-
nebræ fecerunt authorem, ut credo, asperiorē,
ne dicam tenebrosiorem. Et mira est vis dicen-
di Græco sermoni de rebus tantis, quas Diony-
sius aggreditur ac tractat. Quum enim *trinita-
tem supersubstantialem & superdeam & superbo-
nam* latine dicimus, non tam pulchre cadit, sicu-
ti cum à nobis profertur, ut nostri, in Græco.
Habet enim teste Hieronymo quævis lingua
suam proprietatem, immo latentem quandam
vim,

Petrus
Apostolus
an Romæ

Apollin-
ari tri-
buta o-
pera Dio-
nyssii

vim, &
reddi
nulta,
una m
Græco
bi com
longe te
cere su
ita me
exigat, eg
extempor
decies ab
datum fi
luta, si c
ac tuu
Anno

Matth.

Petris à
Angeles
suis interp

Isa. mol
Oram
Tefat
Sidera

vim, quam in uno & eodem sensu alia lingua reddere non posset. Est enim allusio non inuenta, qua latine dicitur, *Non recto convenire in una mensa, qui non sunt ejusdem mentis*, sed in Græco *Disdiapason* distant. Sed hæc quid tibi commemoro, tibi, (inquam) quem & hæc longe secretiora non latent, & mihi tutius tacere fuerit, quàm tanta ineptissime effutire. Sed ita me cogit amor, ut dum Vadianus verbum exigat, ego sententiam promam. Parce quæso extemporario Fabri judicio. Dispeream si non decies ab hac una fuerim abactus epistola, nec datum fuit, ut multos evolverem Authores. Saluta, si commode fieri potest, ex me Zvinglium ac tuum Pastorem. Ex Constantia, XXIV. Julii Anno Christi nato M. D. XXI.

EPIST. XLVII.

*Matthæus Bonfinis Asculanus Angelo Colucio
Amico suo S.*

PEtis à me per literas, immo vero efflagitas, Angele suavissime, Virgilianos ut tibi ver- Virgilius
emédatur
sus interpretari velim in quarto Æneidos:

*Ipsa mola, manibusq; piis altaria juxta,
Unum exuta pedem vinculis in veste recincta,
Testatur moritura Deos, & conscia fati
Sidera —*

Prætermiffa verſuum interpretatione, quæ videri poteſt apertiffima, ſcito meam hanc eſſe ſententiam: ut, vel refragantibus, quos vidi hætenus, Virgilianis omnibus codicibus, affirmare auſim, ſecundo verſu, & particulam reponendam eſſe loco, *in*, præpoſitionis, ut ſit.

Unum exuta pedem vinculis, & veſte recincta.
 quum, *exuta*, nominandi ſit caſus, non aufertur: id eſt, habens pedem exutum vinculis, & veſtem recinctam. Nam ſi certiffimum eſt Virgilium, & alios illius temporis viros ita locutos fuiſſe, ut nihil dici poſſit eruditius, nihil caſtigatius: quis non aperte fateatur, & ingenuè, Virgilium ita reliquiſſe, ut reſtitui? & ſcriptorum ac impreſſorum negligentia aut inſcitia factum eſſe, ut aliter ſe res habuerit hætenus, & nunc habeat? ut enim multas alias omittam rationes, cujus inventu faciles, ad id, quod volo, perſvadendum: imperte quidem videri poſſet dixiſſe Virgilius, *in recincta veſte teſtatur*. Quandoquidem idem, ni fallor, eſſet illud ipſum dicere, quod Dido in veſte humi ſtrata & poſita ſtans, id eſt, ſupra recinctam veſtem moritura Deos teſtatur. Non enim, ſi uſum, non abuſum ſequi volumus, dicemus, in recinctis veſtibus hoc feci: quanquam non affirmarem & hoc ipſum forte non inveni: ſed *recinctus veſtibus, accinctus gladio, ſuccinctus pharetra*, & alia ejuſmodi multa. Sed ſi hic eſt verus loquendi uſus, ut
 reve-

Recinctus
 veſte.

revera
 poſita
 cincta
 in ho
 nimit
 ejuſm
 dem
 mus
 quicum
 Spe
 Deo
 Paulo p
 Spe
 De
 In pri
 De
 M
 Idem
 D
 Fo
 Et
 cis, de
 ſeo: ue
 Non er
 mus, ſe
 loquor
 Nec dic
 cum eq
 Latine
 loco R

revera est, quam absurdum sit, vestem humi positam, si id proprie significari volumus, recinctam dicere, tute cogita. Si vellem persequi in hoc genere cetera, viderer ad virum rudis nimium & obtusi ingenij scribere. Et propterea ejusmodi re omissa, ut pleniore te obsequio demerear, ad alia quædam id genus deveniamus. Habent eodem in libro codices omnes, quicunq; fuerunt & sunt:

*Speluncam Dido, Dux & Trojanus eandem
Devenient.* ———

Paulo post in eodem libro:

*Speluncam Dido, Dux & Trojanus eandem
Deveniunt.*

In primo quoque libro:

*Devenere locos, ubi nunc ingentia cernes
Aœnia* ———

Idem in sexto:

*Devenere locos lætos, & amœna vireta
Fortunatorum nemorum* ———

Et alia, si quæ sunt, Quibus omnibus in locis, *de*, præpositionem in, *ad*, mutandam censeo: ut sint, *Advenient, Adveniunt, & Advenere*. Non enim deventum Aeneæ in Italiam dicimus, sed adventum; nec de loquor te, sed alloquor te, & ad te: & alia permulta id genus. Nec dicere possimus necessitate id factum, cum æque congruat *ad*, atque *de*. Nec me latet Latine dici. *Devenit Romam*: id est, ex aliquo loco Romam accessit. Sed non eo pacto dice-

Devenire
pro ad-
venire posi-
tum.

mus : *Devenit speluncam*, ut Romam: cum hæc proprium sit nomen, & respuat præpositionem: illud vero appellativum, & amet illam sibi adjungi, nisi obstat, & aliud imperet necessitas, ut in primo idem Virgilius :

*Italiam fato profugus, Lavinaq, venit
Litora.* —

nisi velit fortasse aliquis Virgillii auctoritate tot in locis adductus ac fretus, affirmare hæc ipsa confundi, & ea in re nullius esse differentiae & propria nomina & appellativa : & æque dici posse, *Devenit Romam*, &, *Devenit urbem* : aut velimus subtractam esse, sine aliqua necessitate, tot in locis præpositionem : quod equidem doctioribus judicandum relinquo. Hæc autem ipsa, ut clara mihi videntur esse, nec aliis rationibus, apud viros præsertim doctos, fulcienda : ita & multa his similia consulto prætermittenda duximus: tum quod veremur, ne tibi & aliis satietatem, si nimis multa sunt, afferant : tum quod hic paucis periclitandum prius duxim, qua felicitate proditura sint alia. Nam si viderimus hæc tibi & aliis tui similibus non admodum displicuisse : eisdem auspiciis edemus in Horatianis operibus annotationes ultra centum. Bas autem, si quid aliquando dabitur otii, sequentur in Livio totidem, & fortasse plures. Vale.

EPIST.

NO
Vir
Quorum
inspexi. Po
certo comp

1 OEN
Pe
m
2 Cu
In
3 Jan
bi
4 Phi
E
5 Nero
Aug
6 Maur
Vic
7 Sever
Fel
8 Aurel
ML

EPIST. XLIIIX.

Tigurum.

Joach. Vadianus Henr. Bullingeri Anti-
stitti reverendissimo.
S. P. D.

Nomismata, quæ abs te Tiguro accepimus,
Vir reverende, fuerunt numera LXXXIV.
Quorum inscriptiones, sicut à me contendi-
sti, inspexi. Potuerunt autem hæc, quæ sequuntur,
certo comprehendere.

- 1 ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ ΑΘΗΝΑΙΟΣ.
Personæ quatuor; viri duo, & totidem fe-
mellæ.
- 2 Currus triumphalis L. Saturni.
Imago mulieris cujusdam.
- 3 Janus bifrons, qui hisce literis circumscri-
bitur, R. I. V. F. M. F. S. V.
- 4 Philippus Macedo. ☉.
Equis.
- 5 Nero Claudius Cæs, Aug Ger. P. M. Genio
Augusti.
- 6 Maur. Numerianus Nob. Ca. Mars
Victor.
- 7 Severus Pius Aug.
Felicitas Augg.
- 8 Aurelianus Imp.
Miles.

- 9 Imp. Gabinus S. P. F. Aug. Felicitas publica.
- 10 M. Agrippa L. F. Cof. III, C. Marius M. Col.
- 11 Diocletianus August, concordia.
- 12 Bos Atheniensium sive Deliorum, Unde proverbium, βούς ἐπὶ γλώττης, id est: *Bos in lingua*, quod nomisma duabus valuisse drachmis Atticis, annotat Erasmus. Y.
- 13 N. Lentulus,
- 14 Imp. Cæs. Macnentius Aug. Victoria Aug. Lib. Romanor.
- 15 Divus Augustus. Pater, Providentiæ ara.
- 16 L. Aurel. verus Imp. Cæs. concordia.
- 17 Dn. Theodosius.
- 18 Constantius Nobil. C. Genio Populi Romani.
- 19 Imp. Constantinus Aug.
- 20 *Μασσαλιτων* Minerva.
- 21 Gratianus.
- 22 Divus Julius.
S. P. Q. R. Elephantus.
- 23 Gordianus Fl. August.
- 24 Philippus August.
Monomachia.
- 25 Imp. Cæs. Nerva Trajanus August.
Ger.

- 26 Cæs. Dominus Aug. Ger.
 27 Bonovent. Libo. Puteat. Scribon.
 28 Imp. C. Maur. Probus August. Libertas
 Aug.
 29 Alexander Pius.
 30 Sabina Augusta.
 31 Hadrianus August. Cos. III. PP. Fortunæ
 Reduci.
 32 Cæs. Trajanus Hadrianus.
 33 Divi F. Augustus. Vacca.
 34 Gallienus Aug. Apollini sacrum.
 35 Imp. Ser. Galba.
 36 Vespasianus.
 37 Antoninus Pius. virtus victrix.
 38 Currus Triumphalis L. Memmii.
 39 Dn. Honorius P. F. Aug.
 40 Imp. Hadrianus Aug. Cos. III. P. P. Hi-
 spania.
 41 Nerva August. Fortunæ Augusti.
 42 Ancus IC. Philippus.
 43 Julia Augusta. Paternitas Imperii.
 44 Antoninus Pius.
 45 Imp. Claud. P. F. Aug.
 46 Imp. Quintellus Aug. Concordia.
 47 Imp. Cæs. Val. Maximianus, virtus Au-
 gusti.
 48 Imp. Maximinus Pius, Pax Augusti.
 49 Domitianus.
 50 Virgilius Maro.
 51 Siclus, Salomon Rex. Templum.

- 52 M. Antoninus Imp. Cos. Angues duce,
& in medio eorum ara.
- 53 Amtau... || O.
- 54 Monomachia.
- 55 M. C. I. C. I. M. F. || O.

Ceterorum literæ ita obsoletæ sunt & attri-
tæ, ut nullus considerando sensus potue-
rit idoneus comprehendendi. Atq; utinam esset,
qui historiis accommodaret & horum alio-
rumque emblemata. Nemo enim dubitare
potest, quin magna inde lux in rem literariam
manare atq; redundare possit, plurimaq; opti-
morum scriptorum vel obscurissima loca ex-
planari atq; illustrari. Sed hæc res est majoris
otij, quàm me abundare existimaveris. Est qui-
dem ita, animus erat tale quid tractare: sed in-
stitutum revocavit oblatus à civibus summus
magistratus, quo ita districtus variis iisq; gra-
vissimis occupationibus teneor, ut ne ad libros
quidem visere, nedum tractare & diurna no-
cturnaq; manu, quod in his studiis fieri debet,
versare liceat. Igitur alius tibi quærendus e-
rit, cui hoc munus delegates. Vale, vir re-
verende, Sangallo, 13. Jul. An-

no 1530.

EPIST.

EPIST. XLIX.

S. Galli.

*Joannes Aventinus Joachimo Vadiano Urbis**S. Galli Decurioni ac Consuli**S. P. D.*

Quamvis jam pridem mihi ex literis notus ac semper cultus fueris, tamen nunc magis te amo ac admiror, cum Christianus Fridbold civis tuus mores virtutesque tuas predicarit. Retulit mihi de studiis ac conatibus tuis multa, præter cetera narravit mihi te multa, quæ ad illustrandum genitale solum spectent, observasse. Ego quoque jamdiu in eodem versatus sum ludo, manibusque ac pedibus laboro, nocte dieque cogito, quonam pacto Germania nostra ac partim Gallia pro sua dignitate illustrari queant. Cum tot præclara ingenia nostra tempestate vigeant, & multi hanc sibi operam sumant, id profecto haud alia via rite fiet, quam si quisque suæ patriæ ac soli genitales monumenta diligentius indagaverit, uti te facitare Fridoldus noster aperuit. Nam conjecturis, sicuti multi solent, duntaxat niti imperitorum est, & rem alioquin obscurissimam obscuriorem (ut ajunt) Cimmericis tenebris reddere. Si fata ac boni divi donarent nobis Principem, qui hujusmodi rerum peritos convocaret, qualem fuisse Divum Maximilianum comperi, non dubito, quin tantum opus optatum sortiretur effectum. Nec enim unius hominis labor, major est

pri-

privatis opibus. Faxit Christus Salvator Dominus ac Deus noster, ut omissis bellis civilibus, intestinis seditionibus, in Germanam ac Christianam concordiam redeamus, ac tandem vel sero à tot vitis respiscamus. Sed dabit his quoque finem Deus. Ego quæ molior ex indice, quem precibus à me extortum tibi misi, cognosces. Soleo fere mihi & Musis canere utiq; consilio & Horatii & Quintiliani in eundis operibus. Expecto a vide, si per fata licet, tuas observationes. Christus te servet. Vale Rataë bonnæ, pridie idus Maji, Anno ab orbis servato M. D. XXX.

CAPITA RERUM, QUIBUS ILLUSTRATUR
Germania ab Aventino, modo contingat benignus Meccenas.

In primo libro hæc dicentur: De carminibus antiquis, quod unum apud majores nostros, quin etiam adhuc militum nostrorum, memoriæ & annalium genus est, quibus Cornelius Tacitus usus est, & quæ Carolus Magnus auxit, quidam recentiores corruerunt. Germaniæ veteris natura duce descriptio ac chorographia cum vetustis ac recentioribus regionum vocabulis. Quinq; toparchiæ juxta quinque maxima flumina atque ingentes finus. Prima ac vetera nomina ex antiquis Druidibus nostris admodum eruditis, item ex clarissimis rerum scriptoribus Græcis, Latinis, Divo Julio, Strabone, Pomponio Mela Plinio,

nio, Solino, Dicitur, Jufiniorum, Barbarorum, Chamano, Bulacorum, Ingerionum, Cimbrorum, Eburonum, Ubiurum, chororum, nis orto, Gallicarum, Teutonum, esse atq; Bacenim, to, Ptolemaeorum, Cimbrorum, Teutonum, Burgionum, vna, simul & docum, Narum, Svernarum, Sarrum, Phrygiarum, Rugionum, rum, Seno

nio, Solino, Plutarcho, Ptolemæo, Cornelio Ta-
 cito, Divo Antonio Pio, Divo Theodosio, Di-
 vo Justiniano, vetustis diplomatibus Impera-
 torum, Regum, & Pontificum nostro-
 rum. Istævonum, Helvetiorum, Sycambro-
 rum, Bathavorum, Mattiacorum, Chatto-
 rum, Ulfipiorum Teneterorum, Bruæcerorum,
 Chamanorum, Angrivariorum, Tubantum,
 Bufactorum, Suleborum, Longobardorum,
 Ingrionum, Vargionum, Carythnorum,
 Cimbrorum mediterraneorum, Nerviorum,
 Eburonum, Tréviorum, Mediomatricum,
 Ubiorum, Vangionum, Nemetum, Tribu-
 chorum, sedes atque origo. Belgas à Germa-
 nis ortos esse. Eam linguam, quam veteres
 Gallicam vocant, eandem esse quàm nunc
 Teutonicam vocant, Gallosque Teutonás
 esse atque Celtas. Nigram sylvam non esse
 Bacenim sed Helvetiorum ex Cæsare, Taci-
 to, Ptolemæo. Itidem Ingænonum, Chæuco-
 rum, Cimbrorum (quorum pars Saxones fue-
 runt) Teutonum, Vandalorum, Burgundionũ
 Burgionum, Varinorum, Charinorum, Guto-
 nũ, simul & Bojorum, Hermionum, Hermun-
 dorum, Nariscorum, Chattorum, Cherusco-
 rum, Svevorum: item Peucinorum, Baster-
 narum Sarmatum situs. Antiquæ Mæsiæ,
 Phrygiæ, Histriæ, Sveviæ ejusque populorum,
 Rugionum, Anglorum, Angilorum, Anglo-
 rum, Senonum, Lancobardorum, Marcoma-
 ne-

norum, Quadorum, Avionum, Abiorum, Va-
 rionum, Levoniorum, Suionum, Bogiorum,
 Terifcorum, Taurifcorum, Alanorum, Trojo-
 rum, Gotinorum, Burorum, Legionum, Æstio-
 rum, Sitonum, Fennorum, Dacorum, Geta-
 rum, Scytharum, regni Vanniani sedes & re-
 giones, quomodo nunc hæc loca, sed mutatis
 cultoribus vocentur. De Bojemia quoties mu-
 tarit cultores. De primo Zechorum Rege. De
 Venedis (qui sua lingua sunt Sclavi & Antes,)
 veteres & nativæ eorum sedes. De variis & ve-
 teribus Germaniæ vocabulis. Religio, Leges,
 Philosophia, Astrologia, dies, menses, annus,
 festa, literæ veteres, sapientes, vates, Druides,
 Alirunæ, Chyndegotæ ac Sibyllæ Germano-
 rum XX. primi Heroes, dii atq; Reges majo-
 rum nostrorum quorum mentionem faciunt
 Appianus Alexandrinus, Cornelius Tacitus, Be-
 rofus & Metasthenes, quomodo à proavis no-
 stris vocentur. De Osiri & Iside, Libyo Hercule
 Hispanico, diis & Heroibus Ægypti, ut in Ger-
 maniam venerint. Primæ expeditiones majo-
 rum nostrorum in alienas terras exterasq; na-
 tiones. Eorum res militaris. Vera historia & o-
 rigo Amazonum ex Horatio & nostris autho-
 ribus vernaculisq; annalibus. Irruptiones illa-
 rum in Asiam Scytharumq; regna pariter cum
 Cimbris. De Alope urbe, cujus mentionem
 Homerus & Commentarii ejus faciunt, atque
 inde Amazonas deducunt.

Secu
 nostror
 Roma
 Teuth
 co He
 jana,
 tur. D
 zonun
 carmin
 earum
 ficio imp
 cicutur
 Terri
 corum
 rum i
 Bella
 ges,
 dicat
 Nori
 Troja
 niorum
 dam Fr
 rum ret
 trapoli fi
 veteres C
 ca nomi
 minant
 centia v
 Ratisbon
 se vocat

Secundus liber narrabit res gestas majorum nostrorum ab excidio Trojano usq; ad urbem Romanam conditam. Bellum Trojanum. De Teutherante Rege & Heroe Germaniæ amico Herculis, ejus filiis, nepotibus & uxore Trojana, quomodo à majorib9 nostris nuncupentur. De Penthesilea, Hippolyte, Melanippe Amazonum reginis, quid veteres Germani in suis carminibus de hisce cantitent. Ibidem nomina earum vera Germanica. Quomodo Germani sub imperio Babyloniorum ac Assyriorum vocitentur.

Tertii libri summa rerù, vetera nomina Francorum & Gottorum. Irruptiones Germanorum in Asiam migrationesq; in alienum solù. Bella eorum adversus magnos Persarum Reges, qui tam majores nostri atq; Cyrus ab ipsis dicatur. De Ratis, quæ sit Rætia, Vindelicia, Noricum Pannoniæ. De Sycarabria, Scythia Troja, Troisq; atq; Scythis Noricum Pannoniorum populis & urbibus ac pagis, unde quidam Francos deducunt. Ibidem verissima eorum rerum explicatio. De Rætobonna tetrapoli sive urbe quadrata Danubiana, quam veteres Germaniæ Druides atque vates Græca nominis interpretatione *Ραιτόπολις* nominant, vulgus indoctum corrupto licentia vetustatis nonnihil (uti fit) sono Ratisbonam vocare solet, credit Latinum esse vocabulum, cum sit barbarum ac semiger-

germanum , quemadmodum Bendoboma, Vindoboma, Arbona, urbes Gallia ac Noricorum. Bella proavorum nostrorum adversus Macedonum Reges Philippum, Alexandrum Magnum , eorumque succesores, quomodo Germani à Macedonibus vocentur. Irruptio Germanorum rursus in Asiam , item bella adversus Romanos liberos. Migratio in Gallias ac Hispanias. Origo Brabantinorum & Flandrorum. Quo modo recens Germania vocabulum inventum. Reges Germania à condita urbe resq; gesta usq; ad D. Julium.

Quartus liber habebit magnitudinem Romani imperii cum urbibus insignioribus, rem militarem , Reges Germania ac genteis resq; gestas cum Romanis Imperatoribus usq; ad obitum Theodosii Magni. Quæ sit splendidissima. Colonia Rætia. Item civitas Hermundorum fida Romanis. Quisnam Albis fluvius, quem Tacitus olim inclytum & notum nunc tantum audiri & apud Hermunduros populos Danubianos oppositos Rætis oriri commemorat. Qui primi Arcana pietatis Christianæ in nostris regionibus aperuerint.

Quinto libro istæ narrabuntur : Francia (usque ad Pipinum patrem Caroli Magni) antiqui Reges, qui simul in Gallia & Germania imperarunt , Gallias in Germanias trans-

translu
Claudi
tatio.
nes C
num
coba
loru
strog
Alon
& Avic
quom
la am
Vesog
nomi
Hilpe
Nav
in A
rur
noni
num
rum
(sunt)
cus, T
scribu
& pote
ricum,
Vened
si illu
que o
condi

transulerunt , quorum mentionem faciunt
 Claudianus & Sidonius. Maxima rerum mu-
 tatio, quæ ubiq; pereulit Christianos. Irruptio-
 nes Germanorum in sacrosanctum Roma-
 num imperium. Svevorum, Rugionum, Lan-
 cobardorum, Turogorum, Bojorum, Vanda-
 lorum, Saxonum, Scotorum, Angliorum, O-
 strogetarum, Vestrogetarum, Burgundionū,
 Alatorum, Hunnorum, Attarorum, Abiorum
 & Avionum, Burgundionum veteres sedes,
 quomodo ex Germania interiore atq; Vistu-
 la amne ad Rhenum & Gallias migrarint.
 Vestrogetarum migratio (ex regno, ut nunc
 nominant, Ungariæ) per Italiam Gallias in
 Hispaniam. Item Svevorum atq; Vandalorum,
 Navarrorum & Varinorum, Alatorum usque
 in Africam. Irruptio Ostrogetarum in Asiam,
 rursus in Europam, Noricam & Austriam Pan-
 noniasq; reditus, atq; deinde simul & Rugio-
 num ex Austria in Italiam migratio Venedo-
 rum (qui sua lingua, ut diximus ante, Sclavi
 sunt) quos Jordanus noster, Ptolemæus Græ-
 cus, Tacitus Romanus, Albertus Sclavus de-
 scribunt, irruptio in Germaniam interiorem,
 & postea transito Danubio in Pannonias, No-
 ricum, Liburniam, Dalmatiam. Nam è sinu
 Venedico extremisq; Germaniæ finibus egres-
 si Illyricos usq; penetrarunt sinus, longe late-
 que omnia occuparunt, poterrissima regna
 condiderunt. Lancobardorum vera origo,
 O fitus,

fitus. Item Angilorum sive Angilorum, quas nationes Sveviæ Tacitus & Ptolemæus tribuunt, recentiores Saxonibus, qui Italiam, Britannias adhuc tenent, utraq; natio teste Ptolemæo quondam Longobardi sive Lancobardi dicti, Brabantia vetusti Reges & Duces. Omnis nobilitas, Reges, Principes Italiae, Galliarum, Hispaniarum ex Germania originem ducunt. Quomodo Germania vetus vocabulum mutarit, Franciaq; posthac dicta fuerit, teste etiam Divo Hieronymo.

Sextus liber continebit Reges ac Cæsares Germaniæ ac Galliarum ex antiquis Francorum prognatos usq; ad Honoricum primum. Austriae varia nomina. Excidium Hunnorum & Avarorum, adventum Ungarorum in regnum Moraviae & Bojariae ac regiones quas nunc possident. Bella eorum adversus nostros Imperatores, quos & tributarios fecerunt.

Septimo dicentur Imperatores nostri ex Saxonia oriundi. Vetus rursus Germaniæ vocabulum oblitteratum, novumque receptum ab Imperatoribus Saxonibus. Res gestae eorum, quomodo rursus Italiam, Gallias recuperarint, Germanias ab Ungaris asseruerint, Danorum regna domuerint.

Octavus liber habet Francorum Imperatores atque eorum Augustam Sobolem, Svevos, bella sacra Germanorum, expeditiones Asiaticas Imperatorum & Principum nostrorum.

rum
jemi
I
Holo
gij;L
nia q
In
fram
fria;Bo
Turcar
Reges &
sta adv
cipibus
præcip
teras
alia ve
bus In
eruta
jucund
que hic
Beati P
Cardinal
C
Catho
dam ex B
me mon
id est pri
perlati su
tia, & qu

rum. Tartarorum irruptiones in Polonia, Bo-
hemia, Ungaria regna.

In nono referentur Imperatores nostri in
Holandia, Hispania, Anglia, Austria, Habsbur-
gii, Lucilloburgii, Nassovia, Bojaria orti. Polo-
nia quomodo regnum factum.

In decimo commemorabuntur usq; ad no-
stram memoriam Imperatores nostri in Au-
stria, Bojemia, Ungaria, Hispania orti. In uisio
Turcarum in Europam, victiq; Imperatores,
Reges & Principes nostri. Quinq; bella infau-
sta aduersus Bojemos ab Imperatorib; & Prin-
cipibus nostris gesta, Nova nomina Germaniæ
præcipue militantium, quibus vulgo apud ex-
teras nationes nuncupari solemus. Complura
alia vulgo non protrita ex vetustis, recentiori-
bus Imperatoribus & Pontificum nostrorum
eruta diplomatibus cognitu utilissima lectuq;
jucundissima in hisce referentur cõmentariis,
quæ hic indicare nihil operæ pretium fuerit.

EPIST. L. Magontiam.

*Beato Rhenanus CL. D. Philippo Puchaimero R. D.
Cardinalis Maguntiacensis Medico & Consiliario S. D.*

Comentarii illi in Plinium, de quib; quum
adhuc Augustæ essemus, amicus ad te qui-
dam ex Biturigibus scripserat, & commodum
me monuerat Claudius Pius Pentinger, heri,
id est pridie Calendas Martias, primum ad me
perlati sunt. Expectas, quid de novo opere sen-
tiã, & quam illis belle mecû conveniat. Accipe

Stephani
Aqua
Cõmen-
tarii in
Plinium;

rem paucis. In primis ipsum volumen non est exiguum, ex variis congestum autoribus, quod usui pauperculis esse possit, qui non habent bibliothecam instructam, puta Aristotelem & Albertum de Animalibus, Raphaelem Volaterranum, ex quo integra ferme capita autor transcripsit bona fide, hoc est, una cum ipsis mendis ne syllaba quidem mutata, Cælium Rhodiginum, Columellam etiam, Palladiumque, & similes scriptores. Nam hoc præcipue habet studio, citare testimonia autorum cum Plinio faciunt, de verbis ipsis minimum sollicitus, quod illi penitus puerile videtur. In summa liber talis est, qui si non magnopere iuvet, excitet tamen literas, & Plinium ipsum vulgo fortassis commendet, quæ mihi res in primis grata est.

Nec enim tam malignus vicissim in illum esse volo, quàm ipse in me est. Nam candor studiosos maxime decet. Sed hoc mirum, quod quum ex meis castigationibus non nihil sit adjutus, nusquam tamen mei mentionem facit, nisi quoties vult reprehendere. Si quidem apud Plinium libri septimi capite septimo, quo loco pro his verbis, *Tu cuius semper in victoria mens, moneo legi posse: Tamen cura pertinaci estuans, ipse citans hanc lectionem: Alii, inquit, paulo tersius hoc legunt modo.* Vide candorem hominis. *Alii*, id est, Rhenanus. At infra capite XXII. quam audenter me reprehendit non affectus mentem

Plinio e-
menda-
tur.

me-

meam. Nam plane existimavit magnam autoritatem suis commentariis accessuram, si me strenue multis locis suggillasset. Ibi quum offenderent me primum duo verba, *Cimbrica victoria*, deinde vetustum exemplar meum supra *Castores* haberet *curf.* scribo, mihi videri sic Plinii verba legi posse. *Nam Cimbrica victoria cursores, quiq; Roma &c.* propterea quod nuncii illi cursorum speciem induerint non Deorum. Nam hoc ex Floro Valerioq; liquet: alioqui Prætor adorasset eos, idemq; P. Vatinius fecisset. Itaq; tum quum literas in urbe exhibere visi sunt, & extra urbem Vatinius occurrerunt, rō sunt existimati Dii: sed postridie literis de victoria acceptis à Dictatore, quum illi nusquam amplius comparerent, interpretati sunt omnes, fuisse Deos. Atq; hoc est, quod ego dicere volo. Nec hoc pugnat cum quoquā autore. Quod si quis sequatur meam lectionem, *quiq; Romam*, nihilominus de duobus istis juvenibus intelliget, qui posterior agniti sunt Castores fuisse. Itaq; hætenus non fuerunt Castores, quia Castorum speciem, non representabant, sed nunciorum vulgarium, & quia Plinius visum spectrumq; fuisse testatur. Porro nunciat etiā, qui rem nunciādam curat, nec nuncium ipse perfert. Hic desinet meam infelicitatem, qui non sim in Pliniana lectione exercitatus, nec intellexerim, quid sibi vellent *Castores Romani*, quū tamen ante tester, quid me potissimum offenderit. *Audiu* voca-

Cursores

Castores.

Nuncius,
Nunciare

bulū, quod mihi videbatur omitti posse, Castoribus accommodat, quod videlicet nō solū vitū, sed etiā auditū sūt. Cur non dictionē hanc ad Cimbricas victorias refert, ut videlicet Castores Romani fuerint *visus*, hoc est spectrum, ac Cimbrica victorię fuerint *auditus*, h. e. auditio, quod priusquam literę de superatis Cimbris Romā perferrentur, auditū fuerit, Cimbros esse victos?

Porci cures.

C. L. Octavi lib. *quin* & *Duces* scripsi *cicures* etiā posse legi, propterea quod domos suas petere singuli porci discunt. Neque enim greges suū alūtur in urbe, quemadmodum ruri fit, Loquitur autem de solertia porcorum. Et sequitur, *Feri*. Quia vero vocabulum, *vestigia*, non erat in codice manuscripto, quem fateor mendosissimū fuisse, conatus sum aliam divinare lectionem.

Quibus notata erat cœna.) Hic monui scribendū & adhuc moneo, *quibus usitata quidē cœna seculi vitio bini terniq; pariter m̄a dantur apri*. Nec ea re moveor, quod quibusdā propter novitatē non placet. At placebit aliquando. Hunc locum tantū arrodit, ut habeat occasionē notę in margine libri ponēdę, *contra Rhenanū*. Carpor autē magis in marginibus libri notis nusquā non appositis quā argumētis, Sane vulgatā illi lectionem non invideo, quę tamen etiā grammatico sensu caret, si citra mei calumniā ea frueretur.

Tergorare.
Stercorare.

C. LII. pro *se tergorantes*, legere malo *stercorantes*. Quia vero apud Arist. de suis loquentem hæc verba repperit, *tergus in vitium contra istus* effi.

efficiunt
govare
accidit
Cap
volum
natos
Hic me
gas, quo
sem illu
tuam ip
Quamq
ram, vag
gladioru
his se lib
Longol
decus in
peris m
viderat
goliū,
ab illo n
Hermol
bis, qui n
rib. restit
celū, quo
quib. ungi
vagas tra
non citavit
mentarius
torū: Prim
regu, ant in
ipso testin

efficiunt, probat vulgatam lectionem, & ait, *Tergorare* esse indurare tergis. Quasi non idem accidat, quoties se luto stercoreant.

Cap. LIII. ex autoritate & fide manuscripti voluminis sic restitui Pliniana verba: *qualiter natos antiqui Hybridus vocabant, seu semiferos.* Hic me rogat ille: *Dic, inquit, bona fide si ita legas, quo repones verbum, suis?* Ego vicissim possem illum rogare: *Dic bona fide, meamne an tuam ipsius incertiam hic prodis?*

Quamquam onorato capite vastis cornibus gladio- Vagina.
rumq; vaginis. Moneo legi posse, *lateq; vagis pro*
gladiorumq; vaginis, item, in hac se librant, non in
his se librant, quemadmodum scripserat Christ.
 Longolius vir optimus & bonarum literarum Longolii
 decus immortale, quæ multi putabant istius o- laus.
 peris majorē confecisse partē. Sed nondū librū
 viderāt. Dicit vero me debacchari stilo in Lon-
 goliū, quod dixerim germanā Plinii lectionem
 ab illo mutatā in adulterinā. Quasi hoc nō ipsi
 Hermolao Barbaro sæpe accidat, & omnib9 no-
 bis, qui non solū in Plinio, verū etiā in aliis auto-
 rib. restituēdis laboram9. Non enim sēper suc-
 cedit, quod instituim9. Porro vaginas corporis
 quib. unguū mucro cōditur, ad istas gladiatorū
 vaginas trahere, quid habet simile? quæ veron
 non citavit illū à Plinio quoq; ex Pontificū com-
 mentariis relatū locum, l. 18. de vaginis frumen-
 torū: *Præquam frumenta vaginas exeant. Et, an-*
tequam in vaginas perveniant? Nihil apud me eo
 ipso testimonio evinceret, Arbitror Plinium di-

aturū fuisse, si voluisset uti metaphora, ac veluti quibusdam gladiatorum vaginis. Hoc vero iudicū, quod post longā reprehensionē videns meam castigationē nō esse ita absurdā sic concludit: *Nō enim hæc, inquit, disputo, quod ve in Rhemani lectionē futile asserere, sed vulgare posse defendi.*

C.LIII. *Mira solertia visco inungunt oculos calceariq; imitatione venantium tradunt.* (Hunc locū ait à me peruersum, quod restituerim eū ad fidem vetusti codicis hoc modo: *Mira solertia, visco inungit, laqueisq; calceari imitatione venantiū tradunt.* Ipse legit, *visco inungunt oculos* vocabulo *laqueis* expuncto, fretus autoritate Solini contra manuscritorum codicum omnium fidem. Quasi vero qui se visco inungunt, non etiā inungant oculos. Hic sibi valere vult autoritatem Solini, me ejus auctoris testimonio tantum utētem supra scripti voluminis argumentū paulo post penitus exhibat, quemadmodum commemorabimus. Porro hoc sunt admonendi studiosi, nihil magis perdidisse Pliniū, quàm quod eruditi infulerunt, multa sumpta ex auctoribus eandē rem tractantibus, quum tamē non ita Plinius scripsisset. Itaq; non omnia sunt addenda, ea etiā quæ addita sensui nihil officiant.

Quod mox non *nuces* sed *acies* legam, scōmate me ferit, diligentiam meam detidens.

Cap. LV. Ait me tota hallucinatū fuisse diametro, quod nihil definiens, ceu verba mea addita in fine manifeste testantur, proposuerim
hu-

hujusmodi lectione, *conditi liquescante nive gracilescunt*, ubi legitur *candidi rutili sunt*. Ibi ignorare me putat lepores etiã candidos reperiri. Quasi vero qui in albibus conditi indormiunt per brumæ tempus, non possint esse candidi.

Gracile-
scere.

Lepores
candidi.

Exemplar manuscriptum aperte habebat *Conditi*. Videbam vero, quod ait Plinius, illis pro cibatu nivem esse, sic accipi posse, ut significet illos pingues esse alta dum nive, qua liquefcente graciliores fiant. Atq; hæcenus nihil de colore disputari, qui tamen non negaverim esse candidos, sed non propter nivem, quæ pinguisculus reddat. Obversabatur animo meo carmen illud Martialis de glires:

Lepores
nive pin-
guescunt.

itē Glires

*Tota mihi dormitur hyems, & pinguis illo
Tempore sum, quo me nil nisi somnus alit.*

Quin vidi mures alpinos allatos ex Valle Pœnina, qui sub brumæ tempus effossa terra sub foco se domi condebant. Nescit Commentator quo verterim oculos, huc verti. Testantur autem verba mea, quæ illic subjungo, non pertinaciter me tueri conjecturam. Itaque nihil erat opus, ut hic inclamaret candidatos literarum. Nec enim periculi quicquam est, quoties inquirendi studio seorsim diversa lectio proponitur, modo scripta autorum ac ipsi libri non statim mutantur violenturque, quod tamen à quibus factum aliquando sit, ipse non ignorat. Sæpe vero sua retractat etiã Hermolaus, nam in hoc scripti genere,

Mures
alpini.

Venenū
pro ve-
ratro.

quod conjecturis ex magna parte constat, sæpe nos transversos rapit novitatis amor. Libro x, c. xxiii. restituo lectionem ad fidem veterum codicum, quorum vidi duos consentire, nempe hoc modo: *Coturnicibus veneni semen gratissimus cibus*. Hic me rogat velut obtorto collo tenens, *dic, inquit, bona fide, si te interrogavero, quod semen sit id, quid præter veratri semē?* Pulchra me Hercle quæstio. Quis hoc negat? Ego vicissim possem illum rogare: *Dic bona fide, nunquamne genere soliti sunt autores uti, sed in quo speciem docto lectori relinquunt intelligendam?* Expostulet igitur hic cum Plinio, quem plane reor sic scripssisse. Vide vero miram iniquitatem. Autoritate Solini contra fidem exemplaris scripti, contra Hermolai meamque sententiam supra legit, *Visco inungunt oculos*, hic testimonium illius refutat, quod Plinianus expilator non iisdem verbis utatur. De qua re supra meminimus. Atq; audi pulchram notam additam in margine: *Rhenanus carpitur diligenter. Expone diligenter, id est calumniose*. Post longas deniq; citationes sic concludit, *His, inquit, collatis stat Rhenanum non bene sentire de lectione, veratri semen*. Imo non nego de veratro intelligendum, tametsi vetusti codices habent *veneni*, quæ lectio optime consistit. Hermolaus admonuit tantum pro *veneno veratrum* legi posse, cuius hæc sunt verba: *Legi, inquit, potest Veratri semen, hoc est Ellebori*. Et statim nescio

nescio quod
est vulg
laica
Sed
ministi
Veneni
pingues
hunc p
Repre
bo labor
luminar
triumph
Plinium,
tem. H
contra
Nar
ad ren
esto se
nem,
sortem
etiam
cubi, st
notam
In h
gocio st
sublevar
primis l
incerta
hoc str
ri sele

nescio quis pro *Veneno Veratrum* supposuit, ut est vulgata Plinii læstio plerunque Hermo-laica.

Sed heus Domine commentator, non meministi quomodo scribat Plin. infra c. LXXII. *Venenis*, inquit, *Caprea & Coturnices*, ut diximus, *pinguescunt*. Reducit in memoriam, ceu vides, hunc priorem locum, quum inquit, ut diximus. Reprehēde nunc, qui quodam carpēdi morbo laboras, Plinium ipsum si lubet, aut calumniare potius. Vides quam pulchre de me triumphet, quem frustra impugnat. Felicem Plinium, qui tam acutum nactus sit interpretem. Hæc ferme sunt, Eximie vir, in quibus ille contra nos arguitur.

Nam ubi dissentit tantum à nobis, quid hoc ad rem pertinet. Unicuique liberum per me esto sequi, quod volet. Aspice vero communem, sed vere miseram omnium scribentium sortem, quibus tam maligne laus respondeat etiam feliciter labore functis; sin labantur alicubi, statim paratus immineat, qui suggillet & notam inurat.

In hoc sane emaculandorum autorum negotio studiosi paulo benignius sese mutuo sublevare deberent, quando res hæc est imprimis laboriosa ac molesta, deinde perquam incerta, sed tamen necessaria. Siquidem hoc studiosi non ignorent, nisi docti viri sese ad hanc miseram provinciam demit-

mittant, nunquam futurum, ut historia Pliniana suo nitore restituatur. Nam infinitis adhuc erratis scætet. Nolim tamen interim, non legi longe utilissimum autorem, quod ignorem quando studiosis ea sit obventura felicitas. Idem de Cicerone & Livio sentiendum, cujus aliquot libri prodigiose sunt corrupti. Quis enim hoc labore lubens velit implicari, qui videat aberranti perpetuam contumeliam paratam, recte divinantis laudem altera mox operis editione finiendam. Porro periculum ipsum in isto castigandi genere, nunquam dissimulavi. Proinde semper cohortatus sum, ut talia seorsim legenda proponantur ipsis autoribus intactis. Unde maturo judicio rebus exactius perpensis cum tempore restitui possint, veterum monumenta. Aiebant id in Plinio se fecisse castigatius nactos exemplar, qui proximæ editioni præfuerunt Basileæ, quum reprehenderem quod multa mutassent. Idem ante Erasmo arguenti responderunt. Accipio vero loca restituta, quibus nec ego succurrere potuerim, quamlibet annexus propter exemplar mendosum, nec item Budæus ipse. At feliciorē laborem sumpsit Aquæus noster, Commentarios in Plinium procudens, audacior sane Philippo Beoroldo, qui maluisset in hunc scriptorem glossemata conscribere toties domi suæ studiosis prælectum, quam in Apulejum Madaurensem,

sem, nisi
felicior
finita fu
aut non
liuntur.
sic scrib
lateranus
comprehe
nentes illi
antes illi
Mirum q
dirigant
dubie l
dirigant
dicere
ratur
scribi
Quadr
vnter
Rome
belli m
phael
Quadr
quis eq
jicio leg
dos. Co
tum n
rem
nidu
est ;

sem, nisi mendas veritus fuisset. Propterea dixi, feliciorē laborem, quod in commentariis infinita sunt, quæ dici possunt, & loca depravata aut non intellecta citra reprehensionem transiliuntur. Verbi gratia, Plinius lib. X. cap. XXIV. sic scribit de hirundinibus loquens: *Cecina Volateranus equestris ordinis quadrigarum dominus comprehensas in urbem secum afferens, victoriæ nuncias amicis mittebat, in eundem nidum remeantes illito victoriæ colore.* Hactenus Plinius. Mirum quid sibi velint ista duo vocabula, *quadrigarum dominus*. Raphael Volaterranus indubie sentiens locum vitiatum esse, legit, *Quadrigariorum magister*, nisi interpretationem esse dicere libet, ac quod hic de hirundinibus narratur ad belli tempora accommodat. Sic enim scribit: *A Cecina Volaterranus equestris ordinis, Quadrigariorum magister, Pompejanarum partium tempore belli civilis, hirundines parvas e nidis Romæ comprehensas nutrebat, quas postea nuncias belli mittebat amicis, ut Plinius refert.* Hæc Raphael Volaterranus. Cæterum nec mihi placet, *Quadrigarum dominus*. Frigidum autem sit, si quis equos alere elocare quæ; solitum putet. Coniunctio legendum, *aurigatum nido vivas*, hoc modo: *Cecina Volaterranus equestris ordinis, aurigatum nido vivas comprehensas in urbem secum afferens, victoriæ nuncias amicis mittebat, in eundem nidum remeantes illito victoriæ colore.* Sensus est: *Quum ex Volaterris aurigatum, ob ludos*

Hirundines victoriæ nunciæ.

dos videlicet Circenseis, Romam Cecina proficisceretur, hirundines vivas in ædibus amicorum in nido comprehensas secum ferebat, & factionis victricis illito colore remittebat ad amicos victoriam ejus diei Circensem significaturas. Nam hirundines in longinquum bellum, cujus incerta sit victoria, secum ferre, ridiculum. Notum autem est, quatuor olim factiones extitisse, Russatorum, Albatorum, Prasinorum & Venetorum, quot sunt anni tempora, coloribus inter se distinctas, à quibus cognomina traxerunt.

Factiones Circenses.

Felicis cujusdam aurigæ Russati Plinius libro septimo capite LIV. meminit: *Invenitur in actis, inquit, Felice Russato auriga elato, in rogam ejus unum è faventibus jecisse se. Et addit causam, Frivolum dicitur, ne hoc gloria artificis daretur, adversis studiis copia odorum corruptum criminantibus.* Loquitur autem de odoramentis, quæ inter cujusque factionis homines spargebantur.

Aurigari.

Aurigandi verbo Svetonius utitur in Caligula. Hic non inverte verba Plinii, immo explico. Certe in tam corrupta scriptura non secus ac in deploratis ægrotis interdum sectionibus ac usturis opus est. Atque hic Commentator noster prorsus silet. Proferemus adhuc unum ac alterum locum. In Proœmio libri decimi octavi non longe à principio sic

fielegitu
accenat
exempl
potius
Itaque
tum,
& pro
scripsit
catis ad

Vide q
istud voc
pravatur
Plinii lo
civilis,
molau
lem in
in arbor
dimo fa
ficia.
Scribe
r, litera
Nam seq
Deinde p
Murbacer
me erat, r
inceps. A
riva eleph
apri den
epistola

sic legitur : *Quoniam tamen ipsa materia intus accendit.* Hæc verba nullo sensu dicuntur. Vetus exemplar habet, *Accedit.* Hermolaus indicat potius *Accendit* scribendum, quam *Accedit.* Itaque verbum hoc receptum est in contextum. Ego dico reponendum esse *Accedit,* & pro *intus* legendum *vitis.* Sic enim Plinius scripsit ; *Quoniam tamen ipsa materia vitis accedit ad reputationem ejusdem parientis & noxia.*

Vide quantum hætenus obliterit unicum istud vocabulum *vitis* in adverbium *intus* depravatam, quo minus multis jam seculis hic Plinii locus fuerit intellectus. Sim vero valde civilis, si hic Aquæum imitatus petulanter Hermolaum virum modis omnibus incomparabilem incessam. Sequitur ibidem: *Atque quum in arbores exacuunt, limentq³ cornua elephantis & duro saxo rhinoceros, & utroq³ apri dentium scias.*

Scribendum primum, *quum arbore exacuunt,* s, litera ablata ac in præpositione expuncta. Nam sequitur, *utroque,* item auferendi casu. Deinde pro *& duro* reponendum, *& Uri.* Nâ sic Murbacense exemplar, quod pridem penes me erat, manifeste continet. Ut sic legamus deinceps: *Atq³ quum arbore exacuunt, limentq³ cornua elephantis & Uri, saxo rhinoceros, & utroq³ apri dentium scias.* Parisiensis editio, quam epistola liminaris Beraldo vendicat, testatur

tur legisse Longolium, & duro. Sed nos legendum contendimus, & Uri. Quis non alicubi labitur? Audi vero, quid Aquæus hoc loco dicat: *Legi, inquit, etiam potest scite sicca, hoc sensu: Quæ apri liment sicca dentium, ut sicca sit substantivum. Alii legunt: utroq; apri dentes siccas, ut sensus sit: Apri dentes exacuunt in siccas arbores. Habes quod eligas, utere congruentiore sententia.* Hæc ille. Pulchræ me hercle expositiones & argutz. Longum autem esset tantum hujus proœmii vitia aperta adhuc narrare, quæ sunt supra novem, verum non finit hoc epistolaris angustia. Sic repurgato Plinio certi commentarii scribi possent. immo pluribus locis commentario minus autor egeret. Sed fungere tu labore hoc vere Herculeo. Augiæque stabula repurga, alio in insidiis interim intento, sicubi in negotio fallare mendosa scriptura avocante mentem tuam, qui te mox contumeliose traducat. Enimvero fortasse putas ista animadversa Aquæo. Nihil minus, adeo exercitatus est in lectione Pliniana, argutiam ejus scriptoris nusquam non assequens. Ego stipes qui subinde hæstem, nam hoc imperitiæ temeritatiq; tribuit. An non argutum, quod Columellæ verba exponens docentis *agrotum pecus esse salivandum*, docet nos *salivare* esse sanum facere. O si esset qui utriusque caput salivaret. Sed tamen ego nolim conspui, Nisi sit expositio figurata, nempe hyste-

Salivare.

rclo-

rologica, quod per unctionem eam sanitas
 consequatur. Quam pulchre vero mendosa
 loca LIX. capituli libro IX. transfilit, præsertim
 eum, qui est in fine: *At inter Sargos*. Ibi debet
 exponere, quænam vox esset *Sarges*, Latine,
 Græca, an Hebraica, tum quid significaret.
 Est hoc interpretari Plinium? Et tamen au-
 det aliquoties addere: *Hoc caput nihil habet
 fuscædinis, nihil habet nubili.* Sed nimium te
 moror, Vir ornatissime, tametsi scio te liben-
 ter audisse locorum istorum germanam Plini
 lectionem, ac mihi gratias habiturum.
 Quid Aquæus facturus sit nescio. Nec de
 hoc sum sollicitus. Porro nondum oblivio
 me cepit humanitatis tuæ, qua me profectu-
 tus es apud Augustam, opera Marci Virfungi
 in ædes Fuggerorum me perducens. Antonii
 domus quid splendoris non habet? Testudi-
 nata plerisque locis, & columnis marmoreis
 suffulta, quarum epistilia ad antiquitatis ex-
 emplar exculpta sunt. Quid de cubiculis
 amplis & ornatis dicam, quid de hypocaustis,
 quid de ambulacris, quid de ipso domini cu-
 biculo longe cultissimo, tum ob deaurata
 laquearia, tum ob reliquum ornatum & tha-
 lami ipsius non vulgarem elegantiam. Huic
 adhæret facellum divo Sebastiana sacrum,
 cum subfelliis ex præciosa materia faberri-
 me factis. Omnia vero exornant insignes
 picturæ intus & foris. Et tamen quum ex-
 qui-

Sagiri.

quisitissima sint cuncta, pleraque minimum
 luxus præ se ferunt, multum vero civilis nito-
 ris atque frugalis munditiæ. Raimundi illa
 domus altera paulo lemotior quàm est item
 plane regia, amœnissimum utrinq; prospe-
 ctum, in hortos habens, quorum alter ædibus
 cohæret, alter interstite via publica, sed angu-
 sta separatur? quid plantarum nutrit Italia,
 quod domesticus hortus non habeat? quæ
 tibi topiaria, quæ pergulæ, quæ arbores, qui
 fontes fusilibus Deorum simulachris ornati?
 quale balineum ea ædium parte? Minus jam
 placebant Ludovici Galliarum Regis horti,
 quos olim Turonis & Blesis vidimus.

Postquam ascendimus, hypocausta latissi-
 ma, aulas spaciosissimas sive cubicula conjun-
 cta cum sumariis, sed ornatissima conspexim9,
 respondentibus inter se ostiis in meditullio do-
 mus, quibus de conclavi in conclave transitur.
 Hic passim vidimus exquisitissimas picturas
 ex Italia advectas, multas etiam Iconicas tabu-
 las manu Luæ Cronburgii feliciter absolutas.
 Sed magis nos moverunt in superius coenacu-
 lum deductos tot ac tanta monumenta anti-
 quitatis, ut vix ullo Italix loco plura credide-
 rim apud unum hominem reperiri.

Primum ærea contemplati sumus & fusi-
 lia. Quis illic veterum Deorum non sæpe
 no-

Luæ
 Cronb.
 picturæ.
 Antiqui-
 tatis mo-
 numéra.

nobis occurrebat ? Juppiter cum suo fulmine, Neptunus cum tridente, cum sacco petasoq; Mercurius, Pallas cum ægide, & erant, quos vix præ vetustate licebat agnoscere, Nominata deinde suo loco jacebant. Aderat tantum unum illic simulachrum lapideum. Circe fuit; ea nuda recumbebat in nixa dextro brachio, circum se in margine tabulæ maritioræ varias bestias habens, & adhuc illa magica virga sua quendam in brutum convertebat, supereratq; pars hominis non amplius quàm dimidiata. In altero secretario quod saxæas tantum statuas continebat, vidimus Dianam cum luna ac phætra, vidimus Apollinem, Minervam, Venerem cum Cupidine, Taurum qui vehebat nudam puellam tensis brachiis auxilium implorantem, & obscœnium illum Deum pendenda sui parte prorsus impudentem, cui astabant effigies mulierum plenos phallis calathos gestantium. Apparebat hortorum limites fuisse. Mirum vero potuisse ista tot sæculis uspiam integra conservari. Fragmenta statuarum vix numerare erat. Placebat nobis Somni Dei caput clausos habens oculos, & papavere revinctum. Bacchi capita multa arguebant ferta ex racemis & pampinis. Quædam Colosseam ferme corporum magnitudinem præ se ferebant.

Juppiter.
Neptunus
Mercurius
Pallas.

Circe.

Diana.
Apollo.
Minerva.
Venus.
Taurus
Europæ
avehens
Priapus
Hortorum
limites.

Somnus
Deus.
Bacchus.

Narrabatur vero nobis ex toto propemodum orbe conveſta fuiſſe ea vetuſtatis monumenta, præcipue tamen ex Græcia atque Sicilia. Adeo nullius ſumptus Raimundum pœnitet ob amore, quem literarum minime expers erga antiquitatem gerit, modo poſſit talibus rebus potiri. Id quod vere nobilem & generoſum hominis animum oſtendit. Sed de his plus ſatis. Edidimus opuſculum rerum Germanicarum inſcriptum Cæſari Ferdinando. Expectamus aliquid veterum librorum à te. Ciceronem de gloria, Eundem de Vita beata, quaſdam ejuſdem orationes hæcenus non viſas. Medæam Ovidii Fontianum Poetam, qui provincias Romanas eleganti carmine deſcripſerit, niſi tanto theſauro ſolus frui viſ. An fabulam narravit ille noſter? Bene vale Vir eximie. Seleſtadii, quinto Nonas Martias, Anno M. D. XXXI.

Cicer. de
Gloria, &
de Vita
Beata.
Ovidii
Medæa.
Fontianus
Poeta.

EPIST. LI. Parrhiſios.

Lod. Vives G. Budæo V. C. S.

De vita
& ſtudiis
recte in-
ſtituendis.

Epiſtolam tuam accepi, qua communicas mecum de eo, quod ſuper eſt, vitæ tempore collocando. Ego vero, mi Budæe, & eum te eſſe compertum habeo, qui vitæ tuæ rationes probe & ſapienter habeas deſcriptas, & me eum, qui conſilium tali viro dare nõ ſim idoneus, ſive ætatem ſpectem, ſive ingenium atq; e-

rudi-

ruditionem, five prudentiam ac rerum usum. Itaque scripsisse te potius ut commentatione illa tu ipse tecum, quid agendum esset, consultares, vel ut apertius animum & voluntatem erga me tuam testificarere, qui me velut ad intimas & gravissimas deliberationes admitteres de summa rerum, quacunque id mente feceris, indubie optima & cumprimis benevola. Ego partes ejus personæ sustinebo, quam ipse mihi imponis. Leve fuerit tantulæ chartæ dispendium, & erit alioqui, si non aliarum, hujus certæ epistolæ argumentum. Quemadmodum in re & publica & familiari usu evenire cernimus, ut qui summæ rerum præsumunt, indigeant aliorum ministerio ad functiones suas obeundas, ita & animus noster, Dux atque imperator vitæ mortalium, famulatu eget corporis quamdiu eo continetur. Nec enim vel res in natura abditas penetrare & assequi, & veritatis lucem exculpere atque intueri, nec consilium expedire ulla profun ratione valeas, nisi ad hæc opera instrumentorum corporis obsequens sese præbeat ingenii facultatibus. Corpus hoc vel de fvetudine fit immorigerum & refractarium, ocio luxurians feroxque, vel morbo aut senio, qui & morbus est, amittit vires. Jam olim audio te à Philologiæ tuæ castris abesse, non sine ingenti desiderio militiæ tibi adeo charæ jucundæque. Inde enim te & vale-

tudinis tuæ & rei familiaris abstraxit cura. E-
quidem ἀβιωτόν, ut ipse dicis, & plane ζωάτω
ὁμοίον existimo esse eam vitam, quæ absque
ingenii cultu traducitur. Sed illud est vicif-
sim cavendum, ne, dum ingenium excolis, a-
mittas corpus. Quo circa ita sentio faciun-
dum, ut ingenio isti tuo sive emanatori sive ju-
sta de causa exautorato molliter manum in-
jicias, & reducas illud in castra Philologiæ,
atque ex diutina dissetudine muneri cui-
piam adhibeas militari, sed levi initio & modicæ
operæ.

Id si strenue exequitur citra noxam ullam
roboris ac virium, finito illud ad pristinam
militiam vel continenter reverti, vel per in-
tervalla. Quam militiam animus tuus non
sine ingenti alacritate capeffet, natura sua e-
jusmodi exercitationum amans, nisi falsas
conjecturas de illo accepi ex multis, quæ va-
rie edidit documenta. Quod si ætas & labo-
res antea acti multum de ardore illo & acrimo-
nia veteri detraxerint, manere tamen in mi-
litia possit sine luculento sui detrimento, adju-
vet rem militarem, si non lacertis & robore, at
saltem consilio atque admonitionibus, quas
longus rerum usus & tot bellis merita sti-
pendia facile suppeditabunt. Sin vero cau-
sificari cœperit morbum fonticum aut ad-
versam valetudinem, & voluntati non suffi-
ciat

ciat corpus, & domum respectare institerit, impetret sane missionem justam & honoratam velut emeritis legitimo tempore & numero stipendiis. In quo audiendus erit monitor ille Horatianus: *solve senescentem maturus equum.* Satius est ut liber & solutus ambulet pro arbitrato suo, quo volet, sine imperio, sine sacramento & signis, quàm ut mediocribus bellicis munis succumbat continuo, nec ea possit edere opera, quæ expectationi hominũ satisfacerent, conferentium pristinam militarem laudem cum factis presentibus. Neque vero erit omnino inutilis votis & auctoritate nominis: & vel sedens domiconfuletur ab armato milite, ut Pontius Herennius pater Samnitici Imperatoris. Profecto quum humana omnia, tum ea potissimum, quæ ad publicas utilitates elaborantur, peculiari quodam nutu providentiæ regi arbitror. Si vires ad agendum tribuit, interpretare præcipi tibi ut agas: sin adimit, pro explorato sit non esse illi cordi, ut ad opus accedas, & ocium tibi indici. Mandabitur alteri, quam tu eras obiturus provinciam. Hæc Christi sunt universa, cujus nos nihil aliud, quàm ministri sumus. Cui opus assignatur, eidem & operi vires pares: ut qui Princeps arcem delegat tuendam, hic etiam præsidium conveniens prospicit.

Hujus rei dilucide admonemur in talentis,

quæ Dominus servis concedidit ad negocia-
 tionem. Neque ego hæc usurpo verbis solum
 in consiliis amicis dandis , sed de hac ipsa co-
 gitatione in adversa mea valetudine solatium
 fumo , quum pituitæ infestatione & gravedi-
 ne capitis subinde repetente ab studiis , quæ
 mihi multo omnium charissima sunt , invi-
 tus & gemens divellor. Uxor & liberor-
 rum quam curam gesseris , puto nemini i-
 gnotum esse , nisi si quis te nec novit de no-
 mine : & facis pro viro non solum sapiente,
 sed pio etiam , quique præceptorum memi-
 nisti Pauli Apostoli. Sed hætenus tamen
 habenda illorum ratio , ne quid eis patiaris
 deesse sive ad victum & cultum , seu ad ho-
 nestam & te dignam educationem. Ut ve-
 ro illi per laborem tuum deliciis & omni vo-
 luptatum genere sese expleant , & opibus ac
 copia rerum omnium ad fastum atq; ad arro-
 gantiam abundant , nullo penitus modo vel
 procurare debes vel optare. Quid enim mi-
 nus congruit iis præceptis ævi hujus transigen-
 di , quæ ipse & legisti plurima & scripsisti per-
 multa ? Hæc est animi mei sententia , in qua
 εἰ μὴ ὀμοφρονῶ σοι, gaudebo : εἰ δὲ μὴ, νευ-
 θεύσειδάαι καὶ παιδευεῖδάαι ὅσα' σε magnam
 habebō gratiam, non in hisce tantum, quæ sunt
 à nobis quodam modo πεπαιγμένα , (neque
 enim tibi consilium hoc meum est opus) ve-
 rum etiam in seriis , velut in libris meis de di-
 sci-

sciplinis, & aliis, si quos meos vacavit inspicere. Uxorem tibi convaluisse gratulor. Illi salutem ex me dices plurimam. Opto vobis fausta omnia & felicia. Brugis Cal, Septemb. 1532.

EPIST. LII. Parrhisios aut Martianum ejus.

Lodovius Vives S. D. GV. Budeo
V. CL.

Binas tuas literas accepi eodem fere argumento, quibus ternis meis respondes. Ejisdem argumēti Quanquam multi sunt loci in meis, quos nonnullissem tacitos dimisisses, de quibus, quum vacaverit, aliquid dices. Utræq; literæ tuæ datæ sunt ex Martiano: priores postridie Calendarum Januar. posteriores postridie Calendarum Februar. Hæc ita exacte addo, quoniam scire cupis, an mihi sint redditæ. Mira est enim negligentia ne an improbitas in reddendis literis an utrumque, quum ut sero perferantur & resignatæ, quales mihi videntur fuisse alteræ tuæ, ut meæ istic fuerunt. Bene habet, quod nihil scribimus, quod si proferatur & evulgetur, doleamus, *ὡς σφάλῃς τοῖς ἄλλοις γράφοντες καὶ ἀγαποῦσθαι.* Video te molestè ferre, succensere etiam nobis, quod te seu tua potius ex umbra ista in lucem atque apertum proferri velimus, idque curemus; quin etsi quid apud te amicorum tuorum valet autho-
ritas,

ritas, illud me usq; adeo perfecturum confido, ut pro perfecto multis exoptantibus jam promiserim. Tu hic videris, an eo magis mihi succensere constitueris, quod tantum mihi tuis in rebus licere permiserim, an fidem promissumq; hominis tibi amicissimi præstandum per te censeas. Ego quando in hunc locum progressus sum, ex quo regredi sine pudore vix possum, flagitator ero tibi non molestus quidem, sed tam assiduus & acer, ut si nihil nostræ amicitiae, huic certe diligentiae aliquid tribuendum habeas & tunc cautius fidem Διὸς Φιλίης implorare possis. Causificationes tuas omnes accipio. Qui possum enim non probare, quicquid à summo illo Budæo, cujus ingenium moresq; singulariter admiror & colo, profectum est? Sed istis tuis omnibus excusationibus atq; adeo reculationibus illum unum verum possem querulus occinere,

Causando nostros in longum ducis amores:

tum & id, quod ad Architam Plato scripsit, *Non nobis solis nati sumus.* Non possum me continere, quin seposito paulisper fulgore tuæ autoritatis audeam inspicere atque inquirere in tuas istas causificationes. Et quia credo exemplum epistolæ ad me tuæ penes te remansisse, non repetam tua verba: Luculenta illa argumenta, quæ brevi tanquam rationem ocii tui daturus es mundo, ego magnifica & præclara opera futurum interpretatus sum,

sum, in qua sententia persisto, & id quamlibet dissimiles fore credo & spero. Tu vero quid inquis, si de altissimo meo & gratissimo posthac ocio futuro intelligam? Ista, mi Budæ, non erunt documenta, & ea, ut tute polliceris, luculenta, quæ tibi intus omnia more & modo Aspendii Cytharædi. Qui potes Italos, Hispanos, Germanos, Danos, Pannonios, Britannos? qui potes vel tuos istos Gallos, etiam Parrhisienses Transpontanos docuisse, te in ocio jam esse, nisi partus, indicia, monumenta ocii viderint? Quæ istarum gentium & nationum te in ocio fuisse aliquando nosset, si *annotationes*, si *de asse* non conspexisset? Ego & amici alii tui sciemus quidem semper, quid agas, ociosusne sis an negociosus: exteris hominibus, & ad quos nihil præter nomen & gloria tua permanavit, istud declarari non poterit, nisi iis rebus, quæ sunt argumenta ocii, quæ quum daturum te promiseris, & eadem luculenta, vide quid aliud futura sint, quam quæ ego conjeci? acute scilicet solem ex splendore. Nam quod quereris tibi per nos cessare ne in secessu quidem licere: quid tu appelles *cessare* nescio, an illud quod tribuit Epicurus suis Diis? qui nihil habent ipsi negotii, neque alteri exhibent. Ne vivere quidem ut puto, velis, si aliud in vita facturus non sis. *Cessare* ego judico extra aulicos & urbanos tumultus, extra molestas curas secum habita-

Cessare.

Orium,
χολῆ.

bitare, legere, scribere & sibi & aliis, hoc video Ciceronem appellasse *feriatum* esse & cessare & agere oia & nihil agere: & Græci genus hoc exercitamenti dixerunt *εὐλαῖα*, quod tu tibi odiosum negotium esse dicis, & facere delicias te negas. Quæ possunt esse majores istis tuis tam delicatulis recusationibus? At judicium reformidas, quod? cujus hominis? tu non nosti te? an ignoras summum te tribunal literarium obtinere, quod de reliquis omnibus cognoscit, nullum de ipso? ad te ab aliis provocatur, à te vero ad quem? censor es, cui de moribus & ingeniis nostrum omnium permisa est cognitio & potestas, de tuis nemini. Nam quod satisfecisse publicæ expectationi te dicis duabus ærumnis exantlatis, satisfecisses forte, si vel ærumnæ fuissent leves vel parum strenue in ea re gessisses te. Nunc tam strenua tua opera in re tam ardua animos hominum incitat ad requirendas & efflagitandas abs te alias complures. Quot putes fuisse alios Herculi labores subeundos, si diutius vixisset? ita fert rerum ipsarum natura, ut ignavi segnes, inertes missionem continuo accipiant etiam voluntario oblatam: fortes, seduli, industrii, strenui semper fere in officio retineantur, quin & post missionem subinde revocentur ad munia. Sarcinas tuas per nos & componere tibi & disponere licebit, & respirare, & colligere te velut in tempestate jactatum & ex-

gi-

gitatum
talem
rum, q
licet fa
sum &
esse. L
as, ne t
terariz
est exar
abiceffer
ted intent
fuisse, fa
minore t
tuiffe. J
tum val
Latio &
rum, &
acrem
interim
que in R
quidem
vult, que
qua munia
quod queri
sum ad ede
pas. Quod
satis fuerit
endum hort
re. De his
nunciatore

gitatum. De stylo purgando & exacuendo talem excusationem quem putas accepturum, qui epistolas ipse videat tuas? quæ videlicet satis ostendunt stylum tuum rubiginosum & situ nimio marcidum consumptumque esse. De quadrienni vocatione obsecro taceas, ne tibi fraudi sit, quod injussu potestatis literariæ consensusque eruditorum publici, qui est exercitus philologiæ Imperator, à signis abscefferis. Quo tempore ne abfuisse videaris, sed intentus operi alicui magno & laborioso fuisse, fac nunc aliquid, quod nemo credat minore tempore, quam quadriennio fieri potuisse. Jus trium liberorum allegas, quod multum valuit in antiquo Latio? at in hoc novo Latio & Hellade plus valet jus trium liberorum, & valet quidem ut interquiescere liceat, ac rem familiarem revisere & curare, sed ut interim ad munera redeas, nec piger cessatorque in Repub. fias. Erasmus noster ne triginta quidem liberorum jus sibi adjumento esse vult, quo minus & Magistratus gerat & reliqua munia obeat. De me nihil est adhuc quod queri quisquam possit. Nondum serus sum ad edendum: veniet & mea tempestivitas. Quod si ne tum quidem parere potuero, satis fuerit tanquam obstetricem vos ad parandum hortari, incitare, & ut enitamini juvare. De his hætenus. Jam de Pandectis & obnunciatore illo tuo, propemodum intelligo
de

de quo loquaris sene , cui totæ tres anticifæ non suffecerint. Erasmus mihi dixit, doctissimum quemque ex Germania esse illi eam ob rem infestum, nec dignus est, cui tu irascaris. Non deerit, qui ei pro te respondeat, si modo responsum potest ejusmodi verbis inveniri a; ptius silentio. Quod si ipse contra eloquentiam bellum suscepit, nemini verendum est, ne regina illa rerum violatam suam majestatem inultam esse patiatur, cui etiam fortissima sæpe cesserunt arma. Quocirca in mœrore non sum, quod mihi de funere eloquentiæ dixeris, cui me jampridem dedi devoti; totum, quam placida illa & approbante, tuum tuiq; similiam esto judicium: sed devoti tamen. Verumenimvero mortalis eloquentia non est, quæ vivet & vigebit quamdiu homines erunt: & si hi omnes intereant, inter cœlestes illos montes versabitur omnibus chara, omnib; jucunda. Proinde nec aliquid augurium & ocentus obscænx illius oscinis, quam malus ille vidit augur, reprimere & retardare de incepto debet opere. Avis enim ea est, cui nulla est in eloquentiæ auspiciis fides. Sed de hac re forsitan alias prolixius. Erasmo resalutat te, non scribit, quoniam tuæ nunc sunt scribendi vices. Epistolæ illæ ad eum tuæ, quæ sunt in principio hujus novæ farraginis, me nunc, quum eas attentius & consideratius lego relegoq; usq; adeo non aliqua in re offendit, ut mirifice

me

me oblectent. In eandem sententiam eundem-
 que affectum adductus est & Erasmus ipse.
 Quocirca si quid unquam ad te de illis scripsi,
 ignosce quæso mihi, qui tunc parum attentus
 eas percurreram. Sit tibi felix prosperumque
 quod in Martianum tuum demigrasti. Vicus,
 ut existimo, fiet celebrior excultiorque præsen-
 tia tua, & omnia in tua villa melius curabun-
 tur te spectatore. Vetus est Catonis illud, *Frons*
occipitio prior est. Vetustius & illud Lybici cu-
 jusdam apud Aristotelem: *Optimus agro simus*
Domini vestigia. ἀλλὰ γλαυκασίας Φάσις Ἀ-
 θήνας. Hæc ad priorem tuam epistolam seu
 ad utramque potius. Quid enim aliud est in
 posteriore? sed ad hanc quoque pauca re-
 spondebo, quum vacabit. Tu interea hanc
 ita accipias velim, ut putes responsionem esse
 utriusque tuæ. Si quid addidero, corollari-
 um acceptum mihi referes, non pro solutione
 computabis debiti. Vale Lovanii Nonis Mar-
 tii. Saluta meis verbis amicos, quos soles. Hic
 Hermannus Phrysius juvenis amæno ingenio
 & eruditione ne utiquam vulgari tui est stu-
 diosissimus, precatusque est me, ut se tibi com-
 mendarem. Id ego facio, nec dubito, quin sit
 tibi suis dotibus brevi commendatissimus:
 quas dotes commemorare me necesse non est,
 tu eas continuo nosces.

Agidius Tschudus CL. atque Doctiss. V. Beato Rhenano S. D.

His redditæ sunt mihi literæ tuæ, vir humanissime, una cum libello gestorum Ariminii: sed cum primas accepissem, non potui mox respondere, impeditus Gallica legatione, quæ & quadrimestri tempore in Gallia me retinuit. Reversus autem, ne deessem amico, volui brevibus respondere, quid mihi in quibusdam locorum & populorum nominibus videretur. Et principio quidem, cum tibi videatur Lentienfes non esse Lintzgoios juxta lacum Podamicum habitantes, sed magis eos, qui habitant circa oppidum Lentz-kirch, magis mihi tua, quàm mea arridet opinio, atq; ob id libens cedo. Deinde cum scribas, me nimium tribuere Straboni viro Græco & externo, quando ille dicit, *Germanos sic dictos, quod fratres fuerint Gallorum ob morum conformitatem &c.* Referam quid me moverit ad credendum huic Græco auctori externoq; viro. Primo, Strabo diligentius conscripsit Alpes, Alpinas gentes, Rhæni ortum, lacum Podamicum, Helvetiorum, Rhætorum, Vindellicorum, Gallorum, Germanorum, Italorum, atque aliorum populorum regiones, quam nullus fecerit Latinus auctor, diligentissime singularum populorum loca & situs commo-

strans

Lentien-
fes.

Germani
cur sic
dicti.

Strabonis
diligentia.

strans, non quod sua persona has regiones omnes lustravit, sed Germani quidam & Galli hæc omnia sibi suppeditaverunt, aut certe ingeniosi quidam milites, qui bellorum occasione omnes istas lustrarunt regiones. Vide, quæso, quam oscitanter Cæsar describat ortum Rheni, & cursum ejus negligens, & Rhatos apud quos oritur, & lacum Podamicum quem efficit. Tacitus quoq; & Ptolemæus nullam faciunt mentionem de hoc lacu: & Mela obiter meminit nominis ejus. At Strabo diligenter eum describit, referens etiam qui populi & regiones ad illum usq; pertingant. Si ergo vir ille in minutis his disquirendis tam diligens fuit, quis dubitet eum non diligentiorum fuisse in inquisitione magni illius Germanorum nominis? Et hic quidem nihil ex cerebro suo, sed quod alii experti viri ei suggererunt, hoc scripsit. Commendanda est igitur hujus Græci viri diligentia, & magnis præconiis extollenda, & nequaquam tantus autor contemnendus, quod longe à nobis distitus fuit. Si in minutis rebus verax deprehenditur, ut jam indicavimus, quis non credat ei in majoribus, præsertim in his quæ de Germanorum scripsit nomine? Vixit quidem ante Tacitum, & Tacitus ob id verisimiliora sunt verba ejus quam Taciti, qui scribit nomen Germaniæ vocabulum esse recens, etiam cum Cæsar & alii quamplures longe ante eum mentionem fecerint Ger-

Q

nra.

Tacitus
notatur.

manorum. Quin & Livius indicat *se reperisse apud antiquos autores, tempore Tarquini Prisci, Germanos in Italiam profectos &c.* Unde igitur est, ut Tacitus ex Germania novum faciat nomen, nisi quod somnium capitis sui scribit, sicut & de origine Judæorum & veneratione Christianorum similia prodidit somnia? Ob id Tertullianus in Apologetico capit. 16. cum reprehendit, vocatq; *rabulam mendacem*, id quod Straboni ab antiquis autoribus nunquam factum legimus. Verisimile igitur videtur esse id, quod scribit de Germanis, nempe eos à Gallis Germanice loquentibus vocatos fratres, qui usus apud Helvetios quoq; hodie invenitur. Et cum postea Romani Galliam obtinuissent, didicerunt à Gallis nomen illud, transfuleruntq; in linguam suam, & vocaverunt fratres illos, *Germanos*.

Deinde Tacitus non aperte dicit neq; interpretatus est, nomen Germaniæ esse Germanicum vocabulum, ut sit idem quod *garman*, id est totus vir, cum alioquin Germanica vocabula verterit in linguam Latinam, qualia sunt, *brecht, herd, pfriem* &c. Quare igitur & præcipuum vocabulum Germanicæ nationis non vertit in latinam linguam, si est Germanicum? Notata fuisset proinde in majoribus nostris magna ambitio & præsumptio, si sese hoc ambizioso nomine reliquis nationibus prætulissent, denominassentq; *Garman*. Adde & illud,

istud, vocabulum ipsum Germaniæ non sic omnino fuisse extinctum in Germaniâ, si fuisset vox Germanica, potissimum cum fuerit summum & præcipuum vocabulum hujus gentis, posteaquam particularium gentium nomina non sint apud vulgares homines obliterata, qualia sunt *Phrisi* Friesen, *Suevi* Schwaben, *Saxones* Saxen, & alia quædam, & tamen populi isti solum membra fuerunt totius Germanicæ nationis, sed retinuerunt in vulgari lingua nomina sua antiqua, etiam cum illa nihil significant in Germanica lingua.

Quid igitur accidit, ut intercederit summum Germaniæ nomen, si fuit compositum ex dictionibus Germanicis significativis, nempe ex *gar* & *man*? Et certe nullus hodie in Germania invenitur populus, qui in ipsa Germanica lingua nomen retinuerit Germaniæ, sed solum apud Latinos invenitur, hanc nationem Germaniam vocatam.

Tertio dicit Tacitus, quod à seipsis invento nomine Germani vocarentur: & quidem hæc verba Strabonis sententiam nonnihil confirmant, & non enervant, cum in hunc usque diem hujus nationis consuetudo sit, à majoribus veluti per manus tradita, ut sese in bellis *fratres* compellent, ita ut etiam duces exercitus, quando milites alloquuntur, eos *fratres* vocent, quos Romani olim *commilitones* appellaverunt, & aliæ nationes

more quoque suo vocant. Nam quum Romani olim tubis aut tympanis milites ad vigiliam adhortabantur, vel aliud quippiam intimare satagebant, dicebant. *Audite populi, vel commilitiones.* Galli vero clamant, *O compagnozi*, id est, heus socii: & Helvetii sic, *Also ihr Herrn*, id est, heus ô domini: alii autem populi suos acclamant more suo. At Germani ab antiquo milites suos sic acclamant: *Also ihr Brüder*, hoc est, heus ô fratres: unde procul dubio ab exteris nationibus & ante multa tempora illis datum est Germaniæ nomen. Et hic quidem mos est Helvetiorum, ut Germaniæ populos fratres vocitent. Consonat quoque sententiæ Strabonis, quod Romani vocabulum Germanorum populorum semper acceperunt pro fratribus. Vel ejus Paterculus lib. 2. ubi mentionem facit de execratione, quæ Consulibus Lepido & Planco triumphantibus fiebat, quorum fratres proscripti erant, ait illis acclamatum, *De Germanis, non de Gallis, duo triumphant Consules*: ubi loquuntur obscure de fratribus Consulium, & per jocum incessunt Consules ipsos, perinde quasi Germanorum populorum victores fecerint triumphum. Si itaq; vox *Germanus*, fuisset vocabulum Teutonicum *German*, minime quidraffet huic joco. Dicit proinde Tacitus: *Germaniam frugiferarum arborum esse impatientem.* Et quidem fieri potest quod suo tempore,

nul.

nulla talis arbor in ea plantata fuerit, nihilominus terra ipsa semper fuit & est hodie in multis locis frugifera feraxq; vini, ut in Franconia, juxta Neccarum, & alibi. Cum itaque proprios antiquos autores non habeamus qui Germaniam ipsam descripserint, sed confugere oporteat ad externos, Latinos & Græcos, videtur mihi Strabo omnibus præferendus, qui diligentius cæteris quæq; investigavit.

Joannes Aventinus, qui Bavarix antiquitates descripsit, & vetusta nomina diligenter elucidavit, in hoc uno mihi non satisfacit, quando scribit *Augustam Vindelicorum* non esse eam quæ hodie locatur prope Licum, quodque Vindelici citra Licum versus lacum Podamicum nihil domini habuerint, sed juxta Ptolemæi sententiam habitarent inter Licum & Ænum, id quod omnino est contra sententiam Strabonis, qui scribit Vindelicos attingisse lacum Podamicum. Facile quidem assentior, tempore Ptolemæi & ante, Vindelicorum tractum inter lacum Podamicum & Licum, jam Rhætorum regionibus assignatum, & omnes has regiones in unam redactas provinciam: sicut & apud Helvetios postquam intercidit nomen ipsorum, pars quædam Sequanorum provinciæ fuit ascripta (Nam Aventin. Ptolemæus ponit Aventicum inter Sequanos, quod tamen tempore Taciti Helvetiorum metropolis fuisse scribitur) & pars alia fuit

Aventin.
notatur.

Augusta
Vindelic.
Vindelici
ad lacum
Podam.

fuit Rhatix adjuncta, sed quæ postea Aleman-
 nis una cum memoratis Vindelicis, qui sedem
 habuerunt inter Licum & lacum Podamicum,
 sese obligavit. Quod vero Aventinus illam
 terræ portionem contra Strabonis mentem di-
 cit perpetuam Rhatiam fuisse, & Augustam in
 ea sitam, Augustam Rhatiorum vult esse, sta-
 tuens interim juxta amnem Iseram aliam Au-
 gustam Vindelicorum, nullo fulciri potest au-
 tore. Hoc enim pacto liceret arguere ex Pto-
 lemæo, Aventicum nunquam Helvetiorum
 fuisse, sed Cannodurum tantum & Forum Ju-
 lii, juxta Rhenum atque intra Helvetiorum li-
 mites sita: sic enim Ptolemæi tempora loca-
 ta deprehenduntur. At ex Antonini itine-
 ratio facile probatur, hanc eandem Augustam,
 quæ juxta Licum collocatur, Augustam
 esse Vindelicorum, quæ & illo tempore,
 adhuc habuit nomen Vindelicorum, non
 obstante quod citra Licum in provincia Rhæ-
 torum sita esset. Nam erant adhuc illius re-
 gionis habitatores Vindelici, etiamsi Rhæ-
 tix provincix accenserentur. Ponit pro-
 inde Antoninus duo itinera, unum à pon-
 te *Ani Isinisca 20. M. p. Ambre 32. M. p. Au-
 gusta Vindelicorum 27. Aliud à Blodoro Quintia-
 nis 24. M. p. Augustis 20. Regio 24. Abusnia 20.
 Vallato 18. Summuntorio 16. Augusta Vindeli-
 cum 20. M. p.* Describit quoque itinera quæ-
 dam, quæ ab Augusta Vindelicum ultra pro-
 gre-

grediuntur, unde facile conjici, imo inferri potest, Augustam ipsam non juxta Iseram, sed juxta Licum sitam. Vale.

EPIST. LIV.

S. Galli.

*Henr. Bullingerus Joach. Vadiano gratiam
& pacem à Domino.*

Pudet pigetque me mei, Vir honorande, qui in te optime de me meritum tam sum ingratus, ut tu cogaris tertio jam idem à me postulare. Sed per Christum te oro id delicti mihi condones. Negotiis enim supraquam dici possit obrutus sum. Excuduntur jam secundo Comment. mei in Acta. Scribo interim & in Ephesios Pauli. scripsi in Galatas, scripturus porro sum (si Dominus dederit gratiam) in Philip. & Coloss. ante proximas nundinas Francofordienses &c. De libris Ambrosii id sentio, quod tu, stupidos hos nequaquam esse authoris optimi & judicii emunctissimi fecuram. Stilus enim non congruit cum aliis Ambrosii operibus. Deinde longe aliam rationem sequitur in exponenda ratione Sacramentorum in iis libris, qui absque controversia sui sunt, quam in his sequatur. Confer tu modo illa, quæ in his de Eucharistia scribit cum illis, quæ leguntur 2. Officio libro capite 28. & in 1.

D. Amb.
liber de
Sacram.
& Eucha-
ristia.

ad Corinth. cap. II. & videbis quam sibi sit dissimilis. Præterea omnia in his libris sunt frigidius tractata quam Ambrosii ferat acumen & diligentia. Erasimus suo more dissimulat & occultit suum iudicium. Non enim horum librorum vel verbo meminit. Rejecit tamen in postremum tomum, ut non dubitem illum sentire magonis cuiuspiam illud esse opus. Noluit tamen censura sua notare illos libros subdolos, ne fortassis crederetur cultor esse nostræ de Sacramentis sententiæ, qui scilicet non nisi duo aut ad summum tria confitemur. Caterum quomodo Bertramus itis libris usus sit, non nescis. Vixit is Caroli II. cognomento Calvi temporibus, Valebis optime 7. Julii, an. 1535.

Bertram.
Presbyter.

EPIST. LV.

S. Galli.

Bullingerus Vadiano CL. Cos.

Honorii
Imp. sepulchrum.

ANno Domini M D. XLIV. pridie Nonas Februarii à fossoribus, qui fulciendis fundamentis terram effodiunt, novæ basilicæ S. Petri à Julio inchoatæ haud longe à mole quadam rotunda, ubi mausoleum fuisse Honorii Cæsaris nonnulli putant, nunc vero in Sacrarium usum cessit, repertum est sepulchrum marmoreum, cujus operculum & ipsum marmoreum longum erat pedes X. latum VI. altum unum & dimidium. Vas ipsum cuiusdam amplitudinis

nis foris quadratum, intus obtusos habebat angulos. Sublato operculo reperta sunt ossa duorum cadaverum, quorum alterum fuisse Mariæ sponsæ Honorii, filia; Fla. Stilichonis ex certis indiciis colligitur: alterum quoq; Thermantia; ejusdem Honorii sponsæ, & ejusdem Stilichonis filia; fuisse creditur. Quarum utrasque virgines defunctas Historici tradunt, & regio habitu simul cum dotibus sponsalibus conditas esse ex iis ornamentis, quæ apud ipsas inventa fuerunt, constat. Erant autem hæc cadavera palliis aureis involuta, ipsæq; calvaria; aureis cinctæ diadematibus. Fila vero palliorum vetustate computruerant: externi vero limbi ipsaq; diademate ex auro ductili constabant. Quare ex iis aurum conservatum est. Ossa adhuc cohærentia simul cum vestibis statim ad contactum sensumque aeris abierunt in pulverem. Aurum ex vestibibus collectum & purgatum ponderabat libras circiter LXXX. In pectore alterius massa racemi specie dependebat, composita ex auro, adamante, smaragdo, atque aliis gemmis. Apposita erant & vasa aliquot perforata forma clepsidrarum odoris gratia concinnata. Margaritæ grandiusculæ LIII. sed squalore sic erant confectæ ut digitis dissiparentur. Anuli aurei plures C. quibus maxime gemmæ per orbem atq; circumferentiam erant insertæ, jaspides, carbunculi, adamantes, & reliquæ. Cochlea aliquot

Mariæ
Stilicon.
cadaver.
Thermā.
Stilicon.
cadaver.

aurea, calamiftra aurea, fitella quædam argentea, mirabilis artificii vafa aliquot cristallina, vas quoddam sine concha ex Achate lapide. Item ornamentum quoddam panis fere fpecie, constans ex duabus gemmis, quarum altera Cornelius erat, altera Topazius: quas connectebat circulus sive zona aurea variis gemmis distincta atq; ornata. In lapidum superficie utrimq; insculpta funere nomina, hoc fere modo:

*Delata sunt
mox omnia
in Palatium
Sicinum ad
Pont. Max.
ubi nunc
asserantur.*

In altero latere eadem legentur Honorii ac Stiliconis, atq; etiam hæc nomina Thermania Serena.

URSPERGENSIS in Chronicis:

Stilico Comes erat de perfida & dolosa gente Vandalarum natus. Idem socer erat Honorii. Cujus due filie Maria & Hermantia, altera post alteram Principi Honorio desponsa sunt, sed utraque virgines obierunt, &c.

EPIST.

EPIST. LVI.

S. Galli.

*Bullingerus Vadiano gratiam ac pacem à
Domino.*

Quæ de reperto Mausoleo nuper ad te dedi, interim multo certius accepi ab iis, qui viderunt. Transferunt enim hac superioribus Paschalibus feriis duo viri eruditissimi, cives & Canonici Brugenses, ex animo Christo & veritati faventes: qui circa Martii principium adhuc Romæ fuerant. Ex eorum iudiciis & expositione hæc, quæ hic mitto, ut tibi gratificarer, conscripsi. Hæserunt aliquot apud nos diebus, conferentes nobiscum de rebus literariis & religionis. Repararunt fasces ex itinere miros, ac nos illos amicis colloquiis atq; conviviis refocillavimus, &c. Aprilis 19. An. 1544.

EPIST. LVII.

Parisios.

Joan. Auratus ad Robertum Stephanum Typographum nobilissimum.

Inter tot, hac ætate belle qui typis
Cudunt minutulis libros,
Primas, Roberte Stephane, tu parteis tenes,
Reclamitante nemine.
Seu quis requirat literæ elegantiam,
Cæsis in æs è formulis
In plumbeas abire iustam tesseras,
Vulcania juvante vi.

Typogr.
Stephan.
prædica-
tio.

Seu

Seilinearum nobilem symmetriam,
 Oculos quod acreis plurimum
 Juvet legentum, haud indecenter omnibus
 Suum tenentibus locum.
 Versus spatiolis rite distinguentibus,
 Parvis perinde ut areis,
 Quas hinc & inde, susq; deq; continent,
 Cohibentq; certi margines.
 Seu quis (quod ad rem pertinet vel maxime,
 Quam quærimus) solertiam,
 Ac diligentiam sagacem postulet
 In eluendis omnium
 Nævis librorum. ne qua labes sordium
 Doctorum operibus insidens
 Obstaculo sit imperitoribus,
 Doctisq; bilem conciat.
 Inusitatam ô hominis erga litteras
 [Humaniores quas vocant]
 Propensionem mentis, ô animum viri
 Nullo silendum tempore,
 Seu sit superstes, seu fuisse Dii velint:
 Solerte qui cura libros
 Excudit expolitq; tanta. nec finit
 Circumsideri erroribus,
 Aut occupari: crassa quos incititia,
 Et obsoleta spurcitas
 Linguæ profudit antelapsis seculis
 Tum cum nitor sub pedibus &
 Sermonis apparatus esset (pro nefas)
 Simul omnis eruditio:

Barbari -
 es supe-
 riorū se-
 culorum.

Expulsa terris quæ per hominum inertiam
 Humana corda fugerat.
 Gentes ut execrata quondam ferreas,
 Post aurea atq; argentea
 Peracta secla, dicitur novissima
 Liquisse præpeti pede
 Astræa terras, quam Pudor & Integritas
 Recti boniq; præfides
 Sunt insecutæ, non reversuræ, nisi
 Criminibus indicta fuga.
 Sic effugarat, quicquid in terris erat
 Tunc litteraturæ bonæ
 Ætas parentum rustica atq; inelegans,
 Cum dira labe hæc statim
 Veterum occupavit expolitas schedulas
 Unde, nisi ab ignorantia
 Profecta? Cæterum lues hæc deniq;
 Vires eundo sic malas
 Collegit, ut sincera nulla pagina
 Ad nos dein pervenerit.
 Cunctis dolendum quod foret nunc posteris:
 Quæis haud inoffense datur,
 Nec sine labore plurimo ire per libros:
 Æras reliquit quos prior
 Mutilus, adefos, faucios, interlitos,
 Et ulcerosos undiq;,
 Mentisq; totidem pene, quot vocabulis
 Turpem scatentes in modum.
 Quæ non parum vel eruditioribus
 Nunc exhibent negotii,

Veterum
 scriptorū
 corrupte
 la & de-
 pravatio.

Illas quotidie acriter pugnantibus

Loco movere non suo.

Roberti
Stephani
Typogr.
laus.

At ô tuarum possit hac in parte quis

Laudum invenire terminum ?

Cui tanta se monumenta debent, atq; tot:

Quæ prisca gens mortalium

Licet ædidisset, nunc forent ut inædita

Ni per laborem plurimum

Redintegrasses tu resuscitans ea,

Prope dixerim, intermortua

Roberte literaræ rei salus.

Non ut columnis pluribus

Inniterentur tecta, prætereuntium

Quod vertat in se lumina.

Non ut renidens tibi lacunar in domo

Fulgore verberet solum

Imaginofum. Non enim tu arti tuæ

Statuis avare & sordide

Precium: leveis quod sacculos exhauriat

Scholasticorum pauperum:

Tuam frequentant qui tabernam plurimi

Plenam bonarum mercium:

Emptos ut illinc quam licet parvo libros,

Quibus opus ipsis, auferant.

Libros: heri qui diligentiam sui

In corrigendis lapsibus

Vel ore ab ipso, ceu parentes liberi,

Testentur ac subindigent.

Quod dum assequaris, sumptibus non interim

Parcis profusioribus,

Plus

Plus publicæ rei quam domesticæ gerens

Curæ atq; sollicitudinis.

Nec me latet, quis sit status domi tuæ.

Si Junius Rabirius

De te loquendo verba non mihi dedit.

Quod cur faceret? aut quomodo?

Cum vir sit (ut scis hospes ejus) & bonus,

Et elegantis ingenii :

In quoq; nigri nulla mica sit salis,

Multum sed albi & candidi.

Is ipse verbis talibus (si sum memor)

Est usus ad me dum redit

Dato libello sub tuum prælum suo,

Grato tenellis mentibus :

Quibus solidior convenit nondum cibus:

Aurate mi, medullitus

Quem diligo, quem plus ocellis his amo:

Qui lucis usum dant mihi.

Non tu potes videre conjectareque ,

Quo nunc ab orbe sum redux?

Cum conspiceris me renidenti ore sic

Magnum fateri gaudium.

Næ tu parum vides, opinor sordium

Quam plenus tibi sunt lumina.

Sed quid moror nunc eloqui, cur ita siem

Perfusus alto gaudio?

Adverte dicam. Pes refert me nunc meus

(Equi mens sit fit mei)

Illinc. ubi lux ire purior mihi

Videtur, ac serenior ,

Junius
Rabirius,

(Lux

(Lux litterarum, dico : non diurna lux)
 Quam gentium usquam. Caterum
 Hac gratia illuc iveram, libellus ut
 Committeretur publico,
 Puertix quem scriptitavi in gratiam
 Volentis informariet
 Solennibus linguæ Latinæ initiis,
 Et institutis primulis,
 Ut ergo talis conscius voti mihi
 Et appetitus, veni eo.
 Miratus urbem, doctiores & viros,
 Mox me Roberti contuli,
 Eum alloquendi cupidus, ad domum, neque
 Facta est rogante memora,
 Quin duceret me, mitteretq; intro statim
 Inapigra fervorum manus
 Illuc : ubi illum repperi voluminum
 Inter patentium greges,
 Totum imminentem litteris, errataq;
 Delere & interpungere
 Non desinentem, stante retro Pallade
 (Tydidæ ut inter prælia)
 Monitrice cujus cuncta de sententia
 (Ducenda seu foret nota
 Transversa, seu lacuna libris indecens
 Infercienda replendaque,
 Seu submovendum quidpiam verso stilo,
 Sive quid agendum deniq;)
 Agebat ille. Qui simul vidit procul
 Ad se ferentem me gradum,

Sal-

Salvare iustum me mora nulla rogat,
 Quis? unde? quaq; gratia?
 Hic ipse oborto obmutuissem cum metu,
 Adstantium quem fererat
 Conspectus eruditione insignium,
 A mœniore scilicet,
 Valde virorum. qui simul consueverant
 Socios laboris sedulo
 Præstare sese, cumq; eo per voluere
 Mox imprimendos codices:
 Blande manu me prendit, ac in augulum
 Seduxit ut vacuum metu
 Id, quod volebam, non puderet me loqui.
 Ad me redivi tunc ego.
 Votumq; in ejus auribus cœpi meura
 Audacius deponere.
 Quod expetebam, ille annuit dempta mora
 Cumulumq; gratiæ addidit:
 Quod me volentem posuit & mox in suis.
 Non ante sane creditum.
 Sperare nec enim venerat in animum mihi.
 Fortasse non digno, boni
 Tantum: verendos poneret ut inter viros
 Autoritate laudeq;.
 Insignis hoc, & plura liberalitas
 Tamen mihi dedit viri.
 Nam censuit me, de suo qui viverem,
 Dignum: suisq; in ædibus.
 Qui commorarer. Quale diversorium
 ô Juppiter? quam splendidum?

R

Quan.

Quantumq; amœnum? sed potissimum, quibus
 Cordi bonæ sunt litteræ.
 Quid aliud illic inter uncta fercula,
 Spumas agentes & scyphos?
 Quid, cum remotis pulsa jam mensis fames,
 Sedavit & potus sitim?
 Quid ad caminum luculentumq; foculum?
 Si quando hyems inhorruit.
 Quid inter opus, ubi collocatur maxima
 Illic diei pars citi?
 Quid (tandem ut una cuncta summa colligã
 Lares beatos personat
 Indefinenter, continenter, jugiter,
 Et usquequaq; & undiq;,
 Intaminata quam Latini puritas
 Sermonis, & castus decor
 Nempe uxor, ancillæ, clientes, liberi
 (Non segnibus examen domus)
 Quo Plantus ore, quo Terentius, solent
 Quotidiane colloqui.
 Hæc inter animo quo fuisse me putas?
 Quo? nisi solet quo rusticus
 Ingressus olim divitis fores domus,
 Et invidenda limina?
 Ut imminetia vertici stupet suo
 Laquearium cælamina:
 Ut, insolenti quas opes calcet pede,
 Positosq; circum parietes
 Pictos tapetas mente percussa videt,
 Perstrictus auri fulgure

Novis

Novis ferendis impareis spectaculis
 Oculos, genasq; debiles,
 Hæc elocutus Junius Rabirius
 Sese recepit ad suos,
 Mirationis me relinquens ebrium,
 Et invidentem jam sibi.

Ejusdem ad eundem Distichon

*Forsitan hæc queras à te quid pagina querat.
 Querit, rescribas n̄ sibi, nempe nihil.*

Datum Lemovicibus quarto no-
 nas Maji. Anno M. D.
 XXXVIII.

EPIST. LIIX. S. Galli.

*Joannes Sinapius Joach. Vadiano Cos. & Me-
 dico Reipub. S. Galli apud
 Helvetios S.*

Non potui facere, vir clarissime, quum ex
 eruditissimis lucubrationibus tuis nomē
 tuum ubiq; gentium celeberrimum à puero
 usq; noverim & coluerim, quin te per hunc ci-
 vem tuum Huldrichum Schlaprizium & offi-
 ciose salutarē & ad maturandā æditionē operis
 historici, quod moliris, exhortarer. Quippe
 quod apud doctissimos quosq; in sūma expe-
 ctatione est. Quod ut cito, & feliciter, & cū tuo
 R 2 toti-

totiusq; Reipub. Christianæ bono ad umbilicum ducas: opto. Interim vehementer te oro, Doctissime vir, si quid de origine Svinfordi compertum habes, vel tu, vel (quem tibi non dubito conjunctissimum esse) Sebastianus Monstreus, id per eundem hunc civem tuum, si vacaverit, ad me scribere digneris. Frequenter enim huc ad nos comitat. Est vero *Svinfordum* civitas imperialis in Orientalis Franciæ medio sita, ut illius umbilicus dici possit, æq; ut olim *Ἰμφολῶν* à Pindaro Delphi. Vineis, agris, pratis, nemoribus & navigabili flumine Mœni seu Mogono maxime insignis. A qua olim nomen fuit *Burggravis* à *Svinfort*, quorum Otho quidam Dux Suevorum postea fuit. Et sunt in circuitu sane Castella pleraq; nomen à Svevis habentia: ut suspicer nomen id corruptum esse ex Svevofordo, ut sicut *Francofordum* Francorum vadum, ita *Svevofordum* vadum Suevorum appellatum sit à Svevis, non à porcis, nomine deducto. Si quid habes, Ornatissime vir, quod huc pertineat, etiam atque etiam oro mihi ut id impertias. Est enim ea mihi patria, quo minus mireris si ejus quam aliorum locorum majus me studium teneat. Meoq; huic desiderio, si forte videbor importunus, haud gravatim, qui tuus est candor, veniam dato. Bene vale, clarissime vir. Et si vacat aut commodum est, salutem meis verbis vicino tuo Conrado Geisnero Medico

Svinfordum,

Burggravius à Svinfort.
Otho Burggravius à Svinfort.
Dux Svevorum.
Francofordum.
Svevofordum.

Ti-

Tigurino dicito, & D. Monstero. Ex Aula Serenissimæ Regiæ ac Principis Ferrariæ, Prædix
Calend. Decemb. An. M. D. XLV.

EPIST. LIX.

Hundiscotam.

Petrus Nannius Alcmarianus Paulo Leopardo suo S. D.

Nihil minus arbitror, optime Leoparde, quam Frobenius offensum iri tuis castigationibus in Erasmus. Aliud est errata tollere, & sanare in pulchro corpore quod vitiosum est; aliud est criminose insultare. Nec mihi unquam movisset stomachum Robortelli ab Erasmo dissensio, etiamsi mille locis discrepisset, hominis virulentam debacchationem & furiosas blasphemias ferre non potui: neque alia intentione calamum in eum sumpsi, quam ut docerem hominem, qui sub nomine Erasmi omnes Transalpinos sibi videbatur triumphare, nihil prorsus esse: ostendique in multis eum vitia, quæ nulla essent, calumniari, & quæ essent, ipsum non videre, ac proinde ipse aliquot vitia Erasmi subjeci. Quapropter oro te per quicquid Musis & Musarum cultoribus charum & sacrum est, ut primo quoque tempore librum tuum eruditissimum edas, ut videat ille Cæcilius quantopere cæcutiat, quum tamen tantopere emissitios oculos in scripta Erasmi defigat. Non dubium mira-

Errata doctorum vitiorum tollenda, ut nævi in facie pulchra. Robortelli calumniaz.

Cicero-
nianorū
fastus.

tur, ægrefcit, quod aliquid viderim ab ipso non animadversum : quid futurum est ubi tuum Oceanum suis undis æstuantem cognoverit ? Crede mihi optime Leopardæ, retundendus est fastus quorundam Italorum, qui se Ciceronianos volunt, qui que dum frigidam & superstitiosam quandam elegantiam soni verborumq; inanium sint consecuti, cæteros omnes præ se contemnunt, & magnis conspirationibus adobruunt. Si utaris Frobenio, rectum erit : sive Oporino, non minus faustum erit, bonus & doctus vir est, & qui tuas dotes optime intelliget. Si ad alterutrum meam operam requires, ea tibi non negabitur. Vides quam libere ad te scribam, idq; ideo facio, ut ex fiducia sentias, quanti te faciam, & quanto opere tibi confidam. Bene vale. Lovanii, XV. Calend. Decemb. 1551.

EPIST. LX.

Genevam.

Henricus Scrimger Henrico Stephano S.

Novellæ
Impera-
torum.

ACcepimus duos codices *ἁερῶν*. Valde Domino placet operis elegantia & magnificentia, quod gaudeo. In epistola nostra priori vel mea in curia factum vel quod te, quem volui ea diligentius expendere, non factis ad id temporis scripseris, ut nonnulla, quæ in margine forte erant nec deleta, in alienum locum irrepperint, ut illud prima pagina paulo ante

ante imum marginem *fecit inquam*, quod omnino ponendum non erat, aut si ponendum, non eo loco, sed ante illa *ut in eam cogitationem*. Pagina sequenti ubi *subsecivis* scripseram, tu *Subsecivus* *successivis* communi more scripsisti, cum neque *vus*. id ratio patiat, & veteres non modo codices sed authores rerum rusticarum & agri mentores *subsecivum agrum* semper vocent, & docti omnes id probant, imprimis Turnebus quodam in loco adversus Ramum. Sed in eo nihil est momenti, cum hoc positum à te receptum jam passim esse sciam: te tamen admonere volui, quid in eo spectaverim cum sic scriberem. Item illud *augias*, quod ego *augei* scripseram, te *Augias*. *Augeus*. *Augias*. *Augus*. puto Latinos quosdam codices secutum, cum *Augus*. Græce vocetur. Reliqua optime, nec in istis quicquam incommodi, præter illud *fecit inquam*. Tibi cum isto Dioginem Laertium mitto, quem cum acceperis, rescribes. Vale.

Augusta, 1558.

EPIST. LXI.

Basileam.

Sebastianus Lepusculus D. M. Severino Erzyber-
gio Ordinis Philosophici dignissimo in Aca-
demia Basiliensi Decano S. D.

Hospitalitatem tuam, Dignissime Domine *Hospita-*
Decane, dissimulare non possum, qua *litatis* la-
R 4 ita

ita polles, ut multis parasangis plurimos præcurras. Huic virtute olim egregie studebant Sancti Patriarchæ : unde & non sine laudis commentatione in divinis literis imitandi proponuntur, in primis Abraham & Loth, ut habet Autor epistolæ ad Hebræos c. 13, quum inquit : τῆς Φιλοξενίας μὴ ὀπιλανταίνεσθε ἀλλὰ ταύτης γὰρ ἐλάθον τινες ξενίσαντες ἀγγέλους. Et hoc est, quod vetustissimus ille Iose, filius Johannis, vir Jerosolymitanus, dixit ; יהי ביתך פתוח לרדהח ויחיו עניי בני בניך יתן hoc est : *Esto domus tua aperta versus plateam, sintq; pauperes filii domus tue.* Ita & Dominus ὁ σῶτηρ ἡμῶν jubet ad prandium sive cenam vocare πτωγὰς, ἀναπήγας, χῶλῆς, τυφλῆς. Et in consummatione seculi benedictos patris sui ab hospitalitate prædicabit. Tantum vero abest ut superbias propter hujusmodi dona à Deo in te collata, ut ipse apud me sapius cum Davide dixeris : יהוה למה גבח לבי למה רמו עני ולמה הלכתי בגרלות ובנפלאות ממני hoc est : *Domine, non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei, neque ambulavi in magnis neque in mirabilibus super me.* Et iterum : בי ממך הכל ומידך נתנו לך

Id est : *Quoniam ex te sunt omnia, & de manu tua tribuimus tibi, ut magis tete submittas.*

Porro quod ad Josippum atinet, jam Latine loquentem beneficio Sebastiani Munsteri, sci- as velim eum libellum ex variis scriptoribus, sed potissimum ex Josepho, esse concinnatum, à quo ne latum quidem unguem discrepat.

Josippus
Hebræus
alius à
Josepho.

Nonnunquam fusior est quàm Josephus, & rursus alicubi, ut eos decet, qui bonorum autorum epitomas conscribunt, contractior. Quandoque habet, quæ ille omittit; & interdum omittit, quæ illæ habet. In propriis vero nominibus hic interdum à Josepho variat vel in litera vel in syllaba. Quod certe librarium vitio fieri potuit, quibus similitudo liberarum facile imposuit, ut quum *Pheroda* pro *Pherora* habet &c. Jam quanta sit inter literas Hebraicas similitudo, non inter omnes, sed inter literas כ & כ, ך & ך, ם & ם, ן & ן, norunt bene, quotquot hanc linguam Hebraicam vel à primo (quod a junct) limine salutarunt.

Pheroda.

Hebraicarum literarum inter se similitudo.

Porro quum hic Josippus noster abbreviator Josephi sit, ut dictum est, quod illud amplissimum testimonium, quod hic Servatori nostro tribuit, ille omiserit: an ex perfidia Judæorum post CHRISTI adventum factum sit, quæ & in aliis locis deprehenditur, scire nequeo. Id itaque in medio relinquo, & subjiciam, quæ in Josepho primum

Jesu Servatoris ex Josepho præconium.

Græco, deinde & Latino, de Domino Jesu habentur. Ea ad verbum sic se habent:

Τῷτον τὸν χρόνον Ἰησοῦς, σοφὸς ἀνὴρ, εἶχε ἀνδρα
αὐτὸν λέγειν χρη. ἦν γὰρ ᾧ δαδὸξων ἐργῶν ποιητῆς,
διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἡδωνῆ τῶ ἀληθῆ δε-
χομένων, καὶ πολλὰς μὲν Ἰουδαίους, πολλὰς δὲ Ἰησοῦ
Ἑλληνικὰς ἐπιγνώσας. Χριστὸς οὗτος ἦν, καὶ αὐτὸν
ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνθρώπων ᾧ δαδὸξων ἡμῖν ζωρῶ
ἐπιπεμνηκός Πιλάτου, οὐκ ἐπαύσαντε οἱ πρώ-
τον ἀγαπήσαντες. ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τριτὴν ἔχων
ἡμέραν πάλιν ζῶνι τῶν θεῶν περὶ φητῶν ταῦτα,
καὶ ἄλλα μύερα θαυμάσια περὶ αὐτῶ ἐρηκῶτων.
Id est: Hoc tempore Jesus sapiens vir (si virum
eum dicere fas est) erat enim mirabilium ope-
rum parator, & doctor eorum hominum, qui
cum voluptate, quæ vera sunt, recipiunt, mul-
tos quidem Judæos, multos vero ex gentili cul-
tu aggregavit. Christus hic erat. Hunc accu-
satione primorum ex nostris virorum, quum
Pilatus cruci assignendum esse decrevisset, non
cessaverunt, qui primo eum dilexerant. Appa-
ruit enim eis tertium diem habens, iterum vi-
vens, divinis Prophetis hæc & alia innumera
miracula de eo prædicentibus.

Hactenus Josephus lib. 18. capit. 6. de Bello
Judaico; Hubertus Giphanius J.C. omni-
um disciplinarum & antiquitatis studio or-
natissimus, existimavit hunc locum esse spu-
rium & à Christiano quopiam Patre, qui Ju-
dæis

dæis simul & Christianis factum vellit, interpositum.

Sed hoc pacto si censere veteres scriptores volumus, ecquid tandem erit, quod non indubium vocare possimus? Et nimis est temerarium contra omnes libros veteres stare, quem Judæi vel maximum putant. Hic igitur, qui etsi Græce hæc scripserit, Judæus tamen fuit, paternarumque traditionum acerrimus æmulator, nisi ea, quæ per Prophetas illi de Messia prænunciata fuerant, recte intellexisset, neque de CHRISTO tam bene sensisset, neq; ea, quæ de ipso dixerunt, adeo bona fide retulisset. Quare neque dubium est, qui hæc de eo Græce scripserit, quin alia quoq; longe plura Legem & Prophetas exponens Hebraice scripserit, quum ipse utranque linguam optime calluerit, & sacris literis ab ipsis incunabulis initiatus fuerit. Unde & credi quoq; par est, alios etiam plurimos præter eum iisdem temporibus extitisse, qui & de Domino Jesu Christo recte senserint, & Prophetarum vaticinia explanantes vera de eo scripserint. Hactenus illa. Rursus jam ad Josippum redeamus. Is cujusdam יֵשׁוּעַ הַנַּצְרֵת, id est: *Je- Jesus Nazareni meminit, fol. 82. quum ait:*
In diebus illis comprehensus est Jesus Nazare-
nus, meminervis sedulo, ipsum alium fuisse Christi
à Je. vixit.

Talmud explicatur & notatur.

à Jesu Nazareno Salvatore nostro, qui multis annis illum præcesserit. De quo multa sane mala atque turpia in Thalmud prædicantur. Ea tamen omnia non de nostro Salvatore, sed de alio quodam referuntur. Nam, ut Thalmudistica narrant historię in capite תלק, stante templo secundo, regnante Hircano Machabæo, Simonis Machabæi filio, quidam Rabbi Jehoschua, filius Perachia, eo itinere, quo ex Alexandria Jerusalem repetebat, hospitium una cum discipulis ingressus, domumque intuens, *quam pulchra est?* inquit. Quidam autem ex ejus discipulis ישן nomine non ישוע (quo nomine perfidi Judæi post ascensionem CHRISTI Salvatoris nostri, ex odio quo laborant Vatiniario nostrum, ipsissimam salutem nostram sacrosanctum & adorandum nomen defraudantes ultima litera ain, sic ישן, quasi prophanus & impius ille ישן esset, cujus Josphus & Thalmud meminit) qui & Nazareus erat, credens verbum illud de hospitis uxore præceptorem suum dixisse, respondens ait: *Vere pulchra est, si non profundos oculos haberet.* Rabbi ergo ira vehementi contra eum accensus: *Impie, inquit, de hujusmodi ne tam nefario facinore cogitas?* Quo dicto illico eum à suo suorūq; consortio anathemate dejecit.

Judæi notantur, & ישן & ישוע quid differant.

Quare ישן (non ישוע, Judæe perfide) ipse se hujusmodi contemptu atque opprobrio affectum conspiciens, lapidem erexit, ipsumque pronus adoravit, ac plurimos Judæorum ad ipsius idoli cultum adduxit, qui & magus erat, & tandem sua ob scelera suspensus fuit. Unde sic de eo legitur: **וְלֵאמֹר כִּרְבִי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה, שֶׁהָיָה יְרוּחָה יִשׁוּ הַנְּעָרִי בִשְׁתֵּי יָדָיו**. Id est: *Non sicut Rabbi Jehoschua, filius Perachia, qui repulit ישן Nazarenum duabus manibus.* Quia igitur in variis ipsius Thalmud locis ישן ille de adultera ac polluta natus, idololatra, magus, legisque subversor, & tandem suspensus ingenti contemptu memoratur, quam plurimi ac fere innumerabiles, propter historiarum ignorantiam, & forte Rabbinorum recentiorum pravitate decepti, omnia illa turpia de ישוע gloriosissimo Salvatore nostro dici putant. Sed hujus erroris falsitas ex eo maxime convinci potest, quod, ut in Thalmudicis historiis quoque patet, Hircanus ille Machabæus, sub quo fuit ישן ille Nazarenus, de quo tam nefanda omnia referuntur, ante Pontium Pilatum, sub quo Christus ישוע noster passus est, anno circiter CX. regnavit. Hactenus de ישן Nazareno, cujus Josippus mentionem facit. Postremo lectio Josippi plurimum conducit ad aliquot (quantum

tum historiam ipsam concernit) locos in literis Evangelicis & Apostolicis fusius intelligendos. Ut quum Matthæus Evangelista Herodis meminit cap. 2. qui infantes Bethlehæmiticos quotquot erant bimuli aut minores interfecit. De Archelao hujus filio cap. eodem. Rursus idem cap. 14. de Herode Tetrarcha narrat, qui Johannem Baptistam decollavit propter Herodiadem, quem Dominus noster in Luca *Vulpem* appellavit, cap. 13. Idem est ille Herodes, qui cum sua aula Jesum ipsissimam sapientiam irrisit, quum indutum veste splendida Pilato remisit, Luc. 23. Postremo habent & Acta Apostolica Herodem cap. 12. quem Lucas, *Regem* vocat, qui gladio Jacobum Apostolum occidit, quiq; Petrum in vincula conjecit. Qui quum à turba adulatrice audiret; *Vox Dei & non hominis*, agnovit se dignum hac acclamatione. Idcirco ab Angelo Domini percussus, ut à vermibus erosus expiraret, eo quod divinos honores affectasset. De excidio item Jerosolymitano, cujus Lucas mentionem facit cap. 19. præterea de abominatione desolationis in Matthæo, stante in loco sancto, ex Dan 9. & reliqua. Quis amabo est, qui non agnoscat in hujusmodi & similibus locis, si diligenter horum historias versaverit, plurimum ad intelligendum eas se juvari? De Josippo nihil amplius habeo, qui, ut mea commendatione nihil opus habet, ipse se sese melius commendaverit. Bene vale, vir opti-

optime, & compater charissime, meq; (ut ha-
ctenus fecisti) amare perge, nihil moratur eos,
qui inter nos dissidium volunt. Basileæ ex
museo meo, in commemoratione B. Mat-
thiæ Apostoli, 24. Februarii, Anno M.
D. LIX.

EPIST. LXII.

Parisiis.

Joach. Camerarius Henr. Stephano
V. CL. S. D.

Reddidit Guichetus literas mihi tuas ita
scriptas, ut perspicue declaretur singula-
ris affectio animi erga me tui. Libros vero
abste editos jam acceperam, sed sine literis.
Itaque tum nihil rescripsi. Ago autem gra-
tias humanitati tuæ cum præclara opera & in-
genii & elaborationis communicanda mecum
existimas. Nam quod tantum mihi etiam
tribuis, ut de illis iudicium me facere posse
credas, eo me, ut magnopere lætari necesse
est, quod tam bona sit existimatio de me tua,
sic sane ego ὡς περ ἀναλογιστέον τὰ τῆς
Φιλομαθείας impensarum quidem ab opera &
labore non nihil reperio, sed quod pactum est
& factum lucrid, id perexiguum est. Quo etiam
tempore illud, quicquid erat & poterat & de-
bebat diligentia crescere & excolendo reddi
fructuosius, hoc cum Reip. perturbationes
tura

tum privatae difficultates eæ inciderunt, ut copiam deminui necesse esset, nedum tenuitas augetur. Sed de his plura scribere non est opus. Te hortor, qui & naturæ adjumenta habes, & in quo eximia doctrina atq; industria & ætas ad tolerandam studii defatigationem vegeta est, ut pergas operam navare in iis publicandis, emendandis, perpoliendis, quibus instrui adjuvariq; possunt amatores optimarum disciplinarum & artium.

Et si autem eruditio literarum Indies minoris fit à plerisque, nihilominus tamen & consilium honestum est, & præclara sedulitas eorum qui, quicquid possunt, ad hujus conservationem & incrementa conferunt. Quoniam autem concedis mihi jus quoddam sententiam dicendi de tuis scriptis, de aliis fortasse alias tecum amanter agemus quærentes magis quam definientes.

Eobanus
Hessius
defenditur.

Nunc facere non potui quin significarem tibi, miratum me esse quod in mentem venerit tibi ut Eobani Hessi versus, quibus psalmes Davidicos est interpretatus, pene futiles perhiberes, atque laudem facultatis Poeticæ operi illi penitus detraheres. De quo certe plurimorum doctorum virorum alia opinio est. Nam meum quasi testimonium non modo ut rudioris *ἡδὲ ἀμωσοπέτρε* sed ut amici & benevolentis minus poneris fortasse habere

bere debeat. Tu autem cum ἀνατιλογικῶς pronunties, utrum autoritate an iudicio obtinere causam velis, tibi scilicet est videndum. Venio nunc ad γραμματικὸν ζήτημα delatum ad Philipp. Melancthonem. Atque ille quidem ita respondit, ut non solum Περὶ Ἡΐσιον sed omnino Μαγνόμεν meam esse voluerit. Ego tamen & assentior illi, & quid præterea censeam non habeo. Nam quid significatione & re ipsa prius posteriusve sit, non arbitror te ambigere, cum scias Aristotelem facere τὸ δίκαιον διὰ τῆς δικαιοσύνης παρβνυμον. Et Priscianum ab armis verbum armo & contra à verbo curo curam deducere, Quod restat igitur, tuum opus expectamus. Ego autem valde expeto promissas abs te rationes emendandi libros veteres. Quæ cum prodierint, videbis ut ad nostros mercatus afferantur. Quod de desiderio filii mei Guichetus, narravit, id scito commune esse utriusque. Sed filius ante dies aliquot discessit, Petrus Italiani conficiendi cursum studiorum suorum gratia. Mihi autem non tam ætas ingravescens quam alia impedimenta obstant, quominus suscipere talia itinera possim, quibus nihil esset mihi jucundius. Te bene valere, & feliciter rem gerere, & studio, industria, laboribus tuis quam diutissime prodesse sapientiæ virtutisque cupidus, precor. Vale, Guicheto officii à me hoc tempore variarum occupa-

S

tio.

δικαιον

unde.

Armo

unde.

Cura ut-

de.

tionum amborum, præstari nihil potuit. Qui cum significasset, se postridie abiturum esse, hæc festinanter exaravi ad lucernam, cum lip-pitudo etiam mihi esset molesta: quæ in opti-mam partem accipies & conservabis benevo-lentiam erga me tuam, tibiq; persuadebis, me esse studiosissimum nominis tui. Vale, Lipsiæ pridie idus Octobr.

EPIST. LXIII.

Genevam.

*Carolus Sigonius Henr. Stephano suo
S. D.*

Accepi libellum à te perelegantem eum, in quo tu summo studio veterum fragmenta Poetarum quasi aliquas ex sæda tempestate tabulas collegisti. In quo eodem nescio judi-ciine, an amoris erga me tui magnitudinem sim potius admiratus, judicii, quod ex ea re lit-terarum ad me mittendarum occasionem, quæ siveris, cujus me magnopere studium de-lectaret. Amoris, quod me ejusmodi munere ad simile erga te obeundum literarum offi-cium, quod tibi gratissimum fore significas, provocaris. Ego vero cum librum ipsum valde probavi, tum causam, quæ te ad eum mittend-um impulit, multo magis, neq; enim illustri, mihi crede, tua erga me benevolentia ad vo-lupta-

luptatem quidquam svavius, neq; iis quæ à diligencia ingenioq; tuo proficiscuntur ad usum accommodatius aliquid mihi potest contingere. Itaque doleo imprimis, me tamdiu Xenophontis illius tui Græci Latiniq; jucundissimo fructu carere, quem te ad me misisse binis jam litteris repetis. Neque vero ego solus hoc conficior desiderio, sed familiares mei omnes, qui his dediti studiis sunt, ita te tuosq; labores amant, ut nullam rem vehementius cupiant. Quamobrem scire avemus omnes, quæ ex officina tua, præter ea, quæ nunc ad te descripta mittimus, industriæ tuæ monumenta prodierint, ut ea sibi quisque cognita comparare possimus.

Ego, quod de me quaris, his diebus de Republic. Atheniensium magnum sane opus institueram, eo consilio ut aliquando Atheniensium res non minus quàm Romanorum mea ornata ac illustrata industria posteris proderentur. Sed me præter quotidianas occupationes multa jam è medio prope cursu revocarunt. Proxime vero, quod à Bononiensibus honestis præmiis in Academiam suam accitus, eo jam prope totus animo incumbēbam. Ubi si quid inciderit, quod ad tua commoda pertinere intellexero, ad tua commoda pertinere intellexero, noli putare, me amicitia nostræ, cujus

S 2

me-

memoria apud me sanctissime custoditur, ullo unquam tempore defuturum. Vale. Patavio, Kal. Quintil. M.D. LXIII.

EPIST. LXIV. Argentinam.
Ob. Giphanius Henr. Stephano S. D.

Mihi ad te heri litteras, quas curabis. Fasciculum, in quo Catale&ta, velim jam huic tradas: mandatum quoque dies de Plutarcho ad me deportando Falckenburgii nomine. De Gellio quaeso te, ne & mihi & tibi noceas. Quod si aliter susciperes, testor summam mihi nostræq; amicitia fieri injuriam: quod ipse satis prospicis. Itaq; tua & Scaligerana, cum domum redieris, expecto, & curabo ego bona fide, ut & ipse ea tibi præstem, quæ sum pollicitus. Plura jactare non soleo. De aliis quoq; rebus tibi adero, quibus in cumq; potero. Et suo tempore, id est intra annum, si voles, Lucretium habebis admirabiliter expositum, simul & Justinum. Quæ quærebas testimonia de ellipsi illa, hæc fere sunt.

Cicero
emenda-
tur.

Ciceron. libr. 2. de leg. *Acerbiore odio incitata, quam si tam fuisset sapiens quam fuit vehemens.*
Idem lib. 1. de Rep. *Sed quoniam plurima beneficia continet patria & est antiquior parens, quam si quis, ut ajunt, curaverit: major ei profecto, quam parenti debetur gratia.* Ubi ita lego: *Et est antiquior parens: ut ajunt: major ei &c.* Idem lib.

lib. 5. epistol. 20. *Non habui cui potius id negotii darem quam illud quidem.* Sic in eod. *Victoria- no: Idem 3. Off. Piratarum enim melior fides quam senatus.* Hæc, quam senatus, sunt in plerisq; editis & scriptis. Sed rectius absunt ræo judicio, Sic apud Lucretium lib. 6.

& Lucretius.

Inde sonus sequitur qui tardius adjicit auris. Quam que perveniunt oculorum ad lumina nostra. Hic, *Quam que perveniunt,* aperte Spurius est versus. Et lib. 1.

Posit ibi quidquam hac potius consistere causa.

Quam quavis alia longe ratione manere.

Hic quoq; Spurius mihi videtur. Vale, & si manes, quæso ut prandeas mecum. Jam enim satis valere cœpi aut certe huic quoq; de Gellio indies, an probes & sis factururus.

EPIST. LXV.

Genevam,

CL. *Anberius Eust. Bucherio Juven. pio & erudito S.*

Mirabiliter nos exercet *Ovum* non galli- Simmiæ
 naz sane, sed acutissimi, pene dixerim, ovum.
 Galli: si non Galli, sed Simmiæ dicas esse,
 certe à Gallo æditum, & à Gallo mihi Gallo
 suppositum fovendi, & mirum aliquem
 pullum educendi gratia. Videbis ovum ovum
 pullum hunc, qui qualis futurus sit nescio.
 Quare pares te, quæso, & integram famem
 aut ad ovum aut ad pullum afferas. Sane
 cum

cum ovum hoc mire corruptum sit, nondum tamen putridum, vereor ut tuam expectationem sustinere possim & explere. Tua tamen causa faciam, quicquid potero, si quid possum. Qui supponunt ova, vel ejusdem generis famellis vel ejusdem speciei potius supponunt. Vide quid agas, mi Buchæri, non alteri cuidam Simmiæ supponis. Delituit multis annis hoc Ovum, teste Scaligero viro maximo, qui suo tempore testificatur non extitisse. Nulla extant scholia, quæ nobis aliquod adjuvamentum afferre possint. Cogor divinare, & à subtilissimis atque præclarissimis Aristotelis mei scriptis ad obscurissima fabularum involucra descendere. Sed quid facerem? Neque enim tibi, mi Buchæri, possum aliquid denegare, adeo me tibi obstrinxisti. Velim tamen scias, mi Buchæri, tuas illas literas, quibus rem tantam me jubes aggredi, postremas omnium mihi redditas esse, ne forte putes negligere me, quæ tu ad me scribis. Absit. Nosti me, Andrinus meus, & tuus quia meus, ad vos reversus est: sed, proh dolor, alter Ramus. Venio tamen in spem, fore ut aliquando ab ineptissimi hominis partibus discedat in Aristotelis castra sapientiæ humanæ ducis. Huic, quæso, salutem plurimam dicas meo nomine: item Milesiô, & Gellio.

Tu

EDITUM à
Crispino
in *PHILO-*
LOGICIS
cû scho-
lis Aube-
rii.

Tu quidem , Gellius , cum Bone nostro mecum sentitis , & recte , hoc est Aristotelem amatis . At Andrino & Milefio precor meliorem mentem . Si mihi stomachum fecerint , sentient tela Aristotelis : tela , inquam , Herculis invicti & incomparabilis in asserenda philosophica veritate . Ad Andrinum , Gellium , Milefium , scribam quamprimum . Cæterum Macuardus te salutat . Is retinet Poetas eo pacto & pretio , quo voluit vendi Albinus . Brevi accipies pretium . Περὶ σεῖσ μοῦ verum est , quod accepisti . Σιγαλόεντα , quæ tu admiraris , sunt ea , quæ admiratione potius contenta cupio & silentio , quam vulgata . Deus Optimus Maximus vobis adsit in omnibus . Lausannæ , An. 1568.

EPIST. LXVI. Heidelbergam.

Joan. Lalamantius Thomæ Erasto CL. Medico S. P.

Nonis Decembris Divione à D. Saumairo missæ sunt ad me tuæ literæ Heidelbergæ datæ die Septembr. 24. quibus significas te jam pridem cupivisse ad me scribere , sed tamen tabellariorum inopia minus id præstare potuisse . Vereor ego plurimum , ne eadem mihi erga te exculpatione sit utendum , cum

& longo inter nos intervallo distemus, & rara sint inter vestros homines & nostros commercia. Ne tamen, quam mihi ultro offers, amicitiam aspernari viderer, nihil mihi potius fuit quam ut hora una atque altera, postquam tuas accepi, tibi nulla mora respondendum putarem. Accepto igitur calamo has ad te scripsi, quas biduo post Divionem ad D. Saumairum mittendas curavi, petique ab illo obnixè, ut has quamprimum ad te perferendas curaret: quod & illum effecturum non diffiteor, si sese offerat occasio. Quod autem doctissimis tuis ad me literis virtutem, nescio quam meam & singularem doctrinam prædicas, harum sane utramque potius inesse mihi optem, quam in me esse revera agnoscam. Nam & Commentarii illi mei in *Hippocratis librum de Septimestri & Octimestri partu*, quos tibi placere scribis, rudes sunt & ineptiarum pleni. Cujus generis est etiam liber ille, quem *de Anni ratione* inscripsi, qui Geneva à Crispino in lucem æditus est: in quo exterarum & præcipuarum gentium anni rationem cum anno Romano confero. Eisdem esse farinæ comperias Commentarios meos in libros tres *Galenus de diebus Decretoriis*, excusos Lugduni à Gulielmo Rovilio 1559. In quibus omnibus si bonas horas collocare volueris, tantundem tibi temporis deperiisse intellexeris, ut mirer

rer potius illos Commentarios *de Septimestri* partu tibi probari, quam quod ignotus tuis me literis compellas. Nam studiorum per literas communicatio nos ex ignotis notissimos efficiet. Excusi ergo sunt libri mei in *Galenem de Diebus Decretoriis*, qui si apud me adhuc delitescerent inexcusi, eos tamen ad te mittere, si quo modo fieri posset, non recusarem in Reipub. utilitatem & ut desiderio tuo satisfacerem. Hos si quando legeris, ecquid placuerint facies me certiozem. Tentanda vero scribendi mutuo erit via per Genevam, quæ forte erit commodior, si ad Henricum Stephanum Typographum tuas, ego meas literas direxero. Is enim, quæ est humanitate, literas invicem nostras nobis communicabit. Si tuas de diebus Decretoriis sententias aliquando publicaris, eas perlegere etiam aliquando erit volupe mihi. Quid nunc scribam, paucis accipe. Et si ætas quietem postulat, (sexagesimum enim tertium ætatis annum ago) tamen quod mihi tempus ab ægrotis liberum datur, Galeni lectioni impendo, in cujus libros tam Græcos quam Latinos castigationes paro. Confero scilicet Basilienfes codices Græcos cum Venetianis: varias lectiones observo, tum meum iudicium interpono ex veteri & recentibus interpretationibus, jamque quatuor tomos primos percurri, & in volumen observationes conjeci.

quæ prodibunt si typographus reperiri poterit, qui id muneris suscipiat. Nam typographia in nostra Gallia his temporibus jacet. Hæc æquum consensurus ad te scripsi, Nonis Decemb. 1576.

Galenus
emenda-
tur.

In extremo fine lib. mei de Anni ratione, comperias duas castigationes in loco duo Galeni corruptissima. Quorum alter est tomo Galeni ε pag. Basiliens. cod. 347. lin. 41. & 55, alter eod. tomo, pag. ead. lin. 55. Ex his colligere poteris, quales reliquæ futuræ sint meæ in totum Galeni opus, castigationes. Prior locus sic habet: ἐν δὲ χῆτ' ἡ καὶ ἑαυτὸν πέρσῃ μινός. Hanc lectionem uterq; cod. habet, Venetianus dico & Basiliensis. Emendo ego, ἐν δὲ χῆτ' ἡ καὶ αὐτὰς Περσῆς μινός. Id est, *in principio mensis secundum ipsos* (Macedonas scilicet. Nam de Macedonum mensibus Galeno hic sermo est) *Peritii*. Nam Peritius mensis est Macedonum XI. Decembri nostro fere respondens: cujus initio, perinde ut nostri Decembris, bruma contingit, ut hoc ipso loco notat Galenus. Interpretes, Hermannus Crusse, & Vasseus sensum non assecuti verba Græca retinuerunt, dixeruntq; *initio mensis καὶ ἑαυτὸν πέρσῃ* appellati. De hoc mense diximus in libro nostro de Anni ratione Genevæ apud Crispinum impresso una cum libro de Septimestri & Octimestri partu.

Peritius
mensis
Macedo-
num.

Eadem pag. Basilienſi cod. lin. 55. tomi Galenus
 Graeci ε καὶ τετάρων δ' οὕτως ἀριθ. Sic puto le- iterū e-
 gi oportere abs linea 54. αἱ πάντα γίνονται ε menda-
 καὶ ξ καὶ τ, καὶ προσέτι τετάρτης ἡμέρας μᾶς. tur.
 καὶ τετάρων δ' οὕτως ἀριθμητέων ἐν τῷ Δ τῶν
 δευτέρου (male autem ibi legitur τὸν τρίτον)
 τοῖσιν η καὶ κ ἡμερῶν, ἵνα ἕκαστος &c. ut τὸν
 δευτέρου μήνα, id est Februarium, quarto quo Febua-
 que anno apud Latinos (de mensibus enim rius mē-
 Romanis loquitur) dierum esse dicat η καὶ κ, sis inter-
 id est XXIX. Post ἡμέρας μᾶς, addendum calaris.
 cenſeo τέταρτ' & δ' ἕκαστ' ἡμερῶν γίνονται τ
 ξς. τοῖς δὲ κατὰ Γαλασίην &c. Ut sit, *Quar-*
tus vero quinquies annus dierum sit trecentorum
sexaginta sex. Alioqui non bene caluisse ra-
 tionem anni Romani Galenum fateri neces-
 se sit.

D. Plateanus Medicus vestras, dum hac iter
 in comitatu D. ab Hofplot faceret, adiit ædes
 meas, invisit & salutavit. Hunc Witember-
 gensem esse credo. Si tibi is notus est, &
 ad eum forte scribis, meo nomine salvere,
 jubebis. Nam peracceptam ejus ego visita-
 tionem habui. Vale, mi Domine. Per Gene-
 vam has ad te. III. Idus Decemb. Nam
 rure reversus hæc addidi, quæ
 addita esse vides.

EPIST.

Astrologia judiciaria.

ROgas, quid de Astrologia illa judiciaria sentiam? de qua jam pridem magna est inter doctos & pios homines controversia, quibusdam nihil prorsus ei tribuentibus ac eam etiam execrantibus; quibusdam vero non secus illi tribuentibus omnia quam si fideribus omnis esset in universum mundum attributa potestas: aliis denique mediam quandam viam sequutis, ita videlicet ut & neque adimantur omnia neque tribuantur. Quorum sententiam amplecti me profiteor, sed ita ut in ipsius rei explicatione non nihil à nonnullis dissentiam. Hoc autem brevibus perstringam, ne excedam epistolæ modum, quum alioqui res ista longiorem tractationem requirat. Ita quæ memineris, hæc me tibi scribere, non ut iis qui contrarium sentiunt, aut etiam tibi, per omnia satisfaciam, sed duntaxat ut quandoquidem ita vis, quæ sit nostra de his rebus opinio, paucis cognoscas, paratus & ipse si quis meliora sentiat errorem corrigere. De *Divinationis* nomine nolim multum contendere: tantum dico, *divinationis* nomen mihi quoque videri improprie Astrologicis prædictionibus tribui: quoniam is vere dicitur

Divinatio an sit astrologica.

divi-

divinare, qui externo quodam impulsu, nō autem ex causis, aliqua prædicat. Quamobrem etiam testatur Dominus non uno loco, se unum illum esse qui ventura noverit, & per servos suos Prophetas prædicat. Dæmonas enim, qui jam pridem mundum hac ratione fascinarunt, quasi & ipsi divinare possent, certum est nihil, nisi vel ex peculiari Dei patefactione illorum ministerio ad exequenda iusta sua judicia utentis, vel ex Prophetarum prædictionibus, vel ex secundarum causarum nexu observato cognitum vaticinari unquam potuisse: quod ex illorum oraculis cum verbo Dei collatis prorsus liquet. Homines autem per se majore aliqua futurarum rerum prædicendarum vi, quam Dæmonas, esse præditos, nemo sanæ mentis (ut opinor) arbitrabitur. Itaque si divinare dicantur ex astris Astrologi, nihil aliud divinationis nomine intelligi posse videtur, quam rei cuiuspiam in astris tanquam causis adhuc veluti delitescentis patefactio sive prædictio. Ex quo consequitur, non posse latius patere istas prædictiones, tanquam consequutura effecta, quam ipsæ causæ nostræ cognitioni pateant, ex quibus effecta illa consequutura judicemus. Primum igitur constituamus oportet, quatenus illæ pateant. Ac sum quidem ego in ea opinione, ut minime, existimem corpora illa cœlestia idcirco tantum esse condita (qui

Divinare qui dicantur.

Dæmones an divinare & futura prædicare possint

Homines majore vi vaticinandi valent quàm Dæmones.

Astrologi quatenus futura prædicat.

ta-

tamen est vel præstantissimus ipsorum usus,)
 ut illa contemplantes ad cognoscendam &
 adorandam tanti opificis Majestatem assur-
 gamus ; neq; idcirco duntaxat definitos esse
 eosdem motus, variosq; aspectus ac concur-
 sus, distinctasq; eorum magnitudines, ut die-
 rum & noctium spatia definirent ; quoniam
 si ita esset, Sole tantum & Luna nobis opus
 fuisset ; verum etiam idcirco esse facta, tan-
 toque ordine digesta, attributo singulis in-
 variabili motu, ut in inferiorem mundum (quo
 nomine tum Elementa ipsa, tum corpora ex
 Elementis composita complector) inenarra-
 bilem quandam vim suam exererent. Id quod
 etiam perpetua experientia vulgus ipsum do-
 cuit. Aëris igitur constitutionem non illam
 tantum, quæ certo quodam ordine in genere
 animadvertitur in quatuor anni tempestati-
 bus, sed etiam particularem pro diverso sibe-
 rum positu ab Astrologis animadverti & præ-
 dici posse, concedo : & quum ab aëris consti-
 tutione pendeant maxima ex parte & aquarum
 & terrarum (ut ita loquar) habitus, non mirum
 est eousq; etiam extendi Astrologorum prædi-
 ctiones. Ex his autem & illud effici conce-
 do, corpora ex ipsis Elementis composita As-
 trologicis quoq; prædictionibus includi. Sed
 multæ hic difficultates, & quidem maximi
 momenti, occurrunt. Liquet enim hominem
 constare ex corpore quidem mortali, utpote
 com-

composito ; ac proinde mutationibus ipsique
 adeo dissolutioni (ut nunc quidem res sunt,
 post hominis videlicet peccatum) obnoxio,
 & ex animo , cuius simplex & immortalis sit
 substantia , & qui vere sit actionum huma-
 narum principium , & tale quidem principium,
 cuius voluntarii & contingentes sint motus,
 Itaque animum sideribus subicere non absur-
 dum modo, sed etiam pene impium esse mihi
 videtur. Quantulum igitur erit, obsecro, quod
 Astrologis relinquetur in his vel illis prædi-
 cendis , quæ cuipiam in vita eventura sunt,
 quum à sideribus eximatur rerum huma-
 narum actionum principium ? solet autem in
 contrariam partem afferri physicum illud a-
 xioma, quod pluribus persecutus est cruditi-
 simus Galenus: nempe quod animi mores tem-
 peramentum corporis sequantur, ac proinde
 quæ scientia de corporis temperamento sta-
 tuat ex sideribus , ea quoque de moribus animi
 possit judicare. Sed primum omnium illud
 plane subit mirari, quinam possint Astrologi
 ex solo nativitatis puncto , quod vocant , de
 corporis nascentis temperamento pronuntia-
 re? Cur enim non potius conceptum considerant,
 utpote qui sit ipsius coagulationis corporis ini-
 tium? causa autem illa, quam proferunt, quo-
 niam videlicet multum interest quem ae-
 rem tenellum illud corpus primum excipiat,
 certe inanis est ac plane $\delta\epsilon\gamma\acute{o}\varsigma$ (ut ajunt) $\lambda\acute{o}\gamma\omicron\varsigma$
 ad

ad id efficiendum, quod volunt. Neque enim ab aere ambiente, & hoc vel illo modo à vario siderum positis affecto, sed ab ipsa potius materiæ proportionem, ex qua corpus compositum est, proprie pendet corporis temperamentum. Deinde mihi sane vix persuaserint Astrologi, ejus puncti, quo primum in lucem prodit infans, tantâ esse vim, ut corporis temperamento dominetur, quum interea tam multæ ac prope infinitæ, atque adeo inter se contrariæ & repugnantes siderum positiones tota alicujus vita incidant, quas illi uni non præponderare vix ac ne vix quidem crediderim. Omittendum etiam illud non est, corporis temperamentum adeo pendere ex lacte & cibo, quo quis educatur, ex loco in quo quispiam aliter, & cæteris ejusmodi circumstantiis, ut mihi quidem hallucinari videatur, quisquis non fatebitur, longe majorem vim esse rerum istarum ad afficiendum corpus, quam aereæ illius unius constitutionis, cui primæ corpusculum quantumvis tenellum exponatur. Quod si quis contendat, stellas arcana quadam vi etiam extra aeris constitutionem in corpus agere, quomodo videlicet Magnes cum polari stella *συμπρωθεαν* quandam habere videtur, tam id mihi fuerit facile negare, quam ipsis difficile atque adeo *ἀδύνατον* demonstrare. Hæc autem omnia huc spectant, ut ostendam, non modo incertum sed pene etiam

etiam plerunque vanum esse, quod Genethliaci de corporis temperamento tam audacter pronuntiant, quod sit potius ex propinquioribus signis à medicis dignoscendum. Quomodo igitur de animi moribus iidem iudicarent? sed tamen, ut illud etiam ipsis concedamus, posse illos ex suis sideribus statuere, quis humor sit in corpore quopiam dominaturus, quis ignorat non usq; adeo affici animum temperamento corporis, quin interea corpori dominetur? Nam alioquì vel nullum vel tenue admodum esset inter bruta & homines discrimen. Quantulum igitur erit, quidquid Astrologorum prædictioni hac etiam in parte relinquetur? Nam certe, omnibus etiam superioribus concessis, nihil aliud ex siderum positu genethliaci colligere possunt, quam hunc vel illum melancholicum, aut biliosum, aut alium denique futurum, ac proinde his vel illis morbis & incommodis obnoxium: quæ res quam magnæ sint utilitatis, non video, quum ex aliis propinquioribus & multo certioribus signis colligi possint. Particularia autem illa, quæ certum est homines istarum rerum curiosos præcipue captare, nempe quid hoc vel illo anno vel die sit alicui eventurum, sitne hoc vel illud prospere vel incommode cessurum, prædici nulla observatione mihi posse videntur, non modo propter superiores rationes, verum etiam quia non dubium, quin

Genethliaci fallaces.

T

con-

consiliorum nostrorum eventa maxima ex parte ab externis causis pendeant. Ut quis igitur divinare possit, manurum imperium penes Augustum, necesse etiam fuerit ipsum divinare quid Bruto, quid Cassio, Lepido, Antonio obsistentibus fuerit eventurum: qui sane est inextricabilis Labyrinthus. Particularia autem exempla istiusmodi prædictionum respondendum est, partim à Dæmonibus, qui aliunde ita discere potuerunt, suggesta fuisse: quod etiam liquet ex historia Pythonissæ, quam Saul consuluit: partim esse vanissima, & casu potius ipso confirmata quàm vere prædicta. Quam vanitatem facillimum esset deprehendere, si quis in animum induceret, quæ isti conjectores falso prædicunt, cum iis comparare, quæ eventu ipso confirmantur. Sed quoniam nullum est hominum genus audacius, & nemo istos divinatores consulit, nisi qui veraces illos fore sibi persuasit, idcirco fit ut pro divinis quibusdam hominibus habeantur: quos tamen res ipsa ostendit non aliunde, quàm ex decipiendis hominibus quæstum facere. Itaque ut paucis concludam, hoc mihi persuasi iustis (ni fallor) de causis, extra constitutiones aeris & corporum, quæ inde consequuntur, affectiones (quæ tamen utræque infinitis particularibus objectis impedimentis variantur) nihil habere Astrologum, quod ex arte prædicat hac proinde qui fines istos excedant,

dant, merito, tanquam in ea inquirentes quæ
 vobis abscondit Dominus, expresso Dei ver-
 bo & sacris Imperatorum legibus damnari.
 ΤΕΒΕΟΤΩΝ autem etsi aliquis est usus, is nimirum
 quem dixi non excedere corporis tempera-
 mentum, & ea quæ possunt ex corpore in
 animum redundare, tamen quum hoc idem
 multo certius aliunde cognosci possit, & omni-
 um seculorum experientia docuerit homines
 in hac re nullum unquam modum tenere po-
 tuisse (quo peccato vix ullum unquam fuit
 gravius & severius à Deo Optimo Maximo
 vindicatum,) recte & religiose facere judico
 Principes, qui præclaram illam ac plane cœ-
 lestem astrorum motus scientiam sic curant in
 Academiis doceri, ut quæ inde colliguntur
 prædictiones, intra illos, quos dixi fines, co-
 ãrceantur: & quoties incidunt gravia illa
 DEI flagella, veluti fames, pestilentia, bel-
 la, cæteraquæ ejusmodi, doceantur homines
 seipsos non autem stellas accusare, ac sibi per-
 svadere, quod verissimum est, non continge-
 re illa nec prædici posse ex astrorum motu,
 nisi incertissimo eventu, sed ex Deo peccatis
 nostris irato proficisci, ac vicissim etiam illo
 respicientia nostra pacato sedari, quæ-
 cunque tandem sit cœlorum fa-
 cies. Vale.

ΤΕΒΕΟΤΩΝ
 quis usus

EPIST. LXIIX.

Tubingam.

*Georgius Burckhardus Nicodemo Frisch-
lino S. S.*

CUM proximo anno, Frischline Chariffime, iter Stutgartiam haberem, teque illius viæ socium ac comitem nactus essem: cœlo, ut nosti, satis aduerso: dici non potest, quam jucundum & gratum mihi tuum colloquium fuerit. Eo enim non modo omne difficillimè itineris tædium mitigari, sed animus insuper verbis tuis, quasi tepida & suavi aura recreari mihi videbatur. Nam inter eundem, cum multa à te ex præcipuis Philosophiæ partibus erudite dicta: tum vero plurima ex Græcis latinisque Poetis facete admodum & comiter prolata esse memini: quibus non tantum mirifica quædam in animo voluptas tum excitabatur: sed etiamnum multarum rerum grata & jucunda recordatio menti innata hæret. Quis enim (ut hoc unum è multis proferam) festivissimas Aristophanis ac Plauti Comedias: quarum tu argumenta, monstrato rerum initio, progressu & eventu, copiose & ornate tum recitabas, non lubentissime audiret? Quis divitum cæcitatem è Pluto, Sophistarum deliria è Nebulis, Poetarum ineptias è Ranis, Ambitiosorum conatus, eventusque ex Equitibus. Pertinacium furores, & quæ inde consequuntur

Aristo-
phanes.

tur bellicas clades ex Achærensibus; Iniquorum Judicium sævitiam, & perversum in condemnandis innocentibus studium è Vespis & consimilia multa non attente cognoscere vellet? quis Atheniensium exulum miseriam, quibus utiq; retia & casses tanquã aviculis tenduntur ex Avibus non avidissime perdisceret? Quis pacis commoda & bellicas calamitates ex pace repeti, ac sibi recitari non magnopere exoptaret? Quis de variis mulierum ingeniis atque technis ex sequentibus Comœdiis admoneri & oblectari non cuperet? Quæ quidem omnia ex te audita. (Nam istum Authorem ne legere quidem, nedum intelligere mihi contigit) si hoc loco non dicam percensere, sed leviter tantum attingere velim, non Epistola sed volumen mihi conficiendum erit. Sed cum id nec loci hujus sit, & instituti mei ratio aliud nunc postulet: reliqua consulto jam prætereo. Etenim confido, si vitam tibi Deus concesserit, Studiosos Adolescentes non modo eam, quam in Aristophanis, Plauti ac Terentii Comœdias dispositionem à te feliciter adornatam domituz vidi, propediem in manibus esse habituros; sed ipsum quoq; Aristophanem integrum latinitate à te donatum olim visuros. Verum aliud nunc est, de quo in præsentia te paucis admonendum aut rogandum potius esse judicavi. Nam inter reliquos sermones, quos in illo itinere varios de variis rebus agitabamus.

cum forte de arte Rhetorica, cujus provincia, ut nosti, in hac schola mihi delegata est, mentio incidisset; intellexi te Annotationes tuas, quas hoc toto octennio, quo publico docendi munere fungeris, in omnes Virgilianos Æneidos libros collegisti, revifurum & emendaturum esse. Quæ animi tui significatio mihi valde grata fuit. Animadverti enim antehac sæpius ex discipulorum Annotationis, quæ illi ex ore tuo excipiunt, non modo Grammaticam verborum interpretationem, in qua plerunq; cæteri Commentatores subsistunt, à te institui, sed etiam integre sententiæ, & principalis scopi explicationem quadam paraphrasi felicissime reddi; tum quod alii rarissime observant, troporum, figurarum, locorum inventionis & Amplificationis, totiusq; Oratorii artificii expositionem adhiberi. Res vero ipsas ex universa Philosophia, historia Græca & Romana, Poetis innumeris & Optimis quibuscunq; authoribus illustrari, & magno labore ac studio Adolescentibus à te proponi. Quod quàm utile & fructuosum sit eruditi facile intelligunt. Nam Virgilio quid tribuendum sit, unius Quintiliani testimonio satis est evidens; ut mea tradam vinum vendibile nihil indigeat. Etsi autè multi docti viri hujus Poetæ libros sibi illustrandos susceperunt: & præter Servium ac Donatum veteres Commentatores, etiam nostra ætate aliquot eruditi homines in Virgilio non infeliciter versati sunt:

tamen istum interpretandi ordinem, quem tu sequeris, nemo unquam, quantum ego recordari possum, tenuisse mihi videtur. Ac Landino quidem quantum laudis sit dandum, Henricus Glareanus in Annotatiunculis, quas in Horatium emisit, non obscure indicat, Nam viri hujus auctoritatem ita elevat, ac si literas ille nunquam didicisset. Etsi autem Lamberto Hortensio, qui in sex priores Æneidos libros commentarium eruditum, & certe doctum edidit, plurimum ego tribuam, & magni hominem faciam: tamen hoc affirmo, ipsum scribendi occasionem a deo tibi non præripuisse, ut etiam præbuisse videatur. Quare & meo & Juventutis nomine omnibus precibus te oro atque obsecro, ut hoc institutum, quod jam aggressus es, continuare, & publicæ utilitatis causa quam primum fieri poterit, susceptum commentandi laborem absolvere, ac studiosis communicare velis. Quod si feceris non modo communia studia, & literariam Rempub. magno afficies commodo, sed ipse quoque laboris & diligentiae tuæ fructus & sempiternam posteritatis, si qua erit, laudem & gloriam reportabis. Data Tubingæ ex Museo nostro XX. Martii. Anno M.D. XXIV.

EPIST. LXXIV. Tubingam.

Nicodemus Frischlinus, Georgio Burckharo

suo. S.

GRata est mihi, optime idemque doctissime Burckharde, animi tui significatio:
 T 4 quam

quam in literis tuis non modo erga me , sed etiam erga artes , humanitatis & liberalia studia satis superque declarasti : ut vel hoc nomine ab omnibus bonis amari & coli merearis : quod in optimis disciplinis adjuvandis ac promovendis non ipse tantum tua sponte sedulam navasti operam : sed aliis etiam ut idem facerent , diligens hortator semper extitisti. Et si enim ipse ad scribendum, (quod certe difficile tibi, exercitato viro, non erat,) hactenus non produisti; sed istam qualemcunque ingenii gloriam aliis quibusdam lubens concedis : ea tamen in literis & bonis artibus provehendis tua est diligentia : ut quod per te ipsum , propter multas quibus implicaris, molestias, præstare non potes : per alios certe præstare effectumque reddere coneris. Quod igitur meas in Aristophanem cæterosque comicas lucubrationes , quas domi meæ vidisti ac legisti : tam præclaro ornas elogio , verbisque tuis plus justo extollis : & editionem illarum à me haud obscure postulas : eodem accipio animo : quo nuper Leonhardi nostri, viri in studiis juvandis non in strenuo , honestam, adhortationem : qua meas in Persium paraphrases luci impetravit. Decet enim bonos & doctos viros mutuis operis in hunc finem totos insistere : ut studia literarum ab interitu præserventur ac vindicentur.

Quam

Quam enim cæca hodie adolescentum ad superiores & quæstuosas artes festinatio sit, videmus : quam studia linguarum & artium indies magis magisque decrescere ac vilescere incipiant, perspicimus : quam tenuis & vulgo contemptus eorum status sit, qui artes dicendi & linguas, sine quibus in reliquis doctrinarum studiis nihil proficitur, juventuti proponunt, nemo nostrum non expertus est. Nam quis nostrum illud Horatii jam plus millies non audit : *non si male nunc & olim sic erit ?* Cui non fallax spes, qua pulvis noster scholasticus rigatur, melius cras fore semper ait ? Sed interim rusticus expectat, dum defluat amnis : at ille, *Labitur & labetur in omne volubilis ævum.* Verum de his alias. Nunc ad alteram Epistolæ tuæ partem venio : qua meas in Virgilium annotationes studiosis commendas : & in lucem à me emitti postulas. Equidem facilius hoc à te peti, & à me promitti, quam præstari potest. Neque enim te fugiunt, quæ politicissimus ille Politianus in Miscellaneis suis à poetarum interprete inquit : *Qui poetarum interpretationem suscipit : cum non solum (quod dicitur) ad Aristophanis lucernam, sed etiam ad Cleamhis oportet lucubrassè. Neque prospiciendæ autem philosophorum modo familia, sed & jure censoriorum & medicorum, item & Dialecticorum, etiam quæcunque doctrina illum orbem faciunt : quæ vocamus Encyclias, sed &*

Virgili9.

Interpre-
tandi Poe-
tæ requi-
sita.

philologorum omnium, &c. Id vero cum in aliis poetis omnibus, tum præsertim in Virgiliano poemate usu venit. Nam hic autor non tantum elegantia verborum & carminis majestate, sed etiam admiranda rerum varietate omnibus poetis aliis antecellit: ut Homerum principem Græcorum poetarum non æquasse modo, sed longe etiam, (ut Pontano & Scaligero videtur) superasse videatur. In hujus itaque enarratione duo præcipue scopi & fines tenendi sunt: ad quos omnis interpretatio accommodari debet. Quæ enim Pericles apud Thucydidem vitæ humanæ ornamenta nominat: *γνοῦναι τὰ δέοντα καὶ ἐγμνεῦσαι τὰύτα*: ea in rebus omnibus cogniti necessariis observanda sunt: ut primo res ipsas intueamur & perpendamus: deinde res animo comprehensas, idoneo convenientiq; orationis genere exponamus. Verbaq; prævisam rem non invita sequentur. Ac initio, quantum ad res ipsas à Virgilio propositas attinet: eæ (ut nosse) variæ, & haud quaquam unius sunt generis: ac proinde ingenium subactum, & multiplici rerum notitia præditum requirunt. Primo enim poeta Virgilius, cum passim, tum præsertim in Aeneide sua Historica proponit: eaq; vel antiquiora, vel recentiora. Nam illa ab interitu vindicare: hæc posteritati commendare voluit. Cæterum antiquiora aut propria sunt gentis Trojanæ: de quibus Dares Phrygius, Dictæus Cretensis, Diodorus Siculus in Antiqui-

Rerum
varietas
in Virgil.

i. Historica.

tiquitatum libris, & alii : Item poetæ Græci, Homerus, Calaber, Coluthus, Tryphidonus, Euripides, Sophocles, Lycophron, Æschylus, & Latini, Seneca Tragicus, Ovidius in Metamorph. & Fastis, & reliqui. Aut gentis Græcæ, contra Trojanos gesta: de quibus consulendi, præter jam dictos scriptores & poetas, etiam Herodotus, Thucydides, Pausanias, Suidas, Epitaphia Arist. & alii. Aut propria Italia monumenta: de quibus Cato in fragmentis Originum, Myrsilus, Fabius Pictor, Dionysius Halicarnass. Livius in primo ab urbe, Plutarchus in Romulo & Numa. Ovidius passim in Metam. & Fastis, Horatius & reliqui. Aut Tyriorum & Phœnicum, qui à Chaldæis descendunt, & in Africa Carthaginem condiderunt: de quibus Berosus, Philo Judæus, Josephus, Archilochus, Justinus, Diodorus, Eusebius in Chronic. ubi diligens instituenda collatio temporum, & rerum in Ecclesia Dei gestarum, cum prophanis Historiis. Recentiora vero sunt de rebꝯ consulû contra Chartaginenses & exteras gentes præclare gestis: quæ passim celebrat Virgilius. Ad ea illustranda facit Livius, Polybius, Florus, Sallustius, Appianus, Plutar. Dion. Plin. Zonaras, Silius poeta &c. vel sunt de rebus Julii Cæsaris, & Augusti in quorum gratiam opus Æneid. ab autore cœptum est. Huc pertinet præter Appianum & Plutarchum, citatos, etiam Cæsaris Historia, Svetonius Paternulus, Xiphilinus,

2. Fabu-
losa.

linus, Eutropius, Orofius, Blondus, Sabellicus, Lucanus poeta, Horatius & alii: Deinde in hoc autore etiam fabulosa sunt plurima, & figmentorum nebulis res veræ operæ: præfertim de Diis gentium: qui originem suam à regibus & Heroibus traxerunt. Cum enim humanæ mentes veram de Deo notitiam non gignant, sibiq; innatam non habeant, & aut ad homines tantum, qui cæteris antecellunt, aut etiam ad naturam oculos suos convertant: Ideo mirabiles sibi Deos ex hominibus, animalibus, stellis & similibus rebus à Deo conditis procrearunt. Ad hunc locum pertinent Orpheus, Hesiodus in Theogonia, Pindarus, Homerus, & cæteri supra recensiti: Lucianus item, Aristophanes, Diodorus, Cicero de natura Deorum, Fensstella de Roma Sacerdot. Apulejus. Præterea Mythologi, Palæphatus, Lactantius, Augustinus de civitate & similes: ut Gyrafdus, Natalis, Sabinus.

3. Ethica.

Tertio pleraque in Virgilio sunt Ethica & ad mores hominum recte informandos pertinentia, eaque vel tecte, ut in Bucolicis: vel aperte, ut in exemplis honestorum ac turpium factorum, & pulcherrimis sententiis, quasi vitæ & actionum regulis proposita. Hæc exornanda sunt non modo sacræ scripturæ dictis, & morum præceptis apud Aristotelem, Theognidem, Phocyllidem, Pindarum, Euripidem, Stobæum, Platonem, Xenophontem, Arrianum,

num, Epictetum, Plutarchum, &c. Itemq; sententiarum oratorum, Demosthenis, Socratis, Aristidæ, Lycungi, Ciceronis, Senecæ utriusque: Poetarum deniq; omnium græcorum & Latinorum: sed etiam proverbii, Apophtegmatibus, Apologis, & exemplis accommodis, ex universa historia Hebræa, Græca, Romana & aliarum gentium, præsertim Germanicæ, petitis ac leviter attactis.

Quarto plurima in hoc scriptore extant ^{4. Oeconomica.} Oeconomica, & ad rem familiarem spectantia: ut in Bucolicis vita pastoricia, in Georgicis agricultura, educatio equorum, boum, apium, cultura arborum, item venatica, &c. De quibus omnibus legendi sunt Theocritus, Aristoteles, Hesiodus in Historia animalium, Plinius, Columella, Cato, Varro, Palladius, Constantinus; quibus addendi Theophrastus, Dioscorides, & similes: item Vitruvius Frontinus, Appianus, Curtius, Xenophon, Athæneus, referri huc possunt amatoria & ad conjugium facientia: quæ exornari debent ex Plauto & Terentio, Anacreonte, Tibullo, Ovidio, Propertio & aliis.

Quinto, totum Æneidos opus inprimis ^{5. Politica.} ad gubernationem civilem, & Rempubl. administrandam pertinet, Est enim imago ἀνδρὸς πολιμῆ καὶ στρατηγῆ. Ostendit enim Æneæ exemplo, qualis vir princeps domi & militiæ, in utroq; fortunæ statu esse debeat. Quæ do-
Ari-

Grinæ pars utilissime explicabitur, ex Platone, Aristotelis politicis, Cicerone, Xenophonte, Plutarcho, Heraclida Pontico, & id genus aliis. Cui non parum lucis afferent exempla consimilia ex omni vetustatis memoria & Historiis prolata: ut supra monstravimus. Ad militaria & nautica non mediocriter conducet Ælianus, Vegetius, Frontinus, Alexander ab Alexandro & similes.

6. Physi-
ca.

Sexto reperiuntur in Virgilio multa physica, & proprie ad naturam rerum spectantia, quæ aut fabulis involuta sunt, de quibus antea dictum est, aut aperte proponuntur: ut in Georgicis & Æneide passim, de variis animalium naturis, de arborum, apum, herbarum, & similibus rerum virtutibus: de ventis, tempestatibus, fluminibus: quorum diligens explicatio ex Aristotele, Plinio, Seneca, Nicandro, Oppiano, & rei rusticæ atq; herbariæ, scriptoribus petenda est: sed ea brevitate, quæ in commentario requiritur: ne plura sint *πῦρεργα τῶν ἔργων*.

Occurrunt etiam multa medica: qualis est curatio Vulneris Æneæ, lib. 12. Qui locus sine Hippocratis & Galeni adjumento intelligi atq; exponi nequit.

7. Geo-
graphica.

Septimo, sunt etiam in hoc autore multa Geographica, præsertim 3. & 7. Æneid. item descriptiones urbium, regionum, montium, nemorum, portuum &c. Quorum interpræ-
ta-

tationi adhibendi, Plinius, Strabo, Mela, Solinus, Paulanias Stephanus, Ptolemeus & Sempromius, Victor, Pomponius Lætus, Vadianus, Roma Fabricii, & Dionysius poeta *αὐτὸς οὖν* cum Eustatio.

Octavo, sunt item hic Astronomica, ut descriptiones ortuum occasuumq; Solis, Lunæ, stellarum; itemq; *ἡγενογενεσίας* noctis, auroræ, meridiei, & finium temporum: de quibus Aratus, Manilius, Ovidius in Fast. Lucanus passim, Firmicus, Thæo, Proclus, & alii recentiores. Ex quibus omnibus, doctissime Georgi, breviter à me commemoratis, facile intelligis: quàm vera sint, quæ Politianus de poetarum interpretibus scripserit: & quàm multa ei tenenda sint, qui eruditum & lectu dignum in poetam commentarium adornare, aggreditur. Quæ res merito prudentiam abstrerrere poterit: ne onus subeat: cui nullo modo sufficere posse videatur. Et hæcenus quidem de rebus tantum, à Virgilio propositis, ea, qua potui, brevitate tecum egi. Nunc ad verba & phrasin venio: quem alterum explanationis scopum esse volui: ea tamen libertate: ut pro materiæ subjectæ alia atque alia conditione interdum verba rebus, interdum res verbis inter enarrandum præmittantur. Quod igitur ad verba attinet: duplicem ego cujusque rei propositæ interpretationem instituo.

8. Astronomica.

Unam

Unam quidem Grammaticam : in qua verborum & orationis proprietates indicantur; Poetica ab usitatis discernuntur; elegantiores metaphora, Epitheta, periphases & similia annotantur. Quae omnia ex Servio, Donato, Prisciano, Diomede, Linacro, Valla, M. Varro & aliis, Latinae linguae autoribus illustrantur. Tum ut studiosi commodam styli exercendi formulam habeant, ex poetica oratione solutam & prosam (ut vocant) diligenter effingo. Et narrationes quidem ex Livio & Caesare, dialogismos vero ex Cicerone & iisdem, qua possum elegantia *ἡ δὲ φερεται* interpretor. Alteram vero explicationem Rhetoricam & Dialecticam facio. Nam ex praeciputionibus inventiones, non modo circumstantiarum personarum, locorum, temporum, consiliorum, factorum, consecutorum, eventuum, & aliarum rerum in narrationibus observandarum: sed etiam argumenta ex locis Rhetoricis & cujusque rei propriis, in dialogismos indicanda, perque Analysin retexenda: tum circumstantiarum & argumentorum amplificationes ex locis Dialecticis diligenter annotandarum sunt: ut & copia rerum & verborum inde cognoscatur: Postremo figurarum & schemata oratoria explicanda, quibus circumstantiarum, signorumque & argumentorum rationes & amplificationes illustrantur & exornantur: ut hoc modo totum
 ora-

oratorium artificium exemplis Virgilianis explicetur. Ad hujus doctrinæ partem requiruntur præcepta Rhetorica, Aristotelis, Hermogenis, Ciceronis, Quintiliani, Aphthonii, Erasmi, Melanchthonis & recentiorum. Cum autem non satis sit, bonas res intelligere, & verba idonea ex poetis annotare : ut tantum sciantur : (neque enim hujus studii finis tantum est cognitio;) sed etiam à studiosis requiratur : ut bonas res animo comprehensas verbisque conceptas in usum transferant : & sedula æmulatione aliorum similes esse nitantur: ideo postremo loco etiam dicendum est de imitatione. Ea vero triplex in hoc autore est. Una, qua alios ipse imitatus est: altera, qua ipsum alii ex vetustioribus : tertia qua omnes eum imitari possunt. Quantum ad primum imitationis genus pertinet : duplicem omnino eam facio : rerum & verborum, partim ex Græcis, ut Theocrito in Bucolicis, Hesiodo in Georgicis, Homero, Thyphiodoro, Callimacho, Apollonio, Orpheo, & aliis, in Æneid. partim ex Latinis, Ennio, Lucretio, Catullo, &c. ipsum Virgilium scribendo imitati sunt, Ovidius, Lucianus, Silius, Statius, Valerius Flaccus, Claudianus, Aufonius Nemesianus, & alii complures. Quomodo vero adolescentes propositis ex Virgilio carminum materiis, aut aliis exercitiis, ad imitationem asvescendi sunt : id cujuslibet præceptoris relinquendum

dum est iudicio. Commentarios equidem, quos nos videmus, lectu dignos, in Virgilium ædidere Servius & Donatus, antiqui, in Bucolica & Georgica Petrus Ramus, in priores b. Æneid. Lambertus Hortensius quorum & tu meministi. At vice commentariorum legi & volui debent, Aulus Gellius, Macrobius, Pontanus, Rhodiginus, Scaliger, Erasmus cum passim, tum præsertim in proverbis, Politianus, Alexander Volaterranus, Decembrius, & similes farina scriptores: ac veterum Græcorum Latinorumq; poetarum doctiores interpretes. Et hæc quidem sunt humanissime & charissime Georgi, quæ ad tuam exhortationem paucis respondere volui: ut quid de meis in Virgilium commentariis tibi aliisque expectandum sit, (modo nihil interveniat, quod institutum impediatur) non ignorares. Interim annotationes & compilatores illos, qui pedem in alieno choro ponunt, & nihil nisi tritum & quæ plus millies audivimus proferunt, nobisq; cramben apponunt, diligenter monitos volo: ut aut hunc ordinem teneant, aut stylum præmant. Quod nisi fecerint, operam semper, dabimus: ut putidæ illorum merces nostris nequaquam respondeant.

Bene vale. Data Tubingæ 25.

Mart. A. M. D. LXXV.

EPIST.

Thomas Erastus N. S. D.

EX Francia Orientali , ubi per duos fere menses hæsi , cum reversus essem die III. Martii , binas tuas literas inveni , quarum altera XI altera XXII. Novemb. adscriptum habebant diem. Ad utrasq; nunc respondere tentabo , cum præsertim occasio mittendi à nundinis offeratur. Ago tibi gratias quod tanta diligentia Patavinas res exposuisti ignaro mihi , attamen cognoscendi cupido. Scripsere nuper Mercurialis & Monavius , & quod magnæ mihi voluptati fuit , pestem desisse restitutaq; lectiones II. Jan. affirmavere. Gaudeo etiam te incolumen evasisse & locum quiescendi invenisse.

Intelligo etiam extuis , hospitium tibi dedisse generosum & illustrem virum D. Andream Duditium , cujus ego virtutem & doctrinam ante multos annos mirifice audivi prædicari. Invitatus sæpius fui à Polonis , & imprimis à Domino N. Lafizio , ut ad eum literas darem : nec ego alienus ab ea re fui. Metui tamen cum occasio nulla scribendi offerretur , ne vir tantus vel amicitiam & observantiam meam aspernaretur , vel aliter factum meum interpretaretur. Itaque me continui , nec multo post audivi eum in suspensionem aliquam venisse quasi Arii dogmati faveret. Esti

vero putarem, injuriam fieri viro tanto ingenio, judicio, tantaq; doctrina & pietate prædito, timidiorem tamen ea me res fecit. Scis enim quàm scelerate nebulo ille Olevianus ejusdem criminis reum me facere tentarit, cum à nullo errore & peccato in omni mea vita alienior fuerim. Vix puto vivere illum hominem, qui minus me de articulo Trinitatis sacrosanctæ unquam dubitarit. Quare sic mecum ratiocinabar, si tibi intentare audent sæculus tam nefarium (de quo nulla creatura ex me verbum ullum audivit aut factum aliquid vidit, ex quo vel suspicio probabiliis posset nasci) quid non audebunt de longius distitis mentiri? Attamen cum de re ipsa nil mihi constiterit, & ne nunc quidem constat aliquid, optima sperare volui, (& jam etiam spero) nihil tamen faciendum mihi censui, quod adversariis meis nequissimis occasionem præberet suam improbitatem excusandi. Quis enim ego sum alias, ut non vehementer gaudere debeam, si tanto viro placuisse judicer. Theses de putredine tibi mitto. Fusiores explicationem per dialogum incepti, at nondum absolvi. Edetur ea cum tractatu de *Auro potabili*, *Contagio*, *Morbis totius substantiæ*, *Somno*, *Melancholia*, *Convulsione*, & aliis quibusdam, quibus posteritatem juvare studui. Nullus enim, quod sciam, hæc recte huc usq; exposuit.

De *Excommunicatione* ea scripsi, quæ certo scio nullus homo unquam confutabit. Tentarunt enim Beza, Nostri, Galli omnes docti: sed frustra tentarunt, & pudet eos refutationum suarum, pudebit magis, cum responsiones meas legerint, imo abdere se cogentur, nisi frontem prorsus habeant meretriciam. Exemplum, si ita voles, transcribi tibi curabo & The- sium & Responsionum. Quando vulgaturus sim nescio, cum præsertim plus nimio turbavi in Ecclesia nunc habemus in Saxonia & hic ob mortem Principis Electoris, ut nova disputatione nondum videatur esse opus.

Ad posteriores venio, in quibus mihi quæ-
 stionem proponis discutiendam, *an Medicina*
sit opus? videri enim inutilem eam esse, si præ-
 finiti sint sui cuiq; diis, ut nec temporius nec
 serius quisquam occumbere valeat. Miror ve-
 hementer, inveniri aliquem potuisse, qui de
 hac re quæreret. Ad valde pauca respicit,
 quisquis hic dubitat. Sed quando saxum hoc
 volvere cœpimus, age versemus diligentius.
 Respondetur, non utilem modo, verum eti-
 am necessariam esse: quod primum Physice,
 deinde Theologice probabo: breviter utrum-
 que, sed firme & aperte tamen. Res nulla pe-
 rit naturaliter, quantisper calor ejus congeni-
 tus superest. Hic enim author & effector &
 conservator est temperationis, qua incolumi

Medicina
 an opus
 sit.

permanente res nulla interire potest. Manet autem calor insitus in re qualibet tantisper, dum alimentum ei suppetit conveniens. Calor enim natus instar ignis (aut flammæ in elychnio accensæ) perpetuo indiget alimento. Continue namque generatur & occidit, sicut in flumine semper aquæ præterlapsæ nova succedit. Alimentum porro nativi caloris, quod rationem lucernarum olei habet, est humidum congenitum. Quod cum in re aliqua copiosum & lentum inest, difficilius ac longiore tempore absimitur : cum vero paucum est & aquosum, brevi admodum tempore dissipatur. Ut uno verbo dicam omnia, sic res habet. Quanto magis aut minus humidum istud calori nativo, cujus est pabulum, resistit, tanto rei cujusque vita seu duratio longior est aut brevior. Hoc spatium temporis, quo rei cujusque calor insitus proprium humidum depascitur naturaliter, id est, absque vi & morbo, *fatum* nominant Peripatetici. His positis, certum est apud Aristotelis sectatores vitam produci arte ad hunc terminum usque posse. Quis enim dubitet artem hoc præstare posse, ut serius aut temporius humidum à calore consumatur. Etenim dum hoc agimus, ut præter naturæ modum calor non augeatur, & humidum propter adventiciam causam non minuatur, ab interitu celerio-

leriore
ci vel
replet,
ne hum
vere po
caloris
non qu
aut hie
tis omni
cena calido
fructus no
integri man
ferverunt.
inapricob
quam in
fructusq
creare.
tem habet
subinde
& folia lo
gemmas or
quaque alia
midiam us
pe astatem
mentos, s
fiores. T
concreta
ribus & plant
quibus sibi
tè arte auge

leriore rem præservamus. Qui cibis mali suc-
 ci vescitur, & ob id corpus vitiosis humoribus
 replet, nec idoneam materiam pro repositio-
 ne humidi, quod dissipatum est, habet, nec ca-
 vere potest, quin per febres aliosve morbos
 caloris proportio ad humidum mutetur. An
 non quotidie videmus herbas, quæ frigoris
 aut hyemis asperitatem ferre nequeunt, mul-
 tis annis conservari, cum vel integuntur, vel in
 cella calidove loco ad ver usque ponuntur?
 Fructus nonnulli arte, qui vix mensem unum
 integri mansissent, per totum annum recentes
 servarunt. Norunt Agricolaæ certas arbores
 in aprico & calido loco plantatas longe felicius,
 quam in opaco & frigido sole confitas, nasci,
 fructusque suos temporius & copiosius pro-
 creare. Hic est cerevisiarum coctor, qui vi-
 tem habet ad parietem, juxta quem ignis
 subinde accendi solet, plantatam, quæ botros
 & folia longe ante protulit, quàm aliæ omnes
 gemmas ostendere cœperint. Vidi Bononiæ
 quoque aliam, quæ similem ob causam in-
 mediam usque hyemem & folia servabat, &
 per æstatem multo ante alias fructus ferret
 maturos, semimaturos, & nuper enatos aut
 florentes. Non minus certum est, propter
 contrarias causas tardius à nonnullis arbo-
 ribus & plantis fructus & semina produci. Ex
 quibus evidentissime probatur, nativum calo-
 rē arte augeri & minui posse, ut ejus operatio-

nes & maturentur & impediuntur. Caterum ars, quæ nativum hominum calorem auctum reprimit, & ne pabulum suum justo celerius absumat, præcavere docet, quæque congenitum humidum, quoad ejus fieri potest, auget, *Medicina* est. Quocirca non utilis tantum est, verum etiam necessaria: nisi quis incito affirmare ausit, profligationem morborum, qui humidum congenitum dissipare festinanter possunt, necessariam non esse.

Apud Christianos facilior est hujus quæstionis explicatio. Christus enim *agrotos Medicis indigere* affirmat. In Dei populo & Republ. Medicos semper fuisse manifeste patet ex 50. capit. Genes. Exodi 21. 2. Paralip. 16. Ecclesiast. 38. Et hoc quidem loco postremo palam jubemur post nominis divini invocationem Medico locum dare. Probatur ibidem, Deum voluisse Medicam artem exerceri hoc argumento, quod ob eam causam tot & tam varia terram jusserit pharmaca proferre. An & Chirurgiam inutilem minimeque necessariam aliquis opinabitur? haud puto. Si de hac parte nobis concedent, illam quibus argumentis minus necessariam demonstrabunt? Argumentum certe de præfinito mortis die ac tempore utroque locum æque habet. An quia mortis horam definit nobis Deus, necesse etiam non habemus edere ac bibere? Argutabitur hic etiam ali-

aliquis, frustra cibum assumi, quia nec detr-
here nec addere tempori nobis præscripto pos-
sumus. Si cibum potumque necessarium,
confitemur, quo argumento alio remedia in-
utilia monstrabimus? providentia DEI falli
non potest: atque ob id necessario eveniunt,
omnia, quæcunque fiunt, si ad Dei præscien-
tiam referantur. At si ad nos respiciamus, con-
tingentia sunt plurima. Quoniam igitur &
hoc Deus providit ac voluit, ut aliqui be-
neficio medicamentorum sanentur, (sicut
vitam nos vult cibo ac potu producere) mini-
me instrumenta & dona hæc divinæ clemen-
tiæ aspernari debemus. Quia etiam scire non
possumus, utrum Deus per pharmaca nos li-
berare statuerit, proffus officium nostrum fa-
cere, ac eventum justæ & bonæ Dei voluntati
permittere tenemur. An non insanus judica-
retur, qui de loco alto præcipitem se dare, quã
apte per scalas descendere mallet? An non ten-
taret Deum, qui cum ex aqua enatare posset,
enatare nollet, quia Deus etiam in aquis ser-
vare, quos vult, potest? Jubet Deus, ne solliciti
simus, quid edamus, bibamus, induamus, ad-
dita causa quod & passerum & liliorum agri
curam gerat, præterque ejus voluntatem ca-
pillus de capitibus nostris defluere nullus
possit. Idem interim misericors DEUS arare
terram, sulcis committere semina, metere, tri-
turare, vites colere, uvas colligere, fructus re-

ponere, præcipit. An quia nemo ad Christum pervenit, nisi quem pater traxerit, ministerium hominis necessarium non est? summa est. Deus miraculose vitam nostram nunc non regit, sed per media & instrumenta ab ipso ordinata agit: in quibus nihilominus suam nobis potentiam, majestatem, gloriam, & clementiam liquidissime patefacit. Quia igitur nescimus consilium Dei de vitæ nostræ termino, deq; ægrotationis & sana ionis eventu, faciendum id nobis sedulo est, quod mandavit ac ordinavit, sive mori sive vivere nos velit. Cavendum insuper nobis est maxime, ne eum tentavisse deprehendamus, sed ut successum ab ipso præcipue & solo expectemus, dum, quod nostrum est, facimus. Ergo sive Philosophos consulamus, sive Dei verbum audiamus, necessariam esse medicam artem concedere cogimur.

Siracides affirmat, medicum à Deo ornatum, & stipendium ei dari præcipit. Deinde subjicit, Medicinam à Deo mortalibus donatam esse, ac in precio apud Reges fore hujus professorem. Postremo addit (quod imprimis observandum est) Deum ex artis Medicæ miraculis & sanationibus laudari & prædicari velle. *Ipse namq; per medicamina (inquit) sanat, & doloribus homines liberat.* Non igitur tollit artis exercitium Dei præscientia. Nec ob id nos juxta præscriptum Dei non agere debemus, quia eum scimus ab æterno prævidisse, utrum
 pro-

profutura sint nec ne pharmaca, quibus utimur. Qui hæc media negligit, non sine culpa sua moritur, nec poterit non vulnerari ob hanc rem conscientia. Qui Dei ordinationi paret ac moritur, nihilominus bona conscientia coram Deo consistet, dum nulla sua culpa se mortuum intelliget.

Ad argumentum frustra aliquid respondeo. Non enim quia meta nobis est posita, ideo officium nostrum, qui, qualis & quanta ea sit, nescimus, deserere nos convenit, sed in Dei sapientia & bonitate, à qua omnia provenire nobis scim9, sic nos acquiescere decet, ut quod imperatum nobis est, neutiquam negligamus, quicquid tandem Deo facere sit visum. In Christo Jesu Domino nostro Valé. Heidelbergæ, die 26. Mart. An, M, D, LXXVII.

EPIST. LXXI.

Parisiis.

*Janus Passeratius Errico Memmio felix novi
anni auspiciis.*

Alma refert nobis dum Janum Aurora bis on- Pavi de-
tem, scriptio.

*Patronisq; parant solemnia dona clientes,
Acciperes, Memmi, mihi si fortuna dedisset
Parrhasii tabulas, spirantia signa Myronis,
Stragula quæ Babylon, quæ misit vasa Corinthiis:
Sed vatum in laribus non est tam lauta supellex.*

Fal-

Fallor? an & magni fuerit tibi muneris instar
 Pavus, Apelle à quem nemo expresserit arte,
 Vixq; levi in tabula tennis nunc versus adumbrat?
 Experiar, Junonis Avem celebrare volenti
 Equa favet Juno, & Supplentur numine vires.
 Jam mihi læritia Pavus gestire videtur
 Altius ingrediens, jam se formosior ipso
 Stellatæ ostentat conchata volumina caudæ.
 Laudis enim tacito sensu, blandiq; movetur
 Vocibus, & solida virutis premia querit.
 Mira loquor, nostrum tangit que gloria pectus
 Sublimes Pavorum animos, generosaq; corda
 Sollicitat, decorisq; accendit honesta cupido.
 Fortasse invalidum objicient in prælia robur,
 Accipiter pugna melior, fulvusq; Tonantis
 Armiger, atque rapax avido cum vulture milvus:
 Sit licet ad prædam vis major, & imperus illis,
 Non tamen eximia spernenda potentia forme:
 Nec si præstat olor cantu, aut vocalis ædon,
 Idcirco Aoniæ Pavos odere sorores.
 Meonia speciem & mentem gesturus Homeri
 In Pavi latuit pennis pater Ennius olim.
 Pace ausim vestra, Consulti, dicere, Juris,
 Omnis abest feritas, agnoscunt verba vocantis,
 Assuescuntq; manu, & dextra mulcentur herili.
 Hos amat, hos jungit Divæ Regina jugales,
 Atque bis insigni vehitur per nubila curru.
 Conjugibus nulla inter se discordia, nullum
 Dissidium, durat thalami inviolabile pactum.
 Quicquid contigerit commune ambobus, & alter

Inte-

Interitu alterius stygias solet ire sub umbras,
 Securiq; simul ducunt obliviam Lethes.
 Vidi ego languentem, nec sicco lumine vidi,
 Occubuisse marem, viduum sua femina postquam
 Destituit moriens primo in flore juventa:
 Una dies rapuit, tumulus regit unus utramq;
 Crudeli occasu tua tum, clarissime Memmi,
 Ingemuit turbata domus puerisq; virisq;
 Excussu lacrymas tanta pietatis imago,
 Digna equidem, aeterna tradant quam carmina
 fama.

Thesæa Pirithoum, juvenis Phocæus Orestem,
 Dilexere minus: vel qui promissa Tyranno
 Sicaniæ non deseruit vadimonia Damon,
 Servataq; fide incolumi est servatus amico.
 Quid memorem Paphis quam fidi in amore co-
 lumbis,

Firmaq; concilient similes & foedera mores?
 Conflictum invidiæ crimen nativæ refellit
 Simplicitas sorptiq; simi ridetur anilis
 Narranda ante focum gelido fabella Decembri.
 Præterea haud sterilis cura est, & sumptus alendi,
 Fructus inest pulcris, superari quoq; commoda
 formam.

Non ita rem Domini cumulat foetura bibentis
 Lanigeræ, nec quæ invenit vivaria luxus
 Exigua pretia ut fierent ingentia villa
 Præbuit Ausoniæ Pavum flabella puellis,
 Unde graves æstus animiq; anniq; levabant
 Luce domum servat, prospectatq; omnia lustrans,
 Igno-

Ignotosq; procul crebris clangoribus arceat
 Nocte, vel excelsi fidens in culmine tecti,
 Arbore vel summa ventum speculatur & imbrem,
 Certaq; venturi attento dat signa colono.
 Ergo illum venerata Samos, populog; Quirini
 Manserat intactus, donec mensam Ortales augur
 Impius apposito, facundaq; polluit ora.
 An referam teneris haud emula colla palumbis?
 Crinitumve apicem, modici vel acumina rostri?
 Conspicuas Soli adverso si quando superbe
 Pandit opes caudae, speculorumq; explicat orbis,
 Tam vero effulget gemmis ita pictus & auro,
 Ut longe Eoi cedant miracula coeli;
 Quae minio distincta virent humanaq; reddunt
 Pervigili studio nocturnis verba magistris.
 Cedat & ipse suis vivax Gangericus ales
 Funeribus, magnum solus qui computat annum,
 Et Nomadum volucres, & Phasidos incola ripe.
 Aeriam pennis cum versicoloribus Irim.
 Illic aspicias, convexi & sycdera mundi,
 Quosq; rubens Indi parit aequoris unda lapillos.
 Hortorumq; comas sub adulti tempora veris,
 Irrigui & prati sparsos per gramina flores:
 Centum oculi lucent illic, quos perdidit Argus
 Inachiae custos ad flumina nota juvencae.
 Tot bona tam rarus dotes angustior etas
 Excipit, & vitæ quinto meta ultima lustro.
 Invida formosis spatium cur longius evi
 Fata negant, tribuuntq; novem tibi secula cornix?
 Indiget mala Parca malis, atq; optima quaeque

*Immatura metui duri inclementia Ditis.
 Sic Nymphis accepta diu non lilia florent,
 Virginemq; rose primo rubor interit Austro.
 At tribuli & lappæ horrentes, & inutilis agro
 Carduus, haud Boream curant & frigora Brumæ.
 Luce sacra tristes cohibe sed, Musæ, querelas
 Omina mense suo geminus felicia Janus
 Postulat, & lætos Anni redeuntis honores.*

EPIST. LXXII.

Genevam.

Joannes Leuwenklau Henr. Stephano S.

Superioribus tuis propterea non respondi, Xenophon,
 quod Xenophontem meum denuo per politum ad te perferendum primo nuntio dare statueram: nunc quum alteras abs te acceperim, deq; nonnullis admoneri me prudenter & amice videam, inhibito nonnihil consilii prioris quasi cursu meum exemplar apud me tamdiu retinebo, dum & Camerarianam & Venetâ interpretationem *ωσδέας* nanciscar; quatu illâ heic apud me non habeo, alterâ variis auctâ lectionib9 ut scribis, nunquâ adhuc vidi. Optarê utramq; mihi abs te mitti, ne dū longius arcesso, quod ê propinquo consequi licet, expectationem commodaq; tua remorer. Cupio quidem certe Xenophonteam hanc lucubrationem alteram mihi honestam, typographo fructuosam, lectori gratam & utilem efficere.

Oeco.

Oeconomici nullam arbitror editionem præ-
 stare Camerarianæ, quam ego cum mea dili-
 genter contuli. Polybium nunc paro, quo qui-
 dem edendo nolim te properare. Nam audio
 quemdam Polybii, Procopii, & aliorum quo-
 rundam fragmenta propediem publicatu-
 rum, ea primùm videamus cenfeo. Varias le-
 ctiones Polybianas omnes abs te nõ defidero.
 Nã *Antiquas*, quæ maxime corruptæ sunt, & e-
 mendatas ego de libris manuscriptis & auctas
 habeo. In ceteris, si primæ paginæ duas mihi la-
 cunas exemplaris editi complanaveris, gratif-
 simum feceris. Scribis abs te nunc Dionysium Ha-
 licarn. elaborari. Vide num tuis ego rebꝯ recte
 sim consulurus. Historiam Romanam scripto-
 res Græci plures universum pene complexi
 sunt: Dionysius, (inquam) Polybius, Appianꝯ,
 Diones, Herodianus. Hos si tu nobis omnes
 ordine Græcos & Latinos dares in certos to-
 mos digestos, qui licet singuli prodirent, con-
 jungi tamen omnes tandem possent; magno
 tibi beneficio rerum Romanarum studiosos
 obligares. Dionysium Latine redditum habe-
 re te dicis. De ceteris videndum. Appiani no-
 vam interpretationem nullam scio. Quid si
 hunc ego tibi cum Herodiano tradam? audi
 amplius. Scis in quæ tempora desinat is, quem
 dixi, Herodianus. Eorum temporum histo-
 riam nulli plenius exceperunt, quam Euna-
 pius & Zosimus. Eunapii fuere libri XIV. qui
 nus.

Polybiꝯ.

Dionysio
Halicar-
nassicus.Appiani-
nus
Herodia-
nus.

Eunapiꝯ.

nusquam exstant, ne quidem in Italia: Zosimi ^{Zosimus}
 sex tantum. Photius in bibliotheca narrat, ^{Photius}
 easdem res ab utroque sic tractatas, ut una vi-
 deatur historia. Stilum & *Φρόσιν* diversam facit,
 Eunapianam ob prolixitatem *καὶ τροπῆς*
 frequentiores improbans, Zosimæam laudans,
ὡς σύντομον, καὶ εὐκρινῆ, καὶ καθαράν, οὐδὲ τὸ
ἡδέως ἀπὸ κρισθῆναι.

Repetit autem Zosimus narrationes (ut dixi)
 rerum gestarum suas ab iis temporibus, in
 quibus Herodianus desit: integramq; pertex-
 it historiam, usq; ad Gotthicum urbis exci-
 dium; & rara pleraq; continet, parumq; nobis
 cognita; qui de temporibus iis scriptorum dun-
 taxat Ecclesiasticorum monumenta legimus
 habentis. Hunc ego tibi manu mea descriptum,
 diligenterq; collatum & emendatum mitto,
 ut historiam Romanam annorum cix. cc.
 ab urbis origine ad excidium usq; continua-
 tam habere possimus: suppeditaturus etiam
 conversionem bonam & luculentam, quæ
 dudum parata apud me est. Rarum hoc, crede
 mihi, opus est: quod aliunde non facile conse-
 quare. Deest parum in fine primi libri, parum in
 principio secundi, parum in medio quinti, pa-
 rum deniq; in fine sexti. Quæ omnia exspecto
 ex Italia, cuiusdam amici opera, qui admodum
 secreto custodiri quoddam istic exemplar mihi
 nunciavit, cujus ipse copiam sit habiturus. Au-
 dio te Photii bibliothecam habere, de qua

vellem exscriptum de Zosimo titulum mitteres. Nam mea, quæ in fronte Zosimi posita vides, alicubi corrupta sunt. Facies item me certiore, an Herodiani videris editionem aliam quam Basiliensem. Dionysii *ἡ τῆς τεχνῆς ἱστορίας* cū Antimachianis illis ad me mitto. Nulum enim exemplar habeo. Vel ipse in eo tibi gratificabor, vel alium inveniam, qui reddat. Platonis editio tua valde ab omnibus expectatur. Naogeorgus an versionem orationum Chrysostomi suam recognoverit, nescio. Mortuus est haud procul Heidelbergæ: nec commodius hæc aliunde quam ex Ursino vel Mellisso resciveris. Hæc ad tuas rescribere prolixius volui. Tu velim officio tuo me subleves simulq; veteris illius verbi memineris, quo *χάρις βεγαδύπης ἀχαρίας*. Nam duplo me tibi putabo devinctiorem, si ultra natalicia proxima rem non distuleris. Vale. a. d. VII. eid. Decemb. Basilea.

Plato.
Thom.
Naoge-
orgus.

EPIST. LXXIII.

Ultrajectum.

Justus Lipsius Jano Doufa meo S. D.

Silentium tuum mihi, Doufa, molestum: absentia multo magis. Ubi autem fides? intra dies octo expectari volebas te: mensis ecce labuntur. Statueras hoc jam antea? an quid intervenit? an placent tibi novitii isti & fallaces mores? An potius uxoris partio te detinet?
quæ

quæ genuit tibi (ita audio) decumam jam prolem. Maeste hac fortitudine dicam, an fortuna? utraq; certe opus, nec minus hic, quam in agricultu, Labori & Eventui litandum. Sed tibi quidem propitius uterq; Deus: & gloria Masaniffæ te manet, si sic pergis. Vide tamen ne dum assiduus nimis in illis vallibus: desertum eas nostros montes, Suspicio: & jure. Ut quid enim procaces illæ antea Musæ tuæ tamdiu silent? cur tribus his mensibus gutta nulla nos irrigavit poetici tui humoris? Emenda: & hic & ibi vir esto. Libelli etiam tui addicti Plautino, ubi sunt? Solve fodes, aut Prætorem expecta & suspensum capiti tuo libellum. Non enim differo, non protollo. Indicem Francofurto en habes. Sed sterilem bonarum rerum: & nihil nundinæ istæ ad Phœbum. Melleri tamen Spicilegia Palmerii
Spicilegia
edita, acutissimi ingenii juvenis: utinam rectissimi, vere addam. Sed profecto aut fallor in hac omni litteratura, aut ille valde in censendo & scribendo.

Quales pleræque eæ conjecturæ? quam non callidæ solum, sed calidæ? imo quam audaces? Mihi crede, corrumpendis ista, sive perdendis potius libris literisq; sunt: si dimanat hæc labes. Et dimanabit, ita juventutem hanc video: & tantum ingenii specie blanditur hic calor. Jam stilus ille quis? doctus, antiquus, arcanus, inquires. Scio: sed quo tã doctus,

antiquus, arcanus? Ego ille ipse qui aliquid hic capere me puto & sapere, scire quare aut non video ejus mentem. Quare, mittamus tenuem nimis subtilemque hunc colorem & Appellæas, ut sic dicam, lineas: & Venus nostra inspicatur etiam à vulgo. Ut nihil minus expedit, quam agrum optime colere, (ajebant veteres:) sic censuerim de stilo. Nimis ornatas fucus & adfectatio apparet. Nimis attenuas? tenebræ & squallor. Modus autem in omni re optimus: etiam in epistola, quam finio, & te salvere jubeo, nove Hercules Musarum, nove matrum. Lugduni nostræ, a. d. III. Nonar. Aprilium. M. L. LXXX.

Plantus aliquam multis locis commendatur,

Scripteram, ecce filius tuus à te scidam, cum pauculis quæ sitis super Plauto. Respondebo breviter, & Centurioni tuo addam hæc sive impedimenta sive ornamenta. Trinummo, Scæna, Sta illico:

Hic agit magis ex argumento & versus meliores facit.

Etiam ob stultitiam tuam te tueris, multa abominata.

Aversio à fabula ad Poetas. Comico-rum certamina pro præmio.

mihî tecum tenebræ, quas tamen coner hac commendatione discurrere, ob stultitiam tuam tere veris multabo minis. Non insolens hoc Plauto, ut avertat à fabula ad actores aut Poetas. Ita de Pellione alibi interferit: ita Os columnatum Nevii ridet: ita hic exclamat velut victor (certabant enim, ut scis, & Ædiles præmium dabant)

bant) imo & comminatur multam stulte ad-
versanti. Infra, quod legis, *haud longius*, probo.
Scæna, Stasime fac te — *huic quisquis est,*

Gurgulio est exercitor, is hunc cursum docet.

Capere ego sententiam videor : & puto ab
athletis sumptum, quibus gymnastæ sui & ma- Correndi
magistri
& exerci-
tores.
gistri exercitores. Quia igitur in brevitate illa
proscenii currebat servulus & recurrebat, sed
lento & mimico cursu: senex ludit, & hunc ho-
minem, inquit, tardus aliquis Gurgulio ad cur-
sum exercuit. Ita currit, nec procurrit. Non
alia allusione aut sententia, supra dictum [scæ-
na, multas res)

*Magister mihi exercitor animus hic est. Ubi, hinc
est, inscite scribunt & distinguunt. Ibidem:*

*Sed si non dicto audiens es, quid ago? ST. da-
mnum malum.*

CH. Bene mones, ita facere certum est.

Jure hæres & ambigis de sermone. Quis e- Agere
damnum.
nim dixerit, *Agere damnum?* Nos vocula auge-
mus, quæ retrahenda è syllaba primore alte-
rius verbi: *ST. da damnum malum.* Scæna, Mi-
nis quindecim:

Qua sponsione pronuper tu exactus es.

Alter utrum scripserim. Sive quam sponsio- Exactus
sponsionē.
Pro, post-
positum.
nem: ut vetus Poeta, *Ego nihilominus illud exigor
portorium.* sive divisum, *qua sponsione pronuper.*
ut rejecta præpositio in tergum vocis sit, quod
sæpe. Valebit igitur, *pro qua sponsione nuper.*
Scæna. Quo illic homo:

Dejuvare *Deserere illum & dejuvare in rebus adversus
pudet.*

Exemplum postulas verbi *Dejuvandi*. Non
Desivare. do: & tollere malo ac scribere, *desivare*. Hanc
Plauto priscam & suam vocem adseruero atte-
Festus laus stante Paulo sive Festo *Desivare*, inquit, *desinere*,
Ubi ambigam an non scribendum, *deserere*,
Philoxe- vel addita voce *desinere iuvare*. Glossæ veteres,
nes cor- quas debemus Henr. Stephano: Desivator,
rigitur, ἀποστῆρ. Lego: *Desivatos*, ἀποστῆρτες. Inter-
pretatur scilicet, (& recte) desertos, delitu-
Desinare. tos. Nec repugnem etiam, si quis ubiq; *Desina-
re* per N. potius scribat, Ibidem, sed antèrius:

*Pro ingenio ego me liberum esse ratus sum, pro
imperio tuo.*

Acumen sententiæ reddimus scribendo, *tu-
um*. Pro ingenio, ait optima illa proles, liber
sum: pro imperio, tuus. In Sticho, Scæna, quif-
nam obsecro:

Commodum radiosus sol esse superabat è mari.
Superare *Leviter extergeo labem: sol se se superabat. Su-
se. perabat sese, ut Emergebat sese, & talia. Perfa,
Scæna, Jovi opulento:*

*Quia meo amico amiciter hanc commoditatis
copiam*

Danunt. ———

Imo, *Danit*, singulario numero: quia hæ
gratiæ uni Jovi. In Pcenulo, Scæna, Negotii
libi:

Quia

*Quin abire finis? quid vis tibi? qui bene volunt,
bene visitent.*

Quæris quid illud, *Bene visitare?* meo animo,
nugæ & sordes. Purgo, *qui bene volunt, benefeci
fiunt.* Idemtidem amator ille benivolentiam a-
micæ oggerabat, & sese eam liberam facturum:
sed illa, verba fastidians, Omitte promissa, in-
quit: & si bene vis, bene fac. In Mercatore, Scæ-
na, jam redeo:

*Qui bono sunt genere nati, si sunt ingenio malo
Suapte culpa genere capiunt, genus ingenium
improbant.*

Scio qui vir doctus explicet. Sed involuera
hæc sententiarum nunquam ceperint prisca
illi Quirites. Facile cum iis ego, si legas: *Suapte* Capere
culpam genere capiunt. Capiunt culpam, inquit, culpâ ab
nobiles à suo ipsi genere, si degenerant. Hoc aliquo.
probum. Scæna, Divum atq; hominum:

*Nobis ater imberq; instat, aspice nunc ad sini-
stram.*

Labat sane à sine versus, nec fulciunt ut
censles mei libri. Ego, tibicine literæ inserto,
sic: *ad sinisteram.* Ita dicebant, sicut *Supera, Infe-* Sinistera.
ra, & (quod noviter observo) *Proptera.* Ita enim Proptera
versum Ennii lego & constituo diu inter Cri-
ticos jaçtatum: *Subulo finitimas proptera stabat* Ennii
aquas, non, proptera astabat: quod pugnat nimis versus.
in leges receptissimas versus. In Menæchmis,
Scæna, sine fores:

*Sed scin? quid te, amabo, ut facias impero? ME.
quid vis modo.*

*Confusa, quæ digero : quid te amabo ut faci-
as? ME. impera quid vis modo. Amabo ut facias,
Amare. sicut infra: Amabo ut deferas : Amare ait te mul-
ut faciat. tum Erotium, ut hoc nunc una opera ad aurificem
deferat : In Epidico. Scæna I.*

— heccine ubi scribit senex, puppis

Pereunda est probe. —

*Nec Latina quidem hæc, ut recte vides. Le-
gam : heccine ubi scribit senex? Papis pereundum
Papi, est probe. Pupos appellat per delicias, servulos,
quib9 ob fraudes fraudas non dubie mala crux
à sene. Proverbii speciem dictio præfert. Gur-
gulione, Scæna, Edepol nugatorem :*

*Vel qui ipsi versant, vel qui alii subversentur
præbeant.*

*Scribo, vel qui aliis ut versentur, Capteiveis,
Scæna, Injicite huic :*

Vel te interiisse vel perisse prædicent,

Dum pereas nihil interdico.

*Inter-
duere.*

*Lego, nihil interdico. Habesne largiter ad
quæsitam ? Mirum ni te obrui hac grandine
verborum : nec, si sapias, ultra scabiem hanc*

Criticam exscalpes. Ut cantores enim su-

mus : cum semel cœpimus ἀχάλι-

νεν nobis σόμα.

EPIST. LXXIV. Genevam,

Joan. Sambucus V. CL. Henrico Stephano

C. Δ' Α' γ' εν.

Fasciculum ad me missum, quod indicium plenum amoris interpretor, accepi. Xenophontis editio ita valde mihi accepta, Xenophō venit, nil ut cupidius expectarim. Zosimi Zosimus. mutila sunt, & suis partibus mutila, graviter affecta plurima. Sed quid agas? Melioribus id malum scriptoribus evenit. Græcum sperabam fore integrius, totque locis minus ad sanitatem impeditum. Nil editionem Discordidis moretur, oro, cuiusquam nova versio. Diofcorides. Mitto tibi *Πημετερον* non contemnendum. Si Saracenus pollicita non urget, aut deseruit, adde Ruellii interpretationem, quam meæ observationes meliorem multis partibus efficiunt. De Platone variaz voces, ejusque versione & scholiis. Sunt qui, si non falluntur iudicio, Ficinum longe præferant: & Saracenum hunc grammaticum tantum non Philosophum ajant: rhetorizare & *παιδαγωγός* scholastica interim adhibere. Sed fortasse odio tui, & qui istic degitis, uti solent Itali, & quidam carpendi morbo suffusi, *ὄχι ἀληθῶς* pronunciare. Egi cum Episcopo de meo Aristotel. Aristotele imprimendo. Sed is tergiverfatur. Alloquitor eum sodes, forte perfvadebis. Palladius Palladius *ἀπό πεισμα* in VI. *Επιδημίων* meum edit

dit Perna ex interpretatione Crassi, utinam tibi commississem. *ἔρωσσο*, atq; Saracenum V. CL. & magnum *ἰαλέγυ* à me saluta, quem omni præconio dignum censeo, III. Kal. Maji, Anno 1581. Viennæ.

EPIST. LXXV. Genevam.

Jac. Cujacius Jac. Lectio suo S.

Quem misisti ad me librum, accepi: gratiasq; ago, quantas dignum est. Amabo, mi Lecti, alterum illum, qui *Polygamini* inscribitur nec non illum, qui *Diogenes*, etiam ad me cura. Quæ de Civitatis tuæ adversis meministi, eadem ad nos quoq; Lugduno scribuntur, sed

Opasi graviora, dabit Deus his quoq; finem.

Scaliger abiit à me Jussianum; & profectioem parat in Vasconiam. Rogavit in discessu, te ut apprime nomine suo salutarem. Pontanus noster, quando it isthuc, de rebus meis ac scholæ quam uberrime tecum aget. Me discriminis metus nondum adeo terret, ut cogitem de abscessu. Spero futurum pietate divina, ut hoc quidquid est contagionis, priusquam feriæ nostræ vindemiales exierint, evanescat. Itaq; certum mihi est ad id saltem usq; tempus in statione perseverare. Vale, doctissime & sapientissime Lecti, Biturigis, IV. Calend. Augusti c. l. l. LXXXII.

EPIST.

EPIST. LXXVI. Genevam.

Paulus Melissus Henr. Stephano.

TE in eo esse , ut Typographiam tuam instaures , non ipse modo, verum alii mecum, utriusq; nostrum amici, ex animo gaudemus, Utinam autem te inani Aulæ Gallicæ pollicitatione deceptam prius mens & Fors bona in Allobrogas retraxisset , quam & sp̄ei auræ nonnulla resurgens, & rei privæ jacturam fecisses.

Frustra me hercule obnitimur fatis humunculi miselli , si Deo aliter visum est. Querimus commoditates , invenimus calamitates. Sorte quemq; sua contentum esse decet. O mi Stephane , te nunc diligenter & serio hæc considerare velim. Refarcies igitur, quod neglectum fuit. Habes quæ rem familiarem curet; ut ita te in libros totum abdere possis, litigiorum fugitans, atq; istiusmodi apinarum tricarumve, unde nihil emolumenti , nihil lucri. Loquor tecum aperte & sine fuce: atq; hinc amici hominis animum cognoscas licet. Litteræ tuæ quidem mihi redditæ , nondum autem libri, Francofurdiam non veni, Catalogum quorundam Græcorum manuscript. à me petivit Th. Beza, cum misero, & tu perlegere poteris. Ad Thucydidem & Herodotum quod attinet: quin manuscriptis jam olim Fuggeranis usus fueris, non dubito. Quid igitur est in quo tibi pro-

pro-

prodesse possimus? Da nobis, Pohlstius te resalutat amanter. Bene vale. Datum Heidelbergæ, XV. Kalend. Aprilis, anno cI. I. VII.

Cum literas ad te scriberem, ad manum erat Virgilius ex tua editione. In ea mihi non placet, quod super syllabam brevem acutus tonus reclinatus sit:

—— *desvetaq; corda.*

Ineptum, & contra omnes libros scriptorum, debet potius hoc modo:

—— *desvetaq; corda.*

Nam omnino ita pronunciandum. Solent eodem modo corrupte scribi;

Armaque, Fataque, Metaque, & id genus alia, cum *Armaque, Fataque Metaque* sit scribendum.

Vellem imprimendi nugas & stultitias in Typographia tua omitti.

Adverbia in e longū *longè, latè, amicè.* Reliqua nullo indigent accentu. Similiter ablativos primæ inflexionis in â.

Dictiones quæ s littera finiuntur, quibus adhæret in fine enclitica, non scribo longi-
culo s, sed minusculo s ut, *densusque,* non *densusque.* Itidem, *hortusve, amoribusve* &c.

Ambiguitas hoc medio excluditur: ——

Immundo sue, pro *immundosve,* legere aliquis potest, *immundo sue.*

Discrimen observo præterea inter *i.e.v* con-
sonantes, & *i.e.u.* vocales. Prodest hoc in mul-
tis. *uva, uvidus*: non *vna, vuidus, vivus, vvoidus,*
volvi à volvo, volui à volo, voluisse, voluisse &c.
juvo, jaceo, injuio, non *injicio*. In fine tamen vo-
cabulorum rectius ita pingitur *servitij*, quàm
servitii vel *servitji*.

Præter rationem solent præpositionibus
à, è addere gravem accentum, cum syllabæ sint
longissimæ, in quibus insit circumflexus.

Discordes vulgo scribunt. Ego *Discordes*,
ut *s* parvulum terminet syllabam primam.

Contra *Discindo* s longiusculo, ut indicet
syllabam ab eo incipere. Itaq; scribo *abstulit*,
non *abstulit*.

Quod supra dixi de *que, ve*, etiam de inter-
rogandi particulâ *ne* intelligendum. *istane, il-
lane, bonane?* non *istâne, illâne, bonâne?* Cum
autem longum est *a*, ut in sexto casu, circum-
flectens scribo *illâne?*

Malo sane ego omnia in linguâ Latinâ lege-
re abq; accentibus additis, quàm dictiones ita
miseriter depravari.

Pag. 342. l. 10.

— *arbustaque diruta campis*

Si *diruta* scribas, ut acutus sit in medio, idem
esset, ac cum scripsisti *arbustaque*.

Ex his pauculis mentem meam collige, & i-
terum vale.

EPIST.

EPIST. LXXVII. Francofurtum.

Paulus Melissus Henr. Stephano S.

IN Nundinis tuis Francofordiensibus, quas longe habeo gratissimas, hæc mihi annotare visum, quæ nunc ad te mitto, ut vel corrigas in editione iterata, vel me errantem revoces. Pag. 6. *Franckfort*) scribendum, *Frankefurt* vel *Frankfurt*, *u* est *on* vestrum Gallicum. Est autem *furt*, vadum, trajectus. Composite, *Francorum-trajectus*. Sabinus: *urbs de Francorum nomen ad-epa vado.*

Frank-
furt.
u
furt.

Ita oppidum imperii ad Mœnum, distans V. millionibus Wircipurgo, *Schvvebenfurt*, vulgo *Schvveinfurt*, Svevorum trajectus.

Schvveb.
Schvvein
furt,
Typogr.
inventio,

Pag. 27. *Typographicam artem excogitavit*) velim heic refutari Jovium, qui eam nescio in qua parte Arabiæ Indiave inventam scribit.

Ad laudationem & vituperationem equorum velim addi à Musis tuis præterea novem singulis disticha. Oæies loqvuntur Musæ, cur non etiam novies?

Pag. 28. in Cœna Posthiana. *Sed fascia ego*) Non constat sibi versus.

Cubiculū
habet bi
correptū.

Pag. 34. *Cubiculares*) Syllaba *bi* in *cubiculum* apud Catullum corripitur.

Pag. 43. *Detrudi ebrietas*) Versum purum ab initio desidero:

Ebrietas folio si detrudatur avito, vel desiciatur, vel deturbetur.

Sed omil-
sima.

Pag. 44. *Sed quæ in vobis sunt*) Lego, quæ sunt
in

in vobis. Non enim semper opus est poni *sed.*

Pag. 49. *Putat anteire gent.)* Lego, *Anteire gentibus* putabo.

Pag. 51. *Prandio solet)* Ita inchoo:

Semilobrius é suo redire

Prandio solet ille noster Aulus.

IN EPIGRAM. ANTHOL.

Pag. 130. *Tu Paridis recitas foris)* foris ultimam longam habet. Mutabis igitur distichon meum hoc modo: Foris ult. longa.

Damna foris Paridis recitas & damna Laconis

Et Parin haud unum ———

Ibidem: Atrida & Paridis) Reponere;

Atrida Paridisq; foris mala multa recenset;

Et multos Helenes ———

Pag. 133. *De pleno victum)* *Gratis* ultimam longam habet, Reponendum in meo: Gratis ult. longa

Ex pelago gratis multa alimenta capit.

Imposuit mihi Micyllus versu corrupte citato.

Ibidem: Aptet, ibi pelago) Rescribe, Applicet, é liquido.

IN EPITAPH. BEZAB.

Pag. 126. *vers. Nec mutat)* pro ignea stella ponatur *stella serena*, in meo epigramate, Vale.

EPIST. LXXIIX. Altorphium.

Matthias Bergius V. CL. Theophilo Madero Col- lege & amico honorando. S.

Volebam nuper emendicare abs te sententia loci in 12. c. Ethicorum à verbis $\epsilon\tau\tau\epsilon\tau\epsilon\tau$

τὸ ἐγχαθῆς τὸ μὲν &c. usq; ad illa *ἐπι σοκ ἀνάγκη*
&c. de quo loco dissentiunt interpretes, quos
 habeo, nemine cum alio sentiente: & nullo (ut
 mihi videtur) cum Aristotele. Quod tum non
 patiebatur tempus, ut tibi proponerem, id
 jam epistola exponam etiam atque etiam o-
 rans, ut me in hoc salebra humaniter adju-
 ves. Etsi de argumenti totius ductu minus
 exploratum habeam, tamen in primis de illo
 dubito, quoniam referantur ista quæ sunt, *σημείον δ' ὅτι ἐπ' αὐτῶ ἡδεῖ χαίρεισι &c.* Cujus-
 nam rei *σημείον* istic exponit? Anne ejus, quod
 in præcedentibus exposuerat de duobus gen-
 eribus voluptatum? Quorum unum sunt
 corporis voluptates cum *λύπη καὶ ἐνδεία* con-
 junctæ, in appetitu rerum illarum, quæ habi-
 tui corporis naturali defunt: Alterum sunt
 voluptates animi contemplantis verum in re-
 bus &c. ut scilicet hujus rei indicium sumat
 ex ipsis illis, quæ in corpore fieri comperiuntur:
 alia scilicet, cum illud se habet secundum
 naturam vel cum natura consistit: Tum enim
 ludi & *ἡδέματα* & jucunditates quæruntur:
 aliter, cum id se habet præter naturam vel
 cum natura constituitur vel expletur, quan-
 do contrariis sæpe utimur, quæ sint grata non
ἀπλῶς καὶ φύσει, ut priora: sed *κατὰ συμβεβηκός*
 ut amara in frigore, acida in æstu &c. An tibi
 videatur esse Aristotelis mens, an alia, quæso,
 ostendas mihi: ne forte secus, quàm oportet,

locum hodie interpreter. Rogavi de eo etiam Giphanium, sed nescio an hodie ipsi liceat mihi respondere. Et me urget cursus lectionis. Gratissimum mihi facies si totius argumenti ductum paucis ostendes, ut si idem mecum judicas confirmet consensu nostro; Sin aliud à me sentis, erudiar tua ἐπινοήσεις. B. Vale & salve.

EPIST. LXXIX. Altorphium.

Theophilus Maderus V. CL. OB. Gilphanio IC. S.

Pincipio tuam probo sententiam de distributione illa bimembri prædicationum in *homonymam* & *synonymam* prorsus manca & inepta. Excludit enim *paronymam* prædicationem, qua ἰδιον πλὴν subjecto tribuitur, scientiis omnibus familiarem ac omnino vernaculam. Excludit & illas prædicationes, in quibus *accidens commune de subjecto* effertur, quæ & ambiguitate carent pleræq; omnes, nec ad essentiam & naturam rei declarandam faciunt, ideoq; nec sub homonyma nec sub synonyma comprehendi possunt. Deinde non minus imperite synonyma sola regularis & propria à nescio quibus Logicis indicatur. Nam & paronyma regularibus & propriis jure annumeratur, ut recte objicis. Testis est Aristoteles 1. poster. 18. ubi has prædicationes: *Lignum est album*, *Lignum est magnum*, *Homo ambulat*, *Homo est Musicus*, pro naturalibus & ἀπλῶς prædicationibus agnoscit.

De Prædicationibus Dialecticis.

Altera divisio τῆς κτ' Φύσιν κατηγορίας in ἀπλῶς, quæ essentialis seu synonyma : & accidentalem, quæ & paronyma nuncupari queat, à veterum decretis longe si non re verbis saltem recedere videtur. Aristoteles enim omne prædicationis genus in ἀπλῶς & κτ' συμβεβηκός partitur. Poster. 18. Ἀπλῶς vocat propriam & naturalem : κτ' συμβεβηκός vero τῆν ὡς φῶς Φύσιν & impropriam prædicationem. Prius membrum recte in essentialia & accidentale tribuetur, si accidentale intelligatur, quando vel ἴδιον πᾶσι vel accidens commune de subiecto prædicatur. Immo & quando ἴδιον πᾶσι dicitur, est essentialis non ut constituens, sed ut constitutum sequens necessario.

Essentiale appello cuius prædicatum vel ὅπερ ἐπένο id est totam naturam, vel ὅπερ ἐκείνοῖσι seu partem subiecti explicat : vel, ut loquar planius, in qua vel tota definitio definito attribuitur, aut genus vel differentia speciei. κτ' συμβεβηκός apud Aristotelem complectitur prædicationem ὡς φῶς Φύσιν, quum accidens subijcitur substantiæ (quod ipsi naturæ repugnat. Essentia enim per se subiectum est accidentis, id quod sustinet, non autem in subiecto accidente inhæret) & prædicationem κτ' συμβεβηκός in specie sic interpretibus Græcis dictam, in qua accidens de accidente, quod in abstracto non tribui possit, V. G. album de

Mu-

Musico, dicitur. Accidentaliter igitur prædicatio triplex existit: 1. quando accidens attributi, substantia subjecti munere fungitur: quæ sub prædicatione $\kappa\tau\iota$ Φύσιν vel ἀπλῶς continetur. 2. quum accidenti essentia tribuitur. Hæc ad $\omega\sigma\delta\epsilon$ Φύσιν attributionem pertinet. 3. quum accidens de accidente prædicatur. Hæc in specie ac peculiariter $\kappa\tau\iota$ συμβεβηκὸς appellatur Græcis interpretibus.

Quod si ista vera sunt, ut mihi plane persuadeo, constare non poterit illa subdivisio τῆς $\kappa\tau\iota$ Φύσιν in ἀπλῶς & accidentalem: quum $\kappa\tau\iota$ Φύσιν & ἀπλῶς, eandem speciem κατηγορίας constituent: & accidentibus quoque nonnullis inter ἀπλῶς prædicationes locus concedatur.

Quæris præterea, an homonyma prædicatio possit esse regularis sive naturalis, ut antæ prædicationes, *Hoc p̄ctum est animal, Herodes est vulpes*, sint naturales? Ego ad $\omega\sigma\delta\epsilon$ Φύσιν has prædicationes referendas puto (possent tamen disparatæ sub naturalibus contineri, sed non propriis verum figuratis. Nam disparatæ pertinent ad accidens. Herodes enim est vulpes, id est similis vulpi. Et hoc est accidens commune quod potest adesse & abesse præter subjecti interitum) At de priori exemplo res omni caret controversia, si sequimur

Aristotelem cap. 18. lib. I. de Demonst. & I. prior. 28. Posterius etiam τῆς αὐτῆς φύσεως κατηγορία adscribendum est, siquidem recte interpretes disparatas prædicationes non naturalibus subjiciunt.

Objicitur, in ista divisione rei & materiæ haberi rationem. Itaq; non ponendum in libro τῆς ἐρμηνείας, qui formam enunciationum, non materiam consideret. Respondeo, hanc ipsam ob causam ab Aristotele istam divisionem in eo libro prætermitti. Nam divisiones ad formam pertinentes ibi enumerantur, quales sunt, affirmans, negans: una, plures: generalis, specialis: indefinita, singularis: τὸ ὑπέρεχειν, modificata: finita, infinita, &c. Quamvis vero princeps sit consideratio formæ, quædam tamen etiam materiæ habetur ratio in eo libro, ut hoc nomine excusari queat Crellii particio. Confirmatur, quod dico, ex divisione in unum & plures. Nam ut una sit, omnem abesse oportet ambiguitatem, alioqui non unam, sed plures fere prædicationes, et si una sit vox, confirmat Aristoteles cap. 7. libri illius. Taceo nunc disputationem τῆς τὸ συναληθεύειν καὶ συνακολεθεύειν enunciationem, de legibus oppositionum, de conjunctione & disjunctione partium enunciati, compositi, vel simplicis &c. quæ absque materia explicari nequit: licet & illa tractatio ob levem & Ἰππόλαιον tantum materiæ θεωρεῖται formalis, ut sic dicam, cenferi possit.

Crellius
excusa-
tur.

Quæ-

Quæris insuper, an non synonyma sint duplicia, ἀπλῶς, & πῶς: quorum illa reciprocetur cum subiecto, hæc non? Ego non repugno quo minus aliquis ita dividat synonyma: verum istæ partium nomenclationes apud Aristotelem nusquam exstant. At synonymorum natura non in eo consistit, ut reciproce vel sursum versus dicatur, sed ut in quid enuncietur, sive totam naturam, sive partem declarat. Et definitio synonymorum tam convenit generi non reciproco seu ἀνασπέρωνι (ut loquitur Galen.) quam differentiæ reciprocæ seu ἀντισπέρωνι. Itaq; utrunq; ἀπλῶς συνωνύμῃ nomen sibi vendicat. Nolim tamen cum quocumque de hac re litigare, quum pugna non in re, sed in verbis consistat.

Ad extremum judico & ego illam distributionem in *propriam* & *figuratam* Grammatici potius, quàm Logici esse propriam. Nam utrum vox sit figurata an propria, judicium aliunde quàm ex grammatica peti non potest.

EP I S T. LXXX.
Ambergam.

Theoph. Maderus N.S.D.

Significavit mihi D. Richius, vir præstantissime summeque colende, legisse te Theses meas de Logicæ definitione publice à me sum-

De Dialecticæ
sive Logicæ
definitione.

periori mense hic exhibitas ac earum aliquam explicationem à me petere. Ego non tantum ad hoc qualecunq; officium, sed ad alia quæcunq; à me proficisci possunt, tibi me devinctum existimo, cum ob nominis celebritatem, tum notitiam illam, quæ, dum clarissimo præceptore Erasto uteremur, Heidelbergæ inter nos intercessit, quam nulla oblivione deleri, sed literis crescere & confirmari optarim. Quoniam vero theses nostræ satis videntur perspicuæ, ut declaratione nostra longa & operosa non indigeant, studebo brevitati & tantum summa capita perstringam.

Dialecticæ nomē.

Topica.

In prima thesi utor voce generatim, quoniam *Dialectica* in specie quoq; & fere semper ab antiquis usurpatur pro methodo disputandi in utramq; partem probabiliter, quam *Topicam* una cum aliis appello, quæ tanquam *ἀποδεδειγμένη* Apodicticæ parti opponitur. Ut igitur universæ differendi rationis, sive *ὑποδεικτικῶς* sive *ἑπικῶς* institueretur, definitionem communem proponerem, Dialecticæ nomen generatim me sumere monui. Et ideo sic loqui placuit, quoniam & Aristoteles Princeps Logicorum ita interdum, licet rarissime, loquitur, & hanc generalem acceptionem vocis usus omnium fere hujus seculi Logicorum comprobat. Genus in definitione assignavi proximum.

Nam Dialectica ad Categoriā qualitatis,

&

& quidem ad primum ipsius genus, extra controversiam omnem referendum est. Quum vero habitus sint varii, Dialectica habitibus intellectus recte ab omnibus adnumeratur.

Habitus porro animi recte in *Principes & Organicos* distribuuntur. *Principes* proprium & perse optabilem finem obtinent, & quinque numero recensentur ac describuntur ab Aristotele lib. 6. Et hic *Organici* primariis habitibus adquirendis inserviunt: & remoto illo usu, perse nunquam exoptarentur. Jam quod Dialectica instrumentum sit comparandæ scientiæ, quæ Princeps est habitus, nemo est qui ignoret. Itaque merito organicis habitibus subicitur. Quis enim exoptavit cognitionem syllogismorum & ejus formarum, si non earum ope veritatem investigare se posse consideret? In eum quadrare arbitror vulgatum illud, *Merum Dialecticum esse merum asinum*. Hæc si vera, uti certissima esse minime dubito, constat de veritate secundæ thesios, quæ negat Dialecticam proprie vel artis vel scientiæ nomine appellandam, cum & ars & scientia sint habitus Principes, & earum definitiones ab Aristotele propositæ Dialecticæ accommodari non queant.

De tertiâ thesi non video ullam controversiam inter doctos.

Quarta thesi aliquid videtur habere dubii & novi propter novas partium nomenclaturas à veteribus non usurpatis. Sed discuti-

Habitus
animi in
Principes
& Organicos.

Dialectica
veritatis
indagatrix.

men consistit in vocabulis, non in re. Nam Dialectica essentia consistit in veritatis indagatione seu discretionem veri à falso. Quot igitur modis hæc discretio fit, tot recte partes essentialia constituuntur. Discretio vero hæc duplex, tantum est duplex, altera constans necessariis & propriis, quam Apodictica; altera vero communibus & ἐνδόξοις, quam Topica tradit. Itaque si essentiam Logices consideremus, duæ existunt partes, *Apodictica* & *Topica* sive *Dialectica* speciatim ita accepta. Atq; ita omnes Græci, excepto uno quod sciam, imitati Aristotelem, Dialecticam dividerunt. Quoniam vero hæc partes describi ac tradi nequeant, nisi præmittantur quædam generalia & communia elementa, qualia sunt illa, quorum in thesi 5. fit mentio, illorum descriptionem vocare placuit partem communem seu elementariam: quam Galen. noster & alii peculiari nomine *Logicam* dixerunt, ut docet noster Erastus piæ memoriæ in epistola quadam ad Simonem Grynzum libello de Formandis syllogismis adjuncta. Hæc *Logica*, sive pars communis, non est pars princeps, sed primariis illis duabus inseruit: nec illius foret ullus usus, si Apodictica & Topica hujus ministerio carere posset. Quare, ut maxime planam & perspicuam divisionem meis auditoribus traderem, in propriam & communem, secutus Averhoëm, distinxim.

Quod

Quod ad septimam thesin attinet, si nomen *Judiciæ*.
judicii proprie sumatur, omnino inepta & ab-
 surda judicabitur divisio in *inventionem* & *judi-* *Inventio*
cium: cum ita arcto necessitudinis vinculo sint & *Judi-*
 conjuncta hæc duo, ut nunquam divelli pos-
 sint. Nam sine iudicio invenire nemo valet, nisi
 forte fortuna id fiat, quomodo bestia aliquid
 inveniunt. Et methodus judicandi, an recte ali-
 quid sit inventum, à methodo inveniendi non
 discrepat, sed iisdem præceptis & *invenire* & *ju-*
dicare docemur. Sin per iudicium dispositio-
 nem argumentorum inventorum intelligas,
 hoc est, doctrinam de forma syllogismi, seu par-
 te, quam communem vocamus, sub inventio-
 ne comprehendere oportebit partem Apodi-
 cticam & Topicam, hoc est methodos duas
 præceptis & usu diversissimas totoq; cælo dif-
 ferentes inter se confundemus, nisi Apodicti-
 cam pene totius artis nobilissimam penitus
 exterminare, Rami temeritatem secuti, volu-
 mus. Præterea partem communem omnis in-
 ventionis expertam statuere oportebit, quod
 falsum esse docet sectio secunda libri primi
 Priorum Analyticorum. Præterea Topica de-
 stituentur sua dispositione, quem errorem re-
 fellit liber octavus Topicorum: & Apodictica
 iudicio carebunt. Quæ omnia meo quidem ju-
 dicio sunt plane *ἠρδοξα* & *ἀνομι*.

Περὶ ἧσθεσσι δὲ nemine hætenus vidi oppugna-

tum quam à discipulis Philippi Melanchthonis, qui hæc prædicationes; *Homo est Deus, & Deus est homo*, inusitata vocât: quoniã unio illa duarum naturarum in Christo sit inusitata, & quia non congruant ad aliquem modum ex 5. prædicabilibus. Atqui non sequitur ob rem inusitatam, prædicationem esse inusitatam. Pari enim ratione prædicationis rei miraculosæ, miraculosa; & rei ridiculæ, risu digna evadet &c. Neque alicujus est momenti ratio: non congruere prædicationem ad modum ex 5. prædicabilibus; neq; etiam est figurata; ergo est inusitata. Nam figuratæ prædicationi opponitur propria, etsi attributio neq; sit generis, nec speciei, nec differentiæ, nec proprii vel accidentis. Exempli gratia hæc attributio: *Hic homo est Petrus*, non certe generis vel speciei &c. & tamen vera & propria dicitur attributio. Multa alia de hac re dici possent, si tempus suppeteret. Sed hæc impræsentiarum sufficiant.

EPIST. LXXXI. Francofurtum.

Joan. Crato à Craßheim Friderico Sylburgio S.

Aristor.
librorum
lectio &
distribu-
tio.

ARistoteles autor est antiquus, maximæ autoritatis atq; reverentiæ etiam apud illos, qui illum non intelligentes ei obloquuntur. Cujus doctrina non solum utilis est, sed & necessaria omnibus disciplinis, quas hodie vulgo homines sibi proponunt, ut honores ac divitias

vitias acquirant (ut Galenus ingenue fassus est.)
 Duo sunt quæ homines ab ejus lectione & stu-
 dio avertunt, aut certe non ita ei inhaerent, ut
 deberent. Alterum quod legi non potest in lin-
 gua, quæ ipse scripsit, à multis: alterum quod ab
 his, à quibus legitur, non facile intelligatur,
 cum ille & brevissime & quasi concise doctissi-
 meq; res suas suis locis tractarit. Hinc colligi-
 tur hæc propositio: qui Aristotelem ita in lucem
 emiserit, ut in eo clare prospiciantur, quæcunq;
 scripsit, vel conjectura eorum, à quibus ipse
 Aristoteles didicit, assequantur: vel eorum quos
 ipse docuit: præterea intelligatur, quo loco
 quidq; docuerit, quoties, ad quod propositum
 usus sit eodem verbo & phrasi: iste, inquam, ea
 præstabit, quæ hæctenus à nulla præstita sunt,
 neq; quisquæ melius aliquid unquam præstare
 poterit. Quare vellem Aristotelem tuum in sex
 dividi partes. 1. Quæ contineret tractatus or-
 dinarios & proprios: Logica. 2. Moralia. 3. Phy-
 siologica. 4. Metaphysica. 5. Tractatus commu-
 nes. 6. Extraordinarios, qui hæctenus recepti
 sunt, sive legitimi sive spurii sint. Quæ partes
 sex legitimo ordine collocentur. Quare vel-
 lem primo præfari principio operis totius eru-
 dite & plene, ita ut ratio redderetur solida de u-
 naquaq; harum sex partium natura, scopo, or-
 dine ejus. Quæ singulæ postea suis locis repe-
 terentur particularibus præfationibus, & ibi
 explicatius tractarentur. In quibus locis
 da-

Patricii
temeri-
tas.

daretur occasio respondendi ultimo scripto Patricii, qui Aristotelem privat possessione multorum librorum, de quibus hactenus schola Græca, Arabica & Latina eum cognoverunt possessorem. Hæc de ordine & distributione.

Quod ad textum attinet, ut omnibus satisfiat, vellem per capita distributum, & capita per textus numeris marginalibus annotatos, juxta Averrois divisionem: quamvis Aristoteles neque in capita neque in libros sua scripta dividerit: & sub quoque capite annotatiuncula minori caractere moneretur lector de varietate textus sive lectionum, quæ ibi continerentur. De quibus quatuor Græci interpretes, Alexander, Philoponus, Simplicius & Themistius una cum præstantioribus Latinis mentionem fecerunt, reddendo causas variationis cum moderato & rationabili judicio, quod putaret præferri debere: ita daretur ansa lectori seligendi, quod magis placeret suo palato. Posthæc annotentur errores versoris sive traductoris. Versores autem eos eligerem, qui juxta sanum judicium melius rem intellexissent, & fidelius vertissent, & non uni tantum me addicerem in toto opere, minus tamen in dictione barbaros eligerem, ut delicatis auribus satisfacerem, & minus superstitiosos, ut veritatem amantibus obtemperarem. Quare (ut mihi videtur) neque antiqua versio, neque Argyropolitana, neque Boetiana,

na, neq; Perioniana gratiam tuo Aristoteli conciliaret magnam.

Ad hæc vellem in margine annotari locos, in quibus Plato ejus magister eadem vel dixit vel exposuit, diligentius quàm Junctæ in Galeno fecerit locos Avicennæ. Et hoc maxime notandum in tuo Aristotele.

Vellem præterea tres indices confici, sed non vulgares id est insulsos. In primo à docto & bene intelligente viro tria ista capita in unaquaq; materia, quam Aristoteles tractasset, annotarentur: quid, quotuplex, quale: ita ut nihil inveniri posset in Aristotele, etiam quid minimum sive ob propositum dictum sive incidenter & per transennam, sive solum sive adjunctum, propria ejus qui conficiet, sive alterius sententia, quod in eo indice non inveniretur.

Secundus index contineret omnes similes sive contradicentes locos in toto Aristotele.

Tertius index ostenderet quibus locis Aristoteles usus esset, eodem sive iisdem verbis & phrasi præsertim obscurioribus, ut per collationem eliceretur eorum sensus, ut nullus esset usus Lexici Henrici Stephani, qui neq; illius tertii problematis *θεογονία τῶν Ἀθηνῶν* dignatus est mentionem facere.

Si ita Aristotelem feceris, fructum ingentem capies tu & quicumque legerint &c. Poterunt studiosi cum hoc Aristotele carere inter-

terpretibus. Loca Aristotelis & Platonis quantum lucem afferent locis à magnis viris & philosophis non intellectis? &c.

EPIST. LXXXII.

Ambergam.

*Philippus Scherbius Theophilus Madero meo
S. Dico.*

Scripsi jam & obsignavi, Strackgraffium ad te missurus: ecce tibi tuarum literarum: ad eas breviter. Nō enim abundabam tempore. Tu nunc totum te converte Heidelbergam: mitte Mulhusium. Quantum tamen in memoriam redire possum, stipendium est tibi LXXX, florenorum. Scio esse paulo minus professione Basiliensi. Sed tu ad delicias tuas Heidelbergenses uxorem tuam deducito: fortassis ubi florem ætatis consumpsisti, ibi opera juventutis tibi ostendet: qualia ego excudi Basileæ, scilicet. Questionibus tuis ex parte satisfacere cupio, more Alexandri descendendo nodum: vel etiam aperte profitendo ignorantiam meam.

Aristot.
liber de
epidemiis
an sit,
& an cum
Analyticis
continuetur.

Liber de *Epulveias* mihi diu jam dubius fuit, an sit Aristotelis: argumenta quædam Patritij me moverunt: Discipuli potius credidi. Et, si est opus cum Analyticis continuatum, quid opus erat in limine Analyticorum repetere, quæ usui possunt esse de *propositionibus* Analytico? Esto, sit Aristotelis, vix tamen

cre-

credo scriptum ad Analyticorum continuationem. Repeteret Aristoteles in vestibulo Analyticorum, ut solet, & continuaret. Quid est usitatus Aristoteli quam proponere optime & ἀπλόγην? Intuere omnes ejus libros, animadvertes hujus viri consuetudinem. Sive igitur sit Aristotelis, sive Discipuli ejus, est scriptus, ut opus separatum & proprium, in quo, quæ de enunciatis dici possent, explicavit.

Idem hoc dico, & nuper disputavi, de Topicis: hoc opus esse separatum. Cum Aristoteles Analytica priora & posteriora scripsit, non cogitavit de Topicis. Intuere propositionem in limine Analyticorum, & epilogum in posterioribus: intuere principium Topicorum, nullum habes argumentum. Neq; quicquam valet epilogus Sophisticorum, qui ad Topicos pertinent, de συλλογισμοῦ. æq; enim ad Topica hoc verbum pertinet: cum Dialectica sit μέθοδος τῶν λόγων; sive δύναμις τῶν περί τε λόγων. Quin dico, Dialecticum sive Topicum posse in suo genere esse perfectum, qui nunquam viderit priora Analytica. In hoc Giphanius à me est (de authore τῆς ἐρμηνείας, quin sit Aristotelis, repugnat.) Topico satis est communis ratio syllogisandi omnibus insita: neq; σοιχεῖα Topica unquam ad redarguenda illa aut confirmanda adhibentur; quæ in Prioribus docentur. Summa: Quatuor Analytici sunt opus separatum; & Decem Topici, com.

Topica
an cū .A-
nalyticis
continua-
entur.

Sophisti-
corū Ele-
chorū li-
bri ad
Topica
pertinet.
συλλογι-
σμοῦ di-
citur etiā
Dialecti-
ci.
Dialecti-
ca quid.

Aristo-
telis lo-
cus in A-
nalyticis.

comprehēsis Sophisticis. Quod Priora, usui esse possunt Topico, non est contra institutum Analytici, sed tamen præter, ut si ego pileo meo domum referam ova, Si in Prioribus Analyticis conscribendis alterum oculum convertisset ad Topica, cur explicasset ibi illud ἐν τῷ ᾧ μὲν μικρὸν: item τὸ μὴ ᾧ δὲ τὸ τοῦ ὁ πολλὰ κίς, inquit, ἐν τοῖς λόγοις εἰώθαμεν λέγειν. Quod puto dici ἐν τοῖς λόγοις, id est ἐν τῷ Μεθόδῳ λέγεσθαι. Ergo non cogitans se aliquando Methodon τῶν λόγων scripturum, attingit in universali consideratione syllogismi ista. Ergo &c.

Syllogif-
museō-
munis &
proprius

De distributione in *communem* & *propriam*, sæpe audiui, quod objicis: quia utuntur eadem distributione in Physicis: saltem commoditatis cujusdam causa, quia lumen infert in *παραμαθεῖα συλλογιστικῶν*: alioquin nihil recte dividitur in generale & speciale. Memini mihi Basilæ dictum fuisse, idem hoc Jugnitium Neostadii Crellio in Disputatione publica objecisse.

Repeto quædam superiora, quia fortassis non poteris legere. Priora Analytica fortassis prodesse possunt Topico. Sed est idem ac si dicerem, artificem pilei mei, fecisse pileum ad ova aut cerasa domum reportanda. Hoc non est præter consilium artificis, sed tamen contra id est, id est, hoc accidentale est: quemadmodum in natura, cum duritie rami, quæ facta est à natura ad fructus sustentandos, nos uti-

utimur ad tectum & tegulas sustentandos. Hoc, inquam, accidit: & excluditur ab Aristotele in definitione Naturæ per illud, *et non secundum accidens*. Ita se habent priora ad Topicum. Alioqui semper erit *ἐν γένει* de methodo.

Sed quæ objicis de Modalium oppositione, fateor me neq; considerasse, neq; nunc posse considerare: vel apertius, fateor me nescire: & tamen tam magnum stipendium non pudet me accipere. Ignosce, Amici mores hi sunt. Vale iterum iterumq;, & tuam uxorem salute asperge. XIV. Aprilis, Altorfio.

EPIST. LXXXIII. Genevam,

*Hieronymus Groslotius Lysleus Jacobo Lectio,
Amico supra omnes amicos
S. P. Dico.*

Porro interim in hoc secessu usurpo rusticorum hoc otium, in quo tamen ut scias & libros interdum me tangere, vide sis, Doctissime Lecti, hos Plauti locos Bacchidibus, quos videor misi, ardeo scire an & tibi, restituisse nuper certo judicio.

Plautus
emendatur.

SC. IV. *Mirum est me.*

CHR. *Non herg, sed actor mihi cor odio sauciat.*

*Etiam Epidicum, quam ego sabulam aq, ac
me ipsum amo*

Nullam aq, invitus specto, si eam agit Pellio.

Z

Quis

Pellio.

Quis fuerit hic *Pellio*, credo, primus inveni. Nemo enim quod sciam, ante me id animadvertit aut certe si animadvertit, usq; dum scriptis non prodidit suis, quod viderim. Hic *Pellio*

Pollio.

scribitur antiquè pro *Pollio*, quo modo & illi veteres scribebant *Apellinem*, quem nos scribimus *Apollinem*. Designat autem P. *Pollionem* comcedum minorum partium, & in arte sua parum nobilem, qui fuit hac ipsa, qua *Plautus*, tempestate, utpote quem ex hoc loco verisimile sit egisse aliquas *Poetae* nostri fabulas, verbi gratia *Epidicum*. De hoc ipso P. *Pollione* illustris locus est apud *Symmach.* lib. 10. ep. 2. absq; quo fuisset, me hercule, per me quidem, ut ignoraretur adhuc, quem hic intellexerit M. *Attius Pollionem*: *Magnis in negotiis* (inquit) *itidem ut magnis comœdiis edecumati apponuntur actores. Non idem honos in pronunciandis fabulis P. Pollioni, qui Ambivio fuit: (sic enim vere emendat Juretus) neq; par Æsopo Etrusco fama processit.* Qua postrema *Symmachi* verba sic reponenda sunt: *Neq; par Æsopo & Roscio fama processit.*

Æsopus.

Roscio.

De hoc Æsopo & Roscio lege M. *Tullium* pro Roscio comcedo, qui dabit plurimam lucem huic *Symmachi* loco. Et *Symmachus*, *Dii* boni! quam apte, quam apposite ad *Plautum*. Ei profecto debet *Plautus* illustrationem hujus loci, quã frustra, nisi fallor, anquiras aliunde?

SC. seq. Ibo in *Piræum*:

Sed

Sed di vesne est istic Theotimus? CH. etiam rogas?

Qui foccis habeat auro suppeclum solum.

NL. *Cur ita fastidit? &c.*

Quid sibi velit secundus versus, ut nunc legitur, certo scio, nesciret ipse Plautus, si revivisceret. Quid enim est hoc, *foccis habere*? Aut ubi ficta, ubi picta, ubi scripta hæc alibi reperietur locutio? Labet hic exclamare, portentosa verborum! &, quid est intantum audaciæ barbarorum hominum? cujus certe vel in hoc loco maxima apparent vestigia, quæ quod in me erat, delere conabar, & certe, nisi fallor iudicii, scripsit Plautus:

Qui focci habeat auro suppeclum solum,
 probissimo loquendi genere, *focci habere*, pro Flocci
 nihili facere, contemnere. Quod & ibi extulit vel foc-
 alibi, *focco habere*, si bene memini. Hic locus co habe-
 est elegantia non vulgaris, & sane quantæ re.
 quantæ est, dedit mihi.

SC. VIII. *Nunc experiar:*

*Nego tibi hoc annis viginti fuisse primis copias,
 Dignæ longe à pedagogo pedem ut esferres adib.
 Ante solem exorientem nisi in palestram veneras,
 Gymnastii prefecto haud mediocris poenas pende-
 res.*

Id quod obtigerat, hoc etiam ad malum accerseretur malum,

*Et discipulus & magister perhibeantur improbi.
 Ibi cursu, luctando, hasta, disco, pugillatu, pila,
 Saliendo sese exercebant magis quam scorto aut
 suavis.*

Discipli-
na vetus
adoleſcē-
tum.

Præclarus locus de disciplina antiqua, sed qui laborat transpositione, quod miram nemini haecenus ne oboluisse quidem. At nos id nunc primum odorati sumus; & hoc ordine reponendos hos versus censuimus :

Nego tibi hoc a us p copia,

Digitum longe a p p eff. ædibus.

Id quoi obtigerat, h eti. ad m a malum,

Et discipulus & m p improbi.

Ante solem ex n in p veneras,

Gymnasi p h med. p penderes.

Ibi cursu, l h d i p pila,

Saliendo se m q s aut suavis.

Quam melius jam hæc cohæreant, quam prius, quis non videt? Ait enim : Cui discipulo obtigerat primus XX. annis ut posset digitum longe a pædagogo pedem se efferre ædibus, hoc ad malum accersebatur malum, & discipulus & magister perhibebantur improbi. Deinde addit, primus illis viginti annis oportuisse eum adfuisse Gymnasio ante exortum solis. Quod ni fecisset, severe castigabatur ab gymnasiarcha. Postea enumerat cottidiana juvenum in gymnasio exercitia, quis intentis olim non licebat ætatem impendere iis voluptatibus, quæ tunc temporis erant juventuti & corruptelæ & plerunq; exitio. In hac ipsa fabula infra est & alter locus eodem mendo similiter inquinat9, quem tunc suatum prioris loci causa restituam, si potest, principi nitoti & ordini.

SC.

SC. XXI. *Quam magis :*

PHIL. *Quam magis in pectore meo foveo, quas me-
us filius turbas turbet,*

*Quam se ad vitam, & quos ad amores precipitem
in scitus capeffat,*

*Magis cura est, magisq₃ affirmido, ne is pereat, neu
corrumpatur.*

*Scio, ego fui illa etate, & feci illa omnia, sed more
modesto.*

*Neq₃ placitant mores, quibus video vulgo gnatis
esse parentes.*

*Duxi, habui scortum, potavi, dedi, donavi: Etenim
id raro.*

*Ego dare me ludum meo gnato institui, ut animo
obsequium*

Sumere possit &c.

*Tu ne dubita hos versus misere turbatos ita
recte & ordine digerere :*

Quam magis in p m f quas m f t turbet,

Quam se a vi & q ad m p inf. cap.

Magis e m q₃ af. n. is p n corrumpatur

Scio ego fil e & fi o s m modesto;

Duxi, h s p d d. Etenim id raro.

Neq₃ placitant mores qu u g es. parentes.

Ego dare me l m n i ut a obsequium

Sumere possit. &c.

*Quam aptius consequuntur hæc invicem ?
Rationem transmutationis ut exponam, non
reor necesse, cum sit per se fatis clara. Sed
priusquam amittamus hunc locum, tollenda
est*

est macula ex antepenultimo versu, in quo illa, *potavi, dedi, donavi*. Sunt nulli frugi bonæ, nec solet Plautus conjungere frigide duo verba significantia idem. Sed facilis lapsus, ultima enim litera prioris vocis adhæsit sequenti. Legendum est, *potavid, edi, donavi*. Nihil verius.

D. in fine
additum.

Supra SC. IX. *Amiciorem* :

MNE. *Amiciorem nunc utrum credam magis, Sodalem ne esse an Bacchidem, incertum admodum est.*

Æternum illud Germaniæ decus, Joachim. Camerarius testatur fuisse scriptum in veteri suo libro, *Immitiorem*. Ego scio, verum esse, *Inimiciorem*, quod certe immane quantum est convenientiq; huic loco, quàm illud quod nunc legitur. Tu judicabis, doctissime & humanissime Lecti. Hæc pauca è plurimis, quæ habeo in hanc comœdiam, meras affanias, scripsi ad te, ut super iis singulis, tamen etsi non mereantur, elicerem particulatim judicium tuum. quod est, erit mihi, dum ero ipse, instar sexcentorum : nec non ut invitarem simul ad faciendum me participem Musarum tuarum, quas fat scio fore præ meis nugis *χρόσια ἀντὶ χαλκείων*. Vale, & me ama. Habes qui faciat mutuum. Ex Insulano nostro, Fontinalibus, A. D. III. Eid. Octobres, c. l. j.

I, LXXXIII.

EPIST.

EPIST. LXXXIV.

Genevam.

Hieron. Groslotius Lislau Jacobo Leetio JC.
doctissimo & amicissimo S. P. Dico.

Nunc vero demum Deo gratia incipio tan-
gere libros, verum timide, & quasi in tran-
situ, in quo tamen non me fugerunt istæ ma-
culæ in Seneca patre, quas an absterferim, tu
judicabis: certe conatus sum.

Seneca Pater in Præfatione lib. III.

Declam.

*Quamdiu extra jocosè continebat, censoria ora-
tio erat.*

Scribo, extra jocosè continebat.

*Agedum istos declamatores produc à senatu in
forum, cum loco mutabuntur velut in assueta classe
& assueta umbra corpora sub dio stare non possunt.
Senatus vox aliena ab hoc loco. Declamasse
enim in senatu Rhetoras, nugæ meræ. Censeo
scripsisse Senecam, produc à scena in forum. Pro-
bare videntur illa sequentia, in assueta classe &
assueta umbra. Rhetorum scholas scenas voca-
vit Tacitus Dial. de Orat. At nunc adolescen-
tuli nostri deducuntur in scenas scholasticorum, qui
Rhetores vocantur. Quem Taciti locum frustra
est Lipsius cum tentat. Illustrandis vero Seneca
verbis facit Petronius Arbiter in ipso aditu
Satyrici fragmenti, quem inspicè, nisi metuis
censoriam notam.*

Seneca
Pater e-
médatur.

Scena.
Rhetorū.

Taciti
locus.

Svetonig
emenda-
tur.

Eandem maculam eluo ex Svetonii codice cap. 12. in Nerone: *Deinde in Orchestram senatumq³ descendit, & orationis quidem carminisq³ Latini coronavi &c. scrib. scenamq³ dese. Vide Taciti lib. 16. Ann. non longe à principio. Porro scena vocabulum ut repono in Seneca & Svetonio, ita quoq; videor vere tollere & Plauti Pseudolo, SC. Malus & nequam: Bene ad hoc prædatus ibo bona scena est mihi. legendum, bona scœva est mihi. Item in prologi versu primo;*

& Plautus

Bona
scœva.

Studete hodie mihi, bona in scenam affero, emendat amicus noster Janus Gulielmius juvenis antiqua doctrina & fide, bonam scœvam affero. Bona scœva, est bonum augurium. Lege Festum. Sed redeo ad Senecam ibidem:

Memini me intrare scholas cum recitaturus esset in Milonem Cæsius, ex consuetudine sua miratus dicebat: si Thrax essem, Fusius essem &c. Forte miratum dicebat.

Svasoria prima:

Qua lu-
cet.

Satis sit hæcenus vicisse Alexandro, qua mundo lugere satis est. Emendo, qua mundo lucere satis est. Infra, Vicimus qua lucet. Legend. qua lucet, ex fide schedarum Hispanicarum. Sic appello, quod allatæ ex Hispania.

Immensum & humane intentatum experientie pelagus, totius orbis vinculum terrarumq; custodiam inagitata remissio, vastitas, litora modo se-
viena

viente fluctu inquietas, modo fugiente desert, terra caligo remittet fluctus. Nescio quid humanis natura subduxit oculis, & terram nox obruit.

Affectus locus & de cuius restitutione mihi ambigo. Age tamen, apponam heic somnium in eum, si forte conjectores invenire possit. Dubito an leg. *Custodia inagitata remigio, vastitas, litora in s. fl. inq. in f. deserta tetra caligo immittes fluctus.* Ut sit epexegetica & ad terrorem ficta descriptio maris. an sic; *terra caligo remittet fluctus*? quod erit, tetra caligo fluctus, & quæ supra enumeravit alia, si obstinatus mare conscendas cum exercitu, invitum te & indignantem remittent, ô Alexander & cogent repetere, quam reliqueris continentem. Hæreo quoque, an illa, *& terram nox obruit, vel, & retrum nox obruit.* Sed ut verum fatear, plane cæcutio in toto hoc loco nisi tu attollis mihi aliquam facem.

Pergo.

Sed Atheniensium sponsalia mille talentis estimata sunt, quæ cum exigentur, complures contumeliosi libelli tradebantur, sicut illa qui subscriptus status ejus fuit, cum & eodem tempore Octaviam uxorem haberet & Cleopatram: Hoc tu evita —
res tuas tibi habe. Hic hiatus & corruptela. Corruptelam divinans vere sustuleram pridem suam hoc mihi observatum ante hos morbi grandes nimbos. Ita; Octavia res tuas tibi habe. Dixi, vere; quod viderim nuper cum gaudio

Divortii
formula
res tuas
tibi habe

Z 5

pro-

probari suspicionem meam illis optimæ notæ membranæ Hispanicis, in quibus integer locus legitur sic, *Οὐδὲν ἔχει Αἰθναῖ Ἀντωνίου*: *Res tuas tibi habe.* Nota divortii formula apud Romanos. Hæ membranæ non membranæ, sed mehercule purus putus thesaurus boni, quis & hic locus & insigniores alii multi in Senecæ patris libris debent vitam. Earum desiderium non tam accenderem tibi, nisi si vivo & salveo, brevi cogitem restinguere, hac tamen conditione, ut cum mihi caras tamq̃; raras opes lubens tibi impertivero, nulli impertivero nemo enim homo est, mi Leæi, cui non invideam eas, præterquam uni tibi, cui volo patere omnia mea etiam maxime recondita. Repeto Senecam.

III. Svaforia.

Sive ita natura disposuit, sive, ut ferunt, luna cursu gerit. Lego, *regit*, contra corrigas in Tacito, Hist. I. *Sed tum humido die est soluto gelus, neq̃; conti, neq̃; gladii, quos prælongos utraq̃; manu regunt, usui &c. scrib. haud dubie, gerunt.*

Sed jam nimis nugarum, de quibus tamen, si me amas, dignaberis censuram rescribere in tabella. Tuas doctissimas ad Cornelium & Maronem notas miror, probo, amplector: ut & illam vere eruditam & plane ex historia Domini Bezæ conjecturam in Taciti loco, etsi aliter jam pridem emendavit Josias Mercerus amicus noster, à quo profecto mihi vix licet dissen-

sentire. De illis itaq; habeo immortales gratias, quas nolo putes me referre his nostris, quas scio præ tuarum purissimo auro vix esse plumbi fæces, si me sæpius his talibus locupletaveris bonis, quod à te summis votis peto, mi Lecti, per ingenuitatem amoris nostri, quo nihil habemus sanctius, beatus sim. Sed desino plura. Etenim ego jam sum festus scribendo, & tu nunc quoq;, opinor, legendo. Propere scripsi A. D. III. Kal. Aug. Insulani nostri. c13. Is. LXXXVI. Vale dulcissime Lecti,

EPIST. LXXXV. Genevam.

Hieron. Grossetius Lysiacus Jacobo Lectio

J. C. S. D.

HAs literas do honori amici discedentis, non merito tuo, meruisti enim silentio tuo silentiū meum, quod hercle fuisses expertus, ni has mihi extorsissent preces communis amici nostri D. Forcadii, quòs piaculū negare quicquam. Experite autem deinceps, ni brevi culpam emendaveris crebris scriptis tuis. Satius enim duco, omnino non scribere, quā perpetuis querelis implere paginas, quas expresit mihi hæcenus qui est justus dolor meus. Angerona, puto, tibi mater fuit; Harpocrates pater. Ita jam obmutuisti lōgū, nec respōdisti quicquā tot literis meis, quas tibi fuisse aut injucūdas aut neglectas suspicari quis posset, non ego vero, qui mi Lecti, novi probe animū tuū in me, à quo
has

has suspiciones nimium quantum alienæ Mer-
cerus hinc abiit Biturigas, Indolui discessu tam
cari capitis, tamen solatio fuit, quod sciam val-
de esse è re sua; deinde quod sperem subsequu-
turum me cis paucos menses, si tempora firint,
quæ nobis minantur certam perniciem, nisi
nos ab alto — *respexerit ille Deus*. Expecta-
mus hic brevi duos illos Semones Galliæ, Cu-
jadium & Scaligerum. Adferet ille secum In-
stitutiones Imperatorias ex correctione sua,
quas dabit Typographo excudendas. Nunc
est hic sub prælo divinum opus divini prorsus
Poetæ, Sallustii Barthasii, distinctum in octo li-
bros, hoc titulo; *De Infantia mundi*. Magna ex-
pectatio ejus operis. Et profecto, si quid judico
ex paucis versibus, quos obiter legi, responde-
bit expectationi. Sed hoc relinquo judicio tuo
quando veneris in rem præsentem.

Sallustii
Barthasii
op9 Poe-
ticum.

Apulejus
emenda-
tur.

Id, amabo te, potius est, nunc adhibeas mea
causa huic loco disertissimi Apulei mei in A-
pologia, ubi diluit crimen magiæ.

*Partim autem qui providentiam mundi curio-
sus vestigant, & impensus Deos celebrant, eos vero
vulgo magos nominant, quasi facere etiam sciant,
quæ sciant fieri, ut olim fuerit Epimenides & Or-
pheus & Pythagoras, & Orestes, ac dein similiter sus-
pecta est Eoeli Cathorino, Socrati Demonion, Pla-
tonis τὸ ἀγαθὸν Gratulor igitur mihi cum & ego
tot & tantis viris adnumeror.*

Vi-

Vides, opinor, scæde depravata esse ista; *suspecta est Eocli Cathorino, Socrati Demonion, Platonis &c.* Nam de Eocle Cathorino, mera somnia, Tam magis cogito, tam magis probo legendum esse; *suspecta Empedoclis καθορμείας, Socratis δαίμονιον, Platonis τὸ ἀγαθὸν*, & firmat conjecturam meam vetus excusus, in quo diferte legitur *cathormea*. Porro hic *καθορμεία* est Empedoclis ille impetus in profundendis verbis de re qualibet, maxime de rebus physicis, qui ubique tantopere celebretur ab auctoribus, Plutarcho imprimis & Laertio, eum vero ait hic Apulejus tam fuisse vulgo admirationi, ut Empedoclem adduxerit in magiæ suspicionem, perinde ac Socratem Dæmonium & Platonem τὸ ἀγαθὸν suum. Longe gratissimum mihi feceris, si certioraris me, quid pares in vulgus, nec enim credibile est, te esse otiosum. Et profecto dandum est aliquid famæ. Ego, si quid edidero, ut edam si forte Musis volentibus, volo apparere maximam partem sub nomine & omine tuo. Est enim mihi valde volenti testari publice & posteritati sanctam illam amicitiam nostram. Sed plura de his alias. Longioris epistolæ vicem præstabit tibi D. Forcadius, Legatus Regius. Salutem D. Gothofredo & D. Hortibono, quos ni scripsero brevi, nimium peccem in Genium meum. Vale, mi Lecti, & Salve, & ut salveam face literis tuis, sine quibus me dius fidius non magis

Empedoclis καθορμείας.
Socratis δαίμονιον
Platonis τὸ ἀγαθὸν.

gis possum vivere, quam ille juvenis apud Petronium ambulare sine nervis, scripsi quidquid mihi venit in buccam, tu modo mutuum facito, si me amas. Iterum vale, svavissime Lecti. Data Lutetiae Parisiorum, prid. Eid. Mar. cl. l. LXXXVI.

EPIST. LXXXVI. Genevam.

*Hieronymus Groslotius Lyslaus Jacobo Lectio
7C. S.*

ANtiqua studia non desino tractare per vi-
ces: & nunc plurimus sum in historiis, ma-
xime in Taciti & Sallustii, quos ego soleo indi-
getare Historicorum principes. In iis plurima
legendo notavi, de quibus ad quem libentius
provocem quam ad te, qui unus vere possides
eorum auctorum Genios. Quare, amabo te,
has paucas ad Sallustium notas dispice eo a-
cumine iudicii, quo scio te valere plurimum.

Sallustius
emenda-
tur.

*Verum enim vero is demum mihi vivere atq. frui
anima videtur, qui aliquo negotio intentus precla-
ri facinoris aut artis bona famam quarit. Non fert
Latinitas hanc locutionem, aliquo negotio in-
tentus, aliquo enim est sexti casus, qui haud-
quaquam potest regi ab intentus. Propius vero
est, scripsisse Sallustium, aliquo negotio intentus,
id est alicui, ut infra, Servilib. officiis intentum, &
passim alibi. Sic & Apulejus (de quo auctore,
si Musænaverint, aliquando videor dicturus
meri-*

Apulejus
emenda-
tur.

merito, noster) lib. IV. Milefiarum. *Hinc me operi attonitum clara lux oppressit. Vere corrigo, attentum.*

Infra:

Nam quicumq; impudicus, adulter, ganeo, alea, manu, ventre, pene bona patria laceraverat.

Vox, *alea*, in omnibus codicibus corrupte legitur & nullo sensu, non habet enim, quo referatur. Quod cum videret nuperus Sallustianus Criticus, nugivendus homo, quod sanare non poterat, amputavit, more nimium basiliaco. Ego vero unius literulae mutatione minima restituo elegantem & antiquam vocem, quae vix nota vel doctissimis ipsis; *Namque q. i. a. g. aleo, manu &c. Aleo* is est qui *alea* ludit, *aleator*. Glossae veteres; *νοττασις, Aleator,* *aleo*, item; *κυβερτης, aleator. κυβευω, aleo, aleam ludo.* Ejus vocis haberemus plura exempla, extarent modo Catonis Origines, ex quibus haec solens depromptit Sallustius. Caeterum non potest aliter constare hic locus, *Aleones* enim manu, ganeones ventre, adulteri & impudici pene sua vel aliena bona laceraverant.

Aleo.
Aleator.
Aleare.

Infra in oratione Catilinae ad populares sceleris:

Neque per ignaviam aut vana ingenia, incerta pro certis captarem. Lego, una litera detrिता, ut varia ing. vel duabus ultimis

mis repetitis, aut ut vana iung. quod posterius potius est ut probem.

Ad hoc maledictis increpabat omnis bonos : suorum unumquemque nominans laudare, admonere alium egestatis, alium cupiditatis sue &c. Malim legi, increpare. Sic infra : Interea plebes, conjuratione patefacta, quæ primo cupida rerum novarum nimis bello favebat, mutata mente Catiline consilia execrari, Ciceronem ad cælum tollere : veluti ex servitute erepta, gaudium atq; letitiam agitabat. Lego, agitare.

Aliter sine populi jussu nulli earum rerum Consuli jus est. Puto legendum, nulla, secundo casu, sextu muliebri, ut sit; nulla earum rerum. Plautus Milite; studiosus nulla aliæ rei est. Suspicionem animi mei confirmat u. c. in quo scriptum, nullius, quod erat glossema illius, nulla.

Hæc tu pro singulari eruditione tua judicabis Lecti, quæ si probari tibi intellexero, putavero me fecisse pretium operæ. Quod superest, ago tibi immortales gratias de variis illis lectionibus ad Corn. Taciti librum de Germanorum moribus, in quos tamen quædam reperi, quæ item in vulgatis : & puto, ille codex, unde excerpisti eas, erat recentioris notæ Scripsi valde festinus. Lutetia Parifiorum XI. Kalend. Januar. quæ Kalendæ, anni auspices, impertiendis strenis dicatæ antiquitus tibi debent aurem vellere, ne te opprimant imparatum : mihi vero cautio erit.

erit, ne violem antiquum & tam boni ominis ritum. Cl. 15 LXXXIII.

EPIST. LXXXVII.

Genevam.

Hieronym. Groslotius Lislaeus Jac. Letio IC. S.

IN hoc Taciti loco iuva me, sodes, iudicio tuo. Lib. Annal. XIII. in illâ graphica descriptione Poppææ. quæ certat cum Sempronîæ apud Sallustium, ubi de Othone loquitur: *Sæpe auditus est consurgere Caesaris, scire ad illam, sibi concessam diltitans nobilitatem, pulchritudinem vota omnium & gaudia felicium.* Tolerabilis lectio, & quàm non sim ita audax, ut mutem, movent me tamen aliquantum libri, in quib9 omnib9 est, *ubi*, quod Iustus Lipsius mutavit in, *sibi*, ut testatur ipse in Notis. Movet me vero supra omnes Budensis, in quo legitur *ubi concessam diltitaret nobilitatē*, corrupte; ita tamen ut etiamnum appareant, si recte iudico, clara vestigia antiquæ scripturæ, quam censeo hanc esse, *ubi congestam ductaret nobilitatem* &c. apte ad convivia, è quibus consurgens hæc Otho effutiebatur. *Ducendi* enim & *Ductandi* verba usurpata proprie in conviviis, ad quæ hîc Otho alludit non sine multo lepore. *Ducere* autem significat continuo hausto producere & ficcare poculum uno spiritu; quod & veteres vocabant *Obducere*. Plautus

Tacitus
emendatur.

Ducere,
Ducere,
de poculis.

Obducere,

Curcul. — *Ipsam expeto Tangere, inuergere in me liquores tuos sino ductim.* ubi notat Priscianus auiditatem bibendi. *Ductim*, ἀπνευσί. *Ducendi* autem frequentativum est *Ductare*: quod & præterea alia significatione; quod nec tu nefcis, solet dici de scorto, quo non dubito quin oblique respexerit auctor noster. Clarius est emendatio, quàm ut egeat longiori explanatione, tantum addam, scriptum fuisse in archetypo, *concessam* pro congestam, more scribendi veterum, qui fere semper scribebant C. pro G. ut tibi alias probabo pluribus: quæ scribendi ratio ignorata imperitis liberariis fecit, ut corrumperetur ea vox in *concessam*. Illud porro *Ductandi* verbum tollendum est ex Sallustii Catilinario, ut glossema: *Atq; eo dictitare fecisse, quo inter se magis fidi forent, alius alitanti facinoris conscii.* Non alibi magis variant libri scripti. Quidam legunt, *dictitare*; quidam, etiam *dictante*: item alii *dictam rem*, vel *dictas res*. Quarum omnium lectionum nullam video, quæ saltem ferri possit: nisi si sit *dictam rem*, quæ det meram glossam. Ita enim suspicor, primo hunc locum interpolasse barbaros homines, inde fluxisse tantam librorum depravationem tamq; diversam. Ego lego, sublato omni glossemate *atq; eo fecisse*. Illud enim non possum concoquere, quod scribit vir doctus ad hunc locum, *Dictare fecisse dixisse Sallustium pro dictabant fecisse.* Nec enim unquam

Ducere
& Ductare de
scribis.

Sallustius emendatur.

quam Sallustius
scriptor solet
ponat *concedere*
cto, deinde a
gatur.

Volebam pl
bam præterea
fore, ni facie
Nolo enim te in
nugis ni tantum
nigi. Vale & salu
metemo. scripti prop
AD. XIV. Kal. Ian. cl.

EPIST. LXXX

Heren. Crullan. I
qum In

Dabab nov illi
Doblectabam te
coris nostri, ut illi
modo tuo cillim
dit nunciis Fran
index: *Operalem Rom*
Dvena cum verb
prima horrenda, a
quam, per *Stephan*
um). Hicce lictis
ti quat emaris, id est
ri, respiciendum con

quam Sallustius, nec quisquam alius bonus scriptor solet ita loqui, ut unum infinitivum ponat *πυνεδοχικῶς* pro indicativi imperfecto, deinde alterum proxime quod ab illo regatur.

Volebam plura; sed avocor. Hoc unum scribam præterea, deinceps mutiorem pisce me fore, ni facias mutuum proximis literis tuis. Nolo enim te in posterum obtundere meis nugis, ni tuarum Musarum particeps fiam deniq;. Vale & salve perpetuum mihi amicissime Semo. scripsi prope Lutetia Parisiorum A.D. XIV. Kal. Ian. cl. Is. LXXXIV.

EPIST. LXXXIIX. Genevam.

Hieron. Groslatius Lislans amplissimo & amicissimo Iuveni Iac. Lectio I C.

S. P. D.

Duabus novissimis epistolis ad te meis obsecrabam te nomine Dn. Cuiacii Doctoris nostri, ut illi istinc quàm posses commodo tuo citissime curares librum, qui prodiit nundinis Francofurtensibus, cuius hæc index: *Speculum Romanorum Pontificum, in quo Decreta cum verbo Dei pagnantia, vitæ cursus prodigia horrenda, accurata brevitate depinguntur, per Stephanum Szogedinum Pannonicum, s.* Hisce literis tertio te rogo, quanti quanti emeris, id tibi bona fide restitutum iri, respondet idem noster. Gratum illi, multo

Aa 2

gra

gratissimum feceris mihi, quo velut interpre-
 te visum est illi hoc in negotio uti apud te.
 Memineris omnem, saltim maximam grati-
 am fore ex celeritate. Effet enim illi iam nunc
 is liber maxime usui ad interpretationem lu-
 ris Pontificii, quam suscepit nuper. Initium il-
 li tanti operis & laboris est IV. Liber Decreta-
 lium in quo lib. tit. est *De sponsalibus & mari-*
monii, quem prope jam absoluit: apta & ap-
 posita materia illis superioribus proximis Bac-
 chanalibus, quis litandum fuit nuptis verbis.
 Bis in hebdomade prælegit ex jure Pontificio,
 nimirum duabus ultimis Septimanæ diebus,
 quas sacras Veneri & Saturno voluit supersti-
 tiosa antiquitas. Aliis autem Ius Romanum
 five Civile quod appellant, proficitur: ex quo
 adorfus est nudius tertius explicationem tit.
De act. emti & venditi. Hæc de latere nolui. Por-
 ro Corn. Taciti editionem ultimam in Iusto
 Lipsio cenleo vidisti: non ego hercle, qui tor-
 queor diutina nimis expectatione videndi e-
 jus. Mandavi enim literis ter quater Parisiensi
 Typographo, ut exemplar ad me mitteret: &
 nisi adhuc fallor, tandem expecto per prox-
 imum rhedarium: eo avidius, quod narravit
 mihi amicus, fieri tui honestissimam mentio-
 nem, quam rem fore & mihi voluptati, & tibi
 honori, gratulor. Cum accepero, tum si quæ
 mihi in tantum auctorem post Censorem re-
 liqua, selegam & scribam tibi omnia, cujus u-
 nius

nius iudicium est
 quæcunque me
 tiarum vero ne
 re, duxi atque
 prægustamenta
 quibus in tempo
 tanti facias proce
 est quæ habes in
 amice & bonigne
 In Iuli Agricola
 ad Britannorum cau
 domini libertatem
 fiam tempore unde
 no curæ potestati
 sepius molesta mor
 dem studiose & cu
 los scripturae spic
 non iam P.R. Ierona
 se demum ostendam
 doles ex ignorantia
 est populi Romani
 brarii corruerunt
 dara emendatio me
 fatimmi suavem
 tam deorum, inver
 me. Non allocuitur
 Cælorios, qui popu
 tiffim. Britannia, ide
 gri & his intacti
 tati, cum aliqñ ca

nus iudicium æstimo mihi unice opus esse ad quæcunque meditor in his literis. In præsentiarum vero ne te velle videar inani spe lactare, duxi attextendas has pauculas notas, quasi prægustamenta ceterarum & veluti arram: de quibus in tempore non fallam fidem, modo tanti facias preces meas, ut reddas vicem, hoc est quæ habes in eundem hunc scriptorem, amice & benigne mecum communices.

In Iulii Agricolaë vita in oratione Galgaci ad Britannorum exercitum: *Nos integri & indomiti libertatem non in præsentia laturi, primo statim congressu unde ostendamus, quos sibi Caledonia viros posuerit.* Insigniter depravatus locus: sæpius molesta mora legenti mihi, de eo tandem studiose & cum cura vagatus per singulos scripturæ apices sic statui leg. *Et libertatem non jam P. R. servitia laturi, primo statim congressu demum ostendamus quos &c.* Maxima mendii in dolos ex ignoratione notarum, *P. R. servitia*, id est est populi Romani servitia; quæ imperiti librarii corruerunt in *præsentia*. At aperta & clara emendatio mea, in qua si erro, lubet testari mihi suavem errorem meum. *Unde, mutavi in demum, inversis tantum literis aptissime.* Nam alloquitur hic bellicus concionator Caledonios, qui populi remotissimi & penitissimi Britanniaë, ideoque, ut ait, adhuc integri & bello intacti, nunc primum vero tentati, cum reliqui citeriores Britanni omnes

Corn.
Tacitus
emendatur.

Caledonii.

iam domiti, subacti, & sub iugum agerent Romanorum.

Ibidem infra :

Obsequiumque ac modestiam, si industria ac vigor adfuit, eo laudis excedere, quo pieriq; per abrupta, sed in nullam rei post usum, ambigua morte inclauerunt. Lipsius, accedere, rescribit. Ego libentius reddo Tacito antiquam & probissimam vocem, *escendere*, qua usus etiam alibi, & ut magis audacter adfirmem, ita legi debere, facit, quod sequitur, *per abrupta*. Restituo eandem vocem, simulq; aculeum Satyricum Iuvenali Sat. 6.

Escendere.
Iuvenalis emendatur.

— *Minus ergo nocens erit Agrippina.*

Boetius: siquidem unius precordia pressit

Ille senis tremulumq; caput descendere iussit.

In cœlum, & longam manantia labra salivam.

Omnes libri tam scripti quam excusi non aliter habent quam *descendere*. Contra quos tamē audeo omni adseveratione contendere legēd. esse— *Tremulumq; caput escendere iussit. In cœlum.* Nam illud *descendere* in cœlū, præter quā quod vix commodum, imo nullum sensum habet, non æque morsui Satyrico aptum, atq; hoc nostrum. Et hic vere nugantur omnes Interpretes, & quæ afferunt frigidiora nive Gallica, ut ajunt. Nam affectasse iocum ex impossibili, quod sit impossibile descendi in cœlū; si Diis placet, explicant pro sepulchro, quod *νοστρον* logi alogi, & delirantiū deliramēta. Doceant

ant me, descendi in cœlum; non vero, ascendi, tum, quod volent. Dicam, quod res est, respicit ad ἀποθέωσιν Claudii, quam irridet & inficitur nō absq; minore felle, quā Seneca noster. Ansa corrumpendi loci fuit, primum insolentia vocis, deinde cæsura ignorata librario, qui putabat eā corrumpi modulum versus. Huius verbi frequentissima corruptio apud optimos scriptores, sed fere semper ut hic, in *descendere* ut adverti apud Ciceronem pro Plancio (*Consili P. Nasica præco Granius medio in foro, cum ille, edicto iustitia, domum descendens rogasset Gr. Sc.* Legendum *ascendens*. Nam Nasicæ domus in superiore urbis parte) in *Offic.* & alibi: item in C. Curtio Rufo, Macrobio, A Gellio, Plauto, Cæsare, Seneca, aliisque, quorum locos hic non enoto, quod mihi nec eorum libri, nec, ut ita dicam, memoria ad manum; nec si essent, otium. Quin & apud Sallustium in *Catilinario*, illo loco, qui, si non fallor memoria, sic habet; *Est in carcere locus, quod Tullianum appellatur, ubi paululum ascenderis ad lavam circiter xii. pedes humi depressus.* (*τὸ ἕμι, mi, mihi glossam subolet.* Cicero de *latomiiis Syracusanis.* VII. Verr. *Totum est ex saxo in mirandam altitudinem depresso.* Tamen nihil muto) memini me legere in optimo Codice manuscripto, quem studiose cum impresso comparavi, vice *et ascenderis*, exaratum vitiose, *descenderis*, pro *ascenderis*, quo

Cicero emendatur.

Curtio, Maerobius, A. Gellius, Plauto, Cæsar, Seneca in verbo esse dederunt. Curia, Sallustius corrigitur.

verbo nec alio hic usum censeo Sallustium, ut
& alibi sæpe, ut scis, Redeo ad Tacitum.

In Dialogo de Oratoribus: *Tam hercule
quam divitiæ & opes, quas facilius invenies qui vi-
tuperet, quam fastidiat.* Inserta vocula arbitror
scribendum, *quam qui fastidiat.*

*Aut sim contendere Marcellum hunc Eprium, de
quo modo locutus sum & Crispum Vibium (libentig
enim novis & rec. quam rem. & obl. ex. uxor) non
minus esse in extremis terrarum quam Capuæ aut
Vercellis, ubi nati dicuntur. Verisimile est deesse
vocem, notos, aut quid simile: Vercellis notas, ubi
nati dicuntur, nisi si interpretatione integra
videri possint si capias, Marc. & Crispum non
minus esse in extremis terrarum quam Verò. id est,
nomen & tamam utriusque non minus esse
celebrem, non minus vagari, non minus esse
in extr. terr. quam Verc. Et hoc fortasse an re-
ctius meliusque. Sed & subsequencia verba
mutila sunt: *Nec hoc illis alterius ter millies ses-
tertium præstat, quamquam &c.* Deest enim al-
terum membrum, quod respondeat *ter al-
terius.**

Ibidem infra:

*Omnes tamen eandem sanitatem eloquentiæ fe-
runt: ut si omnium pariter libros in manum sum-
pseris, quamvis in diversis ingeniis, esse quandam in-
dicii ac voluminis similitudinem & cogitationem.
Verissima emendatio & germanissima lectio
hæc est: *Ac voluntatis* (sic editio Pitheci V. C.)
simi-*

similitudinem ac
cognitionem, pro
deesse vox, quod
quid simile:

In libro de m
bonis & antiqu
ris contentantur
contunduntur, au
teruntur.

Lib. Hicor. P
is, credo tam corp
aliquid: tamen vulgæ

Cenarius prætor
à Pisono additus, fuit
&c. Clarum est ip
scribendum esse, à
additus. Placet
&c, ut ait infra, P

Et sicut domus
meu. Vultus
iuvolo cum dicitur
sub O. hanc, &c.

Lib. IV. Annal
re, dicitur Imperator
non accipere par esse
re, ut addita voce
retonde potius.

Num. pro suæ
haberi. Veracum p

similitudinem ac cognationem. Reposui tantum cognationem, pro cogitationem. Sed & videtur deesse vox, videas, vel agnoscas, vel scias, aut quid simile: sumseris sciasq.

In libro de moribus Germanorum: *Manet honos & antiquæ societatis insigne. Nam nec tributis contemnantur, nec publicanus atterit. Legend. contunduntur, aut continentur. ego malim, conteruntur.*

Lib. Histor. *Pleraq, vulnera feritate & savitia, trunco iam corpori adiecta. Quid si scribas, adacta? tamen vulgata defendi potest.*

Centurio is prætorie cohortis ad Galbæ custodiã à Pisonem additus, stricto pugione occurrens armatis &c. Clarum ex ipso Tacito & ex fide historię scribendum esse, à Galbæ ad custodiam Pisonis additus, Pisonem enim tutabatur non Galbam, &, ut ait infra, Pisoni effugium dedit.

Et stetit domus utraq, sub Othone, incertum an metu. Vitellius victor clementie gloriam tulit. Adiuvo locum distinctione; Et stetit domus utraq, sub Othone, &c.

Lib. IV. Annal. *Quid illi cum militibus? quos neq, dicta Imperatoris neq, præmia nisi ab Imperatore accipere par esset. Aut redundat rō Imperatoris, aut addita voce legent. nisi Imperatoris. Sed redundat potius.*

Metum pror sus & noxam conscientie pro fœdere haberi. Peccatum properantis & non adverteri.

sentis scribæ: contra enim debuisset scripſiſſe,
noxe confeientiam.

Lib. XIV Ann. *Agrippina & Acronia eminentibus recti parietibus forte validioribus, quamvis oneri cederent, protectæ ſunt. Potius ſcribend. quare ut oneri ced.* Viſum id mihi, viſum magni auctoris magno interpreti V. C. Faucheto annotatumq; ut ſcivi & vidi poſtea monitus ab amico, & hercle gavifus ſum vel me ſimul erare cum tanto viro, vel quod potius volo putoque, recte ſentire.

Ac poſteaquam fruſtra oblata ſint, inſenſa militibus patribusq; & plebi, diſſuaſiſſet donativum & congiarium, periculaq; viris illuſtribus inſtruxiſſet. Vere monuit Lipſius non eſſe ſanam vocem, *oblata*: nec medetur. Mihi medicina in promptu legenti. *Ac poſteaquam fruſtra optata ſint, id eſt cupita & ſperata, ſibi ſcilicet Aprippina.*

Graci amiçtus, quos per eos dies pleriq; inceſſerant, inu exoleverant: Lego, quis per eos d.

Lib XV. Ann. *Alius filio, fratre alius aut propinquo, aut amico interfectis, agere grates Deis, ornare lauru donum, genua ipſius ad volvi, & dextrâ oſculis fatigare. Quis non videat ſcrib. ornare lauru domum? Ritus notior, quàm ut debeam de eo ulla verba facere. Hæc hæcenus: de quibus iudicabis, mi Lecti.*

Cæterum quod pridem ſcripſeram ad te, videri mihi in Hiſt. I. pro quos (gladios ſcilicet)

utra-

quæque manu
de non ſcriptum
me: & recipio
gladium: pro
une elpce. Er
& inſcitiam
tium meum &
ma. Hinc ſum
me redamas
tibus literis. Rep
Mart. Cl. L. L.

EPIST

Hieronym. G

Dico mentes
Cis, et quo
di magni Papi
ſemper adven
ſo hanc urbem
bo, ut per aliqu
ejus. Sed illu
tus Apollo; a
olumen nobis,
ius viri obitu
ize. Mihi certe
omni; bonæ
petuum adite v

utraque manu regunt, scribendum, gerunt, hercle non scriptum vellem. Fateor enim errasse me: & recipio, Purissime enim dicitur, Regere gladium, pro eo quod vulgo effertur, maniere espée. Errati veniam precor, quo me tibi & incitiam meam prodidi nimis. Hoc solatium meum, & excusationis apud te mea summa, Homo sum. Vale, mi lectissime, Lecti & si me redamas, testare amorem tuum frequentibus literis. Raptim, Avarici Biturigum, Eid. Mart. Cl. 15. LXXXV.

EPIST. LXXXIX;

Genevam.

*Hieronym. Groslotius Lislacus Iac. Le-
tuo IC, S. P. D.*

Duo menses sunt, & quod excurrit, mi Lecti, ex quo adveni in hanc urbem audiendi magni Papiniani nostri; qui, quod est mihi semper adversum fatum, me vix dum ingresso hanc urbem, decubuit à gravissimo morbo, ut per aliquot dies desperata iacuerit salus ejus. Sed illum servavit, opinor, Iurisperitus Apollo; atatem vero precor, servet incolumen nobis, imprimis mihi, ac Reipub. illius viri obitu maximum ornamentum amissuræ. Mihi certe non vnus homo, sed literæ ipsæ omnesq; bonæ artes in uno homine summum periculum adire videbantur. Sed laus Deo, nunc

Iacobi
Cuiacii
scilicet.

con.

convaluit totus, adessent modo pristinae vires, quas restaurabit pedetentim longa dies. Itaque adhuc se cubiculo continet, nec egreditur in publicum. Illum pro more & ex officio meo, cum inviserem nudius tertius, summe me rogavit, ut scriberem tibi suo nomine multam salutem, simulque diligenter tecum agerem: ut, si potest, ei quam primum & tuto mittas librum publicatum his Francofurtensibus nundinis, hoc titulo; *Speculum Romanorum Pontificum, in quo decreta cum verbo Dei pugnancia, viae cursus, prodigia horrenda, accurata brevitate depinguntur, per Stephanum Szegedinum Pannonium.* 8. Lutetiae enim nullus pretio comparari potest. At vos: quid non? praesertim vero eius notae libri. Erit ei fortasse usui ad explicationem Iuris Pontificii, quod nobis destinat interpretari publice; alternatim tamen, hoc est, ut alternis diebus Ius Civile quoque profiteatur. Quicquid impensae feceris, id tibi refundi curabit. Quod & idem ego tibi spondeo, si placuerit & alterum exemplar una mittere ad me. Per, mi Lecti, gratum feceris, si mihi reapse probaveris, te habuisse curae istam curam. Sed heus tu; nescio quae praevertit fama aures meas, quae aiebat te jam diu implicitum pertinaci valitudine. Deus meliora. Me hercle me ita contudit, ut mihi etiamnum haec scribenti penissime lacrimas expresserit metus & anxietas: quae, o utinam, epistolis

tuus lati rantiis
 amore mollitia
 dinem, Quamo
 bi bene est,
 quam citillim
 tormentis; qu
 diu dubius fu
 dius fidius, ch
 qualisqualis
 etiam atque et
 solum librum
 Sed ut haec delin
 praefigit praefi
 atque adeo nunc
 amas, imado te
 multa, que me
 agas ceniora
 dum, ut licet, e
 le Muse tamen
 tum silentium
 perdere. Extra
 scribis quoque
 piget, obiter et
 hil fere novum
 rumores de t
 lit ille a Machi
 tur ad Pontem Ca
 vni Doucorum
 lebealo merum
 etiam volis bo

tuis læti nuntiis vertat in gaudium. Nosti in amore mollitiam animi mei: nosti sollicitudinem. Quamobrem tuum erit, mi Lecti, si tibi bene est, quod spero & opto, me per literas quàm citissime expedire his curis, seu verius tormentis, quibus tamdiu torquebor, quàm diu dubius fuero salutis tuæ, quæ mihi, mediis fidius, chara æque ac ipsius mea. De ea, qualisqualis sit, me facias certiore, te rogo etiam atque etiam: ut illi, si non datur alio, saltim litem anxiiis votis & sollicitis precibus. Sed ut hæc desinam cum fausto omine, mihi præfagit præfaga veri mens, te salvere, valere, atque adeo nunc esse in libris, ex quibus, si me amas, amabo te, epistolæ tuæ attexas aliquàm multa, quæ me ab animo erudiant: simulque agas censorem nugatum mearum, quis interdum, ut scias, etsi me distineant severiores illæ Musæ, tamen consulto ut ulciscat obstinatum silentium tuum, non cessabo te pessime perdere. Extra jocos, valde velim ad me perscribas quoque de rebus tuis accurate & nîpiget, obiter etiam de publicis. Hic vero nihil fere novi vagantur tantum inconstantes rumores de turbis, sive mavis de bello. Videbit ille à Machina. Porro affirmatur constanter ad Pontem Cesaris, vulgo au pont de Sey, iuxta Douconam pagum in Andegavis, pluuisse de cælo merum sanguinem tanta copia, ut etiam incolis licuerit legere & urnis condere.

Quod

quod portentum fere amat expiari insignialiqua clade. Id peto convertat OPT. MAX. in numinis sui hostes. Nos vero, ut inquit Catullus, destinati obduremus, mi Lecti, & memores cogitemus natos nos in ea tempora, quibus firmare animum expedit constantib. exemplis, ut loquar ore familiaris tui, de quo, ut illa tritiora omittam, si erit otium, propediem videbimus. Nunc libero fidem meam de illis Senecæ Patris locis, quos habeo ex Hispanicis schedis auctos vel emendatos: descriptos eos cum hisce literis pro strenua mitto ad te. Non contemnendum munus, si æstimes tum præcipue ex animo meo, qui indulgit, ut donarem tibi uni, tum ex re ipsa, quæ, ut recte venditem, vere est thesaurus literarius, asservanda tibi, si me audis, ut thesaurus. Non est n. talis, ut vulgari debeat. Tamen quod tu voles. Nam de hac & aliis omnibus rebus meis solidum esto penes te arbitrium. Volebam hic interungere, n. me ulterius provehi incitasset, qui est iustissimus, & merito obstinatus dolor meus, quem contraxi ex obitu C. M. iuvenis amicissimi quondam mei, quem, ut ita dicam, mi Lecti, dulciacidum mihi est in sinu tuo desere. Is fuit, IANUS GULIELMIUS, quo iuvene, non me redarguet ipsa veritas, nihil tulit Germania doctius aut verius: nihil vidit Sol ipse amabilius aut melius. Jurasses factum illum à Gratiis, eductum edoctum à Musis.

Nam

Iani
Guliel-
mii laus
& obitu

Nam illi quibus
sermone simplici
candore, quis Sa
comitalique
rarissimum in
etiam abstinenti
amore flagrabat
etiam scriptis
cum ipso line
Superius tamen
obscura tanti ing
fuerim. etiam ad
ut ipse sum occul
præcipitata, tum
quod augures, et
fuerit in his liter
mulque quam
virtutes eius me
su, qui acerbo
primo ætatis flo
ta) vivere atate
Iud forte an et
mune cum mult
solum, verum et
niquit imp
quod absolvi no
cum ex ipso h
timis incertate
retrahere opin
tem Altilium C

Nam illi quanta probitas in ore? quanta in
 fermone simplicitas? quanta urbanitas, quis
 candor, quis Salsus? quam pari lance gravitas
 comitalisque? quanta in omni vita pietas? & quod
 rarissimum in illa gente, quanta in omni vi-
 ctu abstinentia? denique quo ille studiorum
 amore flagrabat? quantum legit? quantum
 etiam scripsit? quæ nunc maximam partem
 cum ipso sine fructu posteritatis abierunt.
 Superfunt tamen in manibus hominum non
 obscura tanti ingenii monumenta, quæ etsi
 fuerint edita ab admodum adolescente, &
 ut ipse sum oculatus testis, nimio impetu
 præcipitata, tamen æternum (si æterna,
 quod auguror, erunt) testificabuntur, quo
 fuerit in his literis acumine & iudicio, si-
 mulque quantum virum daturus fuisset, si
 virtutes ejus maturuissent. Angor ipsius ca-
 su, qui acerbo & plane immaturo interitu
 primo ætatis flore extinctus est: dignus (difa-
 ta) vivere ætatem trium Nestorum. Sed il-
 lud forte an utcumque tolerabile, quia com-
 mune cum multis. Hoc vero mihi non triste
 solum, verum etiam luctuosum videtur, quod
 reliquit imperfectum præclarissimum opus,
 quod absolvi non minus fuisset (de re publica,
 quam ex ipsius sua, qui sibi inde comparasset
 nominis immortalis decus. Enim parabat emitte-
 re in vulgus optimum linguæ Romanæ paren-
 tem M. Tullium Ciceronem quam castigatissi-
 mum

mum & nitidissimum : & iam prope adfecta
 res erat, nisi tam alieno, & pœne dicam, tam
 non suo tempore fato fuisset oppressus. Ve-
 rum si posteritatem spectemus, quicquid non
 absolutum, habetur pro non inchoato. Me-
 mini, & meminì non absque lachrimis, audi-
 visse ipsum sapius prædicantem, non vana o-
 stentatione, ut solet, à qua sane plurimum ab-
 horrebat emendatissima indoles eius se in
 Cicerone qua ex libris, qua ex conjectura aut
 emendasse certo iudicio, aut explicasse nunc
 primum ad ter mille locos maximi momenti.
 Levioris enim habebat *ὄρα ψαυατος τε κοινς τε*.
 At ista omni immortalitate dignissima præ-
 matura ejus morte nunc iacent, & verendum,
 ne mala opera eorum, in quorum manus de-
 venere, idem quod ille, fatum sentiant, quod
 invidisse illi tantam gloriam, & nobis atque
 ipsis, quas colimus, literis, tantum bonum,
 quis vel imbutus humanitate aliqua non mi-
 fereatur, non doleat? M. Tulli, si quis tibi et-
 iam adhuc manet sensus, agnosce & desse se-
 rio maxime capitale fatum tuum, quo tibi
 præreptus est ille Æsculapius tuus, qui vitam
 dum tibi reparat (ah nimis invidiosum opus!)
 exitium paravit sibi ipse. Fatum tibi tanto ca-
 lamitosius illo, quo præcisum divinæ eloquen-
 tiæ caput, amputata fortissimæ manus quan-
 to tibi gratior esse vita debet, quàm mors;
 quæ, puto, iucunda tum fuit, everfa penitus
 Repub.

Repub. quam
 per pateant
 tes sensus tui
 bilissime tu
 gis, cujus ma
 ti tot literarum
 tus juvenis :
 avi hujus no
 dignante, facul
 cultissimum p
 iudicio habuissim
 fis exprimeat
 illique simili, id
 bus septuaginta,
 vero cum le dem
 Deus bene, qui
 quam accu
 tatis antiquæ
 illos, Horatium
 & ceteros angu
 vos Manes, Lo
 quicquid hic
 veritas : si non
 vita in tam sic
 hanc metam tu
 Niderum aliam
 non summum fo
 Demæ anglic me
 ma ista mea, si
 viri patetiam

Repub. quam conservaveras. Ita mihi, ò, semper pateant abditiores & jam vetustate fallentes sensus tui, mi Arpinas homo, angor acerbissime tuo nomine: angor tamen publico magis, cujus maximo malo denatus est tam ingenti tot literarum, tot virtutum, flumine inundatus juvenis: cui quemadmodum prope unico ævi hujus nostri, dixero invidia audiente indignante, facultas erat tantum scriptorẽ emaculatissimum publicandi, ita doctissimorum iudicio felicissime, cum profam scriberet, profus exprimendi, accersitis tamen ex Plauto, aliisque similis, id est, optimæ notæ scriptoribus lepidissimis, & iocis urbanioribus. Iam vero cum se demittebat ad carmen, edebat, Deus bone! quàm tersum, quàm amœnum, quàm acutum, & verbo dicam, omnino sanitatis antiquæ: ita proxime effingebat veteres illos, Horatium dico, Catullum, Propertium, & ceteros augustioris famæ. Testor illius Divos Manes, Lecti, ne quicquam do amicitia: quicquid hic scribo extorquet à me ipsissima veritas: si non eum destinasset hæc mortalis vita in tam secundo ad supremam humanæ laudis metam cursu, se probasset procul dubio Musarum alumni scriptorem eloquentissimum summum Poetam, maximum Criticum. Denique angit me super ista multo gravissima iactura mea, si iactura dicenda est, tanti viri, tanti amici amissio; amici, cui prope uni-

co volebam patere intimas cogitationes meas. Accedit mœrori meo, quod abiens & impendentis mali nescius, pariter ægrum, pariter excessisse cognovi, ut in tanto infortunio meo privatus fuerim tantilla felicitate adversus illum fungendi novissimis, quæ debemus, officiis. Paulo. n. ante, quàm venissem Avaricum, quæ urbs funestata ejus morte, honorata sepulchro, Deo reddiderat optime de literis, deq; amicis nobis meritum spiritum. Si plura de his fortasse, quæ postulabat huiusce epistolæ modus. At scito non plura me hercule, quàm debui, nec quàm volui. Nam ut inquit divinus Poeta, — *Invat indulgere dolori*: præsertim apud te, ad quem pertinet & pertingit, scio, hic ipse luctus, Tu n. is es, quæ novi vere ingemiscere amicorum adversis, secundis vere delectari. Tamen si tibi fuerit molesta prolixitas mea, hæc habeto excusationis meæ vicem & quasi summam. Amavi viventem, ut qui effusissime: amo defunctum, ut qui constantissime & amissi caritatem, quando aliter non datur, pro desiderio & sancta memoria extendam. Qua fini volui fundere in sinum tuum has lacrymas, hos gemitus testatos inæquali & incopposito hoc scripto, quod mihi dictavit, ut vides, vere incompositus dolor, cui si forte mulcendo hoc querelæ quicquid est, quasi debitum, munus amici memoriæ exsolvendum putavi: sed vereor, ut vix ipso quidem etiam tempore pos-

CENT
 possim acquiescere
 consolationis opti-
 ma tua adhibueris
 & vulgaris, et
 ut denalcatur,
 quæ succurrunt
 neri imparia: veni
 mihi nondum su-
 pta. Quod ut des
 fœdus nostrum te
 hauris, omni cum fati-
 uste æternum Divi
 minique mi anime,
 periturum. Periculi
 ter; & ne quid effi-
 quidni vero tamen
 fuerit ipse animus
 Biturigum A.D.V.
 atra, Cl. l. l. XXX
 Omnipotentem,
 magisq; ex voto
 minusq; inclarescenti-
 rillimorum virorum
 filius legendo; cen-
 sua: mihi est te
 Mercetis te amat
 est in Nonio, quem
 censita à se. Quæ op-
 non sua pollicetur
 ra aut pœnana.

possim acquiescere tantæ ægritudini, nisi tu consolationis optimus artifex ἀλεξικάκω manu tua adhibueris solatia mihi; non hæc trita & vulgaria, eam esse naturæ legem, nasci nos ut denascamur, & beatum illum nunc esse: quæ succurrunt, satis, sed tam profundo vulneri imparia; verû nova aliqua & magna, quæ mihi nondum fuerint audita, nondum percepta. Quod ut des precib. meis per arctissimum fœdus nostrum te obtestor, mi Lecti. Haue, haue, ô mi, dum fata sinebant, Gulielmi: Haue æternum Diui manes. Tu vero vive tibi, mihi quæ mi anime, mi Lecti vale. Scripsi per saturam. Perscripsi interpellatus ter quater, & ne quid dissimulem, vix apud me, & quidni vero tamen apud me? cum apud te fuerit ipse animus meus. Iterum vale. Avarici Biturigum A. D. V. Eid. Ian. Anno salutis nostræ, Cl. Io. LXXXV. qui, oro supplex Deum Omnipotentem, mihi sit fortunatus magis magisquæ; ex voto, quàm fuit novissime clausus, minusquæ; inclarescat tam frequentibus tot clarissimorum virorum fatis. Sed vereor, ne tu fessus legendo; certe ego scribendo; quanquæ suave mihi est tecum loqui. Desino itaque.

Mercetus te amat & salutatur plurimum. Is est in Nonio, quem daturus est perbreui recensitum à se. Quæ opera, nisi valde fallor, sed non fallor, pollicetur illi & præstabit prospera auspicia famæ.

EPIST. XC.

Lugdunum Bat.

*Iacobus Lælius IC. Iusto Lipsio, virorum opti-
mo & doctissimo S.*

FEcere animum præiudicia tua, Iuste Lipsi, ut in Tacito Spicilegium quoddam ultra auderem. Ergo iterum sumpti in manus & obscuriora quæq; circumiens, quæ potissimum, coniectavi, ad te mitto. Sed ea lege, ut, quæ minus probabuntur, habeat amor tuus pro non scriptis. Consulo enim te, neq; in autore, quamvis avide semper à me lectitato, ius ullum arrogo mihi: quod omne tibi uni cõpetere Veritas, immo invidia ipsa profitetur.

Tacitus
emen-
datur.

Annal. II. Corruptum censes locum illum, *Urgere modestiam Senatus, eandem vim in me transfundere, ac velut perfringere cerarium &c.* & emendas, eadem invidiam in me trans. Puto nihil mutandum. Clara mihi verba, clarus sensus, Petaces isti, ait Princeps, querelis intempestivis suis velut vim senatui inferunt: mox eandem vim in me transferunt & convertunt. Idque est, quod subiicit, *& velut perfringere, &c.* ut & supra; *Neg enim sunt preces istuc, sed effligatio &c.* Porro nec memini vocem eadem legere me in his libris hoc quidem sensu.

Annal. III. *Defensis in ceteris trepidavit.* Scio lectionem ferri posse. Clarius tamen, in certis. Movetq; quod subiicit noster plura, quæ abs reo

reos negari vere
sud de veneno
valde firmatum

Eod. Aug. in

fulvius riq; mitem
integrum. Rogas

Ad senatum, de c

peritissimo. Co

senatu, qualem dicit

exegisset, quidam

aut Consul nomine

ter, quodam etiam in

fulvius aut dicitur. Ha

invenit, meo iudic

nec in autore alio

Quamquam dicitur

Annal. XI. Ca

Remp. ea fere om

pari virtutis insignem

Hunc locum videri

ne. Puto integrum

Corbuloni, quia Cl

strem ipse gessisset

de Ripub. sin vicin

bata, ne vit magis

gnis majorem in spe

populorum, turbu

in gloriam suam abo

ergo pax Corbuloni

xit.

reo negari vere potuisse. At incertum fuisse illud de veneno neque ab accusatoribus ipsis valde firmatum.

Eod. Atq; illo pleraq; sapienter quaedam inconsultius respondente, recitat, &c. Puto locum esse integrum. Rogas, quonam vox illo, referenda, Ad senatum, de quo linea superiore. Sensu apertissimo. Cum enim quæreret Princeps in senatu, qualem diem supremum Piso noctemq; exegisset, quidam senatorum responderunt, aut Consul nomine omnium, multa sapienter, quaedam etiam inconsultius, fecisse illum scilicet aut dixisse. Hæc brevitate quidem non inveniusta, meo iudicio, neq; obscura. Sed nec in autore alio nova, adeo non in isto. Quanquam & illum, legere possis.

Annal. XI. *Cur hostem conciret? adversa in Remp. casura cum prospere egisset, formidolosum paci virum insignem & ignavo Principi pręgravē.* Hunc locum velim eximas mendæ suspitione. Puto integrum. Nempe sinistra inde fama Corbuloni, quia Chancis ad bellum irritatis, si rem ipse gessisset improspere, damnum inde Reipub. sin vicisset, suspicio & metus oriebatur, ne vir magni animi, totq; victoriis insignis majorem in spem accingeretur, pacem populi Roman. turbaret, & segnitie Principis in gloriam suam abuteretur. Formidolosum ergo paci Corbulonem, si vicisset, ita dixit.

Eodem; *Dum industria cubiculum Principis occultit adulteros dedecus quidem illatum, sed excidium (recte emendas, exitium) procul abfuisse. Novissima vitiorum, inquit noster, exiit ambitio, & cupido regni omni affectu flagrantior est. Quia spondes impulit illa, ut tentarem, Dum indust. cubiculariorum &c. Vel brevius, cubicularium. Quam vocem puto etiam apud Tranquillum legisse me. Principis industria & arte provisum est, ne adulteri Messalinæ ipsi Principi innotescerent, non quidem ea res sine probro, sed utique sine exitii publici metu. At nunc vulgato Sillii, & Messalinæ matrimonio universum Reipub. in corpus incipiti, Facile mendum irrepit; quia librarii compendio literarum usi in excubenda voce proluxiore, possis & legere, occubuit.*

Eodem. *Qua incerta Oceani vetarentur, Lego, vitarentur.*

Ann. XIII. *Tanquam ius haste inclementer auferet. Correxisti ageret. malim urgeret.*

Teſti
partes.

Ann. XIV. *Eminentibus teſti parietibus &c. Nondum pœnitet emendasse, partibus. Quid enim hoc est, teſti parietes eminere & protegere? Imo camerae partes quædam validiores Agrippinam & Aaroniam protexere, dum illæ in eas sese abripiunt. Sic enim Suetonius, paratam camerae ruinam, dixit in Nerone. Et noster, rectum plumbi grave, dixit supra, non utique parietes. Quo quid absurdus?*

Eod.

Eodem: *An iustitiam augurii, & decurias equitum egregium indicandi munus expletos, si fractos sonos & dulcedinem vocum perire audissent. Experior; An i a e d. equitum & egregium (vel, & regiū) munus indicandi minus expleturos proceres, nisi fractos &c. vel ni fr. Sententia proelivi & aperta. Librarius vocem, munus, bis repetitum existimavit, & velut alterutro loco superantem, è priori sustulit. Nisi erro, inde error. Iam de decuriis equitum supplendis vel de civibus Romanis in decurias equitum elegendis apud Tranquillum & alios mentio frequens. Sane illud de iustitia augurii, augurari nescio an recte. Etsi enim Augurum ordo causis sacrorum iudicandis vacaret, is tamen loquendi modus non ad gustum.*

Decuriaz equitum

Rurfus Annal. III. *Sic imbui rectorem generis humani. Malim, indui, id est, ita Principis munus usurpari. Idq; est quod subiicit, id primum è paternis consiliis discere. Adi nostrum Annal. libro primo illo loco; sed defuncto Augusto &c.*

Ann. lib. IV. *Idq; facile intelletibus, si proderentur alii, Legendum haud dubie, nisi.*

Eod. *Ea eadem exitu causas coniungimus. Lego, exiti:*

Eod. *Ingruebat nox nimbo atrox hostisq; clamore turbido. Modo per vastum silentium &c. Sic distinguo, in a atrox hostisq; clamore turbido, modo &c.*

Eod. *liq*, sermones tanquam vetita miscuissent speciem arte amicitia facere. Malim fecere.

Eod. *Quo intendisset oculos, &c.* Locus dubiæ *Ἐναυόλας* & obscuræ, quem ut clariorem Sole reddam, hæc verba librariorum errore transposita superioribus illis subiungo, etiam *muta atq; inanima tectum & parietes circumspiciabantur.* & emendo, *intendisses: sicq; post verba illa, has Sciano victimas cadere, legendum continenter, quem enim diem vacuum pœna &c.*

Eod. *Non illi tamen in urbem aut propinqua urbi digressi sunt.* Lectio expers legitimi omnis tenus. Manifesta, si leges, non ille tamen in urbem aut propinqua urbi digressus.

Ann. V. *Mariq*, alio *Nicopolim Romanam coloniam ingressus, ibi demum cognoscit, sollertius interrogato, quisnam foret? dixit &c.* Absurdus sermo & proplexus. Lege obsecro, *mariq*, alio *N. R. C. ingressam ibi demum cognoscit. Solertius interrogatus, quisnam foret, dixit &c.* Lego &, *mariq*, alio.

Lib. XI. *Theatralem populi lasciviam severis dictis increpuit. Malim, edictis.*

Ann. XII. *Primum vite sue atulit ante sententiam senatus. Hæc posteriora tria merum glossema, meo iudicio.*

Lib. XIII. *Sibi concessam dictans nobilitatem, pulchritudinem, vota omnium, & gaudia felicitum. Locum accusas corruptelæ. Non ego, verba ipsa sunt Othonis solemnem & amantium & amentium levitatem præterentia.*

Ann.

Ann. xv. *M. destringenti &c. glossema.*

Histor. *Legitim, prospera amantur.*

Histor. *manus circumdabitur. Quid sem hoc loco ubi dixit notet.*

De meritis *plus, proceris ripes, ut quibus raris, tentia mea utique, neq; leges, et*

stetione hinc rep-

onem & autorit-

rim pugnat rari-

millu &c. firma-

641, ubi Ger-

mercari scribit,

eo potu utantur

et eo, quod in

frapex primo

platiore poni

queque vertit mo-

pro-megre Gal-

dona unum.

Ann. xiv. *Nam in mortem Centurioni ferrum destringenti &c. Illud in mortem, puto item esse glossema.*

Histor. i. *Fame nec incuriosus nec venditator. Legerim, vindicator. Pari mente noster alibi; prospera omnes sibi vendicant, adversa uni impunitantur.* Venditor. Vindicare.

Histor. iv. *Civilem immensum universa Germania extollebat. Vulgati, ut mones, immensis actibus. Quid si, auctibus? Sanè illud, immensum, hoc loco displicet nimis. Auctum Tiberis a libi dixit noster.*

De moribus German: *Gerunt & ferarum pelles, proximi ripa negligenter, ulteriores exquisitius, ut quibus nullus per commercia cultus. In sententia mea utque persto trajecta verba illa, negligenter, exquisitius: & hoc priori, illud posteriore loco reponendum. Videbam & rationem & auctoris mentem ita velle. Alioqui enim pugnat ratio illa, quæ sequitur, ut quibus nullus &c. firmabam & ex altero loco illo pag. 64 i. ubi Germanos ripæ proximos vinum mercari scribit, cum ulteriores scilicet ordea- ceo potu utantur. Suberat tantum scrupulus ex eo, quod cum instituitur comparatio, vox simplex primo loco, comparationis index posteriore poni solet. At ecce hunc ordinem quoque vertit noster Hist. i. pag. 420. Dirumpunt imagines Galbe, quarta legio promptius, duodena contanter.* Auctus, us.

Eod. lib. *Id pro armis omniumque tutela securum Dea cultorem etiam inter hostes prestat. Legibus, omnique, forte communique. Notulæ quidem prorsus totidem atque eadem, si præferis literam C.*

Quod initio præfatus sum, hic inculco, Iuste Lipsi, notionis tuæ esse hæc cuncta, neq; aliter ex his quidnam probum mihi, quam si & tibi. Tandem de me. Ordines crastina demum die conventuri. Quid super re nostra cogitent, intentus operior. Quicquid erit, etiam irritus abire constitui. Neq; enim anni tēpus ulteriorem moram patitur, quin trimestriam continuo mora mera. Periiimus, periiimus, Iesu bone, si ad desideria nostra & querelas tam surdescunt aures tuæ, quàm mortalium. Quando ad te venturus sim, addubito. Puto non ante quàm postremum. Sed nonne audio quando que te etiam Hagam visendis amicis & relaxando animo venditare? valde id velim. Skæneus & munus tuum & te amat. Noxus in Angliam traiecerat missu Regis. Nunc Caleti est. Nihil porro novi novimus. Nam quod de Parmensis regressu quidam garrunt, planissime garritus. Vale, Lipsi optime, meq; uti facis, dilige immo ama. Mæstus ab eo causa tua, sed longissime distitus licet & colam te sancte & amabo constanter.

Hagæ VI. Calend. Novembr.

∞, 10. XC.

EPIST.

Iustus Lipsius Jac. Lectio S. D.

Profecto ita est: vero proboq; iudicio quædam notas, & recte aliquot loca ignominia eximis, qua affecti. Erit locus testandi. Utinam in re tua publica sic promoveas: quam extratum iri, nec cum certa spe fructus, mihi molestam. Sed nonne prædixi? Omnes qui veniunt, adhærent ad Batava hæc vada. Spero tamen aliquid fiet hoc conventu vel honoris publici causa, qui per hæc talia haud valde auget. De Gallia ambigua aut mœsta. Britannia Parum expergiscitur tam propinqua flamma. Quid censes de Germanis, qui nondum intelligunt rem suam illic agi? Sed supremus ille Rex videbit & reget. Ego te profus expecto, & amplecti postulo ante discessum; quod animo nunc facio, ô amande mihi semper, *non solum diligende* Vale Lugduni Bat. V. Kal. Nov. ∞. Io. XC.

EPIST. XCII. Genevam.

Iacobus lectius Isa. Casanbono suo
S.

Quæ super obscurioribus Plinii locis ante coniectaveram, ex iis pauca, tibi ut obsequar, regustavi. Fallor, aut expectationem tuam fallent. Sed qualiacumq; erunt, iuris tui arbitriique sunt.

Lib.

Lib. 1. epist. 6. Scholasticis porro studiosis, ut hic est, sufficit abunde tantum soli, ut relevare caput, reptare per limitem &c. Verba perplexa, incompta. Et illud studiosis τὰ λεονδίζα. Habent alii libri, dominis. Lego & distingo, Sch. p. domus, ut hic est, s. abunde: tantum soli &c.

Lib. 2. epist. 17. Vel modica cœnatio quæ plurimo sole, plurimo mari lucet. Malim leuissima mutatione, inani lucet.

Lib. 3. epist. 19. Sum quidem prope totus in prædiis: aliquid tamen fœnere nec molestum erit mutuari. Accipiam à socrū mea &c. Traiecis literulis duabus emendo, Aliquid tamen fœnere Nec molestum &c.

Lib. 8. epist. 10. Nulla in hoc navis (sacer enim est) sed innatant in sula herbide, omnes arundine & iunco tellæ, quæq; alia fecundior palus ipsaque illa extremitas lacus effert. Lego, iunco textæ. Primum illud tellæ, sine sensu.

Porro mobiles istiusmodi insulas constat ex arundinea hacce textura & coalitione, natura velut ludente, componi. Explico deniq; clare ex Paulo, harum insularum indolem prope iisdem verbis describente in l. pen. s. 2. π. de acquir. rer. dom. Videamus (inquit) de ea insula, quæ non ipsi alveo fluminis coheret, sed virgultis aut alia qualibet levi materia ita sustinetur in flumine, ut solum ejus non tangat, atque ipsa movetur.

Insula
mobilis

Eod. loco: Sua cuique figura, ut modus. Malim

lim, motus
obscurus.

Lib. 9. e
perferre
perferre.

Lib. 9.

ne scribo

ritum lib

petitio, s

repono, s

illi Nam

hic, s. e

Eod. epist.

te vor hic

fic relatio,

cit,

Eod. epist.

Non dubito,

Eod. epist.

nomis &c. L.

nomis.

Eod. epist.

phine s

centrarum d

speciem in

stinguo; ut p.

urarium. D

facillima sente

Eod. epist.

fontem & ad

lim, motus, sensu perspicuo, qui alioqui per-
obscurus.

Lib. 9. epist. 5. *Egregie facis (inquiro enim & persevera, vel, ut alii, persevero) quod &c. Legend. per severa.*

Lib. 9. epist. 8. *Nam & tu, quae de amicis optime scribis, & ego quae de me ut optime lego. Imperitum librarium turbavit duarum vocum repetitio, scribis, lego. Semel itaque expūxit. Quas repono, simulque elegantiam & lucem loco isti: Nam & tu, quae de amicis scribis, optime scribis, & ego quae de me lego, ut optima lego.*

Eod. epist. 13. *In quo ego comite non ego. Comitris vox hic absurda. Compendium literarum sic resolvo, communitate. societatem deinde dicit.*

Eod. epist. 19. *Cuiusque potest apud te, &c. Non dubito, quin legendum, cuius neq; &c.*

Eod. epist. 26. *aut imp. quae ego audentia: aut nimia &c. Lego, utroque loco, ut imp. &c. ut nimia.*

Eod. epist. eadem: *Ut praeferam quae ab Aeschine Juvata non piquata vocantur incidi in contrarium dicens, hunc quoq; ob ista &c. Ulcus in speciem in sanabile. Expungo literulam & distingo; ut p. q. a, Ae. & non p. vocantur. Incidi in contrarium. Dices hunc quoq; ob ista culpari &c. clarissima sententia.*

Eod. epist. 21. *Habes astate, habes hyeme consuetudinem: addas huc licet autumnum quae inter*
bye-

hyemē astatemq; media ut nihil de die perdunt ita de nocte parvulum acquirunt. Evidens est, deesse quiddam. Suppleo audenter; addas huc licet ver & aut.

Lib. 10. epist. 20. Tam moderate voluntati.
Legend. moderate.

Eod. epist. 38. Ut iam dixerant. Lego, dixeram, Tyrones enim supra dixit.

Super his velim Stephani etiam nostri, V. C. mi iudicium abste consuli. Vale.

EPIST. XCIII. Genevam.

Iacobus Lectius Theodoro Aetza Vexelio.

Corpora, quæ uno spiritu continentur. Pandectarum leges emendantur.

Quando ita iubes, libere, super quæstione proposita, quid sentiam, respondebo. Corporum, quæ uno spiritu continentur, duobus tantum locis ius nostrum meminisse comperio. Unus est, quem notasti, l. rerū mixtura, in princ. De usurpat. & usucap. Alter in l. in rem, §. item quæcumque. De rei vindicat. Ubi dicitur statua uno spiritu contineri. De ipsa re hoc est, sententia divisionis, satis constat. Nam quæ ἡνωμένα quæ συνημμένα quæ διεσπῶτα corpora sint, et utroque loco IC. clare docent, & Seneca epist. 103. & Natur. quæst. libr. 2. cap. 2. & Cuiacius noster ex Cononis Mathematici verbis docet libr. 15. observat. cap. 33. Locum ipsum ad te mitto. Sed de appellatione Spiritus video non sine causa abs te dubitari. Qua in parte muti omnes. Nam quid

Spiritu uno contineri.

quid hoc mor
am uno spiri
spiritus, an i
μὲν οὖν spiri
endæ quid
quasi tamq
attigit vere
usum fructu
mine corpor
pretetur ex Pl
loquitur spiri
le lēv πρὸς τ
Grammaticis C
cat, quid hoc
tribuere. Qu
spiritu uno cor
sunt, tignum
ter τὸ μὲν οὖν
pus πρὸς τ
uno etiam spi
l. in rem, d. §. i
troque loco leg
mendum irre
cum imperiti
tinent scriptur
MSS. vox spiri
hibet. Hanc
pau. §. d. §. i
Newyod an Pe
dem. tamgen

quid hoc monstri est, tignum, lapidem, statuam uno spiritu contineri? Tum si in his unus spiritus, an in navi, ædificio, & similib. *συνημμένοις* spiritus plures? Quid quod ne mollienda quidem novitatis causa vocula illæ, *quasi, tamquam*, insertæ? Hoc ulcus, uti dixit, attigit vere nemo. Nam etsi Alciatus in l. qui usum fructum, De verb. oblig. de hoc discrimine corporum agens, *ἠνωμένον* corpus interpretetur ex Plutarcho *Φυσικόν*, naturale, sive, ut loquitur, spiritale; *συνημμένον* autem, artificiale seu *τεχνικόν* ex eodem; τὸ *διεσῶδες* denique ex Grammaticis Collectivum, non tamen explicat, quid hoc rei sit, spiritum tigno lapidive tribuere. Quod si ideo *ἠνωμένα* corpora illa spiritu uno contineri dicuntur, quia naturalia sunt; tignum, inquam, lapis &c. sane statua inter τὰ *ἠνωμένα* recenseri non poterit, quæ corpus *τεχνικόν* est, non *Φυσικόν*. Attamen statuam uno etiam spiritu contineri, IC. scripsit in d. l. in rem, d. s. item quæcumque. Suspicio utroque loco legendum, *uno situ*. Ac facillime Hanc commendationem irrepsisse ex compendio scripturæ, cum imperiti aliqui librariorum pro *situ* putarint scriptum *spiritu*, id est *spiritu*. Sic enim in MSS. vox *spiritus* in pauciores literas contrahi solet. Hanc lectionem ex ipsa τῶν *συνημμένων* καὶ *διεσῶτων* descriptione confirmo. Nam quod ait Pompon. in d. l. rerum, illa quidem *ex contingentibus pluribus & inter se coherentibus*

Hanc commendationem probat Beza.

rentibus, hæc autem ex distantibus constare, utique ad situm & collocationem partium seu corporum pertinet evidenter, & in istiusmodi corporum descriptione nulla spiritus mentio, sed, si rem attendimus, solius situs. Quasi diceret, non ut tigni lapidisque, ita navis aut ædificii corpus uno situ contineri: quia plura in navi vel ædificio sunt corpora, in navi, tigna plura: in ædificio, lapides plures; quamvis invicem, ut ait, cohzreant seseque contingant, Gregis, Legionis, Chori, non unum etiam situm proprie dici posse, quia ex distantibus corporibus disjunctisque constant: & cum in his sint plura disjunctaque corpora, plures etiam situs esse consequitur.

Quod si vulgarem lectionem immutare religio est, iam vero ex intima Philosophia sententiam huius loci eruamus necesse est: ut spiritus appellatione formam εἰσώδην cuiuscumque corporis intelligamus. Sana enim ἴδων ἡνωμένων; ut tigni, hominis, statuæ, una forma est, ipsius naturæ provisi, quia item unicuique corpus. At ἴδων συνημμένων, ut navis, armarii, lecticæ, ædificii, non una item forma est; imo quot sunt corpora arte connexa, totidem formæ: similiter in legione, grege, collegio, ceterisque corporibus διεσῶσι non unus spiritus seu forma est. Plura enim in his corpora uni nomini, ut Pompon. loquitur, subiecta, plures species, plura, ut Dialectici loquuntur, indi-

individua,
pertinet v
esse inco
plures form
ni atque i
pulatur ha
se dixisset
arviqua m
gula corpo
claris, quis
cuncta iuris tu
Domine & om

E P I S

Iacobus I

Ventise te
Gillime,
tecum. Et affi
dio. Neque e
aut turbe, C
divine benign
Et hostem nec
firati loco que
fic. fateor non
vna illa; Ita m
concedita id con
Interpretem aut
mentatione Cu
libr. 19. cap. 2.

individua, ideoque totidem formæ. Et huc pertinet vulgatum illud Philosophorum, *Non esse inconueniens, ut eidem composito simul insint plures formæ substantiales*. Denique huic lectioni atque interpretationi pariter Conon astipulatur haud obscure. Qui cum τὰ ἴδια ἐκείνα esse dixisset ὅσα ὑπὸ μιᾶς ἐξέως, mox ipsam ἐξίω, πνεῦμα σώματος συνεκτικὸν interpretatur: & singula corporum genera iisdem exemplis declarat, queis Pompon. in d. l. rerum. Sed hæc cuncta iuris tui arbitriique sunt, observande Domine & omnis doctrinæ consulte.

EPIST. XCIV. Lausannam

Iacobus Lectius Petro Brederode IC.

S.

VENISSE te ad nos propius, Brederode doctissime, gratum mihi, cui amicitia vetus tecum. Et affuturum brevi nobis, lubens audio. Neque est, quod te nostræ terreant turbæ aut turbæ. Quippe urbs ipsa, nisi si nimium divinæ benignitati diffidimus, sat in tuto est. Et hostem necessitas alio trahit. Quod de Callistrati loco quæris in l. 2. §. quoties, π. de iure fisc. fateor non sine causa quæri. Perplexa enim verba illa; *Ita ut sententia comprehendatur delatores editto id comprehendisse*. Et ad ea vulgus Interpretum aut silent aut nugantur. Ex e-mendatione Cuiaciana aliquid lucis Obser. libr. 19. capit. 2. reponente, *delatoris*: ut sit hic

Pandectarum
lex e-
men-
datur.

Cc

fen-

fensus; Si delator tribus edictis evocatus iudicio adesse cessabit, aderit vero possessor, qui delatus est, hoc casu secundum possessorem pronuntiabitur: quia delator non fraude possessoris, sed contumacia propria abest, rite excitus. Sed tamen ita demum secundum possessorem pronuntiabitur si *edicto delatoris* (id est, quo delator evocatus est) comminatus fuerit iudex fore, ut possessorem absolvet, nisi delator edicto peremptorio obtemperavit. Quod si delator abesse porro pergat, absolvens iudex possessorem, comminationis illius à se præmissæ mentionem sententiâ suâ comprehendit: ut appareat rite & ordine rem peractam: nec delatori sic admonito superesse causam ullam excusationis. Eius vero comminationis fit mentio in l. in peremptorio 71. de iudic. Plane hanc Callistrati esse sententiam probabile est, quam evidentissimam fore arbitror, si legamus, *edictum*. Alioqui enim deest vox *Iudex*, aut qua alia. Subtile est, quod coniectas, *Prætores*, pro delatores. Sed ut à te dissentiam, movent hæc causæ. Primum quia sine auctoritate vel vestigiis MS. hæc mutatio: dein quod nimis aliena à vulgari lectione. Denique quod fiscales hæc causas iurave Principum non memini edictis suis differuisse Prætores. Et sub Principibus maxime inleverunt isthæc talia. Nec certe profers partem ullam edicti Prætorij, quæ ad sententiam
 ejus

ejus paragr
 bus liberr
 si quid for
 te comp
 nostræ fru
 Vl. Cal. M

In l.

Ongum si
 Volentius,
 in perempto
 Quam hodie
 terarum inter
 tiorum nove
 meris non no
 tius scriptis
 tuum, und
 Gravis fruct
 ratur, exp
 qui non per
 Posteriozem
 lus tua sine c
 velle sine m
 tum, qui debe
 mpe inspect
 paræ: percep
 rem, ta usq

ejus paragraphi pertineat. Sed de his omnibus liberrimus tibi arbitratus esto. De Lipsio si quid torte habes, rescire aveo: sed in primis te complecti, & dulcissimos consuetudinis nostræ fructus regustare. Vale. Dat. Genevæ, VI. Cal. Mar. clb. I. b. XCIII.

EPIST. XCV.

Genevam.

Iosias mercerus Iacobo Lectio V. C.

S.

Longum silentium tuum eò admiror in solentius, Vir clarissime, quo diligentiam impensiosem novi antea & sensi non semel. Quam hodie mutant in diversum mearum literarum interitus, & casus inopini, an vis negotiorum novo in honore incumbentium humeris non novis; Utut sit, fatigabo ego te potius scriptis meis, quàm non eliciam aliquod tuum, unde & discere possim & latiscere. Gravis fructus uterque, & dignus qui quærat, expectetur. Priorem quis ille est, qui non percipiat vel unica ex lineola tua? Posteriolem præ ceteris ego debeo: cui falsus tua sine cura, secundæ res sine gaudio, adversæ sine mœrore esse non debent, si is sum, qui debeo. Utrumque fortasse percepisti nuper inspectis ad amicos tuis literis. Sed parce: percepisti non integrum, non uberrim, Et tetigisset magis, si una cum bona va-

letudine cognovissem vigere adhuc animo tuo memoriam, amorem Merceri tui. Plures quidem ad Groslotium nostrum legi, didici, quum in Lislæano essem: unam etiam ad Lucretiani patroni cognominem, quum Lutetiam misissem prolatis hisce non rebus; quæ in foro & luce ipsa iudiciorum: sed verbis & lectionibus. Eam, inquam, quam scripsisti per Dñ. Durantium, cuiq; ego non nomine meo respondeo hoc tempore. Gavisum esse Amplissimum virum, literis tuis; desiderare similes multas: flagitare, quod spondes, illustrationes locorum quorundam insignium: quibus se oblectat ille Semo, libens, quum à gravioribus Philosophiæ ac Theologiæ studiis cessat. Interim ut eliciat tua, velle se ut scias tibi & D. Bezæ, emendationem principii ipsius libelli Tertulliani de Cultu feminarum, quem à se versum in gratiam uxoris vernaculo sermone, dum legit sapius: non intellectum diu principium, tandem bono Genio emendatum. Et vere sane ait, bono & propitio Genio. Adscriberem integrum locum, si esset ad manum Tertullianus. Nunc hoc tibi habe. Comprehensionem primam eius libri, sine ea est *περί οὐδένος*, à nemine intellectum adhuc; consulam sine sententia ulla bona, quæ restituitur facillime, si divisæ male vocolæ coniungantur: *Qui de meo iure, scribe, quidem, eo iure &c.* Vide locum & iudicia.

Tertul-
lianus
emen-
datur.

Salu.

Salutat te
nunc non
rissime
thofredum
me. Data
Ociobres

Infus. Adm.

Permolectus
quod scribo
pauca simul
utrum mole
viter sero, ca
flumine: &
moribus tu
ris. Sed in
dolet, immo
nullas litera
ud eslet, que
verbis ac m
necis, quon
vixisti etc. n
non perit om
cum habes fir
deser plurim
do in tacuer
tus non videat
mavelim etc.

Salutat te postremo ille amicissimus tibi, & nunc non minus, quàm olim fuit. Salve, Clarissime Lecti, & D. Bezam, Bertramum, Gothofredum, Chevalerium, saluta, amabo, ex me. Data Avarici Biturigum A. D. XV. Kalen. Octobres cfo. Io. LXXXIV.

EPIST. XCVI. Genevam.

*Iosias Mercerus doctissimo & optimo Iacobo
Lectio IC. S.*

PERMolestum est mihi, Lecti doctissime, quod scribendi ad te literas copix mihi tam paucæ: simul & accipiendi tuas. Magis tamen utrum molestum sit, per eam si sentio. Ita graviter fero carere me tamdiu eloquentix tuæ flumine & illa dulcedine, quæ maxima in moribus tuis, maior aliquanto tamen in literis. Sed ita me ames, Lecti, ut multo gravius dolet, immo pudet, tam diu accepisse te à me nullas literas; quum præsertim, ut nihil aliud esset, quod scriberem, gratias tibi habere verbis ac meminisse deberem tanti illius beneficii, quo me beasti non merentem, ac devinxisti æternum tibi. Dico, tibi tamen, Lecti, non periit omnino opera tua, quando amicum habes firmum, fidelem, fatentem tibi debere plurimum, conaturum etiam, quando illi placuerit, qui supra nos curat, ut ingratus non videatur: imo non sit. Experiri te id mavelim re ipsa, quàm verbis, & facies me vo-

lente, quum opera mea, opes, amici usui tibi esse potuerunt. Certe ut operam non habeas, animum semper habebis tuum. Unum rogo te, ut qui typographum conciliaisti mihi, bonum, fidelem, non triconem, non nugatorem hominem, urgeas interdum, si cessare videbitur: adiuves etiam in quibusdam consilio, iudicio tuo. Pergas obligare tibi non me solum, sed bonos omnes & doctos, quorum res agitur. De Taciti loco, quæso, ne inuideas nobis sententiam tuam. Lib. Hist. v. in descriptione Hierosolymæ: *Hierosolyma gente caput. Illic immensa opulentia templum, & primis munimentis, urbs deingis, templum intimis clausum.* Delperat eruditissimus Lipsius; quidni in loco tam corrupto? Scriptura Farnesiani, *urbs deingia: Vaticani, urbs ob deingia.* Certe uterq; *gia* non *gis*. Credo scriptam fuisse *urbs deinde gia*, quod mutatum sit compendii vitio *deingia*. Id litera una immutata fiet, *primis munimentis urbs, deingia, templum intimis clausum.* Clara sententia, certe vera. Inira non longe ab hoc loco: *Extrema rupis abrupta, & turres, ubi mons inuisset, in sexaginta pedes, inter devexa in centenos vicenosq; attollebantur mixta specie, ac procul intuentibus pares. Alia inter mœnia regie circumvæta, cōspicuaq; fastigio turris, Antonio in honorem M. Antonii ab Herode appellata. Templum in modum arcis, propriiq; muri, &c.* Verum esse hoc puto, cum hac exceptione tamen, si placuerit tibi, cuius summum

Tacitus
emen-
datur.

mum in om
præcipue, i
tatem at
ctissime. D
cto, Ic. LX

Attrionis
C multa pu
bris; plures e
Scalano. M
MSS, ut tu i
Editæ etiam
buimus: in
gratuler, rē
edita sit pa
& me ama.

F. Cairana
do

Venerit Pa
nus. Tu
reado quer

num in omnibus scriptoribus, Tacito verò præcipue, iudicium admirror, amo: Humanitatem amabo, dum ero vivus. Vale, vir doctissime. Data Lut. Par. A. D. II. Kalen. Mart. cIo, Ic. LXXXIV.

EPIST. XCVII.

Geneuam.

Iosias Mercerus Lectio Doctissima
S.

CARRIONIS emendationes editæ sunt. In iis multa putida: quædam laudes, sed è libris; plures culpæ; nec felix congressus cum Scalano. Multa emendata in Symmacho ex MSS, ut tu in tuo libro, & nos ex te habuimus. Editæ etiam quinque ex iis Epistolis, quas habuimus: in iis una, cuius initium, *Evocio mea gratulor.* ridicule nimis: quæ eadem à Iureto edita sit pag. 50. duabus oculis secus. Vale, & me ama. Eid. Novembr. cIo. Io. LXXXIII.

Lud.

Carri-
onis E-
menda-
tionum
libri,
Sym-
machi
episto-
læ.

EPIST. XCIIIX.

*P. Guirandus Alosianus IC. Andreae Arnau-
do Prefecto Provincie in sede
Forcalqueriana S.*

VENIT Petronius novæ editionis in ma-
nus. Tupetis, ut mittam; & quasi que-
rendo quæris, quid de Arbitro arbitrer. Placet,
&

De Pe-
tronio
judici-
um.

& tædet dicere. Placet, quia multa placent, Nam siue defæcati sermonis puritiam spectes, merus lepos: siue prisca negotiorum formulas, multæ, & elegantes. Tædet, quia pleraq; quorum me tædet: seu quæ abominor profusus. Vis enim illas venerandæ antiquitatis gēmas legere? Has necesse est quæras in putore, seu stercore rabidi, & nefandi illius Cupidinis: cujus foetidissimæ faces, imo fæces in eiusmodi quæstu tibi elucebunt, Proh Christiani pudoris candorem? Et hoc vidit Lipsianus Doufa, hoc Richardus; illius Præcidanea, huius Notæ librum exornant. At improbanda non approbant, Esto, sed quid vetabat, turpia expungere? Hæc si demas, dicent, quid reliqui fiet? Verum, inquam, quid impediabat, pro *Gitone* Gitonam reponere? Hei mihi: quàm pessimo exemplo talia luce donantur: & quã carissimo pretio hæ vetustatis reliquiæ, & cineres nobis emuntur. Quotus enim quisque est, qui eiusmodi ne quidem antea cogitata, semel tamen lecta stupefactus non admiretur: & inter admirationem, & incredulitatem fluctuans ad aliquid turpe cæca quadam cogitatione ebrius non pelliciat? Erubescant igitur, qui talia legenda exhibent. In exercentes insurgant leges, armentur iura gladio ultore. Vel potius, ô

*Flamine qui terras terres, & fulvine torres,
Fulmine fac subito talia monstra peti.*

Mo-

Modelus
longe minus
ti Timan
Quid tande
tia, amici fa
sed amicio
pudor amu
quasi hoc fi
alio iure utim
nem optantes
Hoc etiam t
eodem codice
siq; ad huc inc
flammosi, &
rum pristin
ita pro detest
ne vel tantilla
dissima non t
da toti lincei
mundissimam
contemunt,
ut eos confere
restitutis,
nostra cu
tera ali
t

Modestius ibi Linoceri^{us} post phaleucos longe minus turpes, addit: *Cetera nisi eloquenti Timantis silentio, dicere pudor non sustinuit.* Quid tandem? ais. Amica sermonis elegantia, amici sales, amica veterum monumenta: sed amicior naturæ honos, quem Christianus pudor æmulatur. Prisci nostræ fidei lumine quasi hoc sibi suo quasi iure arrogant. Nos alio iure utimur: & cum naturam, cum rationem optimas sequimur duces.

Hoc etiam te moveat, Arnaude, quod in eodem codice extat *Lusus in puella lacrymas*: isque adhuc incerto auctore. Extant oculi, non flammeoli, & sereni: sed nubili, lippi, & parum pristini honoris retinentes. Extant: sed ita pro derelicto, ut eos nullus commendatione vel tantilla dignetur. In re natura sua feodissima non tam detergenda, quam detegenda toti lincei: rem casu deturpatam, alioqui mundissimam, nescio quo fastidio delicatuli contemnunt. Quales quales attamen mitto, ut eos conferas cum illis à te multis in locis restitutis. Num autem distinctione nostra cum principium, tum cætera aliquantillum elucidentur, tu videbis.

Vale.

Petro-
nii car-
men,
quod
incipit
Candi-
da fide-
reis, &c

Altorphium.

*M. Michael Riccartus Francus Melchiori Goldaste
ab Haiminsfeld, Nobili Helvetio, Adolescen-
ti doctissimo, Amico
meo.*

Familiaris tuus Plautus, Amicissime Gol-
daste, Mercat. SC. Profecto: *Non sum un-
quam, ait occupatus amico operam dare.* Tu, quin
idem sentias, ut qui non verba saltim, ad mul-
torum hoc seculo morem, ex eo captas, sed op-
tima seligendo, æmulari studiose consuevi-
sti, minime ambigo. Quare, ut, quid hodie,
studiis gravioribus turbatis, mihi turbas eas
decoxerit, videas quæso mecum & in senten-
tia mentem fluctuantem edoceas. Cistellaria
scilicet princepe commendat Lena Selenio
Gymnasium, quod prompta sit ipsius manda-
tis. Hæc sive apud Selenium, quæ nedum om-
nem Deo oraverat pudorem, verecundia
dedecori Matris putatiçæ voluntatem præ-
textit, sive huic ablanditur, ab illa audit:

*Ecastor haut me pœnitet, si, ut dicis, ita futura es
Nam si quidem ita eris, ut volo, numquam etate
Hecale fiet.*

Semperq, istã quã nũc habes etatulam obtinebis.

Sensus omnino hic est: illud quidem quod
dixisti modo, & iucundum est mihi auditu &
tibi maxime probum commodumq; futurum:

ita

Plautus
emen-
datur.

Ita enim, dum
das sententiam,
quam pernitentem
tam hanc suam
nulla (nam
quid attinet
sententiam esse
hi pro illo, &
tem, & eam
ubi ego, inquit
Lazarum ut carum
nis stultie inquit
cistellaria mercedem
Et Agela, & eam
quem videbit
ta quædam
Plautium a
ne positum
valere, quod
Moll, SC, la
lematium, ne
amantem, in
Te deservit
illis, propter
quendam erit
obliviscens diu
ut vicent quod
in mundo erit
alteri dicit.

Ita enim, dum ad meum vivere te adcommo-
das senlum, facis ut educationis me tuæ nun-
quam pœnitere possit; tu etiam quamdiu vi-
tam hanc superis faventibus, exiges, paupere
nulla (nam *Hecale* Callimachina quæ fuerit,
quid attinet te monere) pœmeris. Hic si est
sensus, ut est verissimus, mirum quantum mi-
hi pro illo: *Ætate*, adiecta litera placeat: *Æta-*
tem, *Ætatem*, id est quam diu vivam, Afri. SC.
ubi ego: inquit servus: *Ætatem velim servare*,
Libanum ut conveniam modo. Menæch. SC. Ni-
mis stulte inquit mulier: *Me meam ætatem esse*
viduam mavelim. Memini & Ennium ita loqui.
Et Agell. *Ætatem alicubi agere*, id est diutissime,
quem vide lib. 15. cap. 2. princip. *Ex insula Cre-*
ta quissiam Athenis ætatem agens &c. *Ætate*, et si
Plautinum adnosco, sic tamen & hac notio-
ne positum nullus vidi, sed plerumque idem
valere, quod propter ætatem, commemini.
Most. SC. Iam pridem, Lena dehortatur Phi-
lematium, ne solum inserviat Philolachetem
amantem, in aliis rationibus sic etiam inquit:

Te deserat ille ætate & satietate,

id est, propter ætatem, cum (ut sequitur) meæ
quondam erit similis. Fab. eadem, sc. Melius,
ubi servus diu persuadere se senibus postulat,
ut videant picturam, quæ in servi mente non
in mundo erat, tandem diu satis ludifactus,
alteri dicit:

Ignosco,

Æta-
tem.

Ætate.

Ignosco, etate non quis obtuerier.

quasi dicat: Senectus ut alia multa secum trahit mala, ita visum etiam hebetat: adeoque veniam tibi lubentiolem facit, quod minus indigni, quod picturam, quum oculis tuis oppono, non queas pervidere. Et hac quidem notione sexcenta tanta alibi reperias. At de hoc ita dictum esto. In Apuleio (editione Vulcani) lib. de Mund. non ita longe à principio, displicet mihi duriuscula illa repetitio, insolens præsertim in aliis scriptis huic auctori, quando inquit: *Quare & eius, qui nobis unius loci ingenia aut qualitates describunt, aut amœnia urbis, aut alicuius amnis fluentis & amœnitates ac magnitudines montium, alia multa descripta ab aliis pleriq; studiose legunt, &c.* Erat cum leg. suspicarer pro priore: *Amœnia*, resecta litera *mœnia*, & postea Editio vetus Florentina mecum consentiebat, sed contra tantos ego non hisco Editores Colvium & vulcanium. Coronidis vicem habe illud ex eodem Auctore lib. 5. de Asin. novem lineis ab initio aut præter propter Vulcanius nobis legit: *Jam scies ab introitu primo Dei cuiuspiam luculentum & amœnum videre te diverforium.* Stomachus meus non potest concoquere illud; scies. Quid si, scires, leg. *Φορσος* Plauto, Petronio, aliis solentissima, ut docuit nos præceptor noster Schoppius ad illud Most. SC. tam pridem: *Insperata sæpius addidunt, quam quæ speres.* Quem Lectissime Goldaste.

Apule-
jus. e-
menda-
tur.

daste, vide, & has nugas nostras ride, aut si
mavis iudicium de iis perscribendo tuum,
me edoce. Vale.

EPIST. C. Altorphium.

*M. Michael Piccartus Francus Melchiori Golda-
sto ab Haimensfeld, Nobili Helue-
tici, S.*

Sunt profecto ista, Eruditissime Goldaste,
Squæ de Vigilio tu here ad me perscripsisti,
Gravis & doctus ille est Theologus, quiq; fa-
cile nobis fidem faciat, se Athenis studuisse &
veræ pietatis fundamenta probe tenuisse.
Quod vero opem illi mire contaminato à
me tibi promittis, in eo multum sane frustra
es. Scis Manuscriptos nullos in mundo nobis,
ingeniique tarditatem nosti, quidque requi-
rat persanare Auctores seu scriptores Latinos
velle, iuxta mecum agnoscis. Taceo, quanto-
pere Præceptor noster Schoppius reprehendat
audaculos illos, qui integros conjectura-
rum libros nullo omnino libro veteri adjuti,
solo ingenio suo & divinandi scientia freti
producunt. Periculosa plenum opus aleæ
fuerit proin tale quid tentare. Interim tamen
hilce feriis non potui mihi temperare, quin
me risui quibusdam amicis nostris exponerem.
Quarum partem aliquam (de corre-
ctionibus loquor) ad te mittere placuit. Vide

D. Vi-
gilius
Martyr

Apule-
ius e-
menda-
tur.

ergo quæso ad Apuleium Vulcani pagina 94.
libro

libro 6. Metamorph. *Et audaciter in capillos ejus immissa manu traherat eam nequaquam renitentem.* PRO nequaquam lego nequiquam, id est sine effectu renitentem. Trahere enim dicimus nolentem. Eod. libro 6. pagina 105. legis verba puellæ asino vehentis (ut alibi loquitur :) *visetur & in fabulis audietur, doctorumq; stilis rudis perpetuabitur, historia &c.* non possum intelligere illud *rudis perpetuabitur.* Legend. cenfeo, *doctorumq; stilis totis perpetuabitur.* Totis pro omnibus Apuleianum esse nosti, ut qui optime. Ita alibi: *Accumbebat cum sua Iunone Iuppiter, & deinde per ordinem toti Dei.* Rursum: *Tunc quidem totarum mulierum secta moresq; de asini pendebant indicio.* Iterum: *Canes venationis indagani generosa &c totos præcingunt aditu.* nisi forte melius placeat, *rudis perpolietur.* Lib 8. pag. 133. in fuga servorum Lepolemi hæc leguntur: *Gerebamus infantulos & mulieres: gerebamus pullos, anseres, hædos, catellos.* Quid, malum *Catellos?* Num & rustici eos in deliciis habent. *Apage sis, & lege capellas.* ita pag. 135. *Quem circum capella pascentes.* Unum addam ex Plaut. Mercat. Sc. Homo me &c. Ubi adolescens Charinus miseriam suam deplorans animosque decem in pectore suo incertos errantes habens inter alia ait :

*Nunc si dico, ut res est, atq; illam mihi me
Emisse indico, quemadmodum existimet me?
Atq; illam abstrahat, trans mare hinc veni ad-
portet.* Quæ-

Toti.

Capellæ rusticorum
deliciæ.
Plautus emendatur.

Quæ
sensus. Eg
se. Primu
lego:

Emisse

Atque

aspor

Sensu

fraterq; me

ille de me

que frugi dice

ante abstrah

alportans. A

Nictus. Alibi

Fabula Sc. A

Ly: Bon

iam

Quæ

pel d

In secund

Et dicit. Vi

ubi similes

Hæc, Amici

hui, ut quid

scilicet sum

pactum Cla

atierunt, faci

libera.

Quæso vide, quam intricatus, immo nullus sensus. Ego sic censebam legi commode posse. Primum versum non muto, secundum sic lego :

*Emisse indico : quem ad modum is aestimet me
Atque illam abstrahet, trans mare hinc venum
asportans.*

Sensus hic erit: Quod si verum fratri dicam, fraterq; me animi causa eam mihi emisse, quid ille de me iudicabit, immutatum me, nulliusque frugi dicet factum, & quam primum illam à me abstrahere conabitur trans mare venale asportans. *Atq;* pro statim, Plauto nihil familiarius. Alibi: *Atq;* ego lembum conspicio. Eadem Fabula Sc. Amice, leg :

*Ly : Bonam hercle te et frugi arbitror matura
iam indec.*

*Quoniam scis facere officium tuum mulier. Pa.
pol docta didici.*

In secundo versu malim legere, *Pa. Domo do- Domi
Et didici.* Vide quæso Scopp. lib. 3. susp. Ep. XI. doctus.
ubi similiter hac ipsa scena locum emendat.
Hæc, Amicissime Goldaste, ad te mittere volui, ut quid sub initium huius anni (quem tibi felicissimum voveo) egerim, videas : Quæ si punctum Clarissimi Hospitis tui iuxta tecum auferunt, facient, ut plura talia te duce à me habeas, Interim valeas & amantem Conra-
redames. de Rit-
tershu-
si IC,

F I N I S.

RI-